Când incredibilul se întâmplă în fiecare zi, iar imposibilul se întâmplă numai duminica!

ARKADI & BORIS STRUGAȚKI

LUNEA ÎNCEPE SÂMBĂTA

NAUTILUS

NAUTILUS
science fiction

colecție coordonată de Ana Nicolau

Arkadi Strugațki (1925–1991) și Boris Strugațki (1933–2012), unii dintre cei mai cunoscuți scriitori și scenariști SF din lume, sunt autorii unora dintre cele mai importante opere ale genului. În anii '60 s-au bucurat de mare popularitate în URSS, scrierile lor revigorând antiutopia. Dar la începutul anilor '80 li s-a interzis să publice. Printre cele mai de succes scrieri ale lor se numără: *E greu să fii zeu* (1964), *Lunea începe sâmbăta* (1964), *Melcul pe pantă* (parțial, 1966), *A doua venire a marțienilor* (1968), *Picnic la marginea drumului* (1972), care a stat la baza scenariului filmului *Călăuza* de Andrei Tarkovski, sau *Împovărați de rău* (1988).

ARKADI & BORIS STRUGAȚKI

LUNEA ÎNCEPE SÂMBĂTA

Traducere din limba rusă
VALERIAN STOICESCU

NEMIRA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
STRUGAȚKI, ARKADI NATANOVICI
Lunea începe sâmbăta / Arkadi și Boris Strugațki; trad.: Valerian Stoicescu. -
București: Nemira Publishing House, 2017
ISBN print: 978-606-758-729-6
ISBN epub: 978-606-758-887-3
ISBN mobi: 978-606-758-888-0

I. Strugațki, Boris Natanovici
II. Stoicescu, Valerian (trad.)

821.161.1-31=135.1

Arkadi & Boris STRUGAȚKI
Понедельник начинается в субботу
Copyright @ 1964 by Arkady & Boris Strugatsky

© Nemira, 2017
Coperta: Cristian FLORESCU
Ilustrația copertei: Tudor POPA
Redactor: Raluca RĂDULESCU
Lector: Cristina NAN
Tehnoredactor: Magda BITAY
Tehnoredactor ebooks: Mihai Eftimescu

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

Cuprins

Despre autor
Prima istorie - Agitație în jurul divanului

1
2
3
4
5
6

A doua istorie - Deșertăciunea deșertăciunilor

1
2
3
4
5

A treia istorie - Tot felul de deșertăciuni

1
2
3
4
5

Postfață și comentarii
Note

„Dar cel mai ciudat, cel mai de neînțeles este cum de autorii pot alege asemenea subiecte, sincer vorbind, asta-i absolut de neînchipuit, într-adevăr… Nu, nu înțeleg deloc.“

Prima istorie

Agitație în jurul divanului

1

PROFESORUL: Copii, scrieți propoziția: „Peștele stătea în copac“.

ELEVUL: Da’ peștii pot sta în copac?

PROFESORUL: Păi… Ăsta era un pește dement.

Glumă școlărească

Mă apropiam de locul destinației. Împrejur, strâns lipită de drum, pădurea înverzită lăsa rareori loc poienilor năpădite de buruieni galbene. Soarele ar fi trebuit să apună de mult, dar încă mai atârna jos, la linia orizontului, chinuindu-se să dispară în întregime. Mașina gonea pe drumul îngust, acoperit cu pietriș mărunt, trosnitor. Nu mai ocoleam pietrele mari și, de fiecare dată când le izbeam, în portbagaj zăngăneau și huruiau canistrele goale.

Din partea dreaptă, doi tipi ieșiră din pădure și se opriră la marginea drumului, uitându-se în direcția mea. Unul dintre ei ridică mâna. Am încetinit și i-am studiat cu atenție. După cum i-am văzut, păreau a fi vânători, tineri, poate un pic mai vârstnici decât mine. Mi-au plăcut fețele lor și atunci am oprit. Cel care ridicase mâna își strecură în mașină nasul coroiat și bronzat, apoi întrebă, zâmbind:

– Nu ne luați și pe noi până la Soloveț?

Al doilea, cu barbă roșcată, fără mustață, zâmbi și el, uitându-se pe după umărul primului. În mod sigur, erau oameni plăcuți.

– Hai, urcați, le-am spus. Unul în față, celălalt în spate. Am acolo niște vechituri, nu e loc pentru amândoi.

– Binefăcătorule! se bucură coroiatul, luându-și arma de pe umăr

și așezându-se alături de mine.

Bărbosul, uitându-se nesigur la portiera din spate, spuse:

– Dacă-mi permiteți, aș putea un pic aici să…

M-am lăsat pe spate și l-am ajutat să degajeze locul ocupat de sacul de dormit și de cortul făcut sul. Se așeză atent, punându-și arma între genunchi.

– Închideți ușa mai bine, i-am spus.

Totul se desfășură așa cum se întâmplă de obicei. Mașina se puse în mișcare. Coroiatul se întoarse spre locul din spate și spuse înviorat că este mult mai plăcut să mergi cu automobilul decât să o iei pe jos. Bărbosul aprobă nedeslușit tot trântind portiera. „Strângeți-vă balonzaidul", l-am sfătuit, uitându-mă la el prin oglinda retrovizoare. „S-a prins în ușă". După vreo cinci minute totul era aranjat. Am întrebat: „Cât să mai fie până la Soloveț, vreo zece kilometri?" „Da", răspunse coroiatul. „Poate chiar un pic mai mult. Drumul, ce-i drept, nu este prea bun, e pentru autocamioane". „Drumul e acceptabil", am protestat, „deși am fost asigurat că, în general, nu am să pot trece pe aici". „Pe drumul ăsta poți trece chiar și toamna." „A, pe aici, mersi, dar să vezi de la Korobeț cum e, ceva de groază." „Anul ăsta vara a fost secetoasă, s-a uscat totul." „Se spune că a plouat la Zatoni", remarcă din spate bărbosul. „Cine spune?" întrebă coroiatul. „Merlin". Nu știu de ce, au izbucnit în râs. Mi-am scos țigările, mi-am aprins una și le-am oferit și lor. „Fabrica Clara Zetkin", spuse coroiatul, cercetând pachetul de țigări. „Sunteți din Leningrad?" „Da". „Excursionist?" „Excursionist. Sunteți localnici?" „Mda, băștinași", răspunse coroiatul. „Eu sunt din Murmansk", ne comunică bărbosul. „Probabil că, pentru Leningrad, ce mi-e Soloveț, ce mi-e Murmansk, totuna: Nordul", spuse coroiatul. „Ei, nu, de ce", am protestat politicos. „Vă opriți în Soloveț?" mă întrebă coroiatul. „Bineînțeles. Chiar într-acolo mergeam." „Aveți rude sau cunoscuți?" „Nu. Pur și simplu aștept niște amici. S-au hotărât s-o ia de-a lungul râului, iar Solovețul este punctul nostru de întâlnire."

Am zărit în față o aluviune mare de pietre, am frânat și am spus: „Țineți-vă bine." Mașina se scutură și făcu un salt. Coroiatul se lovi cu nasul de țeava puștii. Motorul mugi sălbatic și în podea ricoșară pietre. „Biata mașină", se plânse coroiatul. „Păi, ce era să fac…" m-am justificat eu. „Nu oricine ar fi pornit cu mașina personală pe un astfel de drum". „Eu aș fi pornit", am spus. Aluviunea se termină.

„Ah, deci nu-i mașina dumneavoastră“, ghici coroiatul. „Păi, de unde să am eu mașină!? Este închiriată.“ „Înțeleg“, spuse coroiatul, după cum mi s-a părut, cam decepționat. M-am simțit jignit. „Și ce motive aș avea să-mi cumpăr mașină? Ca să călătoresc pe asfalt? Acolo unde este asfalt, nu-i nimic interesant, iar unde este ceva interesant, nu-i asfalt.“ „Da, firește“, aprobă politicos coroiatul. „După mine, este o prostie să-ți faci idol din mașină“, am declarat. „Da’ chiar, ce prostie!“ mă susținu coroiatul. „Dar nu toți gândesc așa.“ Am discutat apoi despre mașini și am căzut cu toții de acord că, dacă ar fi să cumperi ceva, atunci numai GAZ-69 putea intra în discuție, dar, din păcate, modelul nu era de vânzare. Apoi coroiatul mă întrebă: „Și unde lucrați?“ I-am răspuns. „Formidabil!“ exclamă coroiatul. „Programator! Tocmai că ne-ar trebui și nouă unul! Știți ce, abandonați Institutul dumneavoastră și veniți la noi!“ „Și ce aveți?“ „Ce avem?“ întrebă coroiatul, întorcându-se. „Un Aldan-3“, răspunse bărbosul. „Valoroasă mașină“, am spus. „Și lucrează bine?“ „Da, cum să vă spun…“ „E limpede“, am zis. „La drept vorbind, încă nu am reglat-o, se justifică bărbosul. Mai rămâneți pe la noi, o reglați…“ „Iar transferul vi-l aranjăm noi în doi timpi și trei mișcări“, adăugă coroiatul. „Și cu ce vă ocupați?“ am întrebat. „Ca și întreaga știință“, spuse coroiatul. „Pentru fericirea omenească“. „Înțeleg. Ceva cu cosmosul?“ „Și cu cosmosul“, admise coroiatul. „Omul nu fuge de colac, ci de ciomag“, am spus. „Fostă capitală și salariu barosan“, murmură bărbosul, dar am reușit să-l aud. „Ei, nici chiar așa, am zis. Nu trebuie să mă judecați după bani.“ „A, nu, glumeam și eu“, se scuză bărbosul. „Așa mai glumește el, se băgă și coroiatul. Nu veți găsi nicăieri ceva mai interesant decât la noi.“ „Credeți asta?“ „Fiți convins.“ „Dar eu nu sunt.“ Coroiatul zâmbi în bătaie de joc: „O să mai vorbim noi despre asta“, spuse el. „Rămâneți mult în Soloveț?“ „Cel mult două zile.“ „Atunci, mai vorbim în a doua zi.“ Bărbosul interveni și el: „Eu, personal, văd aici mâna destinului – mergem prin pădure și întâlnim un programator. Am impresia că sunteți predestinat.“ „Chiar atât de mult aveți nevoie de un programator?“ „Ne arde buza, nu alta.“ „Păi, să vorbesc cu băieții. Știu eu câțiva nemulțumiți.“ „N-avem nevoie de orice programator“, spuse coroiatul. „Programatorii sunt un popor deficitar, capricios, iar nouă ne trebuie un programator serios.“ „Mda, asta e ceva mai complicat“, am recunoscut. Coroiatul începu să își îndoaie degetele: „Avem nevoie de un programator: unu – integru, doi – voluntar, trei – să accepte să locuiască într-un

cămin…“ „Patru, reluă bărbosul, pentru o sută douăzeci de ruble.“ „Nu cumva să aibă și aripioare? Sau poate cu nimb în jurul capului? Păi, din ăștia sunt unul la o mie!“ „Chiar de ăla și avem nevoie“, spuse coroiatul. „Și dacă sunt numai nouă sute în total?“ „Ne mulțumim și cu nouă zecimi.“

Pădurea se rări, am traversat podul și ne-am năpustit printre câmpurile de cartofi. „E ora nouă“, anunță coroiatul. „Unde vă pregătiți să înnoptați?“ „În mașină. Până la ce oră sunt deschise magazinele aici?“ „A, deja s-au închis“, răspunse coroiatul. „Se poate și la cămin“, propuse bărbosul. „La mine în cameră este un pat liber.“ „De cămin nici nu te poți apropia“, spuse gânditor coroiatul. „Mda, probabil că da“, zâmbi misterios bărbosul. „Mașina o puteți lăsa lângă postul de miliție“, mă sfătui coroiatul. „Asta deja nu mai are nicio importanță, interveni bărbosul. Vorbesc prostii, iar tu te iei după mine. Cum o să intre în cămin?“ „Da, da, fir-ar să fie, se necăji coroiatul. Ca să vezi, nu muncești o zi și-ai și uitat de chestiile astea.“ „Ce-ar fi să-l teleportăm?“ „Hei-hei, protestă coroiatul. Doar nu-i divan. Nu ești Cristobal Junta, iar eu nici atât…“

– Dar nu vă faceți probleme, am încercat eu să-i împac. Înnoptez în mașină, doar nu-i prima dată.

Pe neașteptate am simțit o dorință nebună să dorm în cearșafuri. Era deja a patra noapte pe care o petreceam în sacul de dormit.

– Ia stai, sări coroiatul. Ho-ho-ho! Colipiga!

– Corect! exclamă bărbosul. La Golfuleț cu el!

– Ce Dumnezeu, înnoptez în mașină.

– O să înnoptați într-o casă, spuse coroiatul, într-o lenjerie oarecum curată. Trebuie cumva să vă mulțumim.

– Doar n-o să vă dăm 50 de copeici, zise bărbosul.

Am intrat în oraș. De-a lungul drumului se întindeau garduri străvechi și trainice, construcții solide din bârne gigantice, înnegrite, cu ferestrele înguste, cu ancadramente sculptate și cocoși de lemn pe acoperișuri. Se mai nimereau și construcții mizerabile din chirpici, cu uși metalice, a căror înfățișare îmi scoase din memorie un cuvânt pe jumătate cunoscut: „coșmelii“. Strada dreaptă și largă se numea Calea Păcii. Înainte, nu departe de centrul orașului, se zăreau scuarurile largi din fața caselor cu un etaj, construite din prefabricate ușoare.

– Următoarea stradă la dreapta, spuse coroiatul.

Am semnalizat, am încetinit și am făcut la dreapta. Drumul era

complet năpădit de iarbă, totuși, în fața unei portițe oarecare, stătea proptit un Zaporojeț nou-nouț. Numerele caselor atârnau deasupra porților, iar cifrele erau abia vizibile pe tăblițele de fier ruginite. Strada se numea elegant: „Str. Golfulețului“. Nu era prea largă, strecurându-se sugrumată printre gardurile masive și vechi, ridicate, după toate aparențele, încă din acele vremuri când pe aici mai rătăceau pirații suedezi și norvegieni.

– Stop! spuse coroiatul. Am frânat și din nou se lovi cu nasul de țeava armei. Deci așa, zise el, frecându-și nasul. Mai stați un pic până aranjez totul.

– Zău, nu merită! am încercat pentru ultima oară.

– Să n-aud o vorbă! Volodea, ține-l în cătare.

Coroiatul ieși din mașină și, aplecându-se, se strecură prin portița joasă. Casa nu se zărea dincolo de gardul înalt, cenușiu. Poarta era cu adevărat fenomenală, ca a unei remize de locomotive, iar balamalele de fier ruginite cântăreau fiecare cel puțin un pud. Am citit cu surprindere firmele. Erau trei. În stânga porții, având o strălucire austeră, se zărea o firmă impunătoare din sticlă groasă, albastră, cu litere argintii:

CANCI
colibă pe picioare de găină
MONUMENT ISTORIC
SOLOVEȚIAN

În dreapta, în partea superioară a porții atârna o tăbliță ruginită: „Str. Golfulețului nr. 13, N.K. Gorînîci“ 1, iar sub ea fusese expusă o bucată de furnir scrisă alandala cu cerneală:

Motanul nu lucrează
ADMINISTRAȚIA

– Care MOTAN? am întrebat. Ministerul Organizării Tehnicii de Apărare Națională?

Bărbosul chicoti.

– Important este să nu vă neliniștiți. Este cam ciudat aici la noi, dar

totul va fi în regulă.

Am coborât din mașină și am început să șterg parbrizul. Brusc, ceva începu să-mi joace deasupra capului. M-am uitat împrejur. Deasupra porții se făcea cât mai comod un gigantic motan cenușiu-închis, pestriț, de când sunt n-am mai văzut așa ceva. Lenevea sătul, uitându-se nepăsător la mine cu ochii lui galbeni. „Pss-pss-pss", m-am pomenit chemându-l din reflex. Motanul căscă politicos și distant, arătându-și colții, scoase din gâtlej un sunet răgușit, apoi se întoarse și începu să privească în curtea interioară. De acolo, de dincolo de gard, se auzi vocea coroiatului:

– Vasili, dragul meu, îngăduie-ne să te deranjăm.

Zăvorul începu să scrâșnească. Motanul se ridică și dispăru fără zgomot în curte. Poarta se clinti greu, scoțând trosnete și gemete îngrozitoare, și canatul stâng al porții se deschise încet. Se ivi fața coroiatului, congestionată de efort.

– Binefăcătorule! strigă la mine. Intrați!

M-am întors în mașină și am intrat încet în curte. În fundul curții spațioase se găsea o casă din bârne solide. Acoperișul era complet ascuns de coroana stufoasă a unui stejar imens, scund, lat, extrem de compact. Între poartă și casă se întindea un drumuleț pardosit cu lespezi de piatră, ce ocolea stejarul. În dreapta drumulețului fusese o grădină de legume, iar în stânga, în mijlocul unei pajiști, răsărea o fântână din bârne, cu roată și scripete, înnegrită de vreme și năpădită de mușchi.

Am tras mașina într-o parte, am oprit motorul și am ieșit. Volodea bărbosul coborî și el și, sprijinindu-și arma de portieră, începu să își aranjeze rucsacul.

– Iată-vă și acasă, spuse el.

Coroiatul închise poarta într-un vacarm de trosnete și scârțâituri, iar eu, simțindu-mă deja destul de penibil, mă uitam de jur împrejur, neștiind ce să fac.

– Dar iat-o și pe stăpână! strigă bărbosul. Sănătoasă-sănătoasă, luminăția voastră, mătușă Naina Kievna? [2]

Stăpâna avea probabil peste o sută de ani. Se îndreptă încetișor spre noi, sprijinindu-se într-un toiag noduros și târându-și picioarele în niște pâslari cu galoși. Avea fața pământie, iar din rețeaua compactă de zbârcituri plonja nasul, încovoiat și ascuțit ca un iatagan, dintre ochii palizi și stinși, acoperiți parcă de cataractă.

– Bună ziua, bună ziua, nepoate, pronunță cu un glas neașteptat

de răsunător, de bas. Deci ăsta va fi noul programator? Bună ziua, tăicuțule, bine ai venit!…

Am făcut o plecăciune, înțelegând că trebuie să-mi țin gura. Capul babei era acoperit cu un șal din lână neagră, înnodat sub bărbie, iar deasupra șalului purta o basma nostimă, din capron, cu simbolul multicolor al Atomului și cu inscripția „Expoziția Internațională — Bruxelles“ în diferite limbi. Pe bărbie și sub nas îi răsăreau fire de păr cărunte, rare. Băbuța mai purta o vestă vătuită, fără mâneci, și o rochie din postav negru.

– Deci așa, Naina Kievna, spuse coroiatul, în timp ce mergea și-și ștergea palmele de rugină. Trebuie să-l instalăm pe noul nostru colaborator, pentru două nopți. Dați-mi voie să vi-l prezint… Hm-m-hm.

– Nu-i nevoie, spuse bătrâna, uitându-se fix la mine. Văd și singură. Privalov Alexandr Ivanovici, 1938, masculin, rus, membru UTC, nu, nu, nu a participat, nu a fost, nu are, și vei avea frumosule cale lungă și interes în casa statului, dar să-ți fie teamă, odorule, de un om roșcat și rău și ia hai aurește-mi palma, nestematule…

– Hm, făcu tare coroiatul și baba amuți. Se așternu o tăcere penibilă.

– Puteți să-mi spuneți simplu, Sașa… am stors din mine fraza pregătită din timp.

– Și unde să-l instalez? se interesă baba.

– În magazie, firește, spuse ușor iritat coroiatul.

– Și cine își asumă răspunderea?

– Naina Kievna… scoase coroiatul un urlet de tragedian provincial, o prinse de braț pe bătrânică și o târî spre casă. Se auzea cum se ceartă: „Doar am vorbit!…“ „…Și dacă șterpelește ceva?…“ „Mai încet! Doar e programator, pricepi? Utecist! Savant!…“ „Și dacă țâțâie?…“

M-am întors jenat spre Volodea. Acesta chicotea.

– E cam penibil, am spus.

– Nu vă îngrijorați, totul va fi în regulă…

A vrut să mai zică ceva, dar tocmai atunci baba începu să urle sălbatic:

– Dar divanul, divanul!…

Am tresărit și am spus:

– Știți ce? Mai bine plec, nu?

– Nici vorbă! se opuse hotărât Volodea. Totul se va aranja. Baba are

pur și simplu nevoie de un ciubuc, iar eu cu Roman n-avem bani gheață.

– Plătesc eu, m-am oferit. Acum doream foarte mult să plec: nu mai suportam aceste așa-numite conflicte cotidiene.

Volodea clătină din cap.

– Nu ține figura! Uite-l că deja vine. Acum totul este în regulă.

Coroiatul Roman se îndreptă spre noi, mă luă de mână și spuse:

– Ei, totul s-a aranjat. Să mergem.

– Știți ce, e cam neplăcut, am ezitat eu. La urma urmei, doar nu-i obligată…

Dar deja ne îndreptam spre casă.

– Ba-i obligată, ba-i obligată, insistă Roman.

Ocolind stejarul, ne-am îndreptat spre intrarea din spate.

Roman împinse ușa capitonată cu dermatină. Ne-am pomenit într-un vestibul încăpător și curat, dar slab luminat. Bătrânica ne aștepta cu mâinile încrucișate pe burtă și buzele strânse. Văzându-ne, spuse răzbunătoare, cu vocea ei de bas:

– Iar chitanța, chiar acum!… Deci, așa și pe dincolo: am primit cum s-ar zice cutare și cutare de la respectivul, care a predat cele mai sus menționate subsemnatului…

Roman mârâi încetișor și intrarăm în camera ce îmi fusese repartizată. Era o încăpere răcoroasă, cu un singur geam, acoperit de o perdeluță din stambă. Roman spuse cu o voce încordată:

– Aranjați-vă și simțiți-vă ca acasă.

Bătrâna, geloasă, se interesă imediat din vestibul:

– Da' n-o să țâțâie când își va suge măselele?

Roman urlă fără a se întoarce:

– Nu va țâțâi! V-am mai spus – n-are măsele.

– Atunci, haideți să scriem chitanța…

Roman ridică sprâncenele, dădu ochii peste cap, rânji și clătină din cap, dar ieși. M-am uitat în jur. În cameră nu era multă mobilă. Lângă fereastră era o masă masivă, acoperită cu o față de masă veche, cenușie, cu ciucuri, iar în fața mesei, un taburet șchiop. Lângă peretele din bârne se găsea un divan spațios, iar pe celălalt perete, acoperit cu bucăți diferite de tapet, se zărea un cuier cu multe vechituri (pufoaice, șube roase, căciuli cu urechi, șepci rupte). În interiorul camerei impresiona uriașa sobă rusească, proaspăt văruită și strălucitor de curată, iar vizavi, într-un colț, atârna o oglindă mare

și tulbure, cu o ramă decolorată. Podeaua, curățată și răzuită, era acoperită cu preșuri vărgate.

Dincolo de perete bombăneau două glasuri: bătrâna, cu vocea ei de bas, unitonală, și Roman, a cărui voce urca și cobora. „Față de masă, număr de inventar 245…“ „Mai lipsește să scrieți fiecare scândură din dușumea!…“ „Masa…“ „Da’ soba n-o notați?“ „E nevoie de ordine… Divanul…“

M-am dus la fereastră și am îndepărtat puțin perdeaua. Dincolo de fereastră se vedea stejarul și nimic altceva. Am început să mă uit la el. Părea un arbore extrem de bătrân. Avea coaja cenușie și parcă moartă, iar rădăcinile lui monstruoase, ieșite din pământ, erau acoperite de licheni albi și roșii. „Să treceți și stejarul“, spuse dincolo de perete Roman. Pe pervaz zăcea o carte stufoasă și pătată cu grăsime. Am răsfoit-o absent câtva timp, m-am îndepărtat de fereastră și m-am așezat pe divan. Și brusc mi s-a făcut somn. M-am gândit că astăzi condusesem mașina timp de paisprezece ore, că nu merita atâta grabă, că mă doare spinarea, că în cap mi se învălmășesc toate, că la urma urmei nici nu îmi mai pasă de baba asta plictisitoare, de s-ar termina totul mai repede, să mă pot culca și adormi…

– Deci așa, spuse Roman, ivindu-se în prag. Am încheiat și formalitățile. Își scutură mâna, ținându-și degetele răsfirate, mânjite cu cerneală. – Degețelele noastre au obosit: noi întruna am scris, întruna am scris… Culcați-vă. Acum noi plecăm, iar dumneavoastră culcați-vă liniștit. Ce faceți mâine?

– O să aștept, am răspuns fără vlagă.

– Unde?

– Aici… Și lângă poștă.

– Probabil că nu plecați mâine, nu-i așa?

– Mâine… puțin probabil… Mai degrabă poimâine.

– Atunci, ne mai vedem. Dragostea noastră se va împlini. Îmi zâmbi, își scutură mâna și ieși. M-am gândit nepăsător că ar fi trebuit să îl conduc, să-mi iau rămas-bun de la Volodea, dar m-am culcat. Bătrâna intră iute în cameră. M-am ridicat și bătrâna se uită o vreme țintă la mine.

– Mă tem, tăicuțule, că ai să țâțâi din măsele, spuse neliniștită.

– N-am să țâțâi, am protestat istovit. Am să mă culc.

– N-ai decât să te culci și să dormi… Plătești doar bănișorii și poți să dormi.

Am băgat mâna după portofel în buzunarul din spate.

– Cât mă costă?

Bătrâna își ridică privirile spre tavan.

– Punem o rublă pentru locuință… Juma' de rublă pentru rufăria de pat, a mea personală, nu a statului. Pentru două nopți face trei ruble… Iar cât te lasă inima, adică pentru deranj, asta deja nu mai știu…

I-am întins o hârtie de cinci.

– Deocamdată mă lasă o rublă, am spus. Iar pe urmă mai vedem.

Bătrâna înșfăcă vioaie banii și se îndepărtă, bombănind ceva despre rest. A lipsit destul de mult, deja intenționam să renunț și la rest, și la rufărie, când se întoarse și așeză pe masă un pumn de monede murdare.

– Uite-ți și restul, tăicuțule, zise ea. Exact o rublișoară, poți să nu-i mai socotești.

– Nu-i mai număr, am spus. Cum rămâne cu rufăria?

– Acum aștern. Du-te-n curte, plimbă-te, iar eu îți voi așterne patul.

Am ieșit și mi-am scos o țigară din mers. În sfârșit, soarele apuse și începu noaptea albă. Undeva lătrau câinii. M-am așezat pe o băncuță înrădăcinată în pământ, sub stejar, am fumat și am început să mă uit la cerul palid, neînstelat. Motanul apăru de undeva, fără zgomot, se uită la mine cu ochii lui fosforescenți, apoi se cățără iute în stejar și dispăru în frunzișul întunecat. Imediat am și uitat de el și am tresărit când, de undeva de deasupra mea se auzi un foșnet. În cap îmi căzură murdării. „Ptiu, lua-te-ar…", am înjurat cu voce tare și am început să mă scutur. Dorința de a dormi era neobișnuit de puternică. Bătrâna ieși din casă, nu mă observă și o luă agale spre fântână. Am înțeles că patul era gata și m-am întors în cameră.

Baba, răutăcioasă, îmi așternuse pe podea. Nu, pentru nimic în lume, m-am gândit, am încuiat ușa cu zăvorul, am mutat așternutul pe divan și am început să mă dezbrac. Prin fereastră răzbătea o lumină sumbră, iar motanul se foia zgomotos în stejar. Mi-am scuturat capul, aruncând murdăriile din păr. Era o mizerie ciudată, neobișnuită: solzi mari și uscați de pește. Cam tare culcușul, m-am gândit și m-am prăbușit pe pernă, adormind imediat.

2

„…Casa părăsită devenise vizuina vulpilor și bursucilor și de aceea aici pot să apară vârcolaci și stafii stranii.“

A. Weda

M-am trezit pe la miezul nopții pentru că se vorbea în cameră. Doi tipi șușoteau, abia auzit. Vocile erau foarte asemănătoare, una fiind însă puțin înăbușită și răgușită, cealaltă trădând o nervozitate extremă.

– Nu horcăi, șopti nervosul. Ești în stare să nu mai horcăi?

– Sunt, răspunse înăbușitul și tuși.

– Mai încet! șuieră nervosul.

– Sunt răgușit, explică înăbușitul. Tusea de dimineață a fumătorului. Tuși iarăși.

– Pleacă de-aici! explodă nervosul.

– Da' oricum doarme…

– Cine-o fi? De unde a mai apărut și ăsta?

– De unde vrei să știu?

– Ce păcat… Pur și simplu avem un ghinion fantastic.

Iar nu dorm vecinii, m-am gândit, buimac de somn. Îmi închipuiam că sunt acasă. Acolo am printre vecini doi frați fizicieni, care adoră să lucreze în timpul nopții. Pe la ora două, în puterea nopții, li se termină țigările și atunci se strecoară la mine în cameră și încep să cotrobăie, să se izbească de mobilă și să înjure.

Am înșfăcat perna și am azvârlit-o în gol. Ceva se prăbuși cu zgomot și se așternu liniștea.

– Dați-mi perna înapoi, am spus, și ieșiți afară! Țigările sunt pe masă.

M-am trezit definitiv la sunetul propriei voci. M-am ridicat în capul oaselor. Câinii lătrau a jale, iar dincolo de perete baba sforăia îngrozitor. Mi-am amintit, în sfârșit, unde mă aflu. În cameră nu era nimeni. În lumina crepusculară am văzut perna mea pe podea și catrafusele căzute din cuier. Baba o să-mi smulgă capul, m-am gândit și am sărit în picioare. Podeaua era rece și am pășit pe prești. Baba încetă să mai sforăie. Am încremenit. Scândurile începură să pârâie, ceva trosni și foșni pe la colțuri. Baba șuieră asurzitor și se porni iarăși să horcăie. Am ridicat perna și am aruncat-o pe divan. Catrafusele puteau a câine. Cuierul se desprinsese din piroane și atârna într-o parte. L-am îndreptat și am început să strâng boarfele. Abia am agățat ultima pufoaică pe cârlig, că imediat cuierul se prăbuși iarăși, hârșâind tapetul și atârnând iar într-un singur piron. Baba încetă să mai sforăie, iar pe mine mă năpădi o transpirație rece. Un cocoș se porni să cânte undeva prin apropiere. La ciorbă cu tine, m-am gândit cu dușmănie. Bătrâna începu să se răsucească dincolo de perete, făcând să trosnească arcurile patului. Am așteptat cu sufletul la gură, rămânând într-un singur picior. În curte cineva spuse încetișor: „A venit vremea să ne culcăm, astăzi și așa am stat destul împreună." Vocea era a unei tinere. „Eh, dacă-i vorba să dormim, atunci hai să ne culcăm", răspunse alt glas. Se auzi un căscat prelung. „Nu-i așa că astăzi nu ai să mai plescăi?" „Mi se pare cam frig. Hai să facem nani." Se așternu liniștea. Pe neașteptate, baba începu să mârâie și să hârâie și atunci m-am întors precaut la divan. Dimineață mă voi trezi mai devreme și le voi pune eu în ordine…

M-am întors pe partea dreaptă, am tras pătura peste ureche, am închis ochii și brusc am înțeles că nu îmi este somn deloc și că vreau să mănânc. Aoleu, îmi trecu prin cap. Trebuie luate măsuri de urgență. Și le-am luat.

Să considerăm, de exemplu, sistemul de două ecuații integrale de tipul ecuațiilor statisticii stelare; ambele funcții necunoscute sunt sub integrală. Firește, poți să le rezolvi doar numeric, să zicem, pe BESM… îmi amintesc de BESM-ul nostru. Panoul de comandă gălbui. Jenea așază pe el pachetul învelit în ziare și îl desface încet. „Tu ce ai?" „Cu salam și cașcaval…" Salam de vară, semiafumat, în rotocoale. „Vai de capul tău, ar trebui să te însori! Eu am chifteluțe cu usturoi, făcute acasă. Și un castravecior murat." Ba nu, doi

castraveciori… Patru chiftele și, ca să fie socoteala rotundă, patru castraveciori beton, și ei murați. Și patru felii zdravene de pâine cu unt…

Am aruncat pătura și m-am așezat. O mai fi rămas ceva în mașină? Nu, tot ce era pe acolo de mâncat s-a dus. A mai rămas o carte de bucate pentru mama lui Valka, stabilită la Lejnev. Cum scria acolo?… Sos picant. Jumătate de pahar cu oțet, două cepe… și piper. Se pune la preparatele din carne. Îmi amintesc perfect: peste un biftec micuț. „Ce ticăloșie", m-am gândit, „de fapt nu doar peste un biftec, ci peste un biftec micu-u-uț." Am sărit în picioare și am fugit la fereastră. În aerul nopții mirosea pregnant a biftec micu-u-uț. De undeva, din adâncurile subconștientului, ieși la suprafață: „Îl serveau cu feluri obișnuite de mâncare, specifice unei cârciumi, cum ar fi: ciorbă cu zeamă de varză, creier cu mazăre, castravete murat (am înghițit în sec) și veșnicele prăjituri dulci din foietaj…" „Ar fi mai bine să fac abstracție de asta", m-am gândit și am luat cartea de pe pervaz. Era *Dimineața posomorâtă* de Alexei Tolstoi. Am deschis la nimereală. „Mahno, rupând cuțitul de sardine, scoase din buzunar cuțitul de sidef cu cincizeci de lame și, continuând să-l mânuiască, deschise cutiile metalice cu ananas (nasol moment, mi-am zis), cu pateu franțuzesc, cu homari, de la care începu să miroasă strașnic în toată camera." Am așezat cu grijă cartea și m-am trântit pe taburetul de lângă masă. În cameră se răspândi brusc o mireasmă pregnantă, apetisantă: mirosea, probabil, a homari. Am căzut pe gânduri: de ce până acum nu am gustat niciodată homari? Sau, să zicem, stridii. La Dickens toată lumea mănâncă stridii, rotindu-și bricegele, tăindu-și felii zdravene de pâine și ungându-le cu unt… Am început să netezesc nervos fața de masă. Pe ea se zăreau pete necurățate. Aici s-a mâncat mult și bine. S-au halit homari și creier cu mazăre. S-au înfulecat biftecuri micuțe, în sos picant. S-au halit totodată și biftecuri gigantice, precum și potrivite ca mărime. Comesenii au răsuflat din greu, plesnind de sătui, țâțâind mulțumiți, în timp ce-și sugeau măselele…

N-am avut după ce să răsuflu greu și atunci am început să țâțâi…

Poate că, de înfometat ce eram, am făcut-o prea tare, pentru că dincolo bătrâna făcu patul să scârțâie, începu să bombăne înfuriată, zdrăngăni ceva și veni de-a dreptul la mine în cameră. Purta o cămașă cenușie, lungă, iar în mână ducea o farfurie, ce răspândi în cameră o autentică și nu fantastică aromă de mâncare. Bătrâna zâmbi. Puse farfuria chiar lângă mine și șopti dulce, cu vocea ei de

bas:

– Hai, tăicuțule, gustă… Alexandr Ivanovici. Gustă ce ne-a dat Dumnezeu, ce ne-a trimis prin mine…

– Se poate… vai, se poate, Naina Kievna, mormăiam, de ce v-ați deranjat atâta?

Dar în mână deja îmi apăruse, cine știe de unde, o furculiță cu mâner din os și atunci am început să mănânc, în timp ce baba stătea alături, aprobând mereu din cap și repetând:

– Mănâncă, tăicuțule, mănâncă sănătos…

Am mâncat tot. Cartofi fierbinți cu unt topit.

– Naina Kievna, am spus surescitat, m-ați salvat de la moartea prin înfometare.

– Ai mâncat? întrebă Naina Kievna, oarecum neprietenoasă.

– A fost excelent. Mii de mulțumiri! Nici nu vă dați seama…

– Ce să nu-mi dau seama?… mă întrerupse iritată. Am întrebat dac-ai mâncat. Și cu asta, dă-ncoa' farfuria… Am spus, dă-mi farfuria!

– Pof… Poftiți, am îngăimat.

– „Poftiți, poftiți"… Să vă tot îndop numai pentru mulțumiri…

– Pot să vă plătesc… am îndrăznit, simțind cum mă enervez.

– „Să vă plătesc, să vă plătesc…" Se îndreptă spre ușă. Și dacă nu se plătește nimic pentru asta? Și de ce m-ai mințit?

– Cum adică, să vă mint?

– Uite așa, să minți! Singur ai spus că n-ai să țâțâi… Tăcu și dispăru după ușă.

„Ce-o fi cu ea?" m-am gândit. „Ce babă aiurită… Poate a observat cuierul?" Se auzea cum scârțâiau arcurile, cum se foia în pat și bombănea nemulțumită. Pe urmă începu să cânte încetișor, pe un motiv barbar: „Și săturându-mă cu carnea lui Făt-Frumos, mă rostogolesc, mă tolănesc…" Prin geam pătrunse răcoarea nopții. M-am înfiorat, m-am ridicat cu gând să mă duc la divan și brusc m-a fulgerat gândul că încuiasem ușa înainte de culcare. M-am îndreptat dezorientat spre ușă și am ridicat mâna să verific zăvorul, dar de-abia degetele mele au atins fierul rece, că totul prinse a pluti în fața ochilor. M-am pomenit lungit în pat, cu nasul vârât în pernă, pipăind peretele rece din bârne.

Am stat o vreme înmărmurit, până când am realizat că undeva alături sforăie bătrâna și că în cameră se vorbește. Cineva expunea cu jumătate de glas, pe un ton profesoral:

– Elefantul este cea mai mare vietate dintre toate viețuitoarele de pe pământ. Are pe botul lui o bucată mare de carne, care se numește trompă, deoarece este goală și întinsă ca o țeavă. El o lungește și o îndoaie în toate felurile și o întrebuințează în loc de mână…

Înfrigurat de curiozitate, m-am întors cu atenție pe partea dreaptă. Ca și mai înainte, camera era pustie. Glasul continuă și mai impunător:

– Vinul utilizat cu moderație este foarte bun pentru stomac, dar când este băut în cantități mari, atunci se produc vapori, înjosind omul până la gradul de vită negânditoare. Ați văzut deseori bețivi și vă mai amintiți repulsia îndreptățită pe care ați avut-o față de ei…

M-am sculat dintr-o săritură și m-am așezat pe divan. Glasul amuți. Mi se păruse că se vorbește de undeva de după pereți. În cameră totul rămăsese ca mai înainte, chiar și cuierul, spre surprinderea mea, atârna la locul lui. Și, spre uimirea mea, mi se făcu iarăși foame.

– Tinctură de *antimonium ex vitro,* proclamă dintr-o dată glasul. Am tresărit. *Magisterium antimon*, *salae*-ul îngerilor. *Bafili oleum de vitro antimonium alexiterium antimonialae!* Se auzi clar un chicotit. Iată totuși ce delir! spuse glasul și continuă cu urletele: În curând acești ochi, încă deschiși, nu vor mai zări soarele, totuși nu-i lăsa să se închidă fără binecuvântata împărtășanie a iertării și fericirii mele… Acesta este *Spiritul sau Ideile Etice ale Gloriosului Jung, extrase din cugetările lui nocturne.* Se vinde la Sankt-Petersburg și la Riga, în dugheana cu cărți a lui Sveșnikov, pentru două ruble, cartonată. Cineva plânse în sughițuri. Tot un delir, spuse glasul și rosti expresiv:

Ranguri, frumusețI, averi
În astă viață doar plăceri
Se spulberă, topesc, dispar
O, putregai și strâmbă fericire!
Inima-i roasă-adânc de pătimire
Iar gloria e doar o amintire…

Acum am înțeles de unde vorbeau. Vocea răsuna din colț, acolo unde atârna oglinda cea tulbure.

– Iar acum, spuse glasul, mai departe. „Totul este unicul Eu, sunt

Eul, universalul Eu. Contopirea cu neștiința provine din eclipsarea luminii, Eul dispare cu dezvoltarea spiritului…“

– Iar delirul ăsta de unde mai este? am întrebat. Nu așteptam nici un răspuns. Eram convins că încă dorm.

– Maximă din *Upanișade,* răspunse glasul, complet pregătit.

– Dar ce-i aceea *Upanișade*? Nu mai eram convins că dorm.

– Habar n-am, spuse glasul.

M-am sculat și m-am apropiat în vârful picioarelor de oglindă. Nu mi-am văzut imaginea reflectată. În sticla tulbure se reflectau podeaua, un colț din cuptor și în general multe alte lucruri. Dar eu nu eram acolo.

– Ce s-a întâmplat? întrebă glasul. Sunt ceva întrebări?

– Cine vorbește? am întrebat, uitându-mă după oglindă. Acolo erau mult praf și păianjeni morți. Atunci mi-am așezat arătătorul pe ochiul stâng. Asta era o regulă veche pentru diagnosticarea halucinației, regulă pe care am citit-o în fascinanta carte a lui V.V. Bitner *Să crezi sau să nu crezi?* Era de ajuns să apeși cu degetul pe globul ocular, că toate lucrurile reale, spre deosebire de halucinații, se dublau. Oglinda se dublă și în ea apăru imaginea mea, o fizionomie somnoroasă și îngrijorată. Pe la picioare sufla curentul. Chircindu-mi degetele, m-am dus la fereastră și m-am uitat afară.

Dincolo de geam nu era nimeni, nu era nici măcar stejarul. M-am frecat la ochi și m-am uitat din nou. Am văzut limpede, drept în fața mea, fântâna din bârne, cu roată și scripete și acoperită de mușchi, poarta și mașina mea alături. „Totuși dorm“, m-am gândit liniștit. Privirea îmi căzu pe pervaz, pe cartea făcută ferfeniță. În visul trecut fusese al treilea volum din *Calvarul*, iar acum citeam pe copertă: *P.I. Karpov. Opera nebunilor și influența ei asupra progresului științei, artei și tehnicii.* Cu toate că dinții îmi clănțăneau de frig, am răsfoit cartea și m-am uitat la planșele colorate. Apoi am citit *Poezia nr.2:*

Din a lumii ’naltă boltă
O vrabie-ntunecată
Înfiorată, izolată,
Spre pământ planează-ndată,
Zboară la a nopții dată
De raza lunii luminată
Și deloc descurajată
Vede tot ce se arată.

Trufașă, crudă și turbată,
O fantasmă plutitoare
Cu priviri strălucitoare.

Podeaua se balansa brusc sub picioarele mele. Răsună un scrâșnet pătrunzător și prelung, apoi vuietul crescu, întocmai ca mugetul surd al unui cutremur îndepărtat: „Co-o… co-o… co-o…“ Coliba începu să oscileze precum o barcă pe valuri. Dincolo de fereastră curtea se urni într-o parte, iar de sub geam ieși și își înfipse ghearele în pământ un gigantic picior de găină, care trase prin iarbă brazde adânci, apoi dispăru. Podeaua se înclină fulgerător, am simțit cum mă prăbușesc, m-am prins cu mâinile de ceva moale, lovindu-mă totodată la cap și la o coastă, și am căzut de pe divan. Stăteam pe prești, încleștat de perna pe care apucasem să o agăț. Camera era complet luminată. Cineva expectora temeinic la fereastră.

– Ei, bine, așa… spuse o voce bărbătească bine timbrată. Într-un oarecare regat, într-un oarecare stat, a fost odată ca niciodată un țar, cu numele de… ăăă… păi, de fapt n-are nicio importanță. Să spunem… ăăă… Poluekt… Avea trei feciori de crai. Primul… ăăă… al treilea era neîndoielnic un nătărău, dar primul?…

M-am furișat până la fereastră, aplecându-mă ca un soldat sub bombardament, și m-am uitat. Stejarul se găsea la locul lui. Cu spatele la el, stătea ridicat, într-o profundă meditație, motanul Vasili, doar pe labele posterioare. Strângea între dinți o floare de nufăr. Motanul se uită la picioare și scoase un sunet prelung: „Aăăă…“ Apoi își scutură capul, își puse labele anterioare la spate și, cocoșându-se ușor, precum docentul Dubino-Kniajițki [3] la cursuri, plecă de lângă stejar cu pași domoli.

– Bine… spuse printre dinți motanul. Au fost odată țarul cu țarina. Țarul cu țarina avură un fiu… ăăă… nătărău.

Motanul scuipă înciudat floarea și își frecă fruntea, schimonosindu-se.

– Ce situație disperată, continuă el. Totuși îmi amintesc câte ceva! „Ha-ha-ha! Am cu ce să mă înfrupt: calul la prânz și voinicul la cină…“ De unde ar putea să fie asta? Iar Ivan, înțelegeți și singuri, prostul de el, răspunse: „Hei, tu, lighioană spurcată, n-ai s-o prinzi pe lebăda cea dalbă, d-apoi s-o mai și mănânci!“ După aia, normal – săgeata călită, jos cu toate cele trei capete, Ivan scoate cele trei inimi și le duce, idiotul, acasă, mamei… Ce cadou drăguț! Motanul

izbucni într-un hohot sarcastic, după care suspină. Mai există pe lume și o astfel de boală, scleroza, se pronunță el.

Suspină încă o dată, se întoarse către stejar și cântă: „Mac-mac-mac, copilașii mei! Mac-mac-mac, porumbeii mei! Eu… ăăă… v-am adăpat cu lacrimi… mai bine zis… hrănit…“ Suspină pentru a treia oară și o vreme se plimbă în tăcere. Ajungând în dreptul stejarului, țipă brusc, nemuzical: „Și nu apucam nici măcar o bucățică dulce!…“

În labele lui apăru pe neașteptate o guzlă imensă; n-am observat de unde a luat-o. O lovi disperat cu laba și, agățându-se cu ghearele de strune, urlă și mai puternic, de parcă s-ar fi străduit să acopere muzica:

Das im tannwald finster ist
Das macht das holts
Das… ăăă… mein schatz… sau katz?…

Tăcu și se plimbă o vreme, lovind strunele în tăcere. Apoi, încetișor, cântă șovăitor:

Vai, fost-am în astă ogradă
Da' eu vă spun că nu-i de șagă:
Chiar așa
Se sapă macul.

Se apropie de stejar, sprijini guzla de el și se scărpină la ureche cu piciorul din spate.

– Muncă, muncă și iar muncă, spuse motanul. Doar muncă!

Își duse mâinile la spate și plecă în stânga stejarului, mormăind:

– Mi-a sosit vestea, o, slăvite țar, că în mărețul oraș Bagdad a fost odată ca niciodată un croitor cu numele de… Se opri în patru labe, își încovoie spinarea și șuieră cu răutate. Uite, stau foarte prost în special cu aceste nume! Abu… Ali… un ibn al nu știu cui… în fine, să spunem Poluekt. Poluekt ibn… ăăă… Poluektovici… Oricum nu-mi amintesc ce-a fost cu croitorul ăla. Ia mai dă-l naibii, să începem cu altceva.

M-am așezat cu burta pe pervaz și, instalându-mă comod, m-am

uitat cum bietul Vasili dădea târcoale stejarului, când în dreapta, când în stânga, mormăind, tușind, urlând, mugind, lăsându-se în patru labe de atâta încordare, într-un cuvânt, chinuindu-se nespus. Spectrul cunoștințelor sale era măreț. Nu știa nici măcar o poveste sau un cântec mai mult de jumătate, dar în schimb acestea erau rusești, ucrainene, occidentalo-slave, nemțești, englezești, poate chiar povești japoneze, chinezești și africane, legende, parabole, balade, cântece, romanțe, strigături și refrene. Scleroza îl făcea să turbeze, determinându-l să se arunce de câteva ori asupra stejarului și să rupă cu ghearele coaja trunchiului, șuiera și scuipa, în timp ce ochii îi ardeau diavolește, iar coada pufoasă, groasă ca un par, se îndrepta uneori spre zenit, alteori tresărea convulsiv, biciuind aerul într-o parte și-n alta. Singurul cântec pe care îl duse la bun sfârșit a fost *Scăișor-pufușor*, iar singura povestioară pe care o termină a fost *Casa pe care a construit-o Jack,* în traducerea lui Marșak, chiar și pe aceasta cu unele prescurtări. Treptat, probabil din cauza oboselii, vorbirea lui dobândi un accent pisicesc tot mai pronunțat. „Iar pe câmp, pe câmp – cânta el –, singur merge plugușorul, iar… ăău… iar… măăuu… iar în urma ăstui plugușor însuși… mi-a-u-a-u!… Însuși Dumnezeu pășește… sau hoinărește?…“ Motanul era complet epuizat, stătea pe coadă și o vreme rămase așa, cu capul plecat. Apoi mieună încetișor, melancolic, luă guzla la subsuoară și merse șontâc-șontâc în trei picioare, prin iarba înrourată.

Am coborât de pe pervaz și am scăpat cartea pe jos. Îmi amintesc clar că ultima dată fusese *Opera nebunilor* și eram ferm convins că pe podea căzuse tocmai această carte. Am ridicat însă și am așezat pe pervaz *Descoperirea crimelor* de A. Svensson și O. Wendel. Am răsfoit-o, uitându-mă stupid la ea, parcurgând câteva paragrafe la nimereală, și brusc am avut impresia că în stejar atârnă un spânzurat. Mi-am ridicat privirile cu teamă. De ramura cea mai joasă a stejarului atârna o coadă de rechin argintiu-verzuie și umedă. Coada se legăna greoi în bătaia vântulețului de dimineață.

M-am smucit și m-am lovit la ceafă de ceva tare. Telefonul suna strident. M-am uitat împrejur. Stăteam de-a curmezișul divanului, pătura cu care fusesem învelit alunecase pe podea, iar în geam bătea printre ramurile stejarului soarele dimineții.

3

„Mi-a trecut prin cap că o discuție cu diavolul sau cu un vrăjitor poate fi înlocuită cu mult succes de aplicarea corectă a principiilor științei.“

H.G. Wells

Suna telefonul. M-am frecat la ochi, m-am uitat pe fereastră (stejarul era tot acolo), m-am uitat la cuier (cuierul se afla și el la locul lui). Suna telefonul. În camera babei era liniște. Atunci am sărit pe podea, am deschis ușa (zăvorul era la locul lui) și am intrat în hol. Suna telefonul. Stătea pe o poliță, deasupra unui ciubăr mare. Telefonul era foarte modern, din plastic alb, văzusem din astea numai în filme și în cabinetul directorului nostru. Am ridicat receptorul.

– Alo…

– Cine e? întrebă strident o voce de femeie.

– Cu cine doriți?

– Nu e Colipiga?

– Cine?

– Doar v-am întrebat, nu e coliba pe picioare de găină? Cu cine vorbesc?

– Da, am spus. E coliba. Cu cine doriți?

– O, drace! exclamă vocea de femeie. Primiți o telefonogramă.

– Spuneți.

– Notați.

– O secundă, am zis. Să iau un creion și hârtie.

– O, drace! repetă vocea de femeie.

Am adus blocnotesul și un pix-creion.

– Vă ascult.

– Telefonograma numărul două sute șase, rosti femeia. Cetățencei Gorînîci Naina Kievna…

– Nu atât de repede… Kievna… Mai departe?

– „Prin prezenta… sunteți invitată… să veniți astăzi… douăzeci și șapte iulie… anul curent… la miezul nopții… la congresul republican anual…“ Ați scris?

– Am scris.

– „Prima reuniune… are loc… pe Muntele Plești, îmbrăcăminte de gală. Folosirea transportului mecanizat… pe cont propriu. Semnătura… Șeful cancelariei… Ce… Ein… Vii“

– Cine?

– Vii! Ce EmVii.

– Nu înțeleg.

– Vii 4! Cronos Monadovici 5. Ce, nu-l știți pe șeful cancelariei?

– Nu-l cunosc, am zis. Spuneți-mi pe litere.

– Ei, drăcovenie! Bine, pe litere. Verwolf — Incub — Ibicus… Ați scris?

– Așa se pare. A ieșit: Vii.

– Cine?

– Vii!

– Ce, aveți polipi? Nu înțeleg!

– Vladimir! Ivan! Ivan!

– Așa. Repetați telefonograma.

– Am repetat-o.

– Corect. V-a transmis-o Onucikina. Cine a primit-o?

– Privalov.

– Salutări, Privalov! Slujești de mult?

– Câinii slujesc, am protestat. Eu muncesc.

– Ei bine, atunci muncește. Ne întâlnim la congres.

Se auzi tonul. Am așezat receptorul și m-am înapoiat în cameră. Dimineața era răcoroasă; mi-am făcut în grabă înviorarea și m-am îmbrăcat. Întâmplarea mi s-a părut extrem de interesantă. Telefonograma se asocia curios în conștiința mea cu evenimentele nocturne, deși nu înțelegeam prea bine cum anume. Unele idei îmi veniseră totuși, iar imaginația îmi era deja stârnită.

Tot ceea ce mi se întâmplase, evenimentele la care fusesem martor nu îmi erau cu desăvârșire necunoscute, mai citisem undeva despre întâmplări asemănătoare, iar acum îmi aminteam că purtarea oamenilor implicați în situații similare mi se păruse întotdeauna neobișnuită, enervant de ridicolă. În locul unei depline exploatări a perspectivelor atrăgătoare, deschise lor de o întâmplare fericită, ei se speriau, străduindu-se să se întoarcă în obișnuit. Un nu știu care erou își implora chiar cititorii să se țină cât mai departe de vălul ce desparte lumea noastră de misterios, speriindu-i cu mutilări spirituale și fizice. Încă nu știam cum vor decurge evenimentele, dar eram deja pregătit să mă arunc în ele cu entuziasm.

Am continuat să cuget, rătăcind prin cameră în căutarea unui bol sau a unei căni. Acești oameni sperioși, mă gândeam, seamănă cu acei câțiva savanți-experimentatori foarte perseverenți, foarte muncitori, lipsiți însă cu desăvârșire de imaginație și de aceea foarte rezervați. Când obțin un rezultat mai ciudat, ei se îndepărtează de el, explicând la repezeală că experimentul a fost imprecis și refuză practic noutatea, pentru că se încleștează prea tare de tot ce este vechi și confortabil, aflat în limitele teoriilor autoritare… Mă gândisem deja la unele experiențe cu cartea-cameleon (stătea ca de obicei pe pervaz, iar acum era *Ultimul proscris* a lui Oldridge), cu oglinda vorbitoare și cu țâțâiturile. Aveam de pus câteva întrebări și motanului Vasili, chiar și sirena din stejar prezenta un anume interes, deși uneori mi se părea că îmi apăruse doar în vis. Nu am nimic contra sirenelor, dar nu îmi dau seama cum se pot cățăra în copaci… deși, pe de altă parte, solzii?…

Am găsit cănuța în ciubăr, sub telefon, dar în ciubăr nu era apă și atunci m-am îndreptat spre fântână. Soarele deja se ridicase. De undeva răzbătea vuietul mașinilor, răsunau fluierăturile unui milițian, iar din înaltul cerului se auzea puternicul vâjâit al unui elicopter. M-am apropiat de fântână și, descoperind mulțumit că pe lanț se găsea o găleată din fier, deși cam stâlcită, am început să învârt roata. Găleata, izbindu-se de pereți, coborî în adâncuri. Răsună un pleoscăit, lanțul se încordă. Am învârtit roata și m-am uitat la Moskviciul meu. Mașina avea o înfățișare ostenită și prăfuită, iar parbrizul era pătat de musculițele ce se zdrobiseră de el. „Trebuie să umplu radiatorul cu apă“, m-am gândit. „Și în general…“

Găleata mi se păru foarte grea. Când am pus-o pe ghizduri, din apă răsări un cap mare de știucă, verde și parcă acoperit cu mușchi. Am sărit într-o parte.

– Iar' mă târâi la piață? protestă știuca. Am tăcut stupefiat. Dă-mi pace, hapsâno! Da' cât se mai poate aș̦ș̦ș̦a? Abia m-am liniștit, am vrut și eu să mă odihnesc, să ațipesc un pic, când — iar mă trajjji! Doar nu mai sunt tânără și oricum sunt mai în vârstă decât tine… nici cu branhiile nu mai stau aș̦ș̦ș̦a de bine…

Era foarte straniu să te uiți cum vorbea. Întocmai ca o știucă de la teatrul de păpuși, își închidea și își deschidea larg botul dințat într-o neconcordanță supărătoare cu sunetele scoase. Ultima frază o rosti strângând convulsiv din fălci.

– Și aerul îmi dăunează, continuă știuca. Și uite c-o să crăp, ce-o să mai faci atunci? Și totul din cauza zgârceniei tale, babă proastă… Tot strângi și de ce strângi… nici tu nu știi… Ai văzut ce țeapă ai luat la ultima reformă, ăă? Vezi! Da' cu ecaterinele? Ai lipit cufere întregi! Iar kerenkii… cu kerenkii! Făceai focul în sobă cu ei…

– Vedeți… am îngăimat, venindu-mi nițel în fire.

– Aoleu, cine e? se sperie știuca.

– Eu… Sunt aici din întâmplare… Intenționam să mă spăl puțin.

– Să te speli! Și eu care credeam că e din nou baba. Nu mai văd: sunt tare bătrână. Dar chiar și coeficientul de refracție în aer se zice că este cu totul altul. Am pierdut ochelarii pentru atmosferă, făcuți pe comandă. Nu-i mai găsesc… Dar tu ce hram porți?

– Turist… am spus concis.

– Aha, turist… Și eu care credeam că e din nou baba. Și ce nu-mi face! Mă prinde, mă târăș̦ș̦ș̦te până la piață și acolo mă vinde, chipurile, pentru ciorbă. Ce-mi mai rămâne de făcut? Firește, să vorbesc cu cumpărătorul: că aș̦ș̦ș̦a și pe dincolo, să-mi dea drumul la copilașii mei micuți - de parcă aș̦ș̦ș̦ mai avea vreun copil - cei care mai trăiesc deja nu mai sunt copilași, ci bunicuți. Dă-mi drumul, îi spun, iar eu îți voi sluji. Zi doar: „Din a știucii vrere, pentru-a mea plăcere." Și îmi dau drumul. Unii de frică, alții din bunătate, iar câțiva chiar din lăcomie… Și uite aș̦ș̦ș̦a, înoți în râu, înoți - e rece, reumatism, te strecori înapoi în fântână, iar bătrâna, hop și ea, din nou cu găleata… Știuca se cufundă în apă, gâlgâi sub ea și ieși iarăși afară.

– Ei, ce-ai de gând să-mi ceri, oș̦ș̦ș̦tene? Numai roagă-mă ceva mai simplu, că alții îmi cer nu știu ce televizoare, tranzistoare… Unul chiar înnebunise de-a binelea: „îndeplinește-mi planul anual la cherestea". Nu mai sunt la vârsta să tai lemne…

– Aha, am exclamat. Deci înseamnă că totuși s-ar putea un

televizor?

– Nu, mărturisi știuca. Nu pot un televizor. Și nici asta… combină cu pickup. Asta iarăși nu pot. Nu cred în aș̦ș̦a ceva. Cere-mi ceva mai simplu. Cizme, să zicem, de ș̦ș̦ș̦apte poște sau căciulițe fermecate… Ei?

Speranța de a mă sustrage astăzi de la ungerea Moskviciului se stinse.

– Dar nu trebuie să vă neliniștiți, am spus. În general, nu-mi trebuie nimic. Imediat vă dau drumul.

– Ce bine! se liniști știuca. Iubesc asemenea oameni. Nu demult, tot aș̦ș̦a… Mă cumpărase unul de la piață și îi promisesem o fată de împărat. Înot în râu și, recunosc, nici nu mă uitam în jur de rușine. Nimeresc într-o plasă de oarbă ce eram. Mă trajje cineva afară. Off, mă gândesc, iar va trebui să mint. Dar el ce crezi că-mi face? Mă înhață de-a curmezișul gurii, aș̦ș̦a că nu mi-o mai pot deschide. Eh, mă gândesc, ăsta-i sfârșitul, acum mă pune la fiert. El nu. Îmi prinde înotătoarea cu ceva și mă aruncă înapoi în râu. Uite! Știuca își scoase înotătoarea din găleată și o arătă prinsă la bază cu o clemă metalică. Am citit pe clemă: „Aruncat acest exemplar în râul Solova. Anul 1854. Expediați la A.I.S., SPt 6“. Nu-i spune baborniței, mă avertiză știuca. Mi-o rupe cu tot cu înotătoare. E lacomă, zgârcita.

„Ce să-i cer?“ mă gândeam cu înfrigurare.

– Cum faceți minunile dumneavoastră?

– Care, ce fel de minuni?

– Păi… îndeplinirea dorințelor…

– Ah, astea? Cum le fac?… Am învățat din fragedă copilărie și iată că acum le fac. De unde să știu eu cum le fac… Peștiș̦ș̦orul de Aur uite că o făcea încă și mai bine, dar oricum a murit. Nu poți fugi de destin.

Mi se păru că știuca suspină.

– De bătrânețe? am întrebat.

– Aiurea, de bătrânețe! Era tânăr, viguros… Au aruncat în el, oștene, cu o bombă antisubmarină. Și l-au întors cu burta-n sus; s-a scufundat cu el chiar și o corabie submarină ce se nimerise pe alături. El s-ar fi răscumpărat, săracul, dar nu l-au mai întrebat nimic, l-au zărit și hop cu bomba… Iată cum se întâmplă. Știuca amuți. Atunci, cum facem? Îmi dai drumul sau ce? E zăpuș̦ș̦eală, va fi furtună…

– Bineînțeles, bineînțeles, am spus, tresărind. Cum doriți, să vă

arunc sau să vă cobor cu găleata?…

– Aruncă-mă, oștene, aruncă-mă.

Am băgat atent mâna în găleată și am scos știuca - avea vreo opt kilograme. Știuca mormăi: „Și dacă vrei o față de masă fermecată sau covorul zburător, atunci eu voi fi pe-aici… nu-ți rămân datoare.“ „La revedere“, am spus și mi-am desfăcut mâinile. Se auzi un plescăit răsunător.

Am stat un timp uitându-mă la palma mea murdară de verdeață. Mă încerca o oarecare senzație stranie. Uneori, ca o rafală de vânt, îmi trecea prin minte că stau în cameră pe divan, dar era de-ajuns să clatin capul și din nou mă găseam lângă fântână. Apoi senzația dispăru. M-am spălat cu această apă formidabilă, ca gheața, am umplut radiatorul și m-am bărbierit. Bătrâna tot nu se arăta. Voiam să mănânc și chiar ar fi trebuit să merg în oraș, la poștă, unde poate că băieții mă așteptau deja. Am încuiat mașina și am ieșit pe poartă.

Mergeam agale pe strada Golfulețului, cu mâinile înfundate în buzunarele scurtei cenușii, redegiste, uitându-mă la vârful picioarelor. Monedele bătrânei zornăiau în buzunarul din spate al blugilor mei preferați, brăzdați de fermoare. Meditam. Broșurile subțirele ale colecției „Știința“ m-au deprins cu gândul că animalele nu sunt înzestrate cu darul vorbirii.

Poveștile din copilărie mă convingeau de contrariu. Bineînțeles, eram de acord cu broșurelele, deoarece nu văzusem niciodată animale vorbitoare. Nici măcar papagalii. Văzusem odată un papagal care reușea să scoată răgete de tigru, dar nu știa să vorbească. Și acum, iată – știuca, motanul Vasili și chiar oglinda. De altfel, obiectele neînsufletite tocmai că vorbesc foarte des. Și, fiindcă veni vorba, probabil că această idee nu i-ar fi trecut niciodată prin minte strămoșului meu. Din punctul lui de vedere, motanul vorbitor era un lucru mult mai puțin fantastic decât cutia de lemn lustruită care horcăie, urlă, cântă și vorbește în nenumărate limbi. Cu motanul este la fel, mai mult sau mai puțin de înțeles. Dar cum vorbește știuca? Știuca nu are plămâni. Asta e clar. Totuși, ea trebuie să aibă o băsică înotătoare, a cărei funcție, din câte știu, nu este încă pe deplin clară ihtiologilor. Cunoștința mea, ihtiologul Jenka Skoromahov, consideră chiar că această funcție este total necunoscută, iar atunci când mă străduiesc să îi argumentez cu dovezi luate din broșurile colecției „Știința“, Jenka mârâie și scuipă. Își pierde complet darul vorbirii omenești… Am impresia că încă nu cunoaștem decât foarte puțin despre posibilitățile animalelor. S-a descoperit nu demult că

peștii și vietățile mării comunică sub apă prin semnale acustice. Sunt studii foarte interesante și despre delfini. Sau să pomenim și de maimuța Rafael. Am văzut-o cu ochii mei. Este adevărat, nu știa să vorbească, în schimb avea reflexul format: lumina verde – banană, lumina roșie – șoc electric. Și totul a fost bine atâta timp cât nu au cuplat concomitent lumina roșie și cea verde. Atunci maimuța Rafael s-a comportat ca și Jenka, de exemplu. S-a simțit groaznic de jignită. S-a repezit la ferestruica în spatele căreia stătea experimentatorul și a început să scuipe în acel gemuleț, țipând strident și zbierând. De fapt există și o anecdotă. Discută între ele două maimuțe: „Știi ce este acela reflexul condiționat? Este atunci când sună soneria și toate aceste cvasimaimuțe în halate albe aleargă la noi cu banane și bomboane.“ Firește, toate astea sunt extrem de complicate. Terminologia nu este elaborată. Te simți complet stors de puteri când în aceste condiții te căznești să găsești răspunsuri în legătură cu psihicul și posibilele potențiale ale animalelor. Pe de altă parte însă, când ți se dă, să zicem, același sistem de ecuații integrale, de tipul statisticii stelare, cu funcțiile necunoscute sub integrală, nici atunci dispoziția nu este mai bună. Și, de aceea, esențialul este să gândești. Cum a zis Pascal: „Să învățăm să gândim bine – iată principiul fundamental al moralei.“

Am ieșit pe Calea Păcii. M-am oprit, atras de o priveliște neobișnuită. Pe pavaj mergea un om ce ținea în mâini stegulețe de copii. În urma lui, la vreo zece pași, mugind din cauza sforțării, se târa încetișor un uriaș MAZ alb, cu o enormă remorcă fumegândă, cu aspect de cisternă argintie. Pe cisternă era scris „Inflamabil“, în dreapta și în stânga ei rulând la fel de încet jeepurile roșii ale pompierilor, înțesate cu stingătoare de incendiu, dispuse ca niște țepi de arici. Din când în când în mugetul continuu al motoarelor se intercala un zgomot nou ce-ți îngheța sângele în vine, și atunci prin chepengul cisternei scăpau limbi gălbui de foc. Fețele pompierilor, sub căștile îndesate peste ochi, erau aspre și bărbătești. În jurul alaiului alergau o puzderie de copilandri. Zbierau asurzitor: „Tininitinini, cu balaurul veni!“ Trecătorii mai vârstnici se lipeau cu teamă de garduri. Pe fețele lor era întipărită dorința limpede de a-și feri hainele de o posibilă avarie.

– Îl duc, bietul de el, se auzi lângă urechea mea binecunoscuta voce scârțâitoare de bas.

M-am întors. În spatele meu stătea mâhnită Naina Kievna, ținând un coș plin cu pachete albastre de zahăr tos.

– Îl duc, repetă ea. În fiecare vineri îl cară…

– Unde? am întrebat.

– La poligon, tăicuțule. Mereu experimentează… Nu au ce să mai facă.

– Dar pe cine duc, Naina Kievna?

– Cum adică pe cine? Ce, nu vezi și singur?…

Se întoarse și plecă, dar am ajuns-o din urmă.

– Naina Kievna, ați primit o telefonogramă.

– Asta de la cine-o mai fi?

– De la C.M. Vii.

– Și-n legătură cu ce?

– Aveți nu știu ce întâlnire astăzi, am spus, uitându-mă fix la ea. Pe Muntele Pleșuv. Îmbrăcăminte de gală!

Bătrâna se bucură vizibil.

– Adevărat? O, ce bine!… Și unde-i telefonograma?

– În antreu, pe telefon.

– Nu pomenea nimic de cotizație? întrebă ea, coborând vocea.

– În ce sens?

– Păi, chipurile, că ar trebui achitată o datorie de o mie șapte sute… Bătrâna tăcu.

– Nu, am spus. Nu a pomenit nimic despre asta.

– Atunci, este foarte bine. Dar cu transportul cum rămâne? Îmi dă mașină sau ce?

– Lăsați-mă să vă car eu coșul, i-am propus. Bătrâna se dădu înapoi.

– De ce? întrebă suspicioasă. Ia lasă-te de-astea, că nu-mi plac… Auzi la el, coșul!… Tânăr-tânăr, da' uite că încă de mic…

„Ce nu-mi plac băbătiile", m-am gândit.

– Și atunci cum rămâne cu transportul? întrebă ea.

– Pe cont propriu, am spus cu răutate.

– Ah, zgârciții! gemu bătrâna. Mătura mi-au luat-o de la muzeu, piua nu mi-au reparat-o, ne jupoaie cu cotizațiile pentru cinci rublișoare de asignație, iar la Muntele Pleșuv vino pe cont propriu! Nota de plată nu este chiar atât de mică, tăicuțule, iar până vine taxiul…

Mormăind și tușind, îmi întoarse spatele și plecă în altă direcție. Mi-am frecat mâinile și mi-am văzut și eu de drum. Presupunerea mea se adeverea. Nodul evenimentelor uimitoare se strângea din ce

în ce mai tare. Și mi-e rușine să recunosc, dar acum asta mi se părea mult mai interesant chiar decât modelarea matematică a arcului reflectorizant.

Calea Păcii era deja pustie. La o intersecție îți atrăgea privirile o ceată de copii – jucau probabil țurca. Văzându-mă, au abandonat jocul și au început să se apropie. Presimțind ceva rău, i-am evitat în grabă și m-am îndreptat spre centru. În spatele meu auzeam exclamații entuziasmate, înăbușite: „Hippiotul!“ Am mărit pasul. „Hippiotul!“ izbucniră dintr-odată câteva glasuri. Am început să fug. În spatele meu, doar urlete: „Hippiotul! Cocostârcul! Podoaba lu' tăticu'!…“ Trecătorii se uitară la mine compătimitor. În aceste situații cel mai bun lucru e să te „topești“ pe undeva. M-am ascuns în cel mai apropiat magazin, o alimentară. Am mers de-a lungul tejghelei, convingându-mă că există zahăr, că sortimentele de salam și bomboane nu sunt prea bogate, în schimb sortimentele de preparate din pește depășesc toate așteptările. Așa o cegă și așa un somon!… Am băut un sifon și m-am uitat pe stradă. Copiii dispăruseră. Atunci am ieșit din magazin și am pornit mai departe. Curând dispărură „coșmeliile“ și colibele-redute din bârne, apărând în schimb casele contemporane cu două etaje și cu scuaruri deschise. În scuaruri se hârjoneau puștanii, femei în vârstă croșetau îmbrăcăminte călduroasă, iar vârstnicii jucau domino, izbind piesele de masă.

În centrul orașului se găsea o piață largă, înconjurată de clădiri cu unul sau două etaje. Piața era asfaltată, având în mijloc un rond înverzit. Deasupra ierbii se ridica un panou mare și roșu, purtând inscripția „Panou de onoare“, și câteva panouri mai mici, cu scheme și diagrame. Am dat de poștă chiar aici, în piață. Stabilisem cu băieții ca primul sosit în oraș să lase la post-restant o notă cu coordonatele sale. Nu era urmă de bilețel și atunci am lăsat o scrisoare în care am comunicat adresa mea și am explicat cum se ajunge la coliba pe picioare de găină. Apoi m-am hotărât să prânzesc.

Ocolind piața, am descoperit: un cinematograf unde rula *Kozara*; o librărie închisă pentru inventar; primăria, în fața căreia stăteau câteva jeepuri serios prăfuite; un hotel, „Marea geroasă“, ca de obicei fără locuri libere; două chioșcuri cu sifon și înghețată; magazinul nr. 2 (mărfuri de larg consum) și magazinul nr. 18 (produse de uz casnic); cantina nr. 11, ce se deschidea la ora douăsprezece, și bufetul nr. 3, închis fără explicații. Apoi am

descoperit secția de miliție orășenească, unde am discutat, în apropierea ușii deschise, cu un milițian foarte tânăr, un sergent, care îmi explică unde sunt stația de benzină și drumul spre Lejnev.

– Dar unde-i mașina dumneavoastră? se interesă milițianul, privind cu atenție piața.

– La niște cunoștințe, am răspuns.

– Aha, la niște cunoștințe, spuse expresiv milițianul.

Probabil că deja mă luase în colimator. Mi-am luat rămas-bun, plin de sfială.

Lângă impresionanta clădire cu două etaje a UICAPS [7] din DCF [8], am găsit, în sfârșit, o ceainărie curățică, având nr. 16/27. În ceainărie era plăcut, nu se găsea prea multă lume, iar oamenii, într-adevăr, sorbeau numai ceai și discutau despre lucruri absolut normale: că aproape de Korobța, în fine, se prăbușise podulețul, iar acum se traversa direct prin vad; că postul de miliție, cel aflat la cincisprezece kilometri, fusese desființat de mai bine de o săptămână; că „scânteia este ca o fiară, poate să omoare și un ditamai elefantul, dar când ai nevoie de ea nu te ajută nici pe dracu'…“ Mirosea a benzină și a pește prăjit. Oamenii care nu erau absorbiți în discuții se uitau fix la jeanșii mei și m-am bucurat că aveam pe spatele pantalonilor o pată profesională — alaltăieri mă așezasem zdravăn pe pompița de ulei.

Mi-am luat o farfurie plină cu pește prăjit, trei căni cu ceai și trei sandvișuri cu batog, plătind cu grămăjoara de monede a bătrânei („cerșetor la biserică…“, mormăi casierița).

M-am instalat într-un colț mai retras și am început să mănânc, ascultând cu plăcere glasurile răgușite, de fumători înrăiți. Era plăcut să-i privești cât erau de bronzați, de independenți, de vânjoși și versați, cum mâncau cu poftă, cum fumau și discutau. Foloseau până la ultima clipă răgazul dinaintea lungilor ore de zdruncinături pe drumuri plictisitoare, în atmosfera încinsă a cabinei, în soare și praf. Dacă nu aș fi fost programator, în mod sigur m-aș fi făcut șofer, și zău că n-aș fi lucrat pe o prăpădită de mașinuță și nici chiar pe un autobuz, ci pe cogeamite camionul, astfel încât să ajungi la cabină doar suindu-te pe scară, iar roata s-o schimbi cu ajutorul unei mici macarale.

La măsuța învecinată stăteau doi tineri ce nu aduceau a șoferi, și de aceea, la început, nu mi-au atras atenția. De altfel, nici ei nu m-au băgat în seamă. Dar când am terminat de băut a doua cană cu ceai, la urechi îmi ajunse cuvântul „divan“. Apoi unul dintre ei spuse: „…

Dar atunci nu-i clar de ce există de fapt această Colipigă…“ și am început să ascult. Din păcate, nu vorbeau tare, ba încă mai stăteam și cu spatele la ei, așa că se auzea slab. Dar glasurile mi se părură cunoscute: „…niciun fel de teze… doar divanul…“, „…unui asemenea pletos?…“, „…divan… gradul șaisprezece…“, „…cu teleportare doar de categoria paisprezece…“, „…mai ușor de modelat teleportatorul…“, „…nu contează cine a chicotit!…“, „…o să-i dăruiesc un brici…“, „…nu putem fără divan…“. La un moment dat, unul din ei tuși într-un mod atât de familiar, încât imediat mi-am amintit de noaptea trecută și atunci m-am întors. Prea târziu. Spre ieșire se îndreptau doi tineri robuști, cu umeri largi și cefe de sportivi. I-am mai văzut o vreme pe fereastră cum au traversat piața, ocolind pârculețul, apoi au dispărut după panourile cu diagrame. Mi-am băut ceaiul, am mâncat sandvișurile și am plecat. „Ca să vezi, îi frământă divanul“, mă gândeam. „Nu-i preocupă sirena. Nu-i interesează motanul vorbitor. În schimb, poftim, nu pot fără divan…“ Am încercat să îmi amintesc cum fusese atunci cu divanul, dar nu am descoperit nimic interesant. Un divan ca orice divan. Unul grozav. Comod. Atâta doar că pe el visai o realitate ciudată.

Ar fi fost bine să mă întorc îndată acasă și să mă ocup mai îndeaproape de toate aceste treburi „divanistice“. Să experimentez cu cartea-cameleon, să vorbesc pe șleau cu motanul Vasili și să arunc o privire prin casă, poate mai găseam ceva interesant în coliba pe picioare de găină. Dar acasă mă aștepta Moskviciul și treburile care se cereau făcute, cum ar fi ÎC și ÎT. ÎC-ul îl mai poți accepta, că doar e vorba despre Îngrijirea Cotidiană: tot felul de lucruri, cum ar fi scuturarea covorașului și spălarea caroseriei cu un jet puternic de apă, care spălare, eventual, putea fi înlocuită cu o alta mai rudimentară, folosind o stropitoare sau o găleată. Dar ÎT-ul… Omul curat se gândește cu groază la ÎT în zilele de arșiță. Pentru că ÎT-ul nu este nimic altceva decât Întreținerea Tehnică, iar aceasta presupune să stai culcat sub mașină, ținând în mână o pompiță cu ulei, și să transferi treptat conținutul pompiței atât în lagărele de ungere, cât și pe fizionomia ta. Sub automobil este cald și zăpușeală, iar podeaua lui, acoperită cu straturi groase de murdărie uscată… într-un cuvânt, nu prea voiam acasă.

4

„Cine și-a permis această glumă drăcească?
Puneți mâna pe el
și dați-i masca jos, să știm pe cine spânzurăm
dimineața de metereze!“

E.A. Poe

Am cumpărat *Pravda* de alaltăieri, am băut un sifon și m-am instalat pe o bancă, în părculeț, la umbra panoului de onoare. Era ora unsprezece. M-am uitat cu atenție în ziar. Pentru asta mi-au fost suficiente șapte minute. Atunci am citit și articolul despre hidroponică, foiletonul despre delapidatorii din Kansk și o scrisoare amplă a unor muncitori dintr-o uzină chimică, scrisoare ce era adresată redacției. Asta mi-a mai luat una peste alta douăzeci și două de minute. Ce-ar fi să mă duc la film, mă fulgeră un gând. Dar mai văzusem *Kozara,* o dată la cinematograf, altă dată la televizor. Atunci m-am hotărât să beau apă, am îndoit ziarul și m-am ridicat. Dintre toate monedele bătrânei îmi mai rămăsese în buzunar doar o monedă de cinci copeici. O să-i beau, mi-am zis și am băut un sirop, iar cu restul de o copeică am cumpărat de la chioșcul învecinat o cutie de chibrituri. Hotărât lucru, altceva nu mai aveam de făcut în centrul orașului. Și-am plecat încotro am văzut cu ochii, pe strada îngustă dintre magazinul nr. 2 și cantina nr. 11.

Nu prea erau trecători pe stradă. M-a depășit un camion enorm, prăfuit, cu o remorcă huruitoare. Șoferul se uita obosit la caldarâm, ținându-și afară pe geam cotul și capul. Strada cobora și cotea brusc la dreapta, iar lângă cotitură, alături de trotuar, răsărea din pământ

țeava din fontă a unui tun străvechi. Gura țevii era umplută cu pământ și mucuri de țigară. Puțin mai departe, strada se termina în râpa râului. M-am așezat la buza râpei și m-am delectat cu peisajul, apoi am trecut pe trotuarul celălalt și am făcut cale întoarsă.

„Interesant, unde o fi dispărut camionul?“ m-am întrebat subit. În râpă nu cobora niciun drum. Am început să mă uit la porți și brusc am descoperit o casă nu prea mare, dar foarte ciudată, îngrămădită între două „coșmelii“ din chirpici. Ferestrele de la parter aveau grilaje din fier, mânjite cu cretă până la jumătate. Casa nu avea uși deloc. Am observat asta de prima dată, pentru că firma, ce se pune de obicei lângă poartă sau lângă intrare, atârna chiar între două ferestre. Pe firmă stătea scris: „A.S. 9 URSS. CANCI“. M-am dus până în mijlocul străzii: mda, un etaj cu zece ferestre și nici măcar o ușă. Iar în stânga și în dreapta, lipite stau „coșmeliile“. „CANCI“, m-am gândit. „Centrul de Analiză a… NCI? Ce-o însemna? Necesar de Contrapondere înarmată? Nelegiuitele Corporații Intercontinentale? Coliba pe picioare de găină“, m-am gândit, „este chiar muzeul acestui CANCI. Pesemne că tovarășii mei de drum sunt tot de aici. Și cei de la ceainărie, tot așa…“ De pe acoperișul clădirii se ridică un stol de corbi, care se roti deasupra străzii, croncănind. M-am întors și am pornit înapoi, spre piață.

Suntem cu toții niște materialiști naivi, reflectam eu. Și toți suntem raționali. Vrem ca totul să aibă imediat o explicație rațională, adică să fie redus la un mănunchi de fapte cunoscute. Și niciunul dintre noi nu dă doi bani pe dialectică. Nimănui nu-i trece prin cap că între faptele cunoscute și un eveniment nou se poate așterne o mare de necunoscut și atunci explicăm noul fenomen ca fiind supranatural și, prin urmare, imposibil. Iată, de exemplu, cam cum ar fi primit maestrul Montesquieu înștiințarea despre învierea unui mort, la patruzeci și cinci de minute după oprirea inimii. Ar fi primit-o, poate, cu dușmănie. Cum se spune, ar fi înfierat această veste. Ar fi calificat asta drept obscurantism și fanatism religios, dacă, în general, nu ar fi ignorat cu totul astfel de comunicări. Iar dacă totul s-ar fi petrecut sub ochii lui, atunci s-ar fi găsit într-o situație neobișnuit de dificilă. Cum sunt eu acum, atâta doar că sunt mai familiarizat. Ar fi fost nevoit sau să considere această înviere o înșelătorie, sau să tăgăduiască propriile senzații, sau să renunțe la materialism. Cel mai probabil ar fi luat învierea drept o înșelătorie. Amintirea acestei scamatorii dibace i-ar fi zgândărit însă mintea până la sfârșitul vieții, așa cum te jenează un fir de praf în ochi…

Dar noi suntem copiii altui secol. Am văzut de toate: și un cap viu de câine, cusut pe spinarea unui alt câine viu; și rinichi artificiali de dimensiunea unui dulap; și o mână moartă, de fier, dirijată de nervi vii; și oameni care pot remarca nonșalanți: „Asta a fost deja după ce am murit prima dată…“ Da, Montesquieu nu prea ar fi avut multe șanse să rămână materialist în timpurile noastre. Iar noi uite că rămânem și nu-i niciun bai! Este adevărat, uneori devine dificil, atunci când un vânt întâmplător ne aduce brusc, de peste oceane necunoscute, petale ciudate din nemărginite continente neștiute. Asta se întâmplă destul de des când găsești nu ceea ce cauți. De pildă, în curând vor apărea în muzeele noastre zoologice făpturi uimitoare, primele vietăți de pe Marte sau Venus. Da, bineînțeles, ne vom uita la ele și ne vom plesni peste șolduri, că doar așteptăm de multă vreme aceste vietăți, noi suntem perfect pregătiți pentru apariția lor. Am fi însă tare afectați și decepționați dacă aceste vietăți n-ar fi apărut sau ar părea asemănătoare cu pisicile și câinii noștri. De regulă, știința în care credem (și deseori orbește) ne-a pregătit mai din timp și mai de demult cu minunile viitoare, iar noi nu vom suferi un șoc psihologic decât atunci când ne vom confrunta cu neprevăzutul - o gaură în a patra dimensiune, radiocomunicațiile biologice, planeta vie sau, să zicem, coliba pe picioare de găină… Într-adevăr, coroiatul Roman avea dreptate; aici, la ei, este foarte, foarte interesant.

Am intrat în piață și m-am oprit în fața chioșcului cu sifon. Îmi amintesc exact că nu mai aveam mărunțiș, știam că va trebui să schimb o bancnotă și deja îmi pregătisem un zâmbet slugarnic, pentru că, e bine știut, vânzătorii de sifon nu suportă să schimbe bancnote, când, deodată, am descoperit în buzunarul blugilor o monedă de cinci copeici. M-am mirat și m-am bucurat, dar cel mai mult m-am bucurat. Am băut un sirop, am primit o copeică udă drept rest și am vorbit cu vânzătoarea despre vreme. Apoi m-am îndreptat hotărât spre casă, gata să termin cât mai repede ÎC-ul și ÎT-ul, ca apoi si mă ocup de explicațiile rațional-dialectice. Am strecurat copeica în buzunar și m-am oprit, descoperind în același buzunar încă o monedă de cinci copeici. Am scos-o și m-am uitat atent. Moneda era ușor umedă, iar pe ea era scris „5 copeici 1961“, iar cifra „6“ era însemnată cu o ușoară scobitură. Poate că nici măcar atunci n-aș fi dat atenție acestei întâmplări nesemnificative, dacă brusc n-ar fi apărut aceeași senzație, deja cunoscută, că stau concomitent și pe Calea Păcii, și lungit pe divan, uitându-mă stupid

la cuier. Și, tot la fel ca mai înainte, senzația a dispărut când am scuturat din cap.

Un timp am mers agale, aruncând și prinzând moneda cu un aer absent (cădea întotdeauna pe „pajură“). Încercam să mă concentrez. Apoi am văzut alimentara unde mă refugiasem dimineața și am apucat-o într-acolo. Ținând moneda între două degete, m-am îndreptat direct spre tejgheaua unde se vindeau sucuri și ape minerale și am băut în scârbă un sifon. Pe urmă, strângând restul în pumn, m-am dat de o parte și mi-am verificat buzunarul.

Era una dintre acele situații când nu am resimțit niciun șoc psihologic. Mai curând m-aș fi mirat dacă moneda nu ar fi apărut în buzunar. Dar ea era acolo — umedă, din 1961, cu o scobitură în cifra „6“. Am fost îmbrâncit și întrebat dacă nu cumva am adormit. Se pare că mă aflam în rând la casă. Am răspuns că nu am adormit și am făcut un bon pentru trei cutii de chibrituri. Stând la coadă pentru chibrituri, am observat că moneda se reîntorsese în buzunar. Eram complet liniștit. Am primit cele trei cutii, am ieșit din magazin, m-am înapoiat în piață și am început să experimentez.

Experimentul îmi luă aproape un ceas. În această oră am ocolit piața de zece ori, umflându-mă cu sifon, căptușindu-mă cu cutii de chibrituri și ziare și făcând cunoștință cu toți vânzătorii și vânzătoarele. Am ajuns la un șir de concluzii interesante. Moneda se întorcea dacă plăteai cu ea. Dacă pur și simplu o aruncai, o scăpai pe jos sau o pierdeai, ea rămânea acolo unde cădea. Moneda se întorcea doar în momentul în care restul din mâna vânzătorului trecea în mâna cumpărătorului. Dacă în acest timp țineai mâna într-un buzunar, moneda apărea în altul. Nu apărea niciodată în buzunarul închis cu fermoar. Dacă țineai mâinile în buzunare și primeai restul cu cotul, atunci moneda putea apărea oriunde pe corp (în cazul meu a apărut în pantof). Nu puteai să observi dispariția monedei din farfurioara cu mărunțiș de pe tejghea: se pierdea printre celelalte și în farfurioară nu se producea nicio mișcare atunci când trecea în buzunar.

Și astfel am făcut cunoștință cu așa-numita monedă nepreschimbabilă în procesul funcționării ei. Însăși stabilitatea ei nu prea mă interesa. Înainte de toate, imaginația mea era zguduită de posibilitatea mișcării corpurilor materiale în afara spațiului fizic. Îmi era foarte clar că misterioasa trecere a monedei de la vânzător la cumpărător nu reprezintă nimic altceva decât un caz particular al faimosului hipertransport, la fel de bine cunoscut iubitorilor de

science-fiction și sub denumirea de hipertrecere, salt repagular, fenomenul Tarantoga 10… Perspectivele deschise erau uimitoare…

Nu aveam la mine niciun instrument de măsură. Ar fi fost arhisuficient un termometru obișnuit, de laborator, minimal, dar nu îl aveam nici măcar pe ăla. Eram silit să mă limitez doar la observații vizuale subiective. Am început ultimul meu tur în jurul pieței, punându-mi următoarea problemă: „Să așez moneda lângă farfurioara pentru mărunțiș și în măsura posibilităților, să împiedic vânzătorul s-o amestece cu restul banilor până la primirea restului, să studiez vizual procesul de mișcare al monedei în spațiu, încercând simultan să obțin măcar o determinare calitativă a schimbării temperaturii aerului în apropierea traiectoriei probabile de trecere.“ Experimentul a fost întrerupt chiar la început.

Când m-am apropiat de vânzătoarea Manea, lângă casă mă aștepta deja același milițian tinerel, cu grad de sergent, pe care-l mai văzusem.

– Așa, spuse el cu un glas profesional.

M-am uitat la el cu umilință, presimțind că nu-i a bună.

– Actele, vă rog, cetățene, ceru milițianul, salutându-mă cu mâna la chipiu și uitându-se undeva alături de mine.

– Dar ce s-a întâmplat? am întrebat, scoțându-mi buletinul.

– Vă rog, și moneda, spuse milițianul în timp ce primea buletinul. Fără un cuvânt, i-am dat moneda. Manea se uita la mine, mânioasă. Milițianul cercetă moneda și, făcând mulțumit „aha!“, deschise buletinul. Îl studie, așa cum numai un bibliofil cercetează un incunabul extraordinar. Stăteam într-o așteptare chinuitoare. În jur se strânsese încet-încet mulțimea. Se pronunțau deja diferite păreri pe socoteala mea.

– Ar trebui să mergem, spuse în sfârșit milițianul.

Am plecat. În timp ce treceam prin mulțime, am auzit deja câteva variante ale biografiei mele „încărcate“ și se formula un întreg șir de cauze ce ar fi putut deschide o anchetă penală chiar sub ochii tuturor.

La secție, sergentul înmânã locotenentului de serviciu moneda și buletinul. Locotenentul se uită la monedă și îmi oferi un loc. M-am așezat. Locotenentul spuse nepăsător: „Predați-mi mărunțișul“ și se adânci și el în studierea buletinului. Mi-am scos monedele din buzunar. „Numără, Kovaliov!“, spuse locotenentul și, lăsând deoparte buletinul, începu să se uite în ochii mei.

– Ați cumpărat multe? întrebă.

– Multe, am răspuns.

– Predați-mi totul, spuse locotenentul.

Am întins pe masa din fața lui patru numere ale cotidianului *Pravda,* ediția de alaltăieri, trei numere ale ziarului local *Pescarul,* două numere ale *Revistei literare*, opt cutii de chibrituri, șase caramele „Cheița de aur" și o perie pentru curățat primusul, luată la preț redus.

– Apa nu am cum să v-o dau, am precizat sec. Cinci siropuri și patru sifoane.

Începeam să înțeleg despre ce e vorba și ideea că voi fi nevoit să mă dezvinovățesc deveni extrem de neplăcută și apăsătoare.

– Șaptezeci și patru de copeici, tovarășe locotenent, raportă tânărul Kovaliov.

Locotenentul contemplă gânditor vraful de ziare și mormanul de cutii de chibrituri.

– V-ați distrat sau ce? mă întrebă.

– Sau ce, am răspuns posomorât.

– Imprudent, spuse locotenentul. Sunteți imprudent, cetățene. Povestiți-mi.

Am povestit. La sfârșitul povestirii l-am rugat convingător pe locotenent să nu considere fapta mea drept o încercare de a strânge bani pentru un Ziporojeț [11]. Urechile îmi ardeau. Locotenentul zâmbi.

– Și de ce să nu o consider? se interesă el. Au fost cazuri când s-au strâns bani serioși.

Am ridicat din umeri.

– Vă asigur că nu putea să îmi treacă prin cap un asemenea gând… Adică ce spun eu nu putea… chiar nu mi-a trecut!…

Locotenentul tăcu mult timp. Tânărul Kovaliov îmi luă buletinul și se apucă iarăși să-l răsfoiască.

– Totuși cât este de straniu să admiți… am spus dezorientat. Ce prostie!… Să strângi câte o copeică… Am ridicat iarăși din umeri… Păi atunci, mai bine stau la ușa bisericii…

– Noi combatem cerșitul, spuse grav locotenentul.

– Firește, este normal… Atâta doar că nu înțeleg ce legătură are asta cu mine, și… Mi-am dat seama că începusem să dau foarte mult din umeri și mi-am impus ca de acum încolo să n-o mai fac.

Locotenentul tăcu iar, exasperant de mult, uitându-se la monedă.

– Trebuie să întocmim un proces-verbal, spuse într-un sfârșit.

Am ridicat din umeri.

– Vă rog, desigur… deși… Nu știam ce vreau să spun, de fapt, cu acest „deși".

Locotenentul se uită un timp la mine, așteptând continuarea. Acum însă mă gândeam în ce articol al codului penal se înscrie fapta mea, și atunci locotenentul trase spre el o foaie de hârtie și începu să scrie.

Tânărul Kovaliov se întoarse la postul său. Locotenentul scria cu un toc scârțâitor și înmuia penița în călimară, cu lovituri dese. M-am așezat, uitându-mă tâmp la pancartele atârnate pe pereți, și m-am gândit cu indolență că, în locul meu, Lomonosov, de pildă, ar fi înșfăcat buletinul și-ar fi sărit pe fereastră. „Și care-i esențialul, până la urmă?" mă gândeam. „Esențialul este ca omul să nu se considere el însuși vinovat." În acest sens nu eram vinovat. Dar se pare că vinovăția este nu numai obiectivă, ci și subiectivă. Iar faptele rămân fapte: toate aceste monede, însumând șaptezeci și patru de copeici, au apărut, din punct de vedere juridic, ca urmare a unui furt realizat prin procedee tehnice reprezentate de moneda nepreschimbabilă.

– Citiți și semnați, spuse locotenentul.

Am citit. Din procesul-verbal reieșea că eu, subsemnatul Privalov A.I., intrasem, prin mijloace necunoscute mie, în posesia modelului funcțional al monedei nepreschimbabile, STAS 718-62, și abuzasem de ea; că eu, subsemnatul Privalov A. I., susțin că acțiunile au fost săvârșite pentru un experiment științific, fără niciun fel de intenții oneroase, că sunt gata să despăgubesc statul pentru daunele pricinuite, în valoare de o rublă și cincizeci și cinci de copeici; că eu, în sfârșit, în conformitate cu decizia primăriei orașului Soloveț, din 22 martie 1959, am predat locotenentului de serviciu Sergheenko U.U. modelul existent în vigoare al monedei nepreschimbabile și am primit în schimb cinci copeici în monede cu putere circulatorie pe teritoriul Uniunii Sovietice. Am semnat.

Locotenentul confruntă semnătura mea cu cea din buletin, mai numără o dată meticulos monedele, sună undeva în scopul de a stabili valoarea caramelelor și a periuței pentru primus și scrise o chitanță, pe care mi-o dădu împreună cu cele cinci copeici în monede cu putere circulatorie. Înapoindu-mi ziarele, chibriturile, bomboanele și periuța, spuse:

– Iar apa, conform propriei dumneavoastră declarații, ați băut-o. În total, aveți de plată optzeci și una de copeici.

Le-am plătit, simțindu-mă extrem de ușurat. Locotenentul îmi înapoie buletinul, nu înainte de a-l mai răsfoi o dată cu atenție.

– Puteți pleca, cetățene Privalov, spuse el. Iar pe viitor fiți mai atent. Rămâneți mult timp în Soloveț?

– Mâine plec, am zis.

– Ei, atunci fiți mai atent și până mâine.

– Oh, îmi voi da toată silința, l-am asigurat, dosindu-mi buletinul. După care, dând ascultare unui imbold, am întrebat, coborându-mi vocea: Dar spuneți-mi și mie, tovarășe locotenent, nu vi se pare cam straniu pe aici, prin Soloveț?

Locotenentul se uita deja peste niște hârtii.

– Sunt aici de mult, spuse absent. M-am obișnuit.

5

„– Dar dumneavoastră credeți în fantome? îl întrebă unul dintre ascultători pe lector.

– Bineînțeles că nu, răspunse lectorul și se topi încet în văzduh.“

Întâmplare adevărată

Până la căderea serii mi-am dat silința să fiu extrem de precaut. De la secția de miliție m-am îndreptat direct spre casă, la Golfuleț, și acolo m-am strecurat imediat sub mașină. Era foarte cald. Dinspre vest se târau greoi nori negri, amenințători. În timp ce stăteam sub mașină și mă pătam cu ulei, bătrâna Naina Kievna deveni brusc foarte blândă și iubitoare, venind la mine de două ori pentru a mă convinge s-o duc la Muntele Pleșuv. „Se spune, tăicuțule, că nu-i bine când mașina stă“, gânguri cu voce scârțâitoare, uitându-se pe sub bara frontală de șoc. Se spune că este mult mai util să mergi cu ea. Iar eu ți-aș fi plătit, nu te îndoi de asta…“ N-aveam chef să merg la Muntele Pleșuv. În primul rând, băieții puteau sosi în orice clipă. În al doilea rând, bătrâna, în variantă lingușitoare, îmi era și mai nesuferită decât atunci când era arțăgoasă. Și-n plus, după cum a reieșit, până la Muntele Pleșuv erau nouăzeci de verste, iar când am întrebat de starea drumului baba mi-a declarat bucuroasă că nu trebuie să-mi fac griji – drumul era neted, iar în caz de ceva va împinge chiar ea mașina. („Nu te uita, tăicuțule, că-s bătrână, sunt încă în putere.“) După eșecul primului asalt, bătrâna renunță pentru o vreme și plecă în colibă. Atunci veni la mine sub mașină motanul Vasili. Timp de un minut îmi urmări cu atenție mâinile, pe urmă spuse în surdină, dar clar: „Nu te sfătuiesc, cetățene… ăăă… nu te

sfătuiesc. Te vor mânca“. Apoi se îndepărtă brusc, fluturându-și ușor coada. Am vrut să fiu foarte precaut și de aceea, când baba porni a doua oară la atac, m-am decis să termin totul dintr-un foc, pretinzându-i cincizeci de ruble. Mă lăsă în pace, uitându-se cu respect la mine.

Am terminat ÎC-ul și ÎT-ul, m-am dus cu cea mai mare grijă până la benzinărie ca să fac plinul, am luat masa la cantina nr. 11 și m-am supus încă o dată controlului documentelor din partea vigilentului Kovaliov. Pentru a rămâne cu conștiința împăcată, l-am întrebat de drumul către Muntele Pleșuv. Tânărul sergent se uită la mine cu mare neîncredere și spuse: „Drum? Ce tot spuneți, cetățene? Ce drum să fie până acolo? Nu este niciun drum.“ M-am întors acasă, deja pe o ploaie torențială.

Bătrâna plecase. Motanul Vasili dispăruse. Cineva cânta în fântână pe două voci, iar asta suna cumva sinistru și dezolant. Curând aversa se transformă într-o ploaie măruntă și plictisitoare. Se întunecă.

M-am strecurat în camera mea și am încercat să fac experiențe cu cartea-cameleon. Ceva se stricase totuși în ea. Poate că făcusem ceva ce nu trebuia sau poate că timpul avea vreo influență asupra ei, cert este că ea, cum a fost, așa a și rămas: *Studii practice de sintaxă și punctuație* de F.F. Kuzmin, deși am încercat să o schimb în fel și chip. O asemenea carte era absolut imposibil de citit, așa că mi-am încercat norocul cu oglinda. Dar oglinda reflecta tot ce doreai și tăcea. Atunci m-am întins pe divan și așa am și rămas.

Începusem deja să moțăi din cauza plictiselii și a ropotului ploii, când sună brusc telefonul. Am ieșit în hol și am ridicat receptorul:

– Alo…

În receptor, liniște și pârâituri.

– Alo, am spus și am suflat în receptor. Apăsați butonul.

Niciun răspuns.

– Loviți aparatul, am propus.

În receptor liniște. Am mai suflat o dată și, mișcând șnurul, am zis:

– Sunați de la alt telefon.

La un moment dat se auzi cum cineva se interesează nepoliticos:

– Alexandr?

– Da.

Eram uimit.

– De ce nu răspunzi?

– Uite că răspund. Cine este?

– Petrovski te deranjează. Du-te la secția de sărare și spune-i meșterului să mă sune.

– Care meșter?

– Ei, cine-i acolo astăzi?

– Nu știu…

– Cum adică, nu știi? Nu este Alexandr?

– Ascultați, cetățene, am spus. Ce număr ați format?

– Șaptezeci și doi… Este șaptezeci și doi?…

Nu știam.

– Se pare că nu, am zis.

– Și de ce spuneți că sunteți Alexandr?

– Păi, dacă sunt Alexandr!

– Ptiu, drace!… Nu este combinatul?

– Nu, am răspuns. Este muzeul.

– A-a… Atunci, mă scuzați. Deci nu-l puteți chema pe meșter…

Am pus receptorul în furcă. Am stat un timp, uitându-mă prin hol. În hol erau cinci uși: la camera mea, spre curte, la camera babei, la toaletă și o ușă placată cu fier și ferecată cu un lacăt uriaș. „Ce plictiseală!“ m-am gândit. „Sunt singur. Iar becul ăsta chior și prăfuit…“ M-am întors în camera mea, târșâindu-mi picioarele, și m-am oprit în prag.

Divanul dispăruse.

Totul rămăsese pe loc: și masa, și soba, și oglinda, și cuierul, și taburetul. Chiar și cartea era pe pervaz, acolo unde o pusesem. Dar pe podea, acolo unde mai înainte fusese divanul, nu era decât un dreptunghi de murdărie și praf. Pe urmă am văzut așternutul, așezat cu grijă lângă cuier.

– Parcă aici fusese un divan, am spus cu voce tare. Doar am stat întins pe el.

Ceva se schimba în casă. Camera se umplea de zgomote înăbușite, nedeslușite. Cineva vorbea, se auzea o muzică, se deslușeau niște râsete și pași târșâiți, cineva tușea. O umbră tulbure înnegură pentru o clipă lumina becului, iar podeaua pârâi răsunător. Pe neașteptate începu să miroasă a farmacie și am simțit chiar o adiere rece pe față. M-am retras câțiva pași. În același timp cineva ciocăni tare și distinct la ușa de la intrare. Zgomotele încetară instantaneu. Uitându-mă la

locul unde fusese divanul, am ieșit iarăși în hol și am deschis ușa.

Sub ploaia măruntă stătea în fața mea un om elegant, scund, îmbrăcat într-un pardesiu crem, scurt și incredibil de curat, cu gulerul ridicat. Își scoase pălăria și spuse respectuos:

– Îmi cer scuze, Alexandr Ivanovici. N-ați putea să îmi acordați cinci minute pentru o discuție?

– Firește, am acceptat dezorientat. Poftiți…

Nu îl mai văzusem niciodată până acum și o clipă m-am întrebat dacă nu cumva avea vreo legătură cu miliția locală. Necunoscutul păși în hol și încercă să intre direct în camera mea. I-am barat drumul. Nu știu de ce am făcut asta, probabil pentru că nu voiam să mi se pună întrebări despre praful și murdăria de pe dușumea.

– Mă scuzați, am îngăimat, se poate și aici… La mine este dezordine. Și nici nu aveți unde să stați…

Necunoscutul ridică brusc capul.

– Cum adică nu am unde să stau? spuse încet. Dar divanul?

Am tăcut amândoi preț de un minut, uitându-ne unul în ochii celuilalt.

– Hmm… Ce este cu divanul? am întrebat, nu știu de ce, în șoaptă. Necunoscutul își plecă privirile.

– Ah, deci așa? rosti rar. Înțeleg. Păcat. Ei, atunci iertați-mă… Mă salută politicos, își puse pălăria și se îndreptă hotărât spre ușa de la toaletă.

– Unde vă duceți? am țipat. Nu pe acolo!

Fără să se întoarcă, necunoscutul mormăi: „Eh, nu contează“ și dispăru dincolo de ușă. I-am aprins mașinal lumina, am stat puțin și am ascultat, după care am deschis brusc ușa. Nu mai era nimeni la toaletă. Mi-am scos încet o țigară și am aprins-o. Divanul, m-am gândit. Ce are a face aici divanul? Nu auzisem niciodată vreo poveste despre divane. A existat covorul zburător. A fost fața de masă fermecată. Au fost: căciulița fermecată, cizmele de șapte poște, guzla căutătoare. A existat și o oglindă fermecată. Dar divanul fermecat nu a existat. Pe divane stai sau te lungești, un divan e ceva trainic, foarte obișnuit… De fapt, ce fantezie ar putea să îți inspire un divan?…

Întorcându-mă în cameră, l-am văzut imediat pe Omuleț. Stătea pe sobă, sub plafon, chircit într-o poziție incomodă. Avea o față zbârcită, nebărbierită și urechi păroase, sure.

– Bună seara, am spus extenuat.

Omulețul își strâmbă gura largă, cu o grimasă de martir.

– Bună seara, răspunse. Mă scuzați, vă rog, nici eu nu știu cum am ajuns aici… Am venit în legătură cu divanul.

– Ați întârziat în legătură cu divanul, am spus, așezându-mă la masă.

– Văd, remarcă liniștit Omulețul și se răsuci neîndemânatic. Varul începu să cadă.

Fumam, uitându-mă gânditor la el. Omulețul se uita șovăitor în jos.

– Să vă ajut? l-am întrebat, schițând o mișcare.

– Nu, mulțumesc, spuse posomorât Omulețul. Mai bine o fac singur…

Murdărindu-se de var, se aranjă pe marginea sobei și, luându-și stângaci avânt, plonjă cu capul înainte. Îmi sări inima din loc, dar el pluti în aer și începu să coboare încet, desfăcându-și spasmodic picioarele și mâinile. Nu era prea estetic, în schimb era amuzant. Ateriză în patru labe și, ridicându-se imediat, își șterse cu mâna fața transpirată.

– Am îmbătrânit rău de tot, îmi explică el cu o voce răgușită. Acum o sută de ani sau, de pildă, pe vremea lui Gonzast, mi-aș fi pierdut diploma în urma unei astfel de coborâri, fiți sigur de asta, Alexandr Ivanovici.

– Dar ce-ați terminat? m-am interesat, aprinzându-mi a doua țigară.

Nu mă asculta. Continuă îndurerat, așezându-se pe taburetul de vizavi:

– Odinioară levitam precum Zex. Iar acum, scuzați-mă, nu pot să scap de părul de pe urechi. Este atât de neplăcut. .. Dar unde nu este talent!… În jur sunt o grămadă de tentații: toate titlurile, ordinele și gradele posibile, dar dacă nu este talent?! La noi mulți devin părоși la bătrânețe. Asta, bineînțeles, nu îi privește pe corifei. Gian Giacomo, Cristobal Junta, Giuseppe Balsamo sau, să zicem, tovarășul Kivrin Fiodor Simeonovici. Nici urmă de păr! Se uită triumfător la mine.

– Nici ur-rmă! Pielea netedă, eleganță, linie armonioasă…

– Dacă-mi îngăduiți, l-am întrerupt. Ați pomenit de Giuseppe Balsamo. Dar el este același cu contele Cagliostro! Iar după cum spune Tolstoi, contele era gras și foarte neplăcut la vedere…

Omulețul se uită la mine compătimitor și zâmbi cu îngăduință.

– Pur și simplu nu sunteți în miezul problemei, Alexandr Ivanovici, spuse acesta. Contele Cagliostro nu este deloc aceeași persoană cu marele Balsamo. Este… cum să vă spun eu… Este copia lui nu prea reușită. În tinerețe, Balsamo s-a copiat prin matrițare. Era incredibil, neobișnuit de talentat, dar știți cum se fac lucrurile la tinerețe… Mai repede, mai în batjocură, una-două, merge și așa… Mda… Niciodată să nu spuneți că Balsamo și Cagliostro sunt una și aceeași persoană. Puteți deveni penibil.

M-am simțit imediat penibil.

– Da, am spus. Eu, bineînțeles, nu sunt specialist. Dar… Iertați-mi întrebarea indiscretă, dar ce-i cu divanul ăsta? Cine are nevoie de el?

Omulețul tresări.

– Ce înfumurare de neiertat! spuse tare și se ridică. Am comis o greșeală și sunt gata să recunosc cu toată hotărârea. Când astfel de giganți… Dar pe aici s-au mai băgat și niște băiețași neobrăzați… începu să se ploconească, ducându-și lăbuțele palide la inimă. Îmi cer iertare, Alexandr Ivanovici, v-am deranjat atât de mult… Încă o dată îmi cer insistent iertare și vă părăsesc imediat. Se apropie de cuptor și se urcă în sus cu teamă. Sunt bătrân, Alexandr Ivanovici, spuse, răsuflând din greu. Un bătrânel…

– Poate că v-ar fi mai comod… prin… ăăă… Aici, înaintea dumneavoastră, a venit unul și chiar așa a procedat.

– A, tăicuțule, păi ăsta a fost Cristobal Junta! Pentru el este un fleac să se strecoare prin canalizare, cale de zeci de leghe. Omulețul scutură întristat mâna. Noi suntem mai simpli… A luat divanul cu el sau l-a teleportat?

– N-nu știu, am spus. Treaba este că și el a întârziat.

Omulețul își smulse stupefiat câteva fire de păr de pe urechea dreaptă.

– A întârziat? El? Imposibil… De altfel, putem oare comenta asta? La revedere, Alexandr Ivanovici, fiți mărinimos și iertați-mă.

Trecu prin perete cu un efort vizibil și dispăru. Am aruncat mucul de țigară în murdăria de pe dușumea. Halal divan! Asta nu mai este o pisică vorbitoare. Este ceva mult mai profund – aproape o dramă. Poate chiar o dramă de idei. Și totuși, poftim, încă mai vin întârziați. Și or să mai vină negreșit. M-am uitat la mizerie. Unde am văzut oare mătura?

Mătura era lângă hârdăul de sub telefon. Am început să mătur praful și gunoiul, când ceva greu se prinse brusc de mătură și se

rostogoli în mijlocul camerei. M-am uitat. Era un cilindru lunguieț, strălucitor, de mărimea unui deget arătător. L-am atins de câteva ori cu mătura. Cilindrul se clătină, ceva trosni sec și în cameră începu să miroasă a ozon. Am aruncat mătura și am ridicat cilindrul. Era neted, perfect polizat și cald la pipăit. I-am dat un bobârnac cu unghia și el începu iarăși să trosnească. L-am răsucit astfel încât să-l privesc dintr-un capăt și în aceeași secundă am simțit cum îmi fuge podeaua de sub picioare. Totul se răsturnă în fața ochilor. M-am lovit zdravăn la călcâie, pe urmă la umăr și în creștetul capului, am scăpat cilindrul și m-am prăbușit. Eram complet buimăcit și nu am realizat de prima dată că zac întins în spațiul îngust dintre sobă și perete. Lampa se clătina deasupra capului și, ridicându-mi privirile, am observat cu uimire pe tavan urmele zimțate ale pantofilor mei. Am ieșit din crăpătură, gemând, și mi-am privit tălpile. Erau murdare de var.

– Totuși, am gândit cu voce tare. Bine că nu m-am strecurat prin canalizare.

Am căutat din priviri cilindrul. Stătea într-o poziție ce sfida toate legile echilibrului, atingând cu muchia unui capăt dușumeaua. M-am apropiat cu prudență și m-am lăsat pe vine în apropierea lui. Cilindrul trosnea ușor și oscila. M-am uitat la el mult timp, cu gâtul întins, apoi am suflat în el. Cilindrul oscilă și mai puternic, se înclină și dintr-odată în spatele meu răsună un croncănit dogit și începu să adie vântul. Mi-am întors privirea și m-am așezat pe podea. Pe sobă, un condor uriaș, cu gâtul golaș și cu un clonț curbat, lugubru, își strângea grijuliu aripile.

– Bună seara! l-am salutat. Eram convins că este un condor vorbitor.

Întorcându-și capul, condorul mă privi cu un singur ochi, semănând imediat cu o găină. L-am salutat cu mâna, în semn de bun sosit. Condorul încercă să deschidă clonțul, totuși nu vorbi. Își ridică aripa și prinse a se căuta sub ea, clănțănind din plisc. Cilindrul tot se mai legăna și trosnea. Condorul încetă să se tot purice, își trase capul între umeri și închise ochii, acoperindu-i cu o pieliță galbenă. Încercând să nu stau cu spatele la el, am terminat curățenia și am aruncat gunoiul pe ușă, în întunericul ploios. Apoi m-am înapoiat în cameră.

Condorul dormea, iar în cameră mirosea a ozon. M-am uitat la ceas: era douăsprezece și douăzeci. Am mai rămas puțin lângă cilindru, meditând asupra legii conservării energiei, de altfel și a

materiei. Puțin probabil ca astfel de condori să se întrupeze din nimic. Dacă apariția acestui condor a avut loc aici, în Soloveț, înseamnă că un oarecare alt condor (nu neapărat cel de față) a dispărut din Caucaz sau de unde or fi trăind ei. Am evaluat cu aproximație energia de transfer și m-am uitat cu băgare de seamă la cilindru. Mai bine îl las în pace, m-am gândit. Mai bine îl acopăr cu ceva și îl las să stea acolo. Am adus ibricul din hol și, uitându-mă fix la cilindru, l-am acoperit cu ibricul, fără măcar să respir. După aceea m-am așezat pe taburet, am fumat și am rămas în așteptare. Condorul respira zgomotos. În lumina becului, penele lui băteau spre arămiu, iar ghearele puternice i se înfipseseră în văruială. În jurul lui se răspândea încet-încet un miros de putregai.

– Zadarnic ați făcut asta, Alexandr Ivanovici, spuse o voce plăcută, masculină.

– Ce anume? am întrebat, uitându-mă la oglindă.

– Mă refer la umclaidet.

Nu oglinda vorbea. Altcineva.

– Nu înțeleg despre ce vorbiți. În cameră nu era nimeni și mă simțeam nervos.

– Vorbeam despre umclaidet, rosti glasul. Este absolut inutil să-l acoperiți cu un ibric metalic. Umclaidetul, sau cum îl numiți dumneavoastră – bagheta magică –, trebuie mânuit cu o maximă atenție.

– Tocmai de aceea l-am și acoperit… Dar, vă rog, intrați, tovarășe, altfel este atât de incomod să discuți așa.

– Vă mulțumesc, spuse glasul.

Chiar în fața mea se întrupă încet un om palid, spilcuit, într-un costum cenușiu ce îi venea de minune. Înclinându-și capul ușor într-o parte, se interesă cu o politețe rafinată:

– Îmi dați voie să nădăjduiesc că nu v-am deranjat prea tare?

– Nici vorbă de deranj, am spus, ridicându-mă. Vă rog, luați loc și simțiți-vă ca acasă. Preferați un ceai?

– Vă mulțumesc! spuse necunoscutul și se așează vizavi de mine. Își ridică ușor cracul pantalonilor, cu un gest stilat. În privința ceaiului, Alexandr Ivanovici, îmi cer scuze, dar tocmai am cinat.

Se uită o vreme drept în ochii mei, zâmbind manierat. Am surâs și eu.

– Dumneavoastră ați venit, presupun, pentru divan? am spus. Ce păcat, divanul nu mai este. Îmi pare extrem de rău, chiar nici nu știu

cum…

Necunoscutul pocni din palme.

– Ce fleacuri! spuse. Ce mult zgomot pentru, iertați-mă, o neghiobie, în care, mai mult decât atât, nimeni nu crede cu adevărat… Judecați și dumneavoastră, Alexandr Ivanovici. Să semeni zâzanie, să provoci dezgustătoare urmăriri ca-n filme, să neliniștești oamenii datorită miticei – și nu mă tem de aceste cuvinte – a miticei Teze Albe… Fiecare om rațional și cumpătat se uită la divan ca la un teleportator universal, cam voluminos, dar de bună calitate și foarte stabil în exploatare. Cu atât mai absurzi sunt bătrânii ignoranți care pălăvrăgesc despre Teza Albă… Nu, nici nu mai vreau să vorbesc despre divan.

– După cum binevoiți să vă fie mai agreabil, am spus, concentrând în această frază toate bunele mele maniere. Să vorbim despre altceva.

– Superstiții… Prejudecăți… spuse absent necunoscutul. Lenevia gândirii și invidie, invidie, invidie părosă… Se întrerupse. Scuzați-mă, Alexandr Ivanovici, dar aș îndrăzni totuși să vă cer permisiunea să ridic acest ibric. Din păcate, fierul, în mod practic, nu este permeabil pentru hipercâmpuri, iar creșterea intensității hipercâmpurilor într-un volum mic…

Am ridicat mâinile.

– Pentru Dumnezeu, faceți tot ce doriți! Luați ibricul… Luați chiar și acest… um… um… această baghetă magică… Aici m-am oprit, observând cu stupoare că ibricul dispăruse.

Cilindrul zăcea într-o baltă de lichid asemănător mercurului colorat. Lichidul se evapora repede.

– Așa va fi mai bine, vă asigur, spuse necunoscutul. În privința mărinimoasei dumneavoastră propuneri de a lua umclaidetul, eu, din păcate, nu v-o pot îndeplini. Asta este deja o problemă de morală și etică, dacă vreți, o chestiune de onoare… Convențiile sunt atât de puternice! Îmi permit să vă dau un sfat: nu vă mai atingeți de umclaidet. Văd că v-ați lovit… și acest vultur… Cred că simțiți… ăăă… un oarecare ambrè?

– Da, am confirmat cu înflăcărare. Pute îngrozitor. Ca într-un cuib de maimuțe.

Ne-am uitat la vultur. Condorul dormita ghemuit.

– Arta de a mânui umclaidetul, spuse necunoscutul, este o artă complicată și subtilă. În niciun caz nu trebuie să vă amărâți sau să vă

reproșați ceva. Cursul referitor la mânuirea umclaidetului ține opt semestre și necesită o solidă cunoaștere a alchimiei cuantice. Cum sunteți programator, probabil că nu veți depune o muncă îndârjită pentru a vă familiariza cu umclaidetul la nivel electronic, așa-numitul UEU-17… Dar în privința umclaidetului cuantic… a hipercâmpurilor… a realizărilor prin teleportare… legea generală a lui Lomonosov-Lavoisier… Își desfăcu mâinile în semn de regret.

– Ce să mai continuăm cu discuțiile? am spus repede. De fapt, eu nici nu pretind! Firește, sunt un ignorant desăvârșit.

Atunci mi-am venit în fire și i-am oferit o țigară.

– Vă mulțumesc, spuse necunoscutul. Spre marele meu regret, nu obișnuiesc.

Atunci, răsfirându-mi degetele într-un gest politicos, m-am interesat, n-am întrebat, ci doar m-am interesat:

– Îmi este permis să știu cărui fapt îi datorez plăcerea întâlnirii noastre?

Necunoscutul își coborî privirile.

– Mă tem să nu par indiscret, spuse acesta, dar, ce păcat, trebuie să recunosc că mă aflu aici de foarte mult timp. Nu aș fi vrut să dau nume, dar cred că și dumneavoastră vă este limpede, Alexandr Ivanovici, oricât de departe ați fi de toate astea, că în jurul divanului s-a iscat o oarecare agitație nesănătoasă, se coace scandalul, se încinge atmosfera și crește încordarea. Într-o astfel de situație greșelile sunt inevitabile, iar întâmplările, extrem de nedorite… Să nu mergem prea departe după exemple. Cineva, repet, n-aș vrea să dau nume, mai ales că este un colaborator vrednic de toată considerațiunea, iar vorbind de stimă nu am în vedere manierele, ci marele lui talent și abnegația – deci, cineva, grăbindu-se și enervându-se, pierde pe aici umclaidetul și obiectul respectiv devine centrul sferei evenimentelor în care este atras un om care nu are nimic de-a face cu cele mai sus pomenite… Se înclină în direcția mea. Iar în aceste împrejurări este absolut necesară o acțiune care să neutralizeze cumva influențele nefaste… Se uită semnificativ la urmele de pantofi de pe tavan. Apoi îmi zâmbi. Dar nu aș vrea să par un altruist abstract. Firește, toate aceste evenimente mă interesează extrem de mult ca specialist și administrator… De altfel, nu am intenția să vă mai deranjez și, pentru că m-ați încredințat că nu veți mai experimenta de acum înainte cu umclaidetul, îmi cer îngăduința să îmi iau rămas-bun. Se ridică.

– Se poate?! am țipat. Nu plecați! Este atât de plăcut să conversez cu dumneavoastră, am o mie de întrebări să vă pun!…

– Prețuiesc fără margini delicatețea dumneavoastră, Alexandr Ivanovici, dar sunteți istovit, trebuie neapărat să vă odihniți.

– Nicidecum! am protestat cu înflăcărare. Dimpotrivă!

– Alexandr Ivanovici, rosti necunoscutul, zâmbindu-mi cu blândețe și uitându-se fix în ochii mei. Dar sunteți realmente obosit. Iar dumneavoastră realmente doriți să vă odihniți.

Am simțit deodată că realmente adorm. Ochii mi se închiseră. Nu mai voiam să vorbesc. Nu mai voiam nimic altceva. Doream nespus de mult să dorm.

– Mi-a făcut o deosebită plăcere să vă cunosc, șopti necunoscutul. Am văzut cum începe să pălească, să pălească și să se dizolve ușor în văzduh, lăsând în urma lui un iz fin de apă de colonie scumpă. Cu chiu, cu vai am întins salteaua pe dușumea, mi-am vârât fața în pernă și am adormit pe loc.

Mă treziră bătăile unor aripi și un croncănit neplăcut. În cameră domnea o stranie semiobscuritate azurie. Vulturul se foia pe sobă, cârâind odios și lovindu-și aripile de tavan. M-am așezat și m-am uitat. În mijlocul camerei plutea în văzduh un zdrahon vânjos, în pantaloni de trening și într-un tricou marinăresc vărgat, scos pe deasupra. Plutea deasupra cilindrului și, fără să-l atingă, își flutura lin labele zdravene, osoase.

– Ce se întâmplă? am întrebat.

Zdrahonul îmi aruncă o privire superficială peste umăr și își văzu de treburi.

– N-aud răspunsul, am spus cu răutate. Încă mai doream nespus de mult să dorm.

– Liniște, muritorule, șuieră zdrahonul. Își întrerupse pasele magice și luă cilindrul de pe dușumea. Vocea mi se păru cunoscută.

– Hei, prietene, am spus amenințător. Lasă chestia aia la loc și eliberează ringul.

Zdrahonul se uită la mine, împingându-și bărbia înainte. Am azvârlit cearșaful și m-am ridicat.

– Hai, lasă umclaidetul! am spus cu voce tare.

Zdrahonul coborî pe podea și, proptindu-se bine pe picioare, luă o poziție iscoditoare. Camera deveni incomparabil mai luminoasă, deși becul nu ardea.

– Băiețaș, spuse zdrahonul, noaptea trebuie să faci nani. Mai bine

culcă-te singur!

Tânărul nu părea a fi un tolomac. De altminteri, nici eu.

– Poate vrei să ieșim în curte, am propus cu un aer preocupat, trăgându-mi chiloții mai sus.

Deodată, cineva rosti expresiv:

– „Concentrându-ți gândurile spre supremul Eu, eliberat de dorințele arzătoare și de iubirea de sine, tămăduit de frigurile sufletești, luptă-te, Arjuna!“ [12]

Am tresărit. Tânărul tresări și el.

– *Bhagavad-gita* [13]*!* spuse vocea. Cântul trei, versul treizeci.

– Asta-i oglinda, am spus mașinal.

– Știu și singur, mormăi zdrahonul.

– Lasă umclaidetul! am spus hotărât.

– Ce tot zbieri, bă, ca un elefant bolnav? se răsti tânărul. E al tău, sau ce?

– Poate-o fi al tău?

– Da, e-al meu!

Pe neașteptate mă fulgeră un gând.

– Înseamnă că divanul tot tu l-ai șterpelit?

– Ia nu-ți mai băga nasul unde nu-ți fierbe oala, mă amenință tânărul.

– Dă divanu'! am spus. Am semnat o chitanță pentru el.

– Du-te dracu', bă! înjură zdrahonul, uitându-se împrejur.

Și dintr-odată apărură în cameră încă doi indivizi: Slăbănogul și Grăsanul, amândoi în pijamale vărgate, semănând cumva cu niște deținuți de la Sing-Sing.

– Korneev! strigă Grăsanul. Deci dumneata ai furat divinul?! Ce revoltător!

– Ia mai duceți-vă… începu zdrahonul.

– Mitocanule! țipă Grăsanul. Trebuie să te dăm afară! Îți voi face un referat!

– Nu aveți decât, spuse posomorât Korneev. Vedeți-vă de treaba preferată.

– Cum îți permiți să-mi vorbești pe tonul ăsta? Mucosule! Impertinentule! Ai uitat aici umclaidetul! Tânărul putea fi vătămat!

– Deja am avut de suferit, m-am strecurat eu în vorbă. Divanul lipsește, dorm ca un câine, în fiecare noapte discuții… Vulturul ăsta împuțit…

Grăsanul se întoarse imediat spre mine.

– O încălcare inimaginabilă a disciplinei, declară acesta. Trebuie să faceți reclamație… Iar dumneavoastră ar trebui să vă fie rușine! Se întoarse iarăși spre Korneev.

Korneev își îndesa posomorât umclaidetul în gură, după obraz. Slăbănogul întrebă brusc, încet și amenințător:

– Ai scos Teza, Korneev?

Zdrahonul zâmbi trist.

– Dar acolo nu este nicio Teză, spuse el. Ce tot îndrugați? Dacă nu vreți să mai furăm divanul, dați-ne alt teleportator…

– Ați citit ordinul cu privire la sustragerea bunurilor din depozitele muzeelor? întrebă amenințător Slăbănogul.

Korneev își îndesă mâinile în buzunare și începu să se uite la tavan.

– Vă este cunoscută decizia Consiliului Științific? se interesă Slăbănogul.

– Îmi este cunoscut, tovarășe Demin, că lunea începe sâmbăta, spuse morocănos Korneev.

– Încetați cu demagogia! spuse Slăbănogul. Înapoiați imediat divanul și să nu mai îndrăzniți să călcați pe aici!

– Nu înapoiez niciun divan, se opuse Korneev. Cum terminăm experimentul, îl înapoiem.

Grăsanul făcu o scenă dezagreabilă. „Câtă nesimțire! urlă acesta. Ce vandalism!…“ Condorul începu iar să cârâie tulburat. Korneev ne întoarse spatele și fugi prin perete, fără a-și scoate mâinile din buzunare. Grăsanul se repezi după el, țipând: „Nu, mai întâi înapoiați divanul!“. Slăbănogul mi se adresă:

– Este o neînțelegere. Vom lua măsuri să nu se mai repete.

Mă salută și fugi și el spre perete.

– Stați! am țipat. Vulturul! Luați și vulturul! Împreună cu duhoarea!

Deja intrat pe jumătate în perete, Slăbănogul se întoarse și chemă vulturul, făcându-i semn cu degetul. Condorul se desprinse zgomotos de pe sobă și, micșorându-se, intră sub unghia degetului întins. Slăbănogul dispăru. Lumina azurie păli încetișor, se întunecă, iar ploaia începu iarăși să bată darabana în fereastră. Am aprins lumina și m-am uitat prin cameră. Totul era ca mai înainte, doar că pe sobă se căscau zgârieturi adânci de la ghearele condorului, iar pe tavan se zăreau, întunecate, bizare și stupide, urmele zimțate ale

bocancilor mei.

– Untul „limpede“, aflat în vacă, pronunță cu o profundă concentrare idioată oglinda, nu contribuie la hrănirea ei, dar furnizează cele mai bune elemente nutritive, conform metodelor de prelucrare corespunzătoare.

Am stins lumina și m-am culcat. Podeaua era tare, iar în cameră domnea frigul. „Mâine o să am de-a face cu baba“, m-am gândit.

6

„– Nu, rosti el drept răspuns la întrebarea stăruitoare din privirile mele, nu sunt un membru al clubului, sunt o fantomă.

– OK, dar asta nu vă dă dreptul să bântuiți prin club.“

H.G. Wells

Dimineața am observat că divanul era la locul lui. Nu m-am mirat. M-am gândit doar că, într-un fel sau altul, bătrâna obținuse ceea ce dorise: divanul stătea într-un colț, iar eu mă găseam culcat în alt colț. Am strâns așternutul și mi-am făcut gimnastica de înviorare, gândindu-mă că, probabil, există o oarecare limită a puterii de uimire. După cât se pare, depășisem de mult această limită. Ba chiar simțeam o oarecare oboseală. Am încercat să îmi închipui cam ce ar putea să mă mai surprindă acum, dar imaginația nu mă ajută. Asta nu mi-a plăcut deloc, pentru că nu pot să sufăr oamenii care nu sunt capabili să rămână uimiți. Într-adevăr, eram departe de psihologia lui „iateuităcemaiminune“, situația mea semănând mai degrabă cu cea a lui Alice în Țara Minunilor, era ca și cum aș fi fost într-un vis și aș fi fost pregătit să iau orice minune drept un lucru firesc, lucru care cerea o reacție mult mai complexă decât o simplă gură căscată și ochi holbați.

Încă nu îmi terminasem gimnastica de înviorare, că în hol se și trânti ușa, se auziră bocănitul și târșâitul unor tocuri, cineva tuși, ceva căzu cu un zgomot asurzitor și un glas autoritar rosti: „Tovarășa Gorînîci!“ Bătrâna nu răspunse și în hol începu discuția: „Ce ușă o fi asta?… Aha, înțeleg. Dar asta?“ „Aici este intrarea în muzeu.“ „Dar

aici?… Ce se întâmplă aici – totul e încuiat, numai lacăte…“ „Este o femeie tare gospodină, Ianus Poluektovici. Iar ăsta este telefonul.“ „Dar unde e faimosul divan? În muzeu?“ „Nu. Aici trebuie să fie depozitul.“

– Aici este, se auzi o voce cunoscută, morocănoasă.

Ușa de la camera mea se dădu de perete și în prag se ivi un bătrân înalt, uscățiv, cu o splendidă coamă albă ca neaua, sprâncene negre și mustață neagră, ochi negri și adânci. Văzându-mă (stăteam doar în chiloți, cu mâinile desfăcute în părți, picioarele la lățimea umerilor), se opri și rosti cu un glas răsunător:

– Așa.

Din dreapta și stânga lui se mai zgâiau niște mutre, ce se uitau prin cameră. Am spus: „Îmi cer scuze“ și m-am repezit la jeanșii mei. De altfel, nu mi-au dat atenție. În cameră intrară patru inși și toți se îmbulziră în jurul divanului. Pe doi dintre ei îi cunoșteam: morocănosul Korneev, nebărbierit, cu ochii înroșiți, în același tricou neglijent, și bronzatul Roman coroiatul, care îmi făcu cu ochiul și îmi întoarse imediat spatele, după ce îmi adresă un semnal enigmatic din mână. Albiciosul nu îmi era cunoscut. Nu-l știam nici pe bărbatul corpolent, voinic, cu mișcări ample de stăpân, îmbrăcat într-un costum negru al cărui spate lucea.

– Deci ăsta este divanul? întrebă luciosul.

– Asta nu este un divan! protestă posomorât Korneev. Ăsta e un teleportator!

– Pentru mine este un divan, remarcă luciosul, uitându-se într-un carnețel. Divan moale, de unu și jumătate număr de inventar 1123. Se aplecă și îl pipăi. Uite că este umed, Korneev, l-ați cărat prin ploaie. Acum socotiți și dumneavoastră: arcurile au ruginit, căptușeala a putrezit.

– Valoarea acestui obiect, rosti batjocoritor, după cum mi s-a părut, coroiatul Roman, nu constă câtuși de puțin în căptușeală și nici chiar în arcuri, care de fapt nici nu există.

– Încetați cu asta, Roman Petrovici, se răsti demn luciosul. Nu mi-l mai scoateți basma curată pe Korneev. Divanul este trecut la mine ca fiind în muzeu și acolo trebuie să se găsească.

– Ăsta-i un aparat, spuse deznădăjduit Korneev. Noi lucrăm cu el…

– Nu știu nimic despre asta, se eschivă luciosul. Nu știu ce muncă se depune cu divanul. Am și eu acasă un divan și știu cum se

muncește pe el.

– Știm și noi asta, șopti Roman.

– Încetați cu asta, vă rog, spuse luciosul, întorcându-se spre el. Nu sunteți aici la berărie, ci într-o instituție. De fapt, ce vreți să spuneți cu asta?

– Vreau să spun că ăsta nu este un divan, zise Roman. Sau, într-o formă mai accesibilă dumneavoastră, ăsta nu este tocmai un divan, ci un aparat având înfățișarea unui divan.

– V-am rugat să încetați cu aluziile, se răți luciosul. Cu formele mai accesibile și altele asemenea. Haideți să ne facem fiecare treaba! Treaba mea este să lichidez risipa și chiar am să-i pun capăt.

– Așa, spuse tare albiciosul. Dintr-odată se așternu liniștea. Am stat de vorbă cu Cristobal Josevici și cu Fiodor Simeonovici. Ei presupun că acest divan-teleportator are numai o valoare muzeistică. La vremea lui a aparținut regelui Rudolph al II-lea, așa că valoarea sa istorică este incontestabilă. În afară de asta, acum doi ani, dacă nu mă înșală memoria, noi am comandat deja un teleportator de serie… Cine l-a comandat, nu vă mai amintiți, Modest Matveevici?

– O secundă, spuse luciosul Modest Matveevici și începu să răsfoiască în grabă carnețelul. Într-o clipă…

Teleportator dicirculator. TDC-80E, fabrica Kitejgrad 14… La cererea tovarășului Balsamo.

– Balsamo lucrează cu el douăzeci și patru din douăzeci și patru, spuse Roman.

– Și vechitura asta de TDC, adăugă Korneev. Selectivitate la nivel molecular.

– Da, da, spuse albiciosul. Acum îmi amintesc. A existat un raport referitor la examinarea TDC-ului. Într-adevăr, curba selectivității nu este netedă… Iar acest… ăăă… divan?

– Lucru manual, spuse repede Roman. Ireproșabil. Constructor: Lev Ben Betzalel. Ben Betzalel l-a montat și a continuat să-l regleze timp de trei sute de ani…

– Vedeți! sări luciosul Modest Matveevici. Vedeți cum trebuie să se muncească? Bătrân-bătrân, dar a făcut totul singur.

Oglinda tuși brusc și se porni:

– Toți au întinerit, stând o oră în apă și ieșind din ea atât de frumoși, trandafirii, tineri și sănătoși, puternici și bucuroși de viață, încât ai fi zis că au douăzeci de ani.

– Chiar așa, spuse Modest Matveevici. Oglinda vorbise cu glasul albiciosului.

Albiciosul se strâmbă, înciudat.

– Nu vom rezolva acum această problemă, rosti el.

– Da' când? întrebă grosolan Korneev.

– Vineri, la Consiliul Științific.

– Nu putem irosi relicvele, interveni Modest Matveevici.

– Și noi ce facem? întrebă Korneev nepoliticos.

Oglinda mormăi amenințătoare, cu o voce sepulcrală:

Eu însumi le-am zărit cum mereu își saltă rochiile cernite
Urlând, desculță Canidia mergea cu pletele-ncâlcite
Cu ea e și Sagana, mai bătrână, dar palide amândouă.
Și înfiorătoare la vedere. Aici porniră cu unghiile
Pământul să îl sape și să sfâșie carnea mielului negru.

Schimonosindu-se de tot, albiciosul se îndreptă spre oglindă, își vârî mâna în ea până la umăr și întrerupse ceva. Oglinda amuți.

– Așa, spuse albiciosul. Vom rezolva problema grupei voastre tot la Consiliu. Iar dumneata… Pe fața lui se vedea limpede că îi uitase numele și patronimicul lui Korneev. Dumneata să te abții deocamdată să… ăăă… să mai vizitezi muzeul.

Cu aceste cuvinte ieși din cameră. Pe ușă.

– V-ați atins scopul, scrâșni printre dinți Korneev, uitându-se la Modest Matveevici.

– Nu îngădui risipa, răspunse acesta scurt, vârându-și carnețelul în buzunarul interior.

– Risipa, spuse Korneev. Dumneavoastră vi se fâlfâie de toate astea. Gestiunea vă neliniștește. Vă e lene să mai introduceți o rubrică.

– Vă rog să încetați! spuse inflexibil Modest Matveevici. De altfel, vom numi o comisie și vom vedea dacă nu cumva relicva este deteriorată…

– Număr de inventar unsprezece douăzeci și trei, completă cu jumătate de glas Roman.

– Chiar în acest senz, spuse solemn Modest Matveevici și,

întorcându-se, mă văzu. Dar dumneavoastră ce faceți aici? se interesă el. De ce dormiți aici?

– Eu… am început.

– Ați dormit pe divan, rosti glacial Modest, sfredelindu-mă cu o privire de contrainformator. Vă este cunoscut faptul că acesta este un aparat?…

– Nu, am spus. Deși acum, bineînțeles, cunosc acest lucru.

– Modest Matveevici! exclamă coroiatul Roman. Acesta este noul nostru programator, Sașa Privalov!

– Și de ce doarme aici? De ce nu este la cămin?

– Încă nu s-a încadrat, spuse Roman, strângându-mă pe după talie.

– Cu atât mai mult!

– Atunci, să-l lăsăm să doarmă în stradă? zise răutăcios Korneev.

– Vă rog să încetați! spuse Modest. Există un cămin, există un hotel, iar aici este un muzeu, o instituție a statului. Dacă toți ar dormi în muzee… Dumneavoastră de unde sunteți?

– Din Leningrad, am spus mohorât.

– Ei, dacă eu aș veni la Leningrad și m-aș duce să mă culc în Ermitaj?

– Poftiți, am spus, dând din umeri. Roman tot mă mai ținea de după talie.

– Modest Matveevici, aveți perfectă dreptate, este o încălcare, dar astăzi el va înnopta la mine.

– Asta este cu totul altceva. Atunci, poftiți, spuse solemn Modest. Cercetă camera cu o privire de stăpân, văzu urmele de pe tavan și se uită repede la picioarele mele. Din fericire, eram desculț. Chiar în acest senz, spuse el, aranjând vechiturile pe cuier, și ieși.

– T-tâmpitul, explodă Korneev. Bolovanul! Se așează pe divan și se apucă cu mâinile de cap. La naiba cu toți! În noaptea asta iar îl șterpelesc…

– Stai liniștit, spuse blând Roman. Nu este niciun pericol. Pur și simplu nu ne-a ieșit nițel pasiența. Ai observat care Ianus era?

– Ei? spuse deznădăjduit Korneev.

– Era A-Ianus.

Korneev ridică privirea.

– Și tu de unde știi?

– Am multă experiență, explică Roman și făcu cu ochiul. Și cel mai important ’S-Ianus a fost chemat de Keldâș. De ieri a zburat și încă

nu s-a întors. Înțelegi asta, risipitor de valori muzeistice?

– Auzi, păi atunci m-ai salvat, spuse Korneev și pentru prima dată l-am văzut zâmbind.

– Asta-i treaba, Sașa, zise Roman, apropiindu-se de mine. Avem un director ideal. Este unul dintre aceia cu două fețe. Este A-Ianus Poluektovici și S-Ianus Poluektovici. S-Ianus este un savant remarcabil, de clasă internațională. Cât despre A-Ianus, acesta este un administrator destul de obișnuit.

– Gemeni? am întrebat prudent.

– A, nu. Este una și aceeași persoană. Doar că are două fețe.

– Clar ca bună ziua, am spus și am început să îmi pun bocancii.

– Nu-i nimic, Sașa, în curând ai să înțelegi totul, mă încurajă Roman.

Am ridicat capul.

– Adică?

– Ne trebuie un programator, spuse apăsat Roman.

– Am neapărată nevoie de un programator, zise Koraeev, înviorându-se.

– Toată lumea are nevoie de un programator, am intervenit, întorcându-mă la bocanci. Și, vă rog, fără hipnoză și alte lucruri fermecate…

– Deja ne bănuiește, constată Roman.

Korneev încercă să spună ceva, dar dincolo de fereastră izbucniră țipete.

– Asta nu este moneda noastră, țipa Modest.

– Dar a cui este?

– Nu știu a cui este moneda asta! Nu este treaba mea! Asta este treaba dumneavoastră, tovarășe sergent, să-i înșfăcați pe falsificatorii de monede!…

– Moneda a fost confiscată de la un oarecare Privalov, care locuiește aici la dumneavoastră, la Colipigă!…

– Aha, de la Privalov? De la bun început m-am gândit că este un pungaș!

Se făcu auzit și glasul reprobator al lui A-Ianus:

– Hei-hei, Modest Matveevici!…

– Iertați-mă, Ianus Poluektovici… Nu! Nu putem lăsa asta așa! Să mergem, tovarășe sergent!… Este în casă… Ianus Poluektovici, stați la fereastră, să nu sară pe acolo! Vă voi dovedi! Nu pot permite să se

arunce cu noroi în tovarășa Gorînîci!…

M-au trecut fiori reci. Dar Roman, care apreciase deja situația, smulse din cuier o căciuliță unsuroasă și mi-o îndesă peste urechi.

Am dispărut.

Era un sentiment foarte straniu. Totul rămăsese pe loc, în afară de mine. Dar Roman nu-mi lăsă timp să analizez noile impresii.

– Asta-i căciuliță fermecată, șopti el. Dă-te de-o parte și ține-ți gura!

Am fugit în vârful degetelor și m-am așezat într-un colț, lângă oglindă. În aceeași secundă în cameră dădu buzna nervosul Modest, târându-l de mânecă pe tânărul sergent Kovaliov.

– Unde-i? strigă Modest, uitându-se de jur împrejur.

– Uite-l, spuse Roman, arătând spre divan.

– Nu vă impacientați, stă la locul lui, adăugă Korneev.

– Vă întreb, unde-i acel… programator al vostru?

– Care programator? se miră Roman.

– Încetați cu asta! spuse Modest. Aici a fost un programator. Stătea în pantaloni și era fără bocanci.

– Aha, deci la asta vă referiți, zise Roman. Am glumit și noi, Modest Matveevici. Aici nu a fost niciun programator. Era pur și simplu… Făcu o mișcare din mână și în mijlocul camerei apăru un ins în tricou și jeanși. Îl vedeam din spate și nu puteam să spun nimic despre el, dar tânărul Kovaliov clătină din cap și zise:

– Nu, nu-i el.

Modest dădu ocol fantomei și mormăi:

– Tricou… pantaloni… fără bocanci… El e! Ăsta-i.

Fantoma dispăru.

– Ba nu, nu-i același, îl contrazise sergentul Kovaliov. Acela era tânăr, fără barbă…

– Fără barbă? se întrebă Modest. Era complet derutat.

– Fără barbă, confirmă Kovaliov.

– Mda… făcu Modest. Cred că totuși avea barbă…

– Așa că vă predau avizul, spuse tânărul Kovaliov și îi întinse lui Modest o foaie de hârtie cu aspect oficial. Iar dumneata descurcă-te și singur cu Privalov al dumitale și cu Gorînîci a dumitale…

– V-am mai spus că nu asta este moneda noastră! țipă Modest. Despre Privalov nu spun nimic. S-ar putea ca, în general, Privalov să nici nu existe ca atare… Dar tovarășa Gorînîci este salariata

noastră!…

Tânărul Kovaliov încercă să spună ceva, ducându-și mâna la piept.

– Lucrurile trebuie imediat puse la punct! strigă Modest. Încetați cu asta, tovarășe milițian! Prezentul aviz aruncă cu noroi asupra întregului colectiv! Insist să vă convingeți!

– Am ordin… începu Kovaliov, dar Modest, cu un strigăt: „Încetați cu asta! Insist!", se năpusti asupra lui și îl târî afară din cameră.

– L-a tras în muzeu, spuse Roman. Sașa, unde ești? Scoate căciulița, să mergem să ne uităm…

– N-ar fi mai bine să n-o scot? am întrebat.

– Scoate-o, scoate-o! insistă Roman. Acum ești o fantomă. Acum nimeni nu o să mai creadă în tine, nici administrația, nici miliția…

Korneev spuse:

– Atunci, eu mă duc să mă culc. Sașa, vino după prânz. Să te uiți la parcul nostru de mașini și în general…

Mi-am scos căciulița.

– Încetați! am spus. Sunt în concediu.

– Să mergem, să mergem, vorbi Roman.

În hol, Modest, agățându-se cu o mână de sergent, descuia cu cealaltă mână lacătul imens ce atârna la ușă. „Am să vă arăt imediat moneda noastră!" țipă el. „Totul este înregistrat… Totul este la locul lui." „Dar eu n-am spus nimic", se apăra stângaci Kovaliov. V-am spus doar că s-ar putea să nu fie singura monedă…" Modest deschise larg ușa și intrarăm cu toții în încăperea spațioasă.

Era un muzeu destul de plăcut – cu standuri, diagrame, vitrine, machete și mulaje. Mai mult decât orice, aspectul general îmi amintea de un muzeu de criminalistică: multe fotografii și exponate grețoase. Modest îl smuci brusc pe sergent, târându-l undeva după standuri, și acolo începură amândoi să bolborosească în contradictoriu, ca dintr-un butoi: „Uite moneda noastră…" „Dar eu n-am spus nimic…" „Tovarășa Gorînîci…" „Dar eu am ordin!…" „Încetați cu asta!…"

– Satisface-ți curiozitatea, delectează-te, Sașa, spuse Roman, făcu un gest larg și se așeză în fotoliul de lângă intrare.

Am pășit de-a lungul pereților. Nu m-a mirat nimic, deși totul era extraordinar de interesant. „Apă vie. Eficacitate – 52%. Reziduu fix – 0,3" (o butelcuță străveche, dreptunghiulară, cu apă, având dopul sigilat cu ceară colorată). „Schema obținerii industriale a apei vii".

„Macheta alambicului pentru apă vie“. „Licoarea fermecată Veșkovski-Traubenbach“ (un borcănel de farmacie, conținând un unguent gălbui-veninos). „Sânge deochiat obișnuit“ (fiolă sigilată, conținând un lichid negru)… Deasupra acestui stand atârna o tăbliță: „Mijloace chimice active. Sec. XII–XVIII“. Aici se mai găseau multe alte sticluțe, borcănele, retorte, fiole, eprubete, modele funcționale sau nefuncționale de instalații pentru sublimări, distilări și condensări, dar am mers mai departe.

„Paloșul lui Făt-Frumos“ (o spadă foarte ruginită, cu două mânere, cu tăișul ondulat, țintuită cu un lanț de un piron metalic; vitrina era sigilată cu meticulozitate). „Caninul drept (lucrător) al contelui Dracula Depestedunăre“ (nu sunt Cuvier 15, dar, judecând după acest dinte, contele Dracula Depestedunăre a fost un om foarte ciudat și neplăcut la vedere). „Urmă obișnuită și urmă extrasă. 16 Turnări în ghips.“ (După opinia mea, urmele nu se deosebeau una de cealaltă, dar unul dintre mulaje era crăpat). „Piuă pe suprafața de decolare, sec. IX“ 17 (o construcție masivă, cenușie, din fontă poroasă)… „Zmeul Gorînîci, schelet, 1/25 măr. nat.“ (semăna cu scheletul unui diplodoc 18 cu trei gâturi)… „Schema de funcționare a glandei aruncătoare de foc a capului din mijloc“… „Cizme gravigene de șapte poște, model funcțional“ (cizme foarte mari, din cauciuc)… „Covor zburător graviprotector, model funcțional“ (un covor aproximativ unu jumate pe unu jumate, cu un model ce reprezenta un cerkez îmbrățișând o tânără cerkezoaică pe fodul unor munți din același ținut)…

Ajunsesem la standul „Evoluția ideii de piatră filosofală“, când în sală apărură iarăși sergentul Kovaliov și Modest Matveevici. Judecând după toate, tot nu reușiseră să iasă din punctul mort. „Încetați cu asta!“, spunea nepăsător Modest. „Am ordin.“, îi răspundea la fel de indolent Kovaliov. „Moneda noastră este la locul ei.“ „Atunci, așteptați să apară bătrâna și să dea o declarație…“ „Dar ce suntem noi, după opinia dumneavoastră, falsificatori de monede?…“ „Dar eu nu am spus asta…“ „Noroi pe întregul colectiv.“ „Ne lămurim noi…“ Kovaliov nu mă observă, însă Modest se opri, se uită la mine absent, mă măsură din cap până în picioare, apoi ridică privirile și spuse cu voce tare, indiferent: „Ho-mun-cu-lus de laborator, înfățișare generală“ și își văzu de drum.

M-am întors după el, cuprins de un sentiment neplăcut. Roman ne aștepta la ușă.

– Ei, cum e? întrebă el.

– Este revoltător, spuse scârbit Modest. Birocrați.

– Am ordin, repetă cu încăpățânare sergentul Kovaliov, aflat deja în hol.

– Haide, ieșiți, Roman Petrovici, ieșiți! spuse Modest, zornăind cheile.

Roman ieși. Am vrut să mă strecor și eu după el, dar Modest mă opri.

– Îmi cer scuze, zise acesta. Dumneavoastră, unde?

– Cum adică, unde? am șoptit.

– La loc, mergeți la loc.

– La care loc?

– Păi, unde stați? Dumneavoastră, îmi cer scuze, sunteți un… Hham-munculus, nu-i așa? Atunci, stați unde vă este locul…

Am înțeles că sunt pierdut. Și aș fi fost probabil pierdut, deoarece Roman, după cum vedeam, se fâstâcise și el, dacă în acest moment Naina Kievna nu ar fi dat buzna în hol, cu tropăituri și zgomote, trăgând de frânghie un țap negru, enorm. La vederea sergentului de miliție, țapul izbucni într-un behăit urât și se smuci înapoi. Naina Kievna căzu. Modest se repezi în hol și se iscă o hărmălaie de neînchipuit. Hârdăul gol se rostogoli cu zgomot. Roman mă prinse de mână și, șoptind: „Haide, haide…“, se aruncă în camera mea. Am trântit ușa după noi și ne-am lăsat cu toată greutatea pe ea, răsuflând din greu. În hol toată lumea țipa:

– Prezentați documentele!

– Tăicuțule, da’ ce-i asta?

– Ce-i cu țapul?! De ce aveți în casă un țap?!

– Me-e-e-e…

– Încetați cu asta, aici nu e berărie!

– Nu știu nimic despre moneda dumneavoastră și nici să n-o văd!

– Me-e-e-e…

– Cetățeanco, luați țapul!

– Încetați cu asta, țapul este înregistrat!

– Cum adică înregistrat?!

– Ăsta nu-i țap! Ăsta-i salariatul nostru!

– Atunci, să se legitimeze!…

– Pe fereastră și în mașină! îmi arătă Roman.

Am înșfăcat scurta și am sărit pe fereastră. Motanul Vasili sări într-o parte de sub picioarele mele, mieunând. Aplecându-mă, am fugit

la mașină, am deschis larg portiera și am sărit la volan. Roman deja deschidea poarta. Motorul nu porni însă și, în timp ce chinuiam starterul, am văzut cum ușa colibei se dă în lături, iar din hol țâșnește țapul cel negru, care dispare apoi în salturi gigantice undeva după colțul casei. Motorul mugi. Am întors mașina și am ieșit în grabă pe stradă. Poarta de stejar se trânti asurzitor. Roman apăru prin portiță și, luându-și avânt, se trânti lângă mine.

– Hai, dispari! spuse vioi acesta. În centru.

Când am cotit pe Calea Păcii, mă întrebă:

– Ei, cum ți se pare la noi?

– Îmi place, am spus. Numai că e prea mult zgomot.

– La Naina e întotdeauna zgomot. O bătrână arțăgoasă. Nu te-a jignit?

– Nu. Aproape că nu am avut de-a face cu ea.

– Ia stai, spuse Roman. Încetinește.

– De ce?

– Uite-l pe Volodea. Îl mai ții minte pe Volodea?

Am frânat. Bărbosul Volodea se sui în spate și, zâmbind bucuros, ne strânse mâinile.

– Ce bine! spuse acesta. Uite, tocmai veneam la voi.

– Numai tu lipseai acolo, comentă Roman.

– Și cum s-a terminat totul?

– Nicicum, spuse Roman.

– Și acum unde mergeți?

– La Institut, răspunse Roman.

– De ce? am întrebat.

– Ca să lucrăm, spuse Roman.

– Eu sunt în concediu.

– N-are importanță, zise Roman. Lunea începe sâmbăta, iar acum, în cazul tău, august începe în iulie!

– Mă așteaptă băieții, am spus rugător.

– De asta avem noi grijă, zise Roman. Băieții nu vor observa absolut nimic.

– Ați înnebunit! am spus.

Am trecut printre magazinul nr. 2 și cantina nr. 11.

– Deja știe unde trebuie să mergem, observă Volodea.

– Un băiat excelent, spuse Roman. Un gigant!

– Mie din capul locului mi-a plăcut, sublinie Volodea.

– Se pare că vă arde buza după un programator, am spus.

– Nu ne trebuie chiar orice programator, obiectă Roman.

Am frânat lângă clădirea ciudată, ce purta inscripția „CANCI“ între geamuri.

– Ce înseamnă? am întrebat. Pot să știu și eu cel puțin unde sunt constrâns să lucrez?

– Poți, spuse Roman. Acum poți totul. Este Centrul de Analiză a Noțiunilor Cabalistice Inexplicabile… Hei, ce ai rămas așa? Intră cu mașina!

– Unde? am întrebat.

– Nu-mi spune că nu vezi! Și atunci am văzut.

Dar asta este deja o cu totul altă istorie.

A doua istorie

Deșertăciunea deșertăciunilor

1

„Dintre eroii povestirii se desprind unul sau doi eroi principali, toți ceilalți fiind considerați secundari.“

Metodica predării literaturii

Telefonul sună în jurul orei două după-amiaza, când iarăși se arsese siguranța dispozitivului de admisie al „Aldanului“. Era directorul adjunct responsabil cu treburile administrativ-gospodărești, Modest Matveevici Kamnoedov.

– Privalov, spuse acesta sever, iar nu sunteți la post?

– Cum adică nu sunt la post? m-am mirat. Avusesem o zi grea și uitasem de toate.

– Încetați! spuse Modest Matveevici. Au trecut minute de când trebuia să fiți la mine pentru instructaj.

– Fir-ar să fie! am zis și am aruncat receptorul în furcă. Am oprit calculatorul, mi-am scos halatul și le-am ordonat fetelor să nu uite să întrerupă curentul. Coridorul larg era pustiu. Dincolo de geamurile pe jumătate înghețate se dezlănțuise viscolul. Am fugit spre biroul Economic, îmbrăcându-mi scurta din mers. Îmbrăcat în costumul său lucios, Modest Matveevici mă aștepta într-o poziție solemnă, în camera lui de primire. În spatele lui un gnom micuț și trist, cu urechile păroase, își plimba sârguincios degetul pe o listă impunătoare.

– Dumneavoastră, Privalov, sunteți ca acest oarecare… hammunculus, rosti Modest. Niciodată nu sunteți la post.

Toată lumea se străduia să întrețină cu Modest Matveevici doar

relații bune, de vreme ce omul era puternic, ferm și fantastic de incult. Prin urmare, am răcnit: „Am înțeles!“ și am pocnit din călcâie.

– Toată lumea trebuie să se găsească la post, continuă Modest Matveevici. Întotdeauna. Aveți studii superioare și ochelari, v-ați lăsat și barbă, dar nu puteți înțelege o teoremă atât de simplă.

– Nu se va mai repeta, am spus, holbându-mă la el.

– Încetați cu asta! spuse Modest Matveevici, îmblânzindu-se. Scoase din buzunar o foaie de hârtie și se uită un timp la ea. Deci așa, Privalov, spuse într-un sfârșit, astăzi intrați de serviciu. Serviciul efectuat pe întregul Institut în timpul sărbătorilor este o sarcină de răspundere. Asta nu mai înseamnă o simplă apăsare pe butoane. Mai întâi ar fi paza contra incendiilor. Asta-i prima. Să nu permiteți autoaprinderea. Să urmăriți întreruperea alimentării cu curent a suprafețelor de producție ce v-au fost încredințate. Și să supravegheați personal, fără scamatoriile dumneavoastră cu dedublări și triplări. Fără dubeleții dumneavoastră. În cazul apariției factorilor incendiari, sunați imediat la telefonul 01 și începeți să luați măsuri. Pentru această eventualitate primiți fluierul de avertizare pentru chemarea trupei de șoc… Îmi încredință un fluier de platină cu număr de inventar. Și tot așa, nu lăsați pe nimeni să intre. Iată aici o listă de persoane cărora le este îngăduit să întrebuințeze laboratoarele pe perioada nopții, dar nici lor să nu le dați drumul, pentru că este sărbătoare. În tot Institutul să nu fie niciun suflet viu! Descântați demonii de la intrare și ieșire. E clară situația? Sufletele vii nu au voie să intre, iar ceilalți nu au voie să iasă. Pentru că s-a mai creat un prencendent: a fugit dracul și-a furat luna. Un pre-ce-dent faimos, care a apărut până și în filme. Se uită grav la mine și dintr-odată îmi ceru actele.

M-am supus. Îmi cercetă cu atenție legitimația, mi-o înapoie și rosti:

– E-n regulă. Aveam o bănuială că totuși ați fi un dublet. Deci așa. Înseamnă că la cincisprezece zero-zero, în conformitate cu legislația muncii, ziua lucrătoare se încheie și toată lumea vă va preda cheile de la locurile lor de proiecție. După care veți inspecta personal teritoriile. În continuare veți efectua rondul, la fiecare trei ore, pentru prevenirea autoaprinderii. În timpul serviciului vizitați vivariul de cel puțin două ori. Dacă supraveghetorul bea ceai, să înceteze. Au fost semnale: nu bea niciun fel de ceai acolo. Chiar în acest sens. Postul dumneavoastră se află în anticamera directorului.

Puteți să vă odihniți pe canapea. Mâine la șaisprezece zero-zero vă va schimba Vladimir Pocikin din laboratorul tovarășului Oyra-Oyra. Limpede?

– Pe deplin, am spus.

– Am să vă sun la noapte și în timpul zilei de mâine, personal. Este posibil un control și din partea tovarășului șef de cadre.

– Să trăiți! am spus și m-am uitat pe listă.

În capul listei figura directorul Institutului, Ianus Poluektovici Nevstruev, iar alături se găsea o însemnare făcută cu creionul: „două ex.“. Al doilea venea însuși Modest Matveevici, al treilea – tovarășul șef de cadre, cetățeanul Demin Ciber Psoevici. În continuare erau trecute numele unor persoane pe care niciodată și nicăieri nu le-am întâlnit.

– Ceva nu este limpede? se interesă Modest Matveevici, urmărindu-mă cu gelozie.

– Uitați, am spus autoritar, înfigându-mi degetul în listă, aici sunt înscriși niște tovarăși în număr de… m-m-m… douăzeci și doi, care nu îmi sunt cunoscuți. Aș fi vrut ca împreună cu dumneavoastră personal să „frunzărim“ aceste nume. M-am uitat drept în ochii lui și am rostit cu fermitate:

– Pentru a evita eventualele…

Modest Matveevici luă lista și se uită la ea de la distanță, ținând-o cu mâna întinsă.

– E-n regulă, spuse îngăduitor. Pur și simplu dumneavoastră, Privalov, nu sunteți la curent. Persoanele marcate cu numere de la patru la douăzeci și cinci, inclusiv ultimul, și trecute pe lista de persoane, sunt admise pentru munca nocturnă post-mortem. În vederea recunoașterii meritelor din trecut. Acum vă e clar?

Am rămas un pic surprins pentru că, orice s-ar zice, este greu să te obișnuiești cu toate astea.

– Luați-vă în primire postul, spuse impunător Modest Matveevici. Eu din partea mea personal și în numele administrației vă felicit, tovarășe Privalov, cu ocazia Anului Nou și vă doresc în noul an reușite corespunzătoare atât în muncă, precum și în viața personală.

I-am urat și eu succese corespunzătoare și am ieșit pe coridor.

Ieri, când am aflat că fusesem numit de serviciu, mă bucurasem: intenționam să termin un calcul pentru Roman Oyra-Oyra. Acum simțeam că treaba nu mai este chiar atât de simplă. Perspectiva de a petrece noaptea în Institut mi se înfățișă brusc într-o lumină complet

nouă. Și altă dată mai rămăsesem să lucrez până târziu, până când ofițerul de serviciu stingea pentru economisire patru lămpi din cinci pe fiecare coridor, fiind astfel pus în situația de a mă furișa spre ieșire pe lângă umbre fugare, mițoase. Prima oară acest lucru m-a impresionat foarte puternic, apoi m-am obișnuit, ca după aceea iarăși să mă dezobișnuiesc, atunci când, străbătând odată coridorul mare, am auzit în spate țoc-țoc-țoc-ul ritmic al unor gheare pe parchet și, uitându-mă înapoi, am observat o vietate fosforescentă ce fugea în mod evident pe urmele mele. E-adevărat, când m-au dat jos de pe cornișă, am constatat că era vorba despre un cățeluș viu, obișnuit, al unuia dintre angajații Institutului. Salariatul respectiv își ceru scuze, Oyra-Oyra îmi ținu o lecție batjocoritoare despre prejudiciile superstițiilor, dar în sufletul meu a rămas totuși o oarecare senzație neplăcută. „Primul lucru, să descânt demonii", m-am gândit.

La intrarea în anticamera directorului m-am întâlnit cu morocănosul Vitka Korneev. Mă salută încruntat și vru să treacă pe lângă mine, dar l-am prins de mână.

– Ce-i? făcu necioplitul de Korneev, oprindu-se.

– Astăzi sunt de serviciu, i-am comunicat.

– Mă, da' prost mai ești! exclamă Korneev.

– Ești totuși un necioplit, Vitka, am zis. Nu vreau să mai știu de tine…

Vitka trase cu un deget de gulerul puloverului și se uită cu interes la mine.

– Și ce-ai să faci? întrebă el.

– Găsesc eu ceva să fac, am spus, pierzându-mă puțin. Vitka se însufleți brusc.

– Ia stai. Ce, ești pentru prima dată de serviciu?

– Da.

– Aha, spuse Vitka. Și cum ai de gând să procedezi?

– Să respect instrucțiunile, am răspuns. Descânt demonii și mă duc la culcare. Pentru prevenirea autoaprinderii. Dar tu ce vei face?

– Eh, o să s-adune acolo o gașcă, spuse nedefinit Vitka. La Verocika… Da' aici ce-ai? Îmi luă lista. A, sufletele moarte…

– Nu las pe nimeni, am spus. Nici viii, nici morții.

– O decizie valabilă, spuse Vitka. Supervalabilă. Numa' vezi de te uită și pe la mine în laborator. Acolo, la mine, va lucra un dublet.

– Al cui dublet?

– Al meu, bineînțeles. Cine mi-l dă pe al lui? L-am închis acolo. Ia cheia dacă ești de serviciu.

Am luat cheia.

– Ascultă, Vitka, îl las să mai lucreze până la ora zece, dar apoi tai curentul peste tot… În conformitate cu legislația.

– Bine, mai vedem noi. Nu l-ai văzut pe Edik?

– Nu, am spus. Și să nu mă prostești. La ora zece întrerup totul.

– Și ce, te-mpiedic eu? Taie curentul, n-ai decât. Și-n tot orașul dacă vrei.

Ușa de la anticameră se deschise și în coridor apăru Ianus Poluektovici.

– Așa, rosti, văzându-ne.

M-am înclinat respectuos. Pe fața lui Ianus Poluektovici se vedea că îmi uitase numele.

– Vă rog, spuse el, dându-mi cheia. Doar sunteți de serviciu, dacă nu mă înșel… Apropo… Ezită el. – N-am stat ieri de vorbă?

– Ba da, am spus, ați intrat în sala electronică.

Dădu din cap.

– Da, da, într-adevăr… Am vorbit despre practicieni…

– Nu, am obiectat respectuos. Nici vorbă. A fost în legătură cu scrisoarea noastră către Centrala de Aprovizionare a Academiei. Despre dispozitivul electronic.

– Ah, așa deci, spuse el. Ei bine, vă doresc un serviciu liniștit… Viktor Pavlovici, vă pot deranja un minut?

Îl luă pe Vitka de braț și se îndepărtară pe coridor, iar eu am intrat în anticameră. Aici, al doilea Ianus Poluektovici încuia seiful. Văzându-mă, spuse „Așa“ și începu din nou să zornăie cheile. Era A-Ianus. Deja învățasem să-i deosebesc puțin. A-Ianus arăta ceva mai tânăr, era neprietenos, întotdeauna corect și taciturn. Se spunea că muncește mult, iar oamenii care-l cunoșteau mai de mult susțineau că acest administrator mediocru se transformă încet, dar sigur, într-un savant excepțional. Dimpotrivă, S-Ianus era întotdeauna blând, foarte atent și avea ciudatul obicei de a întreba: „Nu am discutat împreună ieri?“ Se vorbea că în ultima vreme se delăsase mult, deși rămăsese un savant de renume mondial. Și totuși A-Ianus și S-Ianus erau unul și același om. Ei, uite, asta nu-mi intră deloc în cap. În toate astea este ceva abstract.

A-Ianus încuie ultimul lacăt, îmi înmână imediat o parte din chei și, luându-și un rămas-bun glacial, plecă. M-am așezat la masa

referentului, am pus în față lista și am sunat la mine, la sala electronică. Nu mi-a răspuns nimeni – se pare că fetele plecaseră deja. Era ora paisprezece și treizeci de minute.

La paisprezece și treizeci și unu de minute năvăli în anticameră, gâfâind zgomotos și făcând să trosnească parchetul, faimosul Fiodor Simeonovici Kivrin, mare mag și vrăjitor, șeful biroului Fericirea Lineară. Fiodor Simeonovici era renumit pentru optimismul său incorigibil și încrederea într-un viitor strălucit. Avea un trecut foarte agitat. În timpul lui Ivan Vasilievici – țarul cel Groaznic –, în urma unui denunț al diacului vecin, opricinikii lui Maliuta Skuratov îl arseseră într-o baie de lemn, ca pe un vrăjitor, spunând glume și anecdote; în timpul lui Alexei Mihailovici – țarul cel Pașnic – fusese bătut crunt cu bâtele și îi arseseră pe spinarea goală manuscrisele operelor lui complete; în timpul lui Petru Alexeevici — țarul cel Mare — întâi fusese ridicat la rangul de cunoscător în ale chimiei și minereurilor, dar nu fusese pe placul cneazului-domnitor Romodanovski și a fost condamnat la muncă silnică la fabrica de armament din Tula; fugise de acolo în India, călătorise mult, fusese mușcat de șerpi veninoși și crocodili, pe nesimțite excelase în yoga, se întorsese din nou în Rusia, în focul răscoalei lui Pugaciov, fusese învinuit că a vindecat răsculații, i se tăiase nasul și a fost exilat pe vecie în Soloveț. Aici iarăși avusese o mulțime de neplăceri, până când a nimerit la CANCI, unde a ocupat rapid un post de șef de birou, iar în ultimul timp a lucrat mult asupra problemei fericirii omenești, luptându-se cu abnegație cu acei colegi care consideră că la baza fericirii stă satisfacția.

– Vă sa-salut! rosti el cu o voce de bas, punându-mi înainte cheia de la laboratoarele lui. Să-săracu', cum de sunteți așa? Du-dumnevoastră trebuie să vă distrați într-o a-ast-fel de noapte, las' că-l sun eu pe Modest, ce-i cu pro-prostia asta, eu însumi am să fac de se-serviciu…

Se vedea clar că acest gând abia îi trecuse prin minte și îl înfierbântase tare.

– Ia s-stai, unde-i te-telefonul lui? Ce ble-blestem! Niciodată nu-mi amintesc te-telefoanele… Unu-ci-cinșpe sau ci-cinci-unșpe…

– Vai, se poate, Fiodor Simeonovici, vă mulțumesc! am țipat. Nu trebuie! Tocmai mi-am făcut ceva de lucru!

– Aha, de lu-lucru! Asta este al-altceva! Asta-i bi-bine, asta-i strașnic, bra-bravo!… Iar eu, fi-fir-ar să fie, nu știu electronică ni-nici

pe dracu'… Tre-trebuie să o învăț, pentru că toate aceste cu-cuvinte magice sunt în-învechite, ho-hocus-pocusuri cu psi-psihocâmpuri, ce pri-primitiv… Pro-procedee bă-bătrânești…

Imediat, fără să se miște de pe locul unde stătea, creă două „antonovki" 19, unul mi-l dădu mie, iar pe al doilea îl înjumătăți dintr-o singură mușcătură și porni să mestece lacom.

– Ble-blestem, iar le-am făcut vie-viermănoase… Al dumitale cum e, bu-bun? Asta-i bine… Sașa, am să vă vizitez mai tâ-târziu, că nu prea în-înțeleg sistemul de co-comandă… Mai beau o vo-votcă și mai vi-vin pe aici… A douăzeci și no-noua co-comandă e la dumneata în ma-mașină… Sau minte ma-mașina, sau eu nu înțeleg… Vă a-aduc o „po-poliștistă", de Ga-gardner. Doar citiți în in-ingleză? Scrie bi-bine, ticălosul, strașnic! Pa-parry Maison e pe-acolo, știți, un avocat bru-brutal!… A-apoi să vă mai dau, *s-science-f-fiction* sau al-altceva… A-asimov sau Bra-bradbury…

Se îndreptă spre fereastră și spuse încântat:

– Iu-iubesc vi-viscolul, dracu' să-l ia!…

Subțirelul și elegantul Cristobal Josevici Junta intră și el în cameră, încotoșmănit într-o șubă de nurcă. Fiodor Simeonovici se întoarse.

– A, Cri-cristo! exclamă el. Poftim de ve-vezi, Kamnoedov, tâ-tâmpitul, l-a pus pe tânărul flă-flăcău să facă de serviciu de-de Anul Nou. Ha-hai să-l eliberăm, rămânem amândoi, ne a-amintim de cele vechi, be-bem, ce zici? Ce să se mai chi-chinuiască pe aici?… El trebuie să se joa-joace cu fe-fetele…

Junta puse cheia pe masă și spuse nepăsător:

– Relațiile cu domnișoarele îți creează plăcere doar în cazurile când sunt stabilite după învingerea obstacolelor…

– E-ei, ce-ar mai fi! tună Fiodor Simeonovici. Mu-mult sânge, multe câ-cântece în cinstea în-încântătoarelor dame… Cu-cum e asta la voi?… Do-doar acela își a-atinge țelul, cel care nu știe cu-cuvântul „frică"…

– Chiar așa, spuse Junta. Și-apoi eu nu suport binefacerile.

– Nu suportă bi-binefacerile! Dar cine mi l-a ce-cerut De Odihmantiev? Să-mi înșface, în-înțelegi, așa un laborant. .. Acum va trebui să-l răscumperi cu o sti-sticlă de șampanie, nu mai puțin… As-ascultă, nu trebuie șampanie! Amontiliado! Ți-a ma-mai rămas ceva din pro-proviziile toledene?

– Suntem așteptați, Teodor, îi aminti Junta.

– Da, în-într-adevăr… Mai trebuie să găsesc o cra-cravată… și

pâslari, taxi nu pri-prinzi… Plecăm, Saşa, să nu te pli-plictiseşti aici.

– În noaptea de Anul Nou ofiţerii de serviciu nu se plictisesc în Institut, spuse încetişor Junta. Mai ales ageamiii.

Se îndreptară spre uşă. Junta îl lăsă pe Fiodor Simeonovici înainte şi până să iasă se uită chiorâş la mine şi schiţă rapid cu degetul pe perete steaua lui Solomon. Steaua luă foc şi începu să se stingă uşor, precum dâra unui fascicul de electroni pe ecranul oscilografului. Am scuipat de trei ori peste umărul stâng.

Cristobal Josevici Junta, şeful biroului Sensul Vieţii, era un om admirabil, dar, după cum se vedea, absolut neîndurător. Cândva, în tinereţea lui timpurie, fusese mult timp Mare Inchizitor, dar mai târziu a căzut în erezie, deşi până în ziua de azi îşi păstrase obiceiurile de atunci, care însă i-au prins foarte bine, după unele zvonuri, în timpul luptei celei de-a cincea coloane din Spania. Aproape toate experimentele lui greu de înţeles le făcea fie asupra lui însuşi, fie asupra colaboratorilor săi şi despre acest lucru se vorbise cu indignare, chiar în prezenţa mea, în adunarea generală sindicală. Junta se ocupa cu studiul sensului vieţii, dar, deocamdată, nu obţinuse prea multe lucruri, cu toate că avea unele rezultate interesante, demonstrând, de pildă, că teoretic moartea nu prezintă câtuşi de puţin un atribut obligatoriu al vieţii. În legătură cu această ultimă descoperire se protestase cu aceeaşi indignare la seminarul de filosofie. Nu lăsa aproape pe nimeni să intre în cabinetul său, iar în Institut umbla vorba că acolo s-ar găsi o mulţime de lucruri interesante. Se spunea că într-un colţ al cabinetului stă o mumie excepţional realizată, a unei cunoştinţe mai vechi de-a lui Cristobal Junta, un *standardführer* SS în uniformă completă, de paradă, cu monoclu, pumnal, crucea de fier, frunzele de stejar şi celelalte accesorii. Junta era un taxidermist uluitor. După spusele lui Cristobal Junta, *standardführerul* fusese de asemenea un taxidermist fenomenal, atâta doar că Junta i-o luase înainte. Îi plăcea s-o ia înaintea celorlalţi, totdeauna şi în toate. În plus, nu era străin de un oarecare scepticism. Într-unul din laboratoarele lui atârna o pancartă mare: „Noi ne suntem oare necesari?“ Un om foarte neobişnuit.

La trei fix, în conformitate cu legislaţia muncii, doctorul în ştiinţe Amvrosi Ambruazovici Vîbegallo aduse cheia. Purta pâslari cu talpă de piele, un cojoc mirositor de birjar, iar de după gulerul ridicat răsărea o barbă căruntă şi murdară. Părul era tuns „castron“, aşa că nimeni, niciodată, nu i-a văzut urechile.

– Asta… făcu el, apropiindu-se. La mine, acolo, poate va ieşi azi

careva din găoace. Carevasăzică, în laborator. Ar trebui, asta, supravegheat. I-am lăsat acolo provizii, asta, pâinicuțe, carevasăzică cinci bucăți, ei, și mai sunt și tărâțele opărite, și încă două găleți cu zer. Și de cum, asta, mănâncă tot, va începe să se năpustească, carevasăzică. Așa că, monșer, să-mi dai și mie un târâit, drăguță.

Așeză în fața mea o legătură de chei ca pentru hambare și deschise gura cu o oarecare greutate, țintuindu-mă cu privirea. Avea ochii translucizi, iar în barbă i se zăreau boabe de mei.

– Unde să vă târâi? am întrebat.

Individul nu-mi plăcea deloc. Era cinic și prost. Munca pe care o presta pentru trei sute cincizeci de ruble pe lună putea fi denumită fără șovăială eugenie [20], dar nimeni nu-i spunea așa – se temeau să se lege de el. Acest Vîbegallo declara că toate nenorocirile, carevasăzică, provin din cauza nemulțumirilor și că dacă, asta, se va da omului de toate – pâinicuțe, carevasăzică, tărâțe opărite –, atunci nu va mai fi om, ci înger. Cu această idee puerilă el răzbătu în fel și chip, agitând tomurile clasicilor, din care, probând o naivitate uimitoare, smulgea cu sânge citate, dând de o parte și ștergând tot ce nu îi convenea. La vremea lui, Consiliul Științific a cedat năvalei acestui impetuos, ba chiar sălbatic, demagog, iar tema lui Vîbegallo a fost inclusă în plan. Acționând precis conform acestui plan, evaluându-și sârguincios realizările în procente de îndeplinire, fără să uite niciodată de regimul economiei și al măririi vitezei de rotație a mijloacelor circulante, precum și de legătura cu viața, Vîbegallo a pus bazele a trei modele experimentale: modelul Omului decepționat total, modelul Omului decepționat din punct de vedere digestiv și modelul Omului satisfăcut pe deplin. Primul s-a „copt“ antropoidul decepționat total – s-a născut cu două săptămâni în urmă. Această ființă jalnică, acoperită de plăgi precum Iov, mai mult moartă decât vie, chinuită de toate bolile cunoscute și necunoscute, suferind concomitent de frig și căldură, s-a tot târât pe coridor, făcând să răsune Institutul de seriile tânguirilor nearticulate. În cele din urmă a crăpat. Vîbegallo triumfa. Acum se puteau lua în considerare probele ce dovedeau că dacă omul nu se hrănește, nu bea și nu se lecuiește, atunci el, asta, va fi, carevasăzică, nefericit și poate chiar da ortul popii. Așa cum a crăpat ăsta. Consiliul Științific s-a îngrozit. Proiectul lui Vîbegallo se metamorfoza, arătând un aspect înspăimântător. A fost constituită o comisie pentru a verifica activitatea lui Vîbegallo. Dar acesta, fără să se piardă cu firea, prezentă două adeverințe din care rezulta, în primul rând, că trei

laboranți din laboratorul său plecau în fiecare an să muncească la sovhozul subordonat, iar în al doilea rând, că el, Vîbegallo, a fost cândva prizonierul țarismului, și că acum predă cu regularitate cursuri de popularizare în sala de conferințe publice a orașului și la periferii. Și până când comisia buimăcită s-a străduit să priceapă logica celor petrecute, el a cărat ușor-ușor de la uzina de prelucrare a peștelui subordonată (pe baza legăturii strânse cu producția) patru camioane cu capete de scrumbie pentru maturizarea antropoidului decepționat din punct de vedere digestiv. Comisia a întocmit raportul, iar Institutul așteaptă de atunci cu teamă desfășurarea evenimentelor. Vecinii de palier ai lui Vîbegallo și-au luat concediu fără plată.

– Unde să vă târâi? am întrebat.

– Să mă târâi? Păi, acasă, unde altundeva dă Anul Nou? Trebuie să existe o morală, măi, drăguță. Noul An trebuie întâmpinat acasă. C-așa-i pe la noi, nes pa [21]?

– Știu că acasă. Dar la ce număr?

– Iar tu, asta, să te uiți în cărticică. Știi carte, nu? Deci uită-te, carevasăzică, în cărticică. Noi n-avem secrete, nu ca la unii, alții. An mass [22].

– Bine, am spus. O să vă târâi.

– Să mă târâi, mon șer, să mă târâi. Iar dacă începe să muște, atunci arde-i una la moacă, nu te sfii. Se la vi [23].

Am prins curaj și am mormăit:

– Doar nu ne-am tras încă de șireturi.

– Pardon?

– A, nimic, am zis și eu așa.

O vreme se uită la mine cu ochii lui translucizi, care nu exprimau absolut nimic, apoi spuse:

– Dacă nu-i nimic, atunci bine că nu-i nimic. Te felicit cu ocazia sărbătorilor. Să fii sănătos. Arivuar [24], carevasăzică.

Își puse cușma cu urechi și ieși. Am deschis repede fereastra. Intră în zbor Roman Oyra-Oyra, într-un palton verde, cu guler din blană de miel, strâmbând din nasul lui coroiat și interesându-se:

– A șters-o Vîbegallo?

– A șters-o.

– Mda, făcu el. Asta-i scrumbia. Uite cheia. Știi unde a deșertat unul dintre camioane? Sub ferestrele lui Gian Giacomo. Chiar sub ferestrele cabinetului. O mică atenție de Anul Nou. O să fumez și eu

aici, la tine.

Se prăbuși într-un fotoliu imens din piele, se descheie la palton și începu să fumeze.

– Ia hai la treabă, spuse el. Se dau: mirosul saramurii de scrumbie, intensitatea de șaisprezece microtopori, cubatura… Se uită prin cameră. Ei, înțelegi și singur, anul este la răspântie, Saturn în constelația Balanței… Hai!

M-am scărpinat după ureche.

– Saturn… Ce i-o fi venit cu Saturn?… Dar cât este vectorul magistatum?

– Nu, frate, spuse Oyra-Oyra, p-ăsta trebuie să-l afli singur…

M-am scărpinat după cealaltă ureche, calculând în minte vectorul, și, cu poticneli, am realizat efectul acustic (rostind formulele magice). Oyra-Oyra își astupă nasul. Am smuls două fire din sprânceană (mă durea îngrozitor, de mă tâmpea) și am polarizat vectorul. Mirosul se intensifică din nou.

– Slab, mă dojeni Oyra-Oyra. Ce faci, ucenicule vrăjitor? Nu vezi că este deschisă ferestruica?

– A-a-a, am făcut eu, într-adevăr. Luând în considerare divergența și rotorul, m-am străduit să rezolv în gând ecuația lui Stokes și, încurcându-mă, mi-am mai smuls două fire, respirând iute pe gură. Adulmecând aerul, am mormăit descântecul lui Awers și intenționam să îmi mai smulg un fir, când am constatat dintr-odată că anticamera se aerisise pe cale naturală. Roman mă sfătui să îmi cruț sprâncenele și să închid ferestruica.

– Satisfăcător, spuse acesta. Să ne ocupăm de materializări.

Un timp ne-am ocupat de materializări. Am creat niște pere, iar Roman îmi pretinse să le mănânc. Am refuzat și atunci mă obligă să le creez din nou. „Vei lucra până când vei obține ceva comestibil“, spuse el. „Iar pe astea, dă-i-le lui Modest. El este Kamnoedov 25-ul nostru!“ Într-un sfârșit, am creat o pară autentică – mare, galbenă, moale ca untul și amară precum chinina. Am mâncat-o, iar Roman îmi îngădui să mă odihnesc.

Și chiar atunci aduse cheile licențiatul în magie neagră Magnus Fiodorovici Redkin, gras, ca întotdeauna preocupat și ofensat. Bacalaureatul îl absolvise acum trei sute de ani pentru inventarea unor nădragi fermecați ce te făceau invizibil. De atunci a tot continuat să-i perfecționeze și iar să-i perfecționeze. Nădragii-fermecați au fost la început chiloții fermecați, apoi au devenit

izmenele fermecate și într-un trecut deloc îndepărtat începuse să se vorbească despre ele ca despre pantalonii fermecați. Și nu putea nicicum să-i pună la punct. La ultima ședință a seminarului de magie neagră, când a prezentat obișnuitul referat *Despre unele noi caracteristici ale pantalonilor fermecați Redkin,* a avut din nou ghinion. În timpul prezentării prototipului modernizat ceva s-a blocat pe undeva, iar pantalonii, cu un pocnet răsunător, în loc să-l facă invizibil pe inventator, au devenit brusc ei înșiși invizibili. Foarte penibil. Mai întâi de toate, trebuie însă spus că Magnus Fiodorovici lucra la o teză de doctorat a cărei temă suna cam așa: *Materializarea și naturalizarea liniară a Tezei Albe, ca un argument al funcției – suficient de arbitrară, reprezentând parțial fericirea omenească.*

Aici obținuse rezultate importante și bine cunoscute, din care reieșea că omenirea s-ar fi scăldat efectiv într-o fericire greu imaginabilă doar dacă s-ar fi putut găsi însăși Teza Albă și, ce este mai important, dacă s-ar putea înțelege ce reprezintă ea și unde ar putea fi găsită.

Teza Albă era menționată doar în jurnalul lui Ben Betzalel. Ben Betzalel ar fi obținut, chipurile, Teza Albă ca pe un produs secundar al unei reacții știute doar de alchimiști și, neavând timp să observe un asemenea mărunțiș, îl montase pentru funcționarea unui element auxiliar la unul din aparatele sale. Într-una din ultimele lui însemnări, scrisă deja în temniță, Ben Betzalel nota: „Și vă puteți închipui? Această Teză Albă nu îndreptățise deloc speranțele mele, nu se justificase nicicum. Dar când am priceput care poate fi menirea ei – mă refer la fericirea dată tuturor oamenilor, oricâți ar fi ei –, deja uitasem unde o montasem.“ Prin Institut trecuseră șapte aparate care aparținuseră cândva lui Ben Betzalel. Pe șase dintre ele Redkin le-a examinat până la ultimul șurubel și nu a găsit nimic deosebit. Al șaptelea firat era divanul-teleportator. Dar divanul fusese înhățat de Vitka Korneev și în sufletul simplu al lui Redkin încolțiră cele mai negre bănuieli. Începu să-l urmărească pe Vitka, iar acesta deveni pe loc feroce. Se certară și deveniră dușmani neîmpăcați, rămânând așa până în ziua de azi. Față de mine, ca reprezentant ce sunt al științelor exacte, Magnus Fiodorovici manifesta bunăvoință, deși condamna prietenia mea cu „acest plagiator“. În general, Redkin nu era totuși un om rău, fiind foarte harnic și perseverent, cu desăvârșire lipsit de lăcomie. Depusese o muncă impresionantă, strângând o colecție gigantică de atribute variate ale fericirii. Erau acolo simple atribute negative („Banii n-aduc fericirea“), simple

atribute pozitive („Cea mai mare satisfacție este deplina mulțumire, izbânda și norocul“), atribute cazuistice („Fericirea este absența nefericirii“) și paradoxale („Cei mai fericiți dintre toți sunt nebunii, proștii, nătărăii autentici și indolenții, deoarece ei nu știu ce înseamnă mustrările de conștiință, nu se înspăimântă de fantome și alți strigoi, nu-i chinuie teama de calamitățile viitoare, nu se lasă seduși de speranța într-o bunăstare viitoare“).

Magnus Fiodorovici puse pe masă o cutiuță cu chei și, uitându-se neîncrezător la noi, pe sub sprâncene, spuse:

– Am mai găsit un atribut.

– Care? am întrebat.

– Ceva în genul unor versuri. Atâta doar că sunt albe. Vreți?

– Bineînțeles că vrem, spuse Roman.

Magnus Fiodorovici scoase un carnețel și, încurcându-se, citi:

Mă întrebați
Ce consider a fi
Suprema fericire pe pământ?
Două lucruri:
Să-mi schimb starea de suflet, uite, la fel de ușor
Cum aș schimba schillingii pe-un penny
Și
Să aud cântecul
Tinerei fete
Dar nu pe drumul meu, ci după ce
A învățat de la mine care-i e propriul drum.

– N-am priceput nimic, recunoscu Roman. Dați-mi să mă uit și eu. Redkin îi dădu carnețelul și explică:

– Este Christopher Logue. Englez.

– Minunate versuri! spuse Roman.

Magnus Fiodorovici suspină.

– Unii zic una, alții – alta.

– E greu, am spus compătimitor.

– Nu-i așa? Ei, și cum să le combini pe toate astea aici? Să auzi cântecul fetei… Și nu este vorba despre un cântec oarecare, ci doar al unei fete tinere care nu se află pe drumul ei, ba mai mult decât atât, doar după ce a aflat de la el care îi este drumul… Poate fi posibil așa

ceva? Pot fi algoritmate astfel de lucruri?

– Puțin probabil, am spus. Eu nu m-aș angaja.

– Ei, vedeți! insistă Magnus Fiodorovici. Și sunteți chiar șeful centrului de calcul! Cui să mă adresez dacă nu dumneavoastră?

– Poate că însă nu există deloc? întrebă Roman cu o voce de instigator din filme.

– Ce anume?

– Fericirea.

Magnus Fiodorovici se supără imediat:

– Cum să nu existe, răspunse cu semeție, din moment ce eu însumi am simțit-o de nenumărate ori?

– Schimbând un penny pe un shilling? întrebă Roman.

Magnus Fiodorovici se simți încă și mai jignit și îi smulse carnețelul.

– Sunteți încă tânăr… începu el.

Tocmai atunci însă ne asurzi un bubuit, izbucni un trăsnet, scăpără o flacără și începu să miroasă a pucioasă. În anticameră se ivi Merlin. Magnus Fiodorovici, sărind de surprindere tocmai până la fereastră, spuse: „Ptiu, lua-te-ar!“ și fugi afară.

– *Good God!* spuse Oyra-Oyra, frecându-și ochii orbiți. *Cast thou not come in by usual way as decent people do? Sir…* [26]

– *Beg thy pardon* [27], spuse Merlin plin de sine, uitându-se cu satisfacție la mine. Probabil că eram palid, pentru că mă speriase foarte tare autoaprinderea.

Potrivindu-și mantia mâncată de molii, Merlin azvârli pe masă o legătură de chei și rosti:

– Ați observat, domniile voastre, cum este timpul?

– Prognozat, spuse Roman.

– Într-adevăr, Sir Oyra-Oyra! Chiar prognozat!

– Folositor lucru radioul, spuse Roman.

– Eu nu ascult radioul, spuse Merlin. Am metodele mele.

Își scutură poalele mantiei și se ridică la un metru de podea.

– Lustra, am spus. Fiți atent!

Merlin se uită la lustră și începu nitam-nisam:

– O, voi cei educați în spiritul materialismului occidental, al mercantilismului josnic și al utilitarismului, a căror mizerie spirituală este în imposibilitatea de a se ridica mai sus decât întunericul și haosul grijilor mărunte și sumbre…Nu pot să nu-mi

amintesc, dragii mei siri, cum anul trecut, noi cu Sir președinte al Sovietului Raional, tovarășul Pereiaslavlski…

Oyra-Oyra căscă sfârșietor, începusem și eu să mă plictisesc. Într-adevăr, Merlin ar fi fost și mai rău decât Vîbegallo dacă nu ar fi fost atât de arhaic și înfumurat. Din neatenția cuiva, Merlin avu norocul să se autopropulseze ca șef al biroului Prevestiri și Prorociri, pentru că la toate chestionarele a scris despre lupta lui neîmpăcată împotriva imperialismului yankeu încă din timpul feudalismului timpuriu, anexând la formulare niște copii bătute la mașină și legalizate la notar, corespunzătoare unor pagini scrise de Mark Twain.

Ulterior, datorită schimbărilor situației interne și a încălzirii climatice la nivel internațional, a fost din nou adus la postul lui, ca șef al biroului Vremea, iar acum, ca și în urmă cu o mie de ani, se ocupă tot cu prezicerea fenomenelor atmosferice – când cu ajutorul procedeelor magice, când pe baza comportamentului tarantulelor, a intensificării durerilor reumatice și a tendinței porcilor din Soloveț de a se tăvăli prin noroi sau de a ieși din el. De altfel, principalul furnizor al prognozelor sale era, printr-o interceptare nerușinată a emisiunilor radiofonice, un aparat de recepție obișnuit furat, după cum se zvonea, dintr-o expoziție a tinerilor tehnicieni, încă din anii douăzeci. Era acceptat în Institut din respect față de cei în vârstă. Merlin era foarte bun prieten cu Naina Kievna Gorînîci și împreună cu ea colecționa și răspândea zvonuri despre apariția în păduri a unei gigantice femei păroase sau despre studenta luată prizonieră de către omul-zăpezilor din Elbrus. Se spunea de asemenea că participă uneori și la veghile nocturne de pe Muntele Pleșuv, împreună cu Ce Em Vii, Homa Brut „Bandit“ [28] și alți derbedei.

Tăceam împreună cu Roman și așteptam să dispară. Dar Merlin, înfășurându-se în mantie și instalându-se comod sub lustră, începu o poveste lungă, de care de mult eram cu toții sătui până-n gât: cum el, Merlin, și președintele raionului Soloveț, tovarășul Pereiaslavlski, făcuseră o inspecție prin raion. Toată această istorie era o minciună gogonată, o transpunere netalentată și de conjunctură după textele lui Mark Twain. Vorbea despre sine la persoana a treia, iar pe președinte îl numea câteodată, încurcându-se, regele Arthur.

–Și așa, președintele Sovietului Raional împreună cu Merlin au pornit la drum și au ajuns la un prisăcar, Erou al Muncii, *Sir* Otșelnicenko, care fusese un bun cavaler și un reputat recoltator de miere. Și *Sir* Otșelnicenko le-a raportat despre succesele lui în

muncă și cu veninul de albine l-a vindecat de radiculită pe *Sir* Arthur și *Sir* președinte a petrecut acolo trei zile, iar radiculita lui s-a liniștit, și ei au pornit-o din nou la drum, iar pe drum *Sir* Art… președinte a spus: „N-am paloș". „Nu-i nimic, i-a spus Merlin. Eu îți voi dobândi un paloș." Și au ajuns ei la un mare lac și vede Arthur din lac se ridica o mână plină de bătături precum și mâna sa, iar în acea mână era secera și ciocanul. Și zise Merlin: „Iată palo șul despre care ți-am vorbit…"

În acest moment sună telefonul și am ridicat bucuros receptorul.

– Alo, am spus. Alo, vă ascult.

În receptor se auzi un mormăit, în timp ce Merlin își tărăgăna povestirea, fonfăind: „Iar în apropiere de Lejnev se întâlniră cu Sir Pellinor, deși Merlin făcuse în așa fel încât Pellinor să nu-l observe pe președinte…"

– Cetățene Sir Merlin, am spus. Nu se poate un pic mai încet? Nu aud nimic.

Merlin tăcu, având expresia unui om gata să continue în orice moment.

– Alo, am spus din nou în receptor.

– Cine este la aparat?

– Da' de cine ai nevoie, domn'e? am întrebat după vechile deprinderi.

– Vă rog să încetați cu asta. Nu sunteți la iarmaroc, Privalov.

– Sunt vinovat, Modest Matveevici. Ofițerul de serviciu Privalov vă ascultă.

– Așa da. Raportați.

– Ce să raportez?

– Ia ascultă, Privalov. Iar vă comportați ca nu mai știu cine. Cu cine vorbiți acolo? De ce sunt străini în post? De ce mai umblă oameni prin Institut după încheierea zilei de muncă?

– Este Merlin, am spus.

– Dă-i un brânci afară.

– Cu plăcere, am spus. (Merlin, auzind fără îndoială toate astea, se aprinse la față și izbucni: „Bădăr-r-ranul!", apoi dispăru în văzduh.)

– Cu plăcere sau neplăcere, asta nu mă interesează. Și uite că am mai primit un semnal: cheile ce vi s-au încredințat au fost puse grămadă pe masă, în loc să fie încuiate în sertar.

„Vîbegallo m-a turnat", m-am gândit.

– De ce tăceți?

– Se va executa.

– Tocmai în acest senz, spuse Modest Matveevici. Vigilența trebuie să fie la înălțime, clar?

– E clar.

Modest Matveevici spuse: „Asta-i tot ce am avut de spus“ și închise telefonul.

– Ei, bine, spuse Oyra-Oyra, încheindu-și paltonul verde. Mă duc să deschid conservele și să destup sticlele. Hai noroc, Sașa, dau eu o raită pe aici mai târziu.

2

„Mergeam, coborând pe coridoarele întunecoase, apoi iarăși am urcat. Eram singur: am țipat, dar nu mi-a răspuns nimeni; eram singur în această casă imensă, întortocheată ca un labirint."

Guy de Maupassant

Am plecat în prima inspecție, punând cheile în buzunarul hainei. De pe scara principală, care, din câte îmi aduc aminte, fusese folosită doar o singură dată, în timpul vizitei în Institut a unei persoane auguste din Africa, am coborât într-un hol imens, ornamentat cu straturi multiseculare de excedente arhitecturale, și am aruncat o privire pe gemulețul de la camera portarilor. Acolo, într-un nor fosforescent, se întrezăreau doi macrodemoni ai lui Maxwell. Demonii jucau unul dintre cele mai stocastice jocuri – rișca. Așa își petreceau tot timpul lor liber, imenși, veștejiți, neînchipuit de ridicoli, îmbrăcați în livrele ponosite, semănând mai mult decât orice cu o colonie de viruși poliomielitici privită la microscopul electronic. Așa cum de altfel li se cuvenea, demonii lui Maxwell s-au ocupat întreaga lor viață cu închisul și deschisul ușilor. Erau exemplare experimentale, bine dresate, dar unul dintre ei, cel responsabil cu ieșirea, ajunsese la vârsta de pensionare, comparabilă cu vârsta Galaxiei, așa că, uneori, mai dădea în mintea copiilor, începând să dea rateuri. În acest caz careva de la serviciul Deservirea Tehnică își punea costumul de scafandru, pătrundea în atmosfera portarilor, în atmosfera de argon comprimat, și-l aducea pe bătrânel în simțiri.

Conformându-mă instrucțiunilor, i-am descântat pe amândoi, închizând canalele informaționale, și mi-am conectat mie însumi dispozitivele de intrare-ieșire. Demonii nici că se sinchisiră, nu le ardea de asta. Unul câștiga, iar celălalt, în mod corespunzător, pierdea, iar asta îi neliniștea, deoarece astfel se încălca echilibrul statistic. Am tras panoul peste gemuleț, apoi am străbătut holul: umed, întunecos și plin de ecouri. Clădirea Institutului era în general destul de veche, iar construcția ei începuse, am impresia, cu holul. În cotloanele mucegăite licăreau oasele albite ale scheletelor prinse în lanțuri, undeva picura ritmic apa, iar din nișele aflate între coloane ieșeau, în poziții nenaturale, statui îmbrăcate în zale ruginite. La dreapta intrării se îngrămădeau într-un colț vestigii ale unor idoli străvechi, deasupra acestui morman tronând niște picioare din ghips, încălțate în cizme. Din portretele afumate, agățate chiar sub tavan, priveau sever stareți venerabili, pe fețele lor observându-se trăsăturile binecunoscute ale lui Fiodor Simeonovici, ale tovarășului Gian Giacomo și ale altor magiștri. Toate aceste vechituri trebuiau de mult aruncate, se impunea montarea unor tuburi fluorescente și execuția unor ferestre în pereți. Dar totul fusese înregistrat și inventariat, iar Modest Matveevici interzisese personal risipa.

Pe capitelurile coloanelor și în labirintul giganticelor lustre suspendate de tavanul înnegrit foșneau lilieci uriași și câini zburători. Se dăduse o luptă crâncenă între ei și Modest Matveevici. Îi stropise cu terebentină și creozot, îi pulverizase cu tot felul de prafuri, îi împroșcase cu hexacloran, muriseră cu miile, dar renăscuseră cu zecile de mii. Apăruseră și mutanți, printre ei ivindu-se și germeni cântători și vorbitori, urmașii celor mai străvechi generații hrănindu-se acum exclusiv cu piretrum amestecat cu clorofosfat, iar Sanea Sturzul, mecanicul de aparatură cinematografică cu Institut, se jurase că văzuse odată, chiar aici, cu ochii lui, un liliac uriaș care semăna ca două picături de apă cu tovarășa șef de cadre.

În nișa adâncă, din care ieșeau duhori glaciale, cineva gemu și își zornăi lanțurile. „Încetați cu asta!“ am spus sever. „Ce-i misticismul ăsta? Nu vă e un pic rușine!…“. În nișă se așternu liniștea. Am îndreptat gospodărește covorul deranjat și am urcat pe scară.

După cum bine se știe, Institutul arăta din exterior ca o Zidire cu un etaj. De fapt, avea cel puțin unsprezece etaje. Nu am ajuns niciodată mai sus de nivelul unsprezece, pentru că liftul era

permanent în reparații, iar eu încă nu învățasem să zbor. Fațada cu zeci de geamuri, așa cum arată majoritatea fațadelor, era tot o iluzie optică. În dreapta și în stânga holului, Institutul se întindea pe cel puțin un kilometru și cu toate acestea absolut toate geamurile dădeau spre aceeași străduță strâmbă și spre aceeași „coșmelie". Asta m-a uimit profund. Prima dată m-am ținut scai de Oyra-Oyra, rugându-l să-mi explice cum pot să privesc această situație în spiritul ideilor clasice, sau măcar relativiste, referitoare la proprietățile spațiului… Nu am înțeles nimic din ce mi-a explicat, dar treptat m-am obișnuit și am încetat să mă mai minunez. Eram pe deplin convins că, după zece-cincisprezece ani, orice elev se va descurca în teoria generală a relativității mai bine decât un specialist contemporan nouă. Pentru asta nu trebuia deloc să înțelegi cum se produce deformarea spațio-temporală, era necesar doar ca aceste idei să devină un fapt obișnuit încă din copilărie și să intre în realitatea cotidiană.

Întreg parterul era ocupat de serviciul Fericirea Lineară. Aici era împărăția lui Fiodor Simeonovici, aici mirosea a ars și pădure de conifere, aici lucrau cele mai drăguțe fete și cei mai simpatici băieți. Aici nu se găseau nici fanatici morocănoși, nici specialiști sau adepți ai magiei negre, nimeni nu vomita, nu șuiera, nu se strâmba de durere, nimeni nu își smulgea părul din cap, nu mormăia vrăji ce semănau cu o vorbire repezită și plină de obscenități, nimeni nu fierbea de vii broaște și corbi la miezul nopții, pe lună plină, de Sânziene sau la date ghinioniste. Aici se lucra cu optimism. Aici se făcea tot ce era posibil în limitele magiei albe, submoleculare și infraneuronice, pentru a ridica tonusul spiritual al fiecărui om în parte și al colectivităților umane. Aici era condensat și răspândit în întreaga lume râsul vesel și inofensiv, se elaborau, se verificau și se lansau modele de comportament și de relații interumane care întăreau prietenia și distrugeau neînțelegerile; erau distilate și sublimate extracte de alinare a tristeții, ce nu conțineau nici măcar o moleculă de alcool sau de narcotic. Acum, aici se pregătea pentru cercetările în teren un distrugător de răutăți portabil, universal, și erau elaborate noi sortimente din cele mai rare aliaje de rațiune-bunătate.

Am descuiat ușa sălii centrale și, stând în prag, m-am delectat privind cum funcționa giganticul distilator Surâsul Copilăriei, un fel de generator Van der Graaf. Spre deosebire de generator, distilatorul funcționa într-o tăcere deplină, iar în jurul lui mirosea plăcut.

Conform instrucțiunilor, trebuia să deblochez două întrerupătoare, mari și albe, cu pârghii, de la tabloul de comandă, pentru a stinge nimbul auriu din sală, pentru a învălui totul în întuneric, răcoare și nemișcare. Pe scurt, instructajul prevedea întreruperea curentului în acest spațiu de producție. N-am șovăit însă nici măcar o clipă, m-am înapoiat în coridor și am încuiat ușa după mine. Mi s-ar fi părut un sacrilegiu să întrerup curentul în oricare din laboratoarele lui Fiodor Simeonovici.

Am mers încet pe coridor, uitându-mă la desenele amuzante de pe ușile laboratoarelor, și într-un colț l-am întâlnit pe spiridușul Tihon, care mereu desena și schimba aceste tablouri în fiecare noapte. Ne-am dat mâna. Tihon era un spiriduș simpatic, din regiunea Riazan, cam șters la înfățișare, exilat la Soloveț de către Vii pentru o vină oarecare: ori nu se salutase cu cineva așa cum trebuia, ori refuzase să mănânce viperă fiartă… Fiodor Simeonovici îl primise bine, îl spălase și îl vindecase de alcoolism cronic, și uite așa se acomodase aici, la parter. Desena minunat, în stilul lui Bidstrup, și era celebru printre spiridușii localnici pentru bunul-simț și comportarea lui lucidă.

Mă îndreptam deja spre etajul întâi, când mi-am amintit de vivariu și atunci m-am întors la subsol. Supraveghetorul vivariului, bătrânul vârcolac reabilitat Alfred, sorbea ceai. Văzându-mă, încercă să ascundă ceainicul sub masă, sparse cana, se înroși tot și lăsă capul în jos. Mi se făcu milă de el.

– Un An Nou fericit! am spus, făcându-mă că nu observ nimic.

Tuși ușor, astupându-și gura cu palma și răspunse răgușit:

– Vă mulțumesc! Și dumneavoastră la fel.

– Totul este în ordine? am întrebat, privind șirurile de cuști și grajduri.

– Briareu și-a rupt un deget, spuse Alfred.

– Cum așa?

– Pur și simplu. La a optsprezecea mână dreaptă. S-a scobit în nas, s-a răsucit neîndemânatic – întotdeauna sunt neajutorați hecatonchirii ăștia – și drept urmare și-a rupt degetul.

– Atunci, avem nevoie de un veterinar, am spus.

– Îi trece! Că doar nu-i prima oară, nu?…

– Nu, nu se poate așa, am spus. Hai să ne uităm.

Ne-am cufundat în adâncurile vivariului, pe lângă Căluțul-Fermecat care moțăia cu botul în tolba cu ovăz, pe lângă volierele cu

harpii, ce ne-au însoțit cu privirile lor împăienjenite, încă buimăcite de somn; am trecut pe lângă cușca Hidrei din Lema, posomorâtă și taciturnă în acest anotimp… Hecatonchirii, cei cu o sută de brațe și cincizeci de capete gemene, primii născuți ai Cerului și Pământului, se găseau în marea grotă betonată, închisă cu gratii groase din fier. Hies și Kott dormeau încolăciți într-un ghemotoc uriaș, din care se ițeau, prin învălmășeala de brațe păroase și lipsite de vigoare, capete albastre și rase, cu ochii închiși. Briareu se chinuia. Stătea pe vine, lipit de zăbrele, și își scosese pe coridor mâna cu degetul bolnav, ținând-o cu alte șapte mâini. Celelalte nouăzeci și două de mâini se prinseseră de gratii sau își sprijineau capetele. Câteva capete dormeau.

– Ce este? l-am compătimit. Te doare?

Capetele ce stăteau de veghe bombăniră ceva în elenă și treziră capul care știa limba rusă.

– Aoleu ce mă mai doare! se văicări acesta, iar restul capetelor amuțiră brusc și își ațintiră privirile asupra mea cu gurile căscate.

Am cercetat degetul: era murdar, inflamat, nici vorbă să fie rupt. Era doar luxat. La noi, în sala de sport, astfel de traume erau vindecate fără ajutorul medicului. Am apucat degetul și l-am tras brusc, din toate puterile. Briareu urlă din toate cele cincizeci de gâtlejuri și se prăvăli pe spate.

– Hei-hei-hei, am spus, ștergându-mi palma cu batista. Gata, gata…

Smiorcăindu-se, Briareu începu să-și cerceteze degetul. Capetele din spate își întinseră cu interes gâturile și mușcară nerăbdătoare urechile celor din față, ca acestea să nu le acopere vederea. Alfred zâmbi.

– Cred că l-ar fi ajutat mai mult dacă lăsam să-i curgă puțin sânge, spuse el cu o expresie demult uitată, apoi oftă și adăugă: Eh, da' ce, parcă ăsta are sânge – este doar o nălucă. Într-un cuvânt – strigoi.

Briareu se ridică. Toate cele cincizeci de capete surâdeau blajin. I-am făcut cu mâna în semn de rămas-bun și ne-am întors. M-am oprit lângă Koșcei Nemuritorul. Marele ticălos locuia singur într-o celulă confortabilă, cu covoare, cu aer condiționat și stelaje pentru cărți. Pe pereții cuștii erau agățate portretele lui Ginghis-Han, Himmler, Ecaterina de Medici și un tip ori din familia Borgia, ori Goldwater, sau poate chiar McCarthy. Koșcei însuși, îmbrăcat într-un halat sclipitor, stătea cu picioarele încrucișate, în fața unui pupitru uriaș,

și citea copia xerografiată a *Ciocanului Vrăjitoarelor,* timp în care făcea mișcări neplăcute cu degetele lui lungi: parcă înșuruba ceva, sau înfigea ceva, sau poate că jupuia ceva. Se găsea într-o detenție preventivă, continuă, în timp ce se afla în desfășurare o nesfârșită anchetă penală în legătură cu nenumăratele lui crime. În Institut fusese foarte apreciat, deoarece fusese întrebuințat concomitent atât în câteva experimente unice, cât și ca interpret în relațiile cu Zmeul-Zmeilor. (Zmeul-Zmeilor era închis în sala cazanelor vechi, de unde răsunau sforăitul lui metalic și răcnetele lui buimace.) Stăteam si mă gândeam că, dacă într-un anume moment, aflat în viitor la o depărtare infinită față de noi, Koșcei va fi condamnat, atunci judecătorii, care or fi ei, se vor afla într-o situație foarte ciudată: pedeapsa cu moartea a unui criminal nemuritor nu se putea pune în aplicare, iar detenția veșnică, dacă o luăm în considerare și pe cea preventivă, fusese deja executată…

Brusc, cineva mă prinse de cracul pantalonilor și un glas de bețivan rosti:

– Bă, mangleală, vii al patrulea la pileală?

Am reușit să scap. Trei vârcolaci mă priveau acum lacomi dintr-o volieră învecinată, cu mutrele vineții lipite de plasa metalică prin care trecea un curent electric de două sute de volți.

– Mi-ai strivit laba, prăjină ochelaristă! se plânse unul.

– Iar tu să nu te mai agăți altă dată de mine, i-am spus. Sau ți s-a făcut de par?

Se apropie în fugă și Alfred, pocnind din bici, iar vârcolacii se retraseră în colțul întunecat al cuștii, de unde începură imediat să înjure murdar și să împartă cărțile de joc confecționate prin mijloace proprii.

I-am spus lui Alfred:

– Bine. Cred că totul e în regulă. Mă duc mai departe.

– Drum bun! îmi răspunse binevoitor Alfred.

În timp ce urcam scările, am auzit zăngănitul ceainicului și niște gâlgâituri.

Am aruncat o privire în sala mașinilor și m-am uitat cum lucrează energogeneratorul. Institutul nu se cuplase la sursa energetică a orașului. Astfel, după ce a fost descifrat principiul determinismului, s-a hotărât utilizarea celebrei Roți a Norocului ca sursă gratuită de energie mecanică. Deasupra podelei de ciment a sălii se ridica doar o mică porțiune din obada șlefuită, sclipitoare, a giganticei roți, a cărei

axă de rotație se afla undeva în infinit, din care cauză obada părea efectiv a fi o simplă bandă rulantă, ieșind dintr-un perete și intrând în altul. Odată fusese la mare modă susținerea disertațiilor despre calcularea razei de curbură a Roții Norocului, dar întrucât toate aceste disertații dăduseră rezultate extrem de imprecise, până la zece megaparseci, Consiliul Științific din Institut luase hotărârea să interzică examinarea lucrărilor de disertație pe această temă până în acele vremuri când, odată cu realizarea mijloacelor de comunicare transgalactice, va putea exista o speranță într-o creștere substanțială a preciziei calculelor.

Câțiva demoni din personalul de întreținere se jucau lângă Roată, săreau pe obadă, mergeau până la perete și coborau, întorcându-se apoi în goană de unde plecaseră. I-am chemat imediat la ordine. „Încetați cu asta“ am spus, „nu sunteți la iarmaroc!“ S-au ascuns după carcasele transformatoarelor și au început de acolo să mă bombardeze cu cocoloașe de hârtie. M-am hotărât să nu îmi pun mintea cu toți mucoșii, am mers de-a lungul tablourilor de comandă și, văzând că totul decurge normal, am urcat la primul etaj.

Aici era liniște, întuneric și praf. Lângă ușița întredeschisă moțăia, rezemat de pușca lungă cu cremene, un soldat bătrân, ramolit, îmbrăcat în uniforma regimentului Preobrajenski și purtând tricorn. Aici era plasat serviciul Magia Defensivă, iar în rândul colaboratorilor lui deja de mult nu mai exista nici măcar un suflet viu. La vremea lor, toți babalâcii noștri, cu excepția, poate, a lui Fiodor Simeonovici, plătiseră tribut pasiunii pentru această secție a magiei. Ben Betzalel îl întrebuințase cu succes pe Golem la revoluțiile de palat: un monstru din lut, insensibil la corupție, invulnerail la otravă, care îi păzea laboratoarele și-n același timp tezaurul imperial. Giuseppe Balsamo crease pentru prima dată în istorie un escadron aerian pe mături, afirmându-se pe câmpurile de luptă ale Războiului de o sută de ani. Escadronul s-a destrămat însă destul de repede: unele vrăjitoare s-au măritat, iar restul au însoțit regimentele de reiterieri [29], în calitate de vivandiere. Regele Solomon vânase și fermecase o duzină de duzine de ifriți și organizase separat cu ei un batalion aruncător de flăcări pentru distrugerea elefanților. Tânărul Cristobal Junta adusese pentru detașamentul lui Carol cel Mare un dragon chinezesc, dresat anume pentru uciderea maurilor, dar Junta s-a înfuriat și a dezertat, aflând că imperatorul nu se pregătește pentru războiul cu maurii, ci pentru acela cu compatrioții săi basci. În decursul istoriei multimilenare a războiului

diferiți magi propuseseră întrebuințarea în bătălii a vampirilor (pentru spionajul nocturn al luptei), a vasiliscului (pentru înfrângerea dușmanului, de la îngrozirea lui până la împietrirea lui), a covoarelor zburătoare (pentru aruncarea murdăriilor asupra orașelor vrăjmașe), a paloșelor fermecate de diferite calități (pentru compensarea numărului restrâns de persoane) și a multor altora. Totuși, chiar după primul război mondial, după „Big Bertha", după tancuri, yperită și clor, magia defensivă a început să decadă. Din această secție a început exodul în masă al colaboratorilor. Mai mult decât oricine, s-a menținut acolo un oarecare Pitirim Schwartz, fost călugăr și inventatorul proptelei pentru muschetă, muncind fără preget la proiectul bombardierului de djinni. Esența proiectului consta în lansarea asupra orașelor dușmane a unor sticle cu djinni, ținuți închiși cel puțin trei mii de ani. Este bine știut că djinnii aflați în stare liberă nu sunt capabili decât fie să distrugă orașe, fie să construiască palate. Djinnul ținut mult timp închis (spunea Pitirim Schwartz) și apoi eliberat din sticlă în niciun caz nu va construi palate, și atunci dușmanilor nu le va fi prea ușor. O oarecare dificultate în realizarea acestui proiect consta în insuficienta cantitate de sticle cu djinni, dar Schwartz credea că rezervele pot fi completate prin dragarea la mare adâncime în Marea Roșie și Marea Mediterană. Se spune că, aflând de apariția bombei cu hidrogen și a războiului bacteriologic, bătrânul Pitirim și-a pierdut echilibrul psihic, a predat la diferite servicii djinnii pe care îi avea în dotare și a plecat să cerceteze sensul vieții la Cristobal Junta. De atunci nu l-a mai văzut nimeni, niciodată.

Când m-am oprit în prag, soldatul se uită la mine cu un ochi și hârâi: „E interzis, circulă mai departe…" și ațipi din nou. M-am uitat prin camera pustie și înțesată cu vechituri, cu rămășițe ale unor modele stranii și crâmpeie de desene copilărești, și am mișcat cu vârful pantofului un dosar aruncat în dezordine la intrare și care avea pe copertă o parafă ștearsă de vreme: „Absolut secret. A se arde înainte de citire". Am pornit mai departe. Aici nu aveam ce să decuplez de la curentul electric, iar în ce privește autoaprinderea, tot ce se putea autoaprinde se autoaprinsese cu mulți ani în urmă.

La același etaj era situată arhiva. Era o cameră mohorâtă și prăfuită, asemănătoare vestibulului, dar considerabil mai întinsă. În legătură cu dimensiunile ei, se spunea că la o jumătate de kilometru de intrare se desfășoară în adâncime, de-a lungul stelajelor, o șosea destul de bună, prevăzută cu stâlpi de marcare a verstelor. Oyra-

Oyra ajunsese până la marcajul „19“, iar încăpățânatul Vitka Korneev, în căutarea documentației tehnice a divanului-teleportator, își făcuse rost de niște cizme de șapte poște și ajunsese până la marcajul „124“. Ar fi înaintat și mai departe, dar drumul i-a fost barat de o brigadă de danaide, îmbrăcate în pufoaice și dotate cu picamere. Sub supravegherea botosului Cain, spărgeau asfaltul și instalau niște conducte. Consiliul Științific ridicase în repetate rânduri problema construirii unei linii de înaltă tensiune de-a lungul șoselei, pentru deservirea abonaților arhivei prin cablu, însă toate propunerile pozitive se izbiseră de problema lipsei de fonduri.

Arhiva era ticsită cu cărți interesante, în toate limbile lumii și ale istoriei, de la limba atlanților până la *Pidgin English* [30] inclusiv. Mai mult decât orice mă interesa ediția în mai multe volume a *Cărții Destinelor.* Aceasta, tipărită cu petit, pe hârtie extrem de subțire din orez, conținea date în ordine cronologică, mai mult sau mai puțin complete, referitoare la 73.619.024.511 oameni raționali. Primul volum începea cu pitecantropul Aîuîhh („N. 2 aug. 965543 î. Ch., m. 13 ian. 965522 î. Ch. Părinți: ramapiteci. Soția: ramapitec. Copii: masculul Ad-Amm, femela E-Ua. A migrat cu un trib de ramapiteci în văile Araratului. A mâncat, a băut și s-a culcat după propria satisf. A sfredelit prima gaură în piatră. A fost înful. de un urs de cav. în timpul vânătorii.“) Ultimul nume trecut în ultimul volum al ediției permanente, volum apărut anul trecut, era Francisco-Caetano-Augustin-Lucia-e-Manuel-e-Josefa-e-Miguel-Luca-Carlos-Pedro-Trinidad. „N. 16 iulie 1491, m. 17 iulie 1491. Părinți: Pedro-Carlos-Luca-Miguel-e-Josefa-e-Manuel-e-Lucia-Augustin-Caetano-Francisco Trinidad și Maria Trinidad (v.) Portughez. Anacefal Cavaler al Ordinului Sfântului Duh, colonel de gardă.“

Din datele publicate rezulta că această *Carte a Destinelor* era scoasă într-un tiraj de 1 (un) exemplar, iar ultimul volum fusese dat bun de tipar încă de pe vremea zborurilor fraților Montgolfier. Probabil pentru a satisface dorințele contemporanilor, editura începuse publicarea urgentă a unor fascicule suplimentare, în care erau trecuți doar anii nașterii și ai morții. Într-unul dintre aceste fascicule am găsit și numele meu. Totuși, din cauza grabei, în aceste ediții se strecuraseră o sumedenie de greșeli de tipar și am aflat cu surprindere că voi muri în anul 1611. În volumul opt, cel al greșelilor de tipar observate și explicate, încă nu se ajunsese la numele meu.

Ediția *Cărții Destinelor* era consultată de o grupă specială din

serviciul Prevestiri și Prorociri. Serviciul a fost sărăcit, neglijat și nu reuși nicicum să se restabilească după scurta domnie a cetățeanului Sir Merlin. Institutul organizase în repetate rânduri concurs pentru ocuparea postului vacant de șef al serviciului și de fiecare dată depunea cerere pentru concurs una și aceeași persoană – Merlin.

Consiliul Științific examina cu bună-credință cererea și, din fericire, o respingea de fiecare dată – cu patruzeci și trei de voturi „contra" și unul „pentru" (prin tradiție, Merlin era și el membru al Consiliului Științific).

Serviciul Prevestiri și Prorociri ocupa întreg etajul doi. Am mers de-a lungul ușilor pe care erau fixate plăcuțe de genul „Grupul zațului de cafea", „Grupul augurilor 31", „Grupul pitiilor 32", „Grupa sinoptică", „Grupul pasienților", „Oracolul solovețian". Nu am avut ce curent să întrerup, deoarece serviciul lucra numai cu lumânări. Pe ușile grupei sinoptice apăruse deja o inscripție proaspătă, scrisă cu creta: „Hai s-o lăsam baltă". În fiecare dimineață Merlin blestema intrigile invidioșilor și curăța cu o cârpă udă această inscripție și tot în fiecare noapte ea reapărea. În general, îmi era imposibil să înțeleg cum se menținea autoritatea serviciului. Din când în când angajații serviciului făceau raporturi pe teme ciudate, cum ar fi: *Expresia relativă a privirii augurului* sau *Capacitatea de predicție a zațului din cafeaua mocca, recolta anului 1926.* Câteodată grupa pitiilor izbutea câte o prevestire corectă, dar de fiecare dată pitiile arătau o asemenea surprindere și înfricoșare în fața succesului lor, încât întregul efect se pierdea. S-Ianus, un om de o delicatețe excepțională, nu putea, așa cum se remarcase în repetate rânduri, să-și rețină un zâmbet vag de fiecare dată când lua parte la seminariile pitiilor și augurilor.

La etajul trei mi-am găsit, în sfârșit, de lucru: am stins lumina în chiliile serviciului Tinerețea Veșnică. În acest serviciu nu mai întâlneai tineri, iar boșorogii de aici, chinuindu-se de mii de ani cu scleroza, uitau cu regularitate să stingă lumina la plecare. Totuși, presupun că treaba nu constă doar în scleroză. Mulți dintre ei se tem chiar și în prezent să nu se curenteze. Ei încă mai numesc trenul electric drum de fier.

Modelul abătut al adolescentului veșnic tânăr bântuia prin laboratorul de sublimări, printre mesele lungi, gură-cască cu mâinile în buzunare. Barba lui căruntă, de doi metri, se târa pe podea și se agăța de picioarele scaunelor. Pentru orice eventualitate am pus în dulap sticla cu vodcă regală ce se găsea pe un taburet și am plecat la

mine, în sala electronică.

Aici se găsea „Aldanul“ meu. L-am admirat câteva clipe cât era de compact, de frumos, cu sclipiri tainice. Există diferite atitudini față de noi, aici, în Institut. Contabilitatea, de exemplu, m-a întâmpinat cu brațele deschise, iar contabilul-șef, zâmbind cu zgârcenie, m-a împovărat imediat cu calculele chinuitoare ale retribuțiilor și rentabilității. Gian Giacomo, șeful serviciului Metamorfoza Universală, s-a bucurat și el la început, dar, convingându-se că „Aldan“ nu este în stare să calculeze nici măcar transformarea elementară a cubulețului de plumb într-un cubuleț de aur, și-a pierdut interesul față de electronica mea și ne-a onorat arareori cu probleme. În schimb, nu puteam scăpa de subalternul și ucenicul lui preferat, Vitka Korneev. Și Oyra-Oyra îmi stătea permanent pe cap cu problemele lui „indigeste“ din domeniul matematicii iraționale. Cristobal Junta, căruia îi plăcea să fie primul în toate, își stabilise drept regulă ca în timpul nopții să cupleze mașina la sistemul său nervos central așa că a doua zi în capul lui se auzea cum bâzâia și clănțănea ceva distinct, iar „Aldanul“, dezorientat, în loc să calculeze în sistemul binar, funcționa într-un mod necunoscut mie, în arhaicul hexazecimal, ba încă își modificase și logica, negând cu înverșunare principiul terțului exclus. Până și Fiodor Simeonovici Kivrin se distra cu mașina, ca un copil cu jucăriile. Putea juca ore în șir par-impar, învățase mașina să joace șah japonez și, pentru ca totul să devină mai interesant, instalase în mașină nu știu ce suflet nemuritor – de altfel, destul de bucuros de viață și muncitor. Ianus Poluektovici (nu-mi mai amintesc dacă A sau S) s-a servit doar o singură dată de mașină. Ne-a adus o cutie mică, semitransparentă, pe care a cuplat-o la „Aldan“. După aproximativ zece secunde de lucru cu acest dispozitiv, au sărit toate siguranțele mașinii, după care Ianus Poluektovici s-a scuzat, și-a luat cutioara și a plecat.

Lăsând la o parte însă toate aceste mici obstacole și neplăceri, ca și faptul că acum însuflețitul „Aldan“ tipărește uneori la ieșire anunțul „Gândesc. Vă rog nu deranjați“, fără să mai amintim de lipsa blocurilor de schimb și sentimentul de neajutorare care mă cuprindea atunci când trebuia efectuată analiza logică a „transgresiunii necongruente în câmpul psi al incub-transformării“ – ignorând deci toate acestea, munca de aici era neobișnuit de interesantă, iar eu mă mândream cu evidenta mea utilitate. Efectuasem toate calculele în studiul lui Oyra-Oyra referitor la mecanismul ereditar al homunculilor bipolari. Alcătuisem pentru

Vitka Korneev tabele cu intensitatea câmpurilor M ale divanului-teleportator în magospațiul nonadimensional. Răspundeam de efectuarea unor calcule curente pentru fabrica de prelucrare a peștelui, fabrică subordonată nouă. Calculasem schema pentru transportarea cea mai economicoasă a elixirului Surâsul Copilăriei. Evaluasem chiar și probabilitatea rezolvării pasienților „Marele elefant", „Duma de stat" și „Mormântul lui Napoleon" pentru glumeții din grupul pasienților și am efectuat toate cvadraturile metodei numerice a lui Cristobal Josevici, drept pentru care acesta m-a învățat cum să intru în nirvana. Eram mulțumit, nu-mi ajungeau zilele, iar acum viața mea avea cu adevărat un rost.

Era încă devreme – doar șase și ceva. Am pornit „Aldanul" și am lucrat un pic. La nouă seara m-am dezmeticit, cu părere de rău am întrerupt curentul în sala electronică și m-am îndreptat spre etajul patru. Viscolul tot nu încetase. Era un viscol adevărat, de revelion. Vâjâia și urla prin hornurile străvechi și părăsite, troienea nămeți până sub geamuri, zvâcnind sălbatic și scuturând puținele felinare de pe stradă.

Am lăsat în urmă teritoriul serviciului administrativ-gospodăresc. Intrarea în anticamera lui Modest Matveevici era blocată cu grinzi de fier, cu secțiunea în dublu T, așezate în cruciș, iar de o parte și de alta stăteau doi zdrahoni de ifriți, cu săbiile scoase din teacă, cu turbane și în echipament complet de luptă. Nasul fiecăruia dintre ei, roșu și umflat de guturai, era perforat de un inel masiv din aur, fiecare inel cu număr de inventar din tablă. Împrejur mirosea a sulf, a lână udă și a unguent streptocid. M-am oprit o vreme, uitându-mă la ei, pentru că ifriții sunt niște creaturi rare prin locurile noastre. Cel care stătea în dreapta, nebărbierit și cu un bandaj negru peste un ochi, începu însă să mă mănânce din priviri. Avea o faimă proastă, cum că ar fi fost canibal și atunci mi-am văzut de drum, îndepărtându-mă în grabă. Am auzit cum își trage nasul, smiorcăindu-se, și cum plescăie în spatele meu.

În încăperile serviciului Cunoașterea Absolută erau deschise toate ferestruicile, pentru că aici se răspândise mirosul capetelor de scrumbie achiziționate de profesorul Vîbegallo. Pe pervazele viscolite și sub calorifere se formaseră mici băltoace. Am închis ferestruicile și m-am strecurat printre mesele curate, imaculate, ale lucrătorilor serviciului. În văzul tuturor, pe mese, erau așezate călimări noi, care nu avuseseră niciodată cerneală și din care răsăreau chiștoace de țigară. Ciudat mai era și serviciul ăsta! Deviza

lor era: „Cunoașterea infinitului necesită un timp infinit“. Cu asta eram perfect de acord, dar de aici ei au tras o concluzie neașteptată: „Așa că ori muncești, ori nu, totuna“. Nu lucrau pentru a nu determina o creștere a entropiei universale. Cel puțin, era valabil ca majoritatea lor. „An mass“, cum ar fi zis Vîbegallo. În esență, obiectivul lor se reducea la analiza curbei cunoașterii relative în regiunea apropierii ei asimptotice de adevărul absolut. De aceea unii salariați se ocupau mai tot timpul cu împărțirea lui zero la zero, cu ajutorul „mercedesurilor“ de birou, iar alții se aranjau la nesfârșit cu delegații. Se întorceau din delegații plini de viață, îmbuibați, și imediat își luau concediu pe caz de boală. În intervalul dintre delegații rătăceau din serviciu în serviciu, stând la mesele de lucru, trăgând din țigări și spunând bancuri despre descoperirea metodei de nedeterminare a lui L'Hospital. Erau ușor de recunoscut după privirile goale și zgârieturile provocate de neîntreruptul bărbierit al urechilor. Cu o jumătate de an înaintea stabilirii mele la Institut, introduceau în „Aldan“ una și aceeași problemă, care se limita la aceeași împărțire a zeroului la zero și care nu conținea niciun adevăr absolut. Poate că unii dintre ei se ocupau și de probleme adevărate, dar eu nu știam nimic despre asta.

La zece și jumătate am urcat la etajul lui Amvrosi Ambruazovici Vîbegallo. Înfundându-mi fața în batistă și încercând să respir pe gură, m-am îndreptat direct spre laborator, cunoscut printre salariați drept „Maternitatea“. Aici, așa cum pretindea profesoral Vîbegallo, se năștea în retorte modelele omului ideal. Carevasăzică, spărgeau găoacea, *comprene vu*? 33

În laborator era zăpușeală și întuneric. Am aprins lumina iluminând pereții cenușii, netezi, împodobiți cu portretele lui Esculap, Paracelsus și al lui Amvrosi Ambruazovici însuși, înfățișat cu o tichie neagră de sub care răsăreau niște bucle distinse, în timp ce la pieptul lui strălucea nedeslușit o medalie oarecare.Pe al patrulea perete odinioară se afla un portret, dar acum a rămas acolo numai un pătrat întunecat și trei cuie îndoite și ruginite.

În mijlocul laboratorului se afla o autoclavă, iar într-un colț trona alta, mai mare. Lângă autoclava centrală stăteau direct pe podea pâini întregi, găleți zincate pline cu zer albăstriu și un cazan mare cu tărâțe opărite. Judecând după miros, pe undeva prin apropiere se găseau și capetele de scrumbie, dar nu am reușit defel să înțeleg unde anume. În laborator domnea liniștea, iar din adâncul autoclavei se auzeau pocnituri ritmice.

M-am furișat, nu știu de ce, în vârful picioarelor până la autoclava centrală și m-am uitat prin ferestruica de observare. Și așa îmi venea să vomit din cauza mirosului, dar acum mi se făcu rău de-a binelea, deși nu am văzut nimic deosebit: ceva alb și diform se clătina încetișor într-o semiobscuritate verzuie. Am stins lumina, am ieșit și am închis ușa cu grijă. Să-i dau una la moacă, mi-am amintit. Mă neliniștea un presentiment confuz. Abia acum am observat că în jurul pragului era trasată o linie groasă, magică, pictată cu semne strâmbe, cabalistice. Privind mai atent, am înțeles că era un descântec contra cârligelor demonului flămând al iadului.

Am părăsit cu o oarecare ușurare proprietatea lui Vîbegallo și am pornit spre al cincilea etaj, unde Gian Giacomo și colaboratorii lui se ocupau de teoria și practica Metamorfozei Universale. Pe palier atârna o pancartă pitorească, în versuri, ce îndemna la crearea bibliotecii publice. Ideea aparținuse sindicatului, iar versurile, mie:

Răscoliți-vă subsolurile,
Nici de dulapuri să nu uitați,
Să aduceți toate tomurile,
Și ziare ce-aruncați.

Am roșit și am pornit mai departe. Urcând la etajul cinci am văzut imediat că ușa de la laboratorul lui Vitka era întredeschisă și am auzit un cântec răgușit. M-am furișat până la ușă.

3

„Vreau să te ridic în slăvi,
Pe tine, ce-nfrunți viforul serii de iarnă.
Răsuflarea ta puternică și zvâcnirile inimii tale…“

W. Whitman

Deunăzi Vitka îmi spusese că pleacă la o petrecere și că în laborator va rămâne să lucreze un dublet. Dubletul – iată o chestiune foarte interesantă. De obicei, este o copie destul de fidelă a creatorului său. Să spunem că omului nu-i ajunge timpul – își creează un dublet prostănac, supus și capabil doar să sudeze legături, să care greutăți sau să scrie la dictare, dar care, în schimb, știe să le facă foarte bine. Sau dacă are nevoie de un model al omului antropoid pentru nu știu ce experiment – își crează un dublet prostănac, supus și capabil doar să meargă pe tavan și să primească teme prin telepatie, dar care, în schimb, știe să le facă foarte bine. Sau să luăm cel mai simplu caz. Să zicem că se pregătește omul să-și ia salariul, dar nu mai vrea să piardă timpul și atunci își trimite în loc dubletul, care nu știe decât să se iscălească în statul de plată și să numere banii fără să plece de lângă casă. Bineînțeles, nu toți știu să facă dubleți. Eu, de exemplu, încă nu știam. Ceea ce îmi ieșea mie nu știa deocamdată să facă nimic – nici măcar să meargă. Și uite că se întâmplă să stai la rând, aici parcă ar fi și Vitka, și Roman, și Volodea Pocikia, dar nu ai cu cine să vorbești. Stau ca niște statui, nu clipesc, nu respiră, nu se mută de pe un picior pe altul și nu ai cui să ceri o țigară.

Adevărații maeștri pot să facă dubleți foarte complecși, multiprogramați și autodidacți. Un astfel de „super“ a fost trimis în locul meu, cu mașina, de către Roman, vara trecută. Și niciunul dintre băieții mei nu și-a dat seama că nu eram eu. Dubletul a condus excepțional Moskviciul meu, înjura când „îl mâncau“ țânțarii și cânta bucuros în cor, împreună cu ceilalți. Întorcându-se la Leningrad, i-a dus pe fiecare acasă, a predat singur automobilul închiriat, a achitat totul și a dispărut brusc, chiar sub privirile uluite ale directorului centrului de închirieri.

Într-o vreme m-am gândit că A-Ianus și S-Ianus sunt dublet și original. Totuși nu era deloc așa. Mai întâi, amândoi directorii aveau buletine de identitate, diplome, permise și alte documente indispensabile. Chiar și cei mai complecși dubleți nu pot avea acte de identitate. E de-ajuns să vadă ștampila statală pe fotografiile lor, că dubleții se și înfurie și rup pe loc documentele în bucăți. Magnus Redkin s-a ocupat multă vreme de aceste însușiri misterioase ale dubleților, dar, în mod evident, problema s-a dovedit a fi peste puterile lui.

Apoi, Ianușii erau ființe proteice. Nici până astăzi nu a încetat disputa dintre filosofi și ciberneticieni în legătură cu dubleții: să îi considere vii sau nu. Majoritatea dubleților au structuri organo-silicice, există și dubleți pe bază de germaniu, iar în ultima vreme sunt la modă dubleții din polimeri de aluminiu.

Și, în sfârșit, ce-i mai important, nimeni nu îi crease vreodată în mod artificial nici pe A-Ianus, nici pe S-Ianus. Nu erau nici original și copie, nici frați gemeni, erau un singur om – Ianus Poluektovici Nevstruev. Nimeni din Institut nu înțelegea chestia asta, dar toți o știau atât de bine, încât nici nu se mai căzneau s-o priceapă.

Dubletul lui Vitka stătea cu palmele proptite de masa de laborator și urmărea cu o privire concentrată cum lucra micuțul homeostat [34] „Ashby“. În același timp îngâna un cântecel pe un motiv altădată foarte popular:

Nu suntem nici Descartes, nici Newton nu suntem,
Pentru noi știința-i un codru tenebros,
Un lucru fabulos.
Iar noi, ca simpli astronomi,
Înhățăm stelușele din ceruri.

Nu mai auzisem niciodată până acum ca un dublet să cânte. Dar te puteai aștepta la orice de la dubletul lui Vitka. Îmi amintesc de unul din dubleții lui Vitka care a îndrăznit să se certe cu însuși Modest Matveevici în legătură cu consumul excesiv de psihoenergie. Și când te gândești că față de Modest Matveevici dubleții nutreau, probabil din instinct, o spaimă convulsivă, chiar și momâile create de mine, fără mâini și fără picioare.

În dreapta dubletului, într-un colț, sub o husă din prelată, se afla teleportatorul dicirculator TDC-80E, produs nerentabil al fabricii de magotehnică din Kitejgrad. Lângă masa de laborator, în lumina a trei reflectoare, strălucea pielea cârpită a vechii mele cunoștințe – divanul. Pe divan era pusă o cădiță pentru copii, plină cu apă, unde plutea cu burta în sus un biban mort. În laborator se găseau stelaje ticsite cu aparate și chiar lângă ușă se afla o damigeană mare, de douăzeci și cinci, din sticlă verde, prăfuită. În damigeană era un djinn sechestrat, cu ochii scăpărători, se putea vedea foarte bine cum se agită.

Dubletul lui Vitka încetă să se mai uite la homeostat, se așeză pe divan, lângă băiță, și, ațintindu-și aceeași privire fixă asupra peștelui mort, cântă următorul cuplet:

Pentru a îmblânzi natura,
Pentru a spulbera negura
Inculturii,
Luăm harta universului,
Privind tâmp la ale ei simboluri…

Bibanul nu se mișca. Atunci dubletul își vârî mâna în adâncimea divanului și începu, icnind, să învârtă ceva.

Divanul era un teleportator. Realiza în jurul lui un câmp M, transformând, ca să o spunem mai simplu, adevărata realitate într-o realitate de basm. Verificasem asta pe propria piele, în acea noapte de neuitat, când fusesem găzduit la Naina Kievna și scăpasem doar fiindcă divanul lucrase la un sfert din capacitate, altfel m-aș fi trezit vreun Tom Degețel în cizme. Pentru Magnus Redkin divanul era ipoteticul păstrător al mult căutatei Teze Albe. Pentru Modest Matveevici era exponatul din muzeu cu numărul de inventar 1123, a cărui pierdere era interzisă. Pentru Vitka era instrumentul numărul

unu. De aceea, Vitka fura divanul în fiecare noapte, Magnus Fiodorovici raporta gelos tovarășului șef de cadre, Demin, iar toată activitatea lui Modest Matveevici se reducea la „încetați cu asta". Vitka a continuat să fure divanul până când l-a deranjat pe Ianus Poluektovici, care, într-o strânsă colaborare cu Fiodor Simeonovici și cu sprijinul activ al lui Gian Giacomo, bizuindu-se pe o scrisoare oficială a Prezidiului Academiei de Științe, cu semnăturile personale a patru academicieni, a reușit totuși să-l anihileze complet pe Redkin și să-l silească puțin pe Modest Matveevici să se retragă de pe poziția ocupată.

Modest Matveevici a declarat că el, ca o persoană cu răspundere materială, nu vrea să mai asculte de nimeni și că tot ceea ce dorește este ca divanul cu numărul de inventar 1123 să se găsească într-o cameră special destinată lui, divanului. Iar dacă asta nu se va întâmpla totuși, a spus amenințător Modest Matveevici, atunci să-și asume răspunderea toți, inclusiv academicienii. Ianus Poluektovici acceptă să-și asume răspunderea, Fiodor Simeonovici procedă la fel, iar Vitka Korneev transportă de urgență divanul la el în laborator.

Vitka era un lucrător serios, nu ca haimanalele din serviciul Cunoașterea Absolută, și intenționa să transforme toată apa mărilor și a oceanelor de pe planeta noastră în apă vie. Deocamdată, e-adevărat, se găsea încă în stadiul de experimentare.

Bibanul din cădiță învie și se întoarse cu burta în jos. Dubletul își scoase mâna din divan. Bibanul dădu apatic din înotătoare, deschise larg gura, căzu într-o rână și iarăși se întoarse pe spate.

– D-dobitocul! spuse expresiv dubletul.

Am devenit dintr-odată atent. Asta fusese spus pe un ton emoțional. Niciun dublet de laborator nu putea să vorbească astfel. Dubletul își înfundă mâinile în buzunare, se ridică încet și mă văzu. Ne-am uitat câteva secunde unul la celălalt. Apoi m-am interesat malițios:

– Lucrăm, lucrăm?

Dubletul se uită stupid la mine.

– Ei, hai, lasă, lasă, am spus. E clar. Dubletul tăcea. Stătea stană de piatră și nu clipea.

– Uite ce e, am spus. Acum este zece jumate. Îți mai dau zece minute. Strânge tot, aruncă mortăciunea aia și fugi la dans. Voi întrerupe eu singur curentul.

Dubletul își țuguie buzele și începu să se retragă. Se dădu înapoi

foarte atent, ocoli divanul și se opri astfel încât între noi să se afle masa de laborator. M-am uitat demonstrativ la ceas. Dubletul mormăi o vrajă, iar pe masă apărură un „mercedes“, un stilou și un top de hârtie curată. Îndoindu-și genunchii, dubletul rămase suspendat în aer și începu să scrie ceva, uitându-se din când în când la mine circumspect. Îmi era foarte cunoscută această imagine și am început chiar să am îndoieli. Cu toate acestea, aveam metode exacte pentru a descoperi adevărul. De regulă, dubletul este total insensibil la durere. Scotocindu-mă prin buzunare am scos un cleștișor tăios și, clănțănind semnificativ din el am început să mă apropii de dublet. Dubletul încetă să mai scrie. Uitându-mă fix în ochii lui, am retezat o floare de cui ce ieșea din masă și am spus:

– Ei-i-i?

– Ce te tot ții scai de mine? rosti Vitka. Doar vezi că omul lucrează.

– Dar tu ești un dublet, am spus. Nu-ți permit să vorbești cu mine.

– Lasă cleștele! spuse el.

– Iar tu nu mai face pe prostul! am zis. Ce să spun, halal dublet!

Vitka se așează pe marginea mesei și își frecă obosit urechile.

– Astăzi nu mi-a ieșit nimic, îmi comunică. Astăzi sunt un prost. Am făcut un dublet și a ieșit unul complet idiot. Totul îi scapă, s-a așezat pe umclaidet, vita… I-am tras una după ceafă, de mi-am rupt mâna… Iar bibanul o mierlește întruna.

M-am îndreptat spre divan și m-am uitat în cădiță.

– Da’ ce-i cu el?

– Da’ eu de unde să știu?

– De unde l-ai luat?

– De la piață.

Am ridicat bibanul de coadă.

– Păi, ce-ai vrea? Un pește obișnuit, mort.

– Tâmpitule! spuse Vitka. E apă vie.

– Aha, am făcut și am început să mă gândesc ce sfat i-aș putea da. Îmi imaginam extrem de confuz mecanismul de acționare a apei vii. Cam ca în povestea despre Ivan-fiu-de-crai și Lupul cenușiu.

Djinnul din damigeană se mișca și uneori începea să curețe cu palma sticla prăfuită pe dinafară.

– Ar fi trebuit să-i mai ștergi damigeana, am spus fără să pot născoci nimic.

– Cum?

– Scutură praful de pe damigeană. Se plictisește acolo.

– Dă-l dracului, lasă-l să se plictisească! spuse cu un aer absent Vitka. Băgă din nou mâna în divan și începu iar să învârtă ceva acolo. Bibanul învie.

– Ai văzut? spuse Vitka. Când dau tensiune maximă, totul e în regulă.

– Exemplarul nu este… corespunzător, am spus într-o doară. Vitka își scoase mâna din divan și își aținti privirile asupra mea.

– Exemplar, spuse el. Necorespunzător… Avea ochii ca ai unui dublet. Exemplarul este lup pentru exemplar 35.

– Și apoi cred că este înghețat, am prins eu curaj. Vitka nu mă asculta.

– De unde să iau un pește? spuse el, uitându-se în jur și plesnindu-se peste buzunare. Măcar un peștișor…

– De ce? am întrebat.

– Corect, spuse Vitka. De ce? Dacă nu avem un alt pește, rosti el gânditor, de ce să nu luăm altă apă? Corect?

– A, nu! am exclamat. Așa nu merge.

– Da' cum? se încordă Vitka.

– Șterge-o de aici, am spus. Părăsește încăperea.

– Unde?

– Unde vrei.

Sări peste divan și mă înșfăcă de piept.

– Ascultă-mă, pricepi? spuse amenințător. În lume nu există nimic la fel. Totul este repartizat după distribuția gaussiană. O apă nu seamănă cu alta… Uită-te la bătrânul ăsta, n-a priceput că mai există și dispersia proprietăților…

– Of, dragul meu, l-am întrerupt. În curând o să fie Anul Nou! Nu te mai înflăcăra atât.

Mă lăsă în pace și începu să se agite:

– Da' unde l-oi fi pus?… Bă, ce bou sunt!… Pe unde l-am vârât?… A, uite-l…

Sări spre scaunul unde se găsea în poziție verticală umclaidetul. Același. Am sărit înspre ușă și l-am implorat:

– Vino-ți în fire! E totuși douăsprezece fără ceva! Doar ești așteptat. Te așteaptă Verocika!

– Nu, îmi răspunse. Acolo am trimis un dublet. Un dublet reușit, falnic… Tâmpitul tâmpiților. Anecdote, stă și slujește, dansează ca

un dobitoc…

Răsuci umclaidetul în mâini, calculă și măsură ceva, închizând un ochi pe jumătate.

– Ți-am spus s-o ștergi! am țipat disperat.

Vitka se uită scurt la mine, iar eu m-am așezat. Gata cu glumele.

Vitka se găsea în acea stare când magii, înflăcărați de munca lor, transformau totul în jur în păianjeni, rocoțele, șopârle și alte animale pașnice. M-am așezat pe vine, lângă djinn, și am început să mă uit.

Vitka încremenise în clasica poziție pentru vrăjile materiale (poziția „martihor"), deasupra mesei începu să se ridice un abur trandafiriu, umbre zvâcneau în sus și în jos, precum liliecii, dispăru „mercedesul", dispără hârtiile și brusc toată suprafața mesei se acoperi cu recipiente conținând soluții străvezii. Fără să se uite, Vitka strecură umclaidetul pe scaun, apucă unul dintre recipiente și se uită cu atenție la el. Era clar că acum nu va mai pleca nicăieri de aici. Luă cu însuflețire cădița de pe divan, ajunse dintr-o singură săritură la stelaje și trase spre masă un acvaspirometru masiv, din cupru. Tocmai mă așezam cât mai comod și îi ștergeam djinului o ferestruică de observare, când pe coridor se auziră glasuri, tropăituri și uși trântite. Am sărit în picioare și m-am năpustit afară din laborator.

Senzația de pustietate nocturnă și tăcere întunecată a uriașei clădiri dispăruse fără urmă. Pe coridor ardeau strălucitor becurile. Cineva fugea pe scări de-i scăpărau călcâiele, țipa: „Valka! A scăzut tensiunea! Fugi la acumulator!", cineva își scutura șuba pe palier și zăpada udă zbura în toate părțile. În întâmpinarea mea venea repede, cu o figură gânditoare și încovoiat cu distincție, Gian Giacomo, iar după el pășea la fel de repede, cu pași mărunți, un gnom ce îi ținea bastonul între dinți și geanta uriașă la subsuoară. Ne-am salutat. Dinspre marele prestidigitator veneau o aromă de vin bun și miresme franțuzești. N-am îndrăznit să-l opresc și el intră prin ușa zăvorâtă în cabinetul său. Gnomul strecură după el geanta și bastonul și plonjă în calorifer.

– Ce dracu'? am țipat și am fugit pe scară.

Institutul era plin până la refuz cu salariați. Parcă erau chiar mai mulți decât în zilele de lucru. În cabinete și laboratoare ardeau din plin becurile, ușile erau deschise larg, vraiște. În Institut era larma obișnuită de lucru: trosnetul descărcărilor electrice, glasuri monotone care dictau cifre și rosteau descântece, țăcănitul mărunt și

des al „mercedesurilor“ 36 și „reihnmetalelor“ 37. Iar peste toate, răgetul răsunător și biruitor al lui Fiodor Simeonovici: „Asta-i bine, asta-i bi-i-ne! Bra-bravo, puișor! Da’ ci-cine a fost tâmpitul care-a sti-stins ge-generatorul?“ Am fost lovit puternic în spinare cu un obiect tare și colțuros și m-am agățat de balustradă. Am turbat. Erau Volodea Pocikin și Edik Amperian, care cărau la etajul lor mașina de măsurat în coordonate, în greutate de o jumătate de tonă.

– Sașa! făcu prietenos Edik. Salut, Sașa!

– Sașka, dă-te la o parte din drum! țipă Volodea Pocikin, dându-se îndărăt. Așa, bag-o înăuntru…

L-am înhățat de guler.

– De ce ești în Institut? Cum ai nimerit aici?

– Pe ușă, pe ușă, dă-mi drumul… spuse Volodea. Edka, încă puțin mai la dreapta. Nu vezi că tot nu are loc?

L-am lăsat și m-am năpustit în hol. Eram cuprins de o mânie administrativă. „Las’ că v-arăt eu vouă să mai pierdeți timpul de pomană. Las’ că v-arăt eu vouă să mai dați drumul la nimereală!…“ Macrodemonii Intrare și Ieșire, în loc să-și vadă de serviciu, „făceau“ o ruletă, tremurând de patimă: strălucind fosforescenți de atâta înfrigurare. Sub ochii mei, Intrarea, uitând de îndatoririle pe care le avea, sparse banca cu aproximativ șaptezeci de miliarde de molecule luate de la Ieșire, care uitase și el de îndatoriri. Am recunoscut imediat ruleta. Era ruleta mea. O meșterisem singur pentru o petrecere și o țineam după dulap, în sala electronică, iar despre asta nu știa decât Vitka Korneev. Un complot, iată explicația. Vă spulber pe toți! În vestibul intrau continuu salariați veseli, plini de zăpadă, rumeni în obraji.

– Mamă-mamă, ce mai viscolește. Mi-a astupat urechile…

– Și tu ai plecat?

– Dă-i încolo, mi-e lehamite… S-au îmbătat cu toții. Mai bine hai să merg la serviciu, îmi zic. Le-am lăsat un dublet și am plecat…

– Știi, am dansat cu ea și deodată am simțit cum îmi crește blana. M-am pus pe votcă, dar nu mi-a ajutat…

– Dar dacă este un fascicul de electroni? Masa e mare? Atunci fotonii…

– Alexei, ai laserul liber? Atunci, dă-mi-l măcar pe ăla gazos…

– Galka, cum de ți-ai lăsat bărbatul?

– Dacă vrei să știi, încă de acum o oră am plecat. M-am prăbușit într-un nămete, îți dai seama, cât pe-aci să mă îngrop…

Am înțeles că n-am fost la înălțimea încrederii acordate. Nu mai avea niciun rost să iau ruleta de la demoni, nu-mi rămânea decât să merg și să-l înjur până îl fac praf pe instigatorul Vitka, iar după aceea fie ce-o fi. I-am amenințat cu pumnul pe demoni, apoi am luat-o încet pe scară, încercând să-mi dau seama ce ar putea să iasă dacă Modest Matveevici ar face acum o scurtă vizită în Institut.

În drum spre anticamera directorului m-am oprit în sala Modurilor de încercări. Aici era îmblânzit un djinn eliberat din sticlă. Djinnul, uriaș, vânăt de răutate, se zbuciuma în voliera împrejmuită cu scuturile lui Gian ben Gian și închisă în partea superioară cu un câmp magnetic de mare intensitate. Djinnul era biciuit cu descărcări de înalt voltaj, urla, înjura în câteva limbi moarte, sărea de colo-colo, vărsând limbi de foc și începând să construiască furios și să dărâme imediat palatele construite, apoi, în fine, capitulă, se așeză pe podea și, tresărind din cauza descărcărilor, zbieră jalnic:

– Gata, vă rog, hai, lăsați-mă, că nu mai fac… Aoleu, aoleu… Gata, că m-am liniștit de tot…

La tabloul de comandă al descărcărilor electrice stăteau impasibili niște tineri, nici unul nu clipea, cu toții erau dubleți. În schimb, îngrămădite în jurul standului vibrator, originalele se uitau la ceasuri și destupau niște sticle. M-am îndreptat spre ei.

– Ah, Sașka!

– Sașenka, am auzit că ești de serviciu astăzi… Mai târziu dau o fugă la tine în sală.

– Hei, să-i facă cineva un pahar, eu am mâinile ocupate…

Eram atât de uimit, încât nici nu știu cum m-am și pomenit în mână cu un pahar. Dopurile se izbiră cu zgomot de scuturile lui Gian ben Gian și șampania frapată începu să curgă sâsâind.

Descărcările electrice încetară, djinnul se opri și el din tânguit și începu să adulmece. Chiar în aceeași secundă orologiul Kremlinului bătu ora douăsprezece.

– Băieți! Trăiască lunea!

Se ciocniră paharele. Apoi cineva spuse, uitându-se la sticlă:

– Cine a făcut vinul?

– Eu.

– Să nu uiți să-l achiți mâine.

– Ce ziceți, încă o sticluță?

– Ajunge, o să răcim.

– S-a nimerit un djinn grozav… Un piculeț cam nervos.

– Calul de dar…

– Nu-i nimic, o să zboare ca un mielușel. O să se mențină patruzeci de rotații elicoidale și apoi dă-l dracului cu nervii lui cu tot.

– Băieți, am început timid, afară e noapte… E și sărbătoare. Mai bine ați pleca acasă…

S-au uitat la mine, m-au bătut pe umeri și mi-au spus: „Nu-i nimic, las' că-ți trece" și s-au îndreptat cu toții spre volieră… Dubleții rostogoliră unul dintre scuturi, iar originalele înconjurară cu un aer preocupat djinnul, îl înșfăcară strâns de mâini și de picioare și îl târâră până la vibrostand. Djinnul se jelea de frică și făgăduia, uneori indecis, toate comorile regilor de pe Pământ. Stăteam de unul singur într-o parte și mă uitam cum îl leagă în curele și cum îi fixează microtraductoare în diferite părți ale corpului. Apoi am pus mâna pe scut. Era uriaș, greu, brăzdat de adânciturile lăsate de loviturile fulgerelor globulare, pe alocuri carbonizat. Scuturile Gian ben Gian erau făcute din șapte piei de dragon, lipite între ele cu fiere de paricid și destinate loviturilor în plin ale fulgerelor. Toate scuturile din institut au fost luate la vremea lor din tezaurul reginei Savskaia. Treaba asta a fost făcută ori de Cristobal Junta, ori de Merlin. Junta nu a vorbit niciodată despre asta, iar Merlin se lăuda cu fiecare ocazie, amintind cu acest prilej de autoritatea îndoielnică a regelui Arthur. Pe fiecare scut erau țintuite în cuișoare de tapiserie numere de inventar din tablă. Teoretic, pe fața frontală a scutului trebuia să existe imagini ale tuturor bătăliilor celebre din trecut, iar pe fața dorsală cele ale tuturor marilor bătălii din viitor. Practic, însă, pe fața frontală a scutului din fața mea se vedea ceva asemănător unui avion cu reacție, care ataca o coloană motorizată, iar pe partea interioară erau desenate niște mâzgăluri stranii, totul având înfățișarea unei picturi abstracte.

Începură să scuture djinnul pe vibrostand. Djinnul chicotea și schelălăia: „Au, oho-ho, ce mă mai gâdilă!… Aoleu, nu mai pot!…" M-am întors pe coridor. Mirosea a focuri bengale. Sub tavan se învârteau roți cu focuri de artificii, lovindu-se de pereți și lăsând în urma lor jeturi de fumuri colorate. Zburau rachete. Am întâlnit dubletul lui Volodea Pocikin, care abia târa un incunabul gigantic, cu încuietori din cupru; am întâlnit ambii dubleți ai lui Roman Oyra-Oyra, sfârșiți de oboseală și extenuați sub greutatea unor profiluri din oțel, apoi pe însuși Roman, cu un maldăr de dosare, de un

albastru țipător, luate din arhiva biroului Probleme Inaccesibile și, în sfârșit, ultimul întâlnit a fost un laborant fioros din serviciul Sensul Vieții, care escorta pentru un interogatoriu la Junta un cârd de fantome ce se înjurau între ele, îmbrăcate în mantale de cruciați. Toți erau ocupați și preocupați.

Codul muncii era încălcat abuziv și am simțit cum îmi dispare orice dorință de a mă mai lupta cu aceste nereguli, pentru că aici, la ora douăsprezece în noaptea de Anul Nou, veniseră oameni care răzbiseră prin viscol, cărora li se părea mult mai interesant să ducă la bun sfârșit sau să reînceapă o activitate utilă decât să bea în neștire, să dea din picioare ca niște bezmetici, să joace gajuri și să-și omoare timpul cu flirturi de diferite grade de frivolitate. Aici veniseră oameni care preferaseră să fie laolaltă decât să fie răzleți, care nu puteau suferi duminicile, pentru că se plictiseau în astfel de zile. Magii, Oameni cu „O" mare, aveau deviza „Lunea începe sâmbăta". Da, știau să facă farmece, puteau transforma apa în vin și fiecare dintre ei împărțea cu ușurință cinci pâini la o mie de oameni. Dar nu din cauza asta erau magi. Asta era ceva de suprafață, o aparență. Erau magi pentru că știau foarte multe, atât de multe, încât, în sfârșit, cantitatea se transformase la ei în calitate, aveau o altă atitudine față de lume decât oamenii obișnuiți. Lucrau într-un Institut care se ocupa mai întâi de toate cu problemele fericirii omenești și sensul vieții, dar chiar și printre angajații lui nu era niciunul care să știe ce înseamnă fericirea și care este de fapt rostul vieții. Adoptaseră o ipoteză de lucru, conform căreia atât fericirea, cât și sensul vieții constau în cunoașterea permanentă a necunoscutului. Fiecare om este un mag în adâncurile sufletului său, dar nu poate deveni mag decât atunci când începe să se gândească mai puțin la el și mai mult la ceilalți, atunci când i se pare mult mai interesantă munca decât distracția în vechiul sens al acestui cuvânt. Și probabil că ipoteza lor de lucru nu era prea departe de adevăr, deoarece, așa cum munca a transformat maimuța în om, la fel și lipsa muncii transformă omul în maimuță, într-o perioadă cu mult mai scurtă. Ba chiar mai rău decât într-o maimuță.

Nu întotdeauna observăm asta în viață. Trântorii și paraziții, depravații și carieriștii continuă să meargă pe membrele posterioare și să vorbească răspicat (deși sfera subiectelor lor de discuție este extrem de restrânsă). Cât despre cei cu pantalonii strâmți și pasiune pentru jazz, se încercase într-o vreme situarea lor la un nivel asemănător cu cel al maimuțelor, dar s-a constatat rapid că aceste

pasiuni le au chiar și cei mai buni dintre magi.

În Institut era imposibil să ascunzi regresul. Institutul prezenta posibilități nemărginite pentru transformarea omului în mag, dar era necruțător cu renegații și îi însemna fără greș. Era de ajuns ca un lucrător să se lase pradă, fie și pentru o oră, unor acțiuni egoiste și instinctive (câteodată chiar și numai unor simple gânduri), că observa îngrozit cum pufușorul de pe urechi îi devine stufos. Era un avertisment, așa cum fluieratul milițianului te avertizează asupra unei posibile amenzi, așa cum durerea te avertizează asupra unui posibil traumatism. Acum totul depindea doar de el. Omul nu este întotdeauna capabil să lupte cu propriile gânduri amare, de aceea și este om – o treaptă intermediară între neanderthalian și mag. El poate războ în pofida acestor gânduri și atunci își mai păstrează șansele. El poate însă și ceda, să dea din mâini a lehamite („Trăim o singură viață", Trebuie să luăm totul de la viață", „Nimic din ce e omenesc nu îmi este străin") și în cazul ăsta nu-i mai rămâne decât un singur lucru: să plece cât mai repede din Institut. Acolo, afară, el putea rămâne în fond un mic-burghez cumsecade, cinstit, dar lucrând cu indiferență pentru salariul său. Dar cu greu se putea hotărî cineva să plece. În Institut e cald, plăcut, munca este onestă, stimată, salariul bun, oamenii minunați, că doar rușinea nu-ți mănâncă ochii. Și iată cum neghiobii, pierzându-și coerența limbajului, hoinăresc pe coridoare și prin laboratoare, însoțiți de priviri compătimitoare sau dezaprobatoare, cu urechile acoperite de o blăniță cenușie, aspră. Dar pe aceștia poți încă să-i mai compătimești, poți încerca să-i mai ajuți, poți să mai speri că le vei reda chipul omenesc…

Sunt alții. Cu ochii goi. Care știu cu certitudine pe care parte a sandvișului este untul. Nu se cred deloc proști. Convingerea lor este că sunt destui specialiști în cunoașterea caracterului uman. Prevăzători și lipsiți de principii, cunoscând toată forța slăbiciunii umane, știind să convertească asupra lor orice rău în bine și sunt neobosiți în acest sens. Își bărbieresc cu meticulozitate urechile și deseori născocesc procedee surprinzătoare pentru distrugerea învelișului pilos. Ei poată corsete din mustață de dragon care ascund curbura coloanei vertebrale, se învăluie în niște mantii gigantice medievale și haine de boier proclamând loialitatea față de arhaicul național. Ei se plâng cu toată gura de vechile boli reumatice, atât vara, cât și iarna poartă cizme înalte, căptușite cu piele. Au metodele lor de neînțeles și sunt rezistenți precum păianjenii. Și cât se poate

de des ating înălțimi considerabile și succese depline în munca lor de bază – construirea viitorului luminos într-un apartament izolat, pe un teritoriu izolat, împrejmuit și ferit de alți oameni printr-o rețea de sârmă ghimpată.

M-am întors la postul meu în anticamera directorului, aruncând scârbit cheile în sertar, și am început să răsfoiesc câteva pagini din opera clasică a lui I.P. Nevstruev *Ecuațiile magiei matematice.* Cartea se citea ca un roman de aventuri pentru că era ticsită cu enunțuri de probleme nerezolvate. Doream foarte mult să lucrez și deja mă hotărâsem să părăsesc serviciul și să plec la „Aldanul" meu, când sună Modest Matveevici.

Cu un șuierat scârțâitor, se interesă supărat:

– Pe unde umblați, Privalov? Este a treia oară când sun, ce neobrăzare!

– La mulți ani, Modest Matveevici! am spus.

O vreme rumegă în tăcere, apoi răspunse cu un ton mai jos:

– În mod corespunzător. Cum merge serviciul?

– Tocmai am inspectat încăperile, am zis. Totul e în regulă.

– Nu au fost autoaprinderi?

– De niciun fel.

– Ați oprit curentul peste tot?

– Briareu și-a rupt un deget, am răspuns.

Se alarmă.

– Briareu? Stați un pic… Aha, numărul de inventar 1489… De ce?

I-am explicat.

– Și ce ați întreprins în acest senz?

I-am povestit.

– Înțeleaptă hotărâre, spuse Modest Matveevici. Continuați-vă serviciul. Asta-i tot ce am avut de spus.

Imediat după Modest sună Edik Amperian de la serviciul Fericirea lineară și îmi ceru politicos să-i calculez coeficientul optim al indiferenței lucrătorilor cu funcții de răspundere. Am fost de acord și am stabilit să ne întâlnim la sala electronică peste două ore. Apoi intră dubletul lui Oyra-Oyra și îmi ceru cu un glas monoton cheile de la seiful lui Ianus Poluektovici. L-am refuzat. Continuă să insiste. L-am dat afară.

Peste un minut veni în goana mare însuși Roman.

– Dă-mi cheia!

Am clătinat din cap.

– Nu ți-o dau.

– Dă-mi cheia!

– Șterge-o și tu de aici. Sunt o persoană cu răspundere materială.

– Saș ka, iau seiful cu mine!

Am zâmbit și am spus:

– Te rog.

Roman își ațintiprivirile asupra seifului și se încordă din răsputeri, dar seiful ori era descântat, ori era foarte bine ancorat în podea.

– Dar ce-ți trebuie de acolo? am întrebat.

– Documentația de la R.U.-16, spuse Roman. Haide, dă-mi odată cheia!

Am zâmbit și am întins mâna către sertarul cu chei. Și chiar în acel moment izbucni un urlet strident, de undeva de la etajele superioare. Am sărit în sus.

4

„Valeu! Sunt flăcău și cam nevolnic;
Mă înghite strigoiul ca pe-un nimic.“
A.S. Pușkin

– A spart găoacea, spuse liniștit Roman, uitându-se la tavan.
– Cine? Nu prea eram în apele mele: țipătul fusese de femeie.
– Strigoiul lui Vîbegallo, spuse Roman. Mai exact, cadavrul.
– Dar de ce un țipăt de femeie?
– Stai, că o să vezi, spuse Roman.

Mă luă de mână, sări în sus și începurăm să străbatem etajele. Penetram tavanele, înfigându-ne în planșee ca un cuțit într-o bucată de unt înghețat, apoi cu un pocnet ne năpusteam din nou prin aer și iarăși ne înșurubam în planșeu. Între planșee era întuneric, gnomi micuți și șoricei se fereau din calea noastră, chițăind speriați, iar în laboratoarele și cabinetele prin care zburam lucrătorii se uitau în sus cu fețe uluite.

La „Maternitate“ ne-am croit drum prin mulțimea de curioși și la masa de laborator l-am văzut pe profesorul Vîbegallo complet gol. Pielea udă îi strălucea în culori alb-albăstrii, barba udă îi atârna ca un barbișon, iar părul ud i se lipise de fruntea joasă, pe care se înălța un buboi ca un adevărat vulcan. Ochii translucizi și goi clipeau rar, cu privirile rotindu-se fără sens prin cameră.

Profesorul Vîbegallo mânca. Pe masă, în fața lui fumega o chiuvetă fotografică uriașă, plină vârf cu tărâțe opărite. Fără să dea nimănui vreo atenție specială, scotea câte un pumn de tărâțe, le strivea între degete ca pe un pilaf și, făcând un bulgăre, îl arunca în

prăpastia gurii umplându-și barba din belșug cu resturi. Totodată ronțăia, grohăia, pleoscăia și horcăia, dându-și capul într-o parte și strângând din ochi, ca și când ar fi simțit o plăcere imensă. Din când în când, fără a se opri din înghițit și hăpăit, era cuprins de o neliniște bruscă și, apucând marginea cazanului cu tărâțe și găleata cu zer ce se găsea lângă el pe podea, le trăgea de fiecare dată din ce în ce mai aproape de el. La capătul opus al mesei, tânăra vrăjitoare-practicantă Stella, cu urechiușe curate, rozalii, lividă și plânsă, cu buzele tremurânde, tăia bucăți mari de pâine. Întorcând capul, i le dădea lui Vîbegallo, în mâinile lui întinse. Autoclava centrală era deschisă, răsturnată, iar în jurul ei se lățise o băltoacă verzuie.

Pe neașteptate, Vîbegallo rosti nedeslușit:

– Hei, fato… asta… dă-mi laptele! Toarnă, carevasăzică, chiar aici, peste tărâțe… Sil vu ple, carevasăzică…

Stella înșfăcă repede găleata și răsturnă zerul în chiuvetă.

– Ah! exclamă profesorul Vîbegallo. Carevasăzică, e mic vasul! Tu, fată, cum îți zice, asta, toarnă direct în cazan, văsăzică, vom mânca direct din cazan…

Stella începu să deșerte în cazan gălețile cu zer, iar profesorul, apucând chiuveta ca pe o lingură, începu să ia tărâțe, revărsându-le în botul ce brusc se căscase incredibil de mult.

– Da' sunați-l odată! țipă jalnic Stella. Acum o să termine totul!

– L-au sunat deja, spuse cineva din mulțime. Ai face mai bine să pleci de lângă el. Vino-ncoace!

– Da, dar va veni? Va veni?

– A spus că vine imediat. Își va pune, carevasăzică, galoșii și va veni. Pleacă de lângă el, ți-am mai zis.

În sfârșit, am înțeles despre ce este vorba. Ăsta nu era profesorul Vîbegallo. Era cadavrul nou-născut, modelul omului nesatisfăcut din punct de vedere digestiv. Și slavă Domului, că începusem deja să cred că profesorul fusese lovit de o congestie cerebrală… Din cauza muncii încordate.

Stella se îndepărtă cu grijă. Cineva o luă pe după umeri și o strecură în mulțime. Stella se ascunse după mine și se agăță de cotul meu, iar eu mi-am îndreptat imediat umerii, deși nu înțelegeam încă despre ce era vorba și de ce se teme ea atât de mult. Cadavrul înfuleca. În laboratorul plin de lume se așternu o liniște plină de uimire în care nu se auzeau decât gâfâiturile și pleoscăiturile profesorului și râcâitul chiuvetei de pereții cazanului. Ne uitam. Se

dăduse jos de pe scaun și își cufundase capul în cazan. Femeile își întoarseră privirile. Lilei Novosmehova i se făcu rău și o scoaseră în coridor. Apoi se făcu auzit glasul clar al lui Edik Amperian:

– Bun… Să fim logici. Acum va termina tărâțele, apoi se va sfârși și pâinea. Dar după aceea?

În rândurile din față se iscă agitație. Mulțimea se îndreptă spre ușă. Începeam să înțeleg. Stella rosti cu glas stins:

– Mai sunt și capetele de scrumbie.

– Multe?

– Două tone.

– Mda, făcu Edik. Și unde sunt?

– Trebuiau luate cu conveierul, spuse Stella. Am încercat, dar conveierul s-a stricat…

-În treacăt fie spus, rosti cu voce tare Roman, am încercat timp de aproape două minute să-l pasivizez și absolut niciun rezultat.

– Și eu la fel, spuse Edik.

– Tocmai de aceea ar fi fost foarte bine, zise Roman, dacă vreuna din persoanele cărora le este silă aici s-ar putea ocupa cu reparatul conveierului. Ca un paleativ. Care dintre magicieni mai sunt pe aici? Îl văd aici pe Edik. Mai este și altcineva? Korneev? Viktor Pavlovici, ești aici?

– Nu e. Poate dăm o fugă după Fiodor Simeonovici.

– Cred că încă nu este cazul să-l deranjăm. Ne-om descurca într-un fel. Edik, hai să ne concentrăm împreună.

– În ce regim?

– În regim de frânare. Până la tetanos. Băieți, cine poate să ne dea o mână de ajutor?

– Un moment, îl întrerupse Edik. Și dacă îl vătămăm?

– Da, da, da, am spus. Mai bine nu. Mai bine să mă halească pe mine.

– Fii calm, stai liniștit! O să fim atenți. Edik, hai să facem atingerile. Într-un singur contact.

– Începem, spuse Edik.

Liniștea se adânci. Cadavrul se învârtea prin cazan, iar dincolo de pereții camerei bocăneau voluntarii ce se ocupau de conveier. Trecu un minut. Cadavrul ieși din cazan, își șterse barba, se uită somnoros la noi și brusc, cu o mișcare sprintenă, întinse mâna incredibil de departe și înhăță ultima pâine. Apoi râgâi puternic și se lăsă pe

spătarul scaunului, așezându-și mâinile pe uriașa burtă balonată. Pe fața lui se așternu mulțumirea. Porni să sforăie ușor și zâmbi prostește. Fără-ndoială era fericit, așa cum poate fi fericit un om peste măsură de obosit, care ajunge în sfârșit la multdoritul pat.

– Se pare că și-a făcut efectul, spuse cineva din mulțime, răsuflând ușurat.

Roman strânse din buze cu îndoială.

– Nu sunt de aceeași părere, zise Edik politicos.

– Poate că i s-au slăbit resorturile? am întrebat plin de speranță.

Stella ne informă cu un glas jalnic:

– Asta este doar o relaxare… Paroxismul satisfacției. În curând iarăși se va trezi.

– Neputincioși mai sunteți, magiștrilor, spuse o voce de bărbat. Lăsați pe mine, mă duc să-l aduc pe Fiodor Simeonovici.

Toți își aruncară priviri, zâmbind șovăitor. Roman se juca gânditor cu umclaidetul, rostogolindu-l în palmă. Stella tremura, șoptind: „Ce o să se întâmple? Sașa, mi-e frică!" În ceea ce mă privește, mi-am scos pieptul în afară și, încruntându-mi sprâncenele, mă luptam cu dorința arzătoare de a-l suna pe Modest Matveevici. Doream nespus de mult să-mi declin răspunderea. Dădeam dovadă de slăbiciune și eram lipsit de puteri în fața ei. Modest Matveevici mi se înfățișa acum într-o lumină cu totul deosebită și îmi aminteam cu speranță de teza de masterat susținută luna trecută „Despre relația dintre legile naturii și legile de administrare", unde s-a afirmat, în parte, că întotdeauna legile administrative, în virtutea rigidității lor specifice, sunt mult mai eficiente decât legile naturii și ale magiei. Eram convins că dacă ar fi apărut aici și ar fi urlat la strigoi: „Încetați cu asta, tovarășe Vîbegallo!", vampirul s-ar fi potolit imediat.

– Roman, am spus nepăsător, mă gândesc că la o adică ai fi în stare să-l dematerializezi? Roman râse și mă bătu pe umăr.

– Nu te teme, mă încurajă. Toate astea nu sunt decât niște fleacuri. Atâta doar că nu aș vrea să am de-a face cu Vîbegallo… Dar nu de asta să te temi, uite de cine să-ți fie frică! Îmi atrase atenția asupra celei de a doua autoclave, care ticăia ușurel într-un colț al camerei.

Între timp, cadavrul se mișcă dintr-odată neliniștit.

Stella scoase un țipăt ușor și se lipi de mine. Ochii cadavrului se deschiseră. Mai întâi acesta se aplecă și se uită în cazan. Apoi zdrăngăni gălețile goale. Se opri și stătu nemișcat un timp. Pe fața lui, expresia de mulțumire se transformă fulgerător într-una de

supărare extremă. Se ridică, adulmecă repede masa, umflându-și nările, și, scoțând limba roșie și lungă, linse firimiturile.

– Băieți, acum să vă țineți, se auziră șoapte în mulțime.

Cadavrul își băgă mâna în cazan și scoase chiuveta, o cercetă pe toate părțile și mușcă ușurel o bucată din ea. Sprâncenele lui se ridicară, schițând mina unui om chinuit. Mai mușcă o bucată și o mestecă, trosnind din măsele. Fața îi deveni vânătă, ca în urma unei iritări puternice, ochii i se umeziră, dar continuă să muște, până când mâncă toată chiuveta. Timp de un minut rămase gânditor, pipăindu-și dinții cu degetele, apoi privi încet toată mulțimea încremenită. Avea o privire dubioasă – parcă alegea pe cineva. Volodea Pocikin rosti instinctiv: „Hei, hei, ușurel…" Și brusc ochii transparenți și goi se ațintiră asupra Stellei, care scoase un țipăt, același țipăt sfâșietor care se transforma în ultrasunet și pe care eu și Roman îl mai auziserăm în anticamera directorului, cu patru etaje mai jos. M-am cutremurat. Și cadavrul se intimidă: își coborî privirile și începu să bată nervos darabana pe masă.

În ușă se auzi un zgomot, toți începură să se foiască și prin mulțime trecu Amvrosi Ambruazovici Vîbegallo, făcându-și loc cu coatele prin mulțimea de gură-cască și smulgându-și țurțuri din barbă. Era cel adevărat. Mirosea a votcă, șubă și ger.

– Dragole! țipă el. Ce-i asta? Chel setuasien! 38 Stella, unde, asta, te uiți?… Unde sunt scrumbiile? Nu vezi că are nevoi?… Nu vezi că el e în creștere?… Citiți-mi lucrările!

Se apropie de cadavru și acesta începu imediat să-l miroasă cu lăcomie. Vîbegallo îi dădu șuba.

– Trebuie să-i satisfaci dorințele! spunea acesta, apăsând în grabă întrerupătoarele de pe panoul benzii rulante. Dă ce nu i-ai dat imediat? Of, aceste le fam, le fam 39… Cine a spus că este stricat? Nu este deloc stricat, este doar vrăjit. Asta pentru ca, carevasăzică, să nu-l poată folosi oricine, pentru că, asta, nevoi e la toți, dar scrumbiile sunt numai pentru model…

În perete se deschise o ferestruică, banda rulantă începu a zdrăngăni și capetele mirositoare de scrumbie se revărsară direct pe podea. Ochii cadavrului sclipiră. Căzu în patru labe și o porni într-un trap mărunt spre ferestruică. Se puse pe treabă. Stând alături, Vîbegallo bătea din palme, striga bucurându-se, și din când în când, copleșit de sentimente, scărpina după urechi cadavrul.

Mulțimea se puse în mișcare, suspinând ușurată. Se descoperi că

Vîbegallo adusese cu el doi corespondenți de la ziarul regional. Pe corespondenți îi știa toată lumea: G. Pronițatelnîi și B. Pitomnik. Și ei miroseau a votcă. Blitzurile lor începură să fulgere. Fotografiau din toate unghiurile, notau de zor în carnețele. G. Pronițatelnîi și B. Pitomnik erau specialiști în probleme științifice. G. Pronițatelnîi era creatorul frazei: „Oort a fost cel dintâi care a privit cerul înstelat și a observat că Galaxia se învârte". Tot lui îi aparținea descrierea literară a povestirii lui Merlin referitoare la călătoria cu președintele Sovietului Raional și interviul luat (datorită ignoranței) unui dublet al lui Oyra-Oyra. Interviul purta titlul *Omul cu literă mare* și începea cu următoarea propoziție: „Ca un adevărat savant, nu era vorbăreț…" B. Pitomnik parazita pe Vîbegallo. Schițele lui militante despre încălțămintea autoîncălțătoare, despre morcovii care ieșeau singuri din pământ și se depozitau în camioane și despre alte proiecte ale lui Vîbegallo, erau bine cunoscute în regiune, iar articolul *Vrăjitorul din Soloveț* apăruse chiar într-una din revistele centrale.

Când mulțumirea cadavrului atinse a doua fază de paroxism și acesta începu să picotească, laboranții lui Vîbegallo, smulși cu tot cu rădăcini de la mesele festive de revelion și din această cauză foarte mohorâți, îmbrăcară urgent cadavrul într-un costum negru și îi puseră un scaun sub el. Corespondenții de presă îl puseră alături pe Vîbegallo, îi așezară mâinile pe umerii cadavrului și, fixându-și obiectivele, îl rugară să continue.

– Principalul, care este? rosti hotărât Vîbegallo. Principalul este ca omul să fie fericit. Subliniez aceasta în paranteză: fericirea este o noțiune omenească. Și ce este omul din punct de vedere filosofic? Omul, tovarăși, este *homo sapiens* care poate și vrea. Poate, asta, tot ce vrea și vrea tot ce poate. Nes pa, tovarăși? Iar dacă el, adică omul, poate tot ce vrea și vrea tot ce poate, atunci el este și fericit. Așa îl și definim. Ce avem aici, tovarăși, în fața noastră? Avem un model. Dar acest model, tovarăși, vrea și asta deja este bine. Cum s-ar zice, ecselent, ecsui, șarmant [40]. Și încă, tovarăși, vedeți și singuri că poate. Și asta este și mai bine, pentru că dacă este așa, atunci ea… el, carevasăzică, este fericit. Este o trecere metafizică dă la nefericire la fericire și aceasta nu trebuie să ne mire, pentru că fericiții nu se nasc, fericiții, asta, sunt în devenire. Datorită preocupărilor și a unei atitudini corecte față de tine. Iată-l, acum se va trezi… Vrea. Și de aceea este deocamdată nefericit. Dar poate, și prin acest „poate" se face saltul dialectic. Iaca, iaca!… Uitați-vă! Ați văzut cum poate? Of,

tu, dragul meu, of, tu, bucurosul meu!… Iaca, iaca! Uite-l cum mai poate! Mai poate vreo zece-cincisprezece minute… Dumneata, tovarășe Pitomnik, mai dă-l încolo de aparat de fotografiat și ia aparatul de filmat, pentru că aici avem un proces… Aici la noi totul este în mișcare! La noi liniștea, așa cum și trebuie să fie, este relativă, iar mișcarea este absolută. Uite așa. Acum a putut și trece dialectic spre fericire. Adică spre satisfacție. Vedeți, a închis ochii. Se desfată. Îi este bine. Vă confirm științific că sunt gata să îi iau locul. În acest, desigur, moment… Dumneavoastră, tovarășe Pronițatelnîi, scrieți tot ce spun, apoi să-mi dați mie însuși totul. O să-l mai pieptăn, mai pun și niște trimiteri… Iată-l cum moțăie acum, dar asta încă nu este tot. Necesitățile trebuie să meargă la noi atât în adâncime, cât și în lărgime. Acesta, carevasăzică, va fi singurul proces posibil. On di che [41] Vîbegallo ar fi, chipurile, contra lumii spirituale. Asta, tovarăși, este o etichetă. Tovarăși, de mult trebuia să abandonăm asemenea maniere în discuțiile științifice. Știm cu toții că materialul merge înainte, iar spiritualul se ține după el. *Satur ventur,* așa cum se știe, *non studit libentur* [42], ceea ce, în cazul dă față, vom traduce astfel: vrabia mălai visează…

– Din contră, spuse Oyra-Oyra.

Un timp, Vîbegallo îl privi cu ochii goi, apoi spuse:

– Tovarăși, acușica vom mătura cu indignare această replică din sală. Așa cum se cuvine unei replici neorganizate. Să nu ne abatem de la principal – de la practică. Să lăsăm teoria persoanelor insuficient fundamentate în această privință. Am să continui și voi trece la următoarea etapă a experimentului. Explic pentru presă. Pornind dă la ideea materialistă că satisfacerea temporară a necesităților materiale s-a produs, se poate trece la satisfacerea necesităților spirituale. Adică să vizionezi un film, să te uiți la televizor, să asculți muzică populară sau să cânți de unul singur, ba chiar să citești o carte oarecare, să zicem *Crocodilul,* sau un ziar, ceva acolo… Tovarăși, să nu uităm că pentru toate astea trebuie să dăm dovadă dă aptitudini, în timp ce pentru satisfacerea necesităților materiale nu e necesare aptitudini deosebite, ele există dintotdeauna, pentru că natura urmează materialismul. În ceea ce privește aptitudinile spirituale ale modelului de față, deocamdată nu putem spune nimic, pentru că sâmburele lui rațional este nesatisfacerea stomacală. Dar vom determina numaidecât aceste aptitudini.

Posomorâți, laboranții așezară pe masă un magnetofon, un radio,

un aparat de proiecție și o minibibliotecă. Cadavrul privi nepăsător instrumentele culturii, apoi gustă din banda de magnetofon. Un lucru era evident: aptitudinile spirituale ale modelului nu apăreau spontan. Atunci Vîbegallo porunci să se înceapă, după spusele lui, introducerea forțată a deprinderilor culturale. Magnetofonul începu să cânte dulce: „Mă despărțeam de dragul meu și dragoste-i juram…“ Radioul începu să fluiere și să chiuie. Proiectorul fixă pe perete un film de animație, *Lupul și cei șapte iezi*. Ridicându-se în picioare de-o parte și de alta a cadavrului ținând înaintea lor niște reviste, doi laboranți începură să citească din ele cu voce tare…

Așa cum era de așteptat, modelul stomacal reacționă cu o indiferență totală la toate aceste zgomote. Până în acel moment nu dorise decât să se îndoape, îl duruse în cot de lumea lui spirituală, pentru că nu-l interesa decât înfulecatul – și de fapt doar asta și făcuse. După ce se săturase, ațipise și o vreme nu a mai vrut nimic, ignorându-și lumea spirituală. Vîbegallo reuși însă să observe, datorită vigilenței, o legătură evidentă între bubuiturile tobei (de la radio) și tresăririle reflexe ale membrelor inferioare ale modelului. Aceste tresăriri îl aduseră într-o stare de extaz.

– Piciorul! urlă el, prinzându-l de mânecă pe B. Pitomnik. Fotografiați piciorul! În prim-plan! La vibrasion sa mole goș etium grand sin! 43 Acest picior pune capăt tuturor intrigilor și rupe toate etichetele ce mi s-au pus! Ui san dot 44, cineva care nu este specialist va fi, poate, chiar uimit dă atitudinea mea față de acest picior. Dar, tovarăși, tot ce este măreț a apărut din mărunțișuri, iar eu trebuie să vă reamintesc că modelul acesta este modelul cerințelor limitate, la drept vorbind, este cel al unei singure dorințe și, ca să spunem lucrurilor pe nume, direct, ca pe la noi, fără toate aceste voaluri, el este modelul cerințelor stomacale. Tocmai de aceea nevoile lui spirituale sunt atât dă limitate. Noi afirmăm că numai o diversificare a cerințelor materiale poate asigura o diversitate a cerințelor spirituale. Explic presei, dând tot un exemplu pe înțelesul ei. Dacă el ar fi avut, să zicem, o nevoie clar conturată pentru respectivul magnetofon „Astra-7“, de-o sută patruzeci de ruble, care nevoie trebuie înțeleasă dă noi ca materială, și el ar fi avut acest magnetofon, atunci el ar fi „învârtit“ respectivul magnetofon, pentru că, înțelegeți și singuri, ce altceva poți face cu magnetofonul? Iar dacă l-ar fi învârtit, atunci, cu muzică, iar dacă-i muzică, atunci trebuie s-o asculți sau să dansezi, acolo… Și ce înseamnă, tovarăși, să asculți muzica cu sau fără dansuri? Asta înseamnă o satisfacere a

nevoilor spirituale. Comprane vu?

Observasem de ceva vreme că în comportarea cadavrului se schimbase ceva esențial: sau se dereglase ceva în el, nu așa trebuia să fie totul, dar durata relaxării se micșora din ce în ce mai mult, astfel că, la sfârșitul cuvântării lui Vîbegallo, cadavrul nu mai pleca de lângă banda rulantă. De altfel, probabil că îi era și greu să se miște.

– Permiteți-mi o întrebare, spuse politicos Edik. Cum vă explicați încetarea paroxismului mulțumirii?

Vîbegallo tăcu și se uită la cadavru. Cadavrul înfuleca. Vîbegallo îl privi pe Edik.

– Răspund, spuse Vîbegallo cu îngâmfare. Întrebarea, tovarăși, este îndreptățită. Ba chiar aș spune, tovarăși, că este o întrebare deșteaptă. Avem în fața noastră un model concret cu nevoi materiale ce cresc în mod continuu. Numai un observator superficial poate crede că paroxismul mulțumirii a încetat. De fapt, nevoile au trecut dialectic într-o nouă calitate. Ele, tovarăși, au generat însuși procesul satisfacerii cerințelor. Acum nu se mai mulțumește să fie doar sătul. Acum nevoile lui a crescut, vrea să mănânce tot timpul și știe, singur a învățat, că este la fel dă minunat să și mesteci. Este clar, tovarășe Amperian?

L-am privit pe Edik. Zâmbea politicos. Alături de el stăteau mână în mână dublurile lui Fiodor Simeonovici și Cristobal Josevici. Capetele lor, cu urechile clăpăuge, se roteau încet în jurul axei lor, precum radarele la aeroport.

– Se mai poate o întrebare? încercă Roman.

– Vă rog, spuse Vîbegallo cu o mină îngăduitor-obosită.

– Amvrosi Ambruazovici, spuse Roman, ce se va întâmpla când va consuma tot?

Privirea lui Vîbegallo deveni mânioasă.

– Rog întreaga asistență să consemneze această întrebare tendențioasă, care miroase dă la o poștă a malthusianism [45], neomalthusianism, pragmatism, existențio… oa… nalism și a neîncredere, tovarăși, în puterea nemărginită a omenirii. Ce vreți să spuneți cu această întrebare, tovarășe: Oyra-Oyra? Că în activitatea instituției noastre științifice poate apărea un moment, o criză, un regres, când alimentele de consum nu vor mai ajunge pentru consumatorii noștri? Nu este frumos, tovarășe Oyra-Oyra! Nu ați chibzuit cum trebuie! Iar noi nu putem admite, sub nicio formă, să se lipească etichete pe munca noastră și să se arunce cu noroi în ea.

Și asta, noi, tovarăși, nu putem admite.

Își scoase batista în care de obicei își sufla nasul și își șterse barba. G. Pronițatelnîi, cu fața schimonosită de atâta încordare mentală, puse următoarea întrebare:

– Eu, desigur, nu sunt specialist. Care va fi însă viitorul acestui model? Din câte am înțeles, experimentul se desfășoară cu succes. Totuși modelul mi se pare prea activ în consum.

Vîbegallo zâmbi amar.

– Vedeți, tovarășe Oyra-Oyra. Iaca așa apar senzațiile nesănătoase. Dumneavoastră, fără să vă gândiți, ați pus o întrebare. Și iată că un tovarăș dă rând este orientat în mod greșit. Privește spre un alt ideal. Tovarășe Pronițatelnîi, dumneata privești către un ideal greșit! se adresă Vîbegallo direct corespondentului. Acest model reprezintă o etapă deja depășită! Iată idealul spre care trebuie să privim! Se apropie de a doua autoclavă și își așează mâna păroasă, roșcată, pe peretele ei lăcuit. Barba lui Vîbegallo se zburli. Iată idealul nostru! declamă el. Sau, exprimându-mă mai exact, iată modelul idealului nostru! Avem aici un consumator universal care vrea tot și, în mod corespunzător, poate tot. Toate dorințele de pe lumea asta sunt cuprinse în el. Și poate să-și satisfacă toate aceste nevoi. Bineînțeles, cu ajutorul științei noastre. Explic pentru presă. Modelul consumatorului universal, închis în această autoclavă sau, cum îi spunem noi, autoîncuietoare, vrea în mod nelimitat. Noi toți, tovarăși, cu tot respectul nostru pentru sine, suntem pur și simplu un zero în comparație cu el, pentru că ăsta vrea lucruri despre care noi nici măcar nu avem habar. Iar el nu va mai aștepta pomana naturii. Va lua dă la natură tot ceea ce are nevoie pentru realizarea fericirii depline, adică pentru propria satisfacție. Forțele lui magico-materiale scot ele însile tot ce le trebuie din mediul înconjurător. Fericirea acestui model va fi de nedescris. El nu va cunoaște nici foamea, nici setea, nici durerea dă dinți, nici neplăcerile personale. Toate nevoile lui vor fi satisfăcute instantaneu pe măsură ce apar.

– Iertați-mă, îl întrerupse politicos Edik. Toate nevoile lui vor fi materiale?

– Bineînțeles! exclamă Vîbegallo. Nevoile spirituale se vor dezvolta corespunzător! Am remarcat deja că nevoile spirituale sunt cu atât mai diversificate, cu cât nevoile materiale sunt mai mari. Va fi un titan al spiritului, un corifeu!

I-am privit pe cei din jur. Mulți erau amețiți, îmbătați de aceste

cuvinte. Corespondenții scriau ca disperații. Alții însă, după cum am observat, își mutau privirea, cu o expresie stranie, când de la autoclavă la cadavrul ce înghițea continuu, când invers. Sprijinindu-și fruntea de umărul meu, Stella suspina și șoptea: „Plec de aici, nu mai pot, plec…“ Cred că începusem să înțeleg și eu de ce se temea atâta Oyra-Oyra. Mi-am imaginat un bot căscat, de proporții inimaginabile, în care cădeau, constrânse de o putere magică, animale, orașe, oameni, continente, planete și sori…

– Amvrosi Ambruazovici, spuse Oyra-Oyra. Dar poate consumatorul universal să creeze o piatră care să nu poată fi ridicată chiar și la cea mai mare dorință?

Vîbegallo căzu pe gânduri, dar numai o clipă.

– Aceasta nu este o necesitate materială, răspunse el, este un capriciu. Nu pentru asta mi-am creat eu dublurile, carevasăzică, să aibă capricii.

– Capriciul poate fi și el o necesitate, obiectă Oyra-Oyra.

– Hai să nu ne ocupăm de scolastică și cazuistică, propuse Vîbegallo. Și să nu ne apucăm să facem analogii mistoco-religioase.

– Nu o să facem, spuse Oyra-Oyra.

B. Pitomnik îi aruncă o privire supărată și se adresă din nou lui Vîbegallo.

– Când și unde va fi experimentat modelul universal, Amvrosi Ambruazovici?

– Răspund! spuse Vîbegallo. Demonstrația va avea loc aici, în laboratorul meu. Despre acest moment, presa va primi știri suplimentare.

– Dar asta se va întâmpla în zilele imediat următoare?

– Există opinia că se va petrece în orele imediat următoare! Așa că, tovarăși, presa ar face mai bine să rămână aici și să aștepte.

În acest moment dublurile lui Fiodor Simeonovic și Cristobal Josevici se întoarseră și ieșiră ca la comadă. Oyra-Oyra spuse:

– Amvrosi Ambruazovici, nu vi se pare periculoasă asemenea demonstrație, făcută într-o încăpere și încă în centrul orașului?

– Nu avem de ce ne teme, spuse cu gravitate Vîbegallo. Dușmanilor noștri, asta, să le fie teamă.

– Amintiți-vă ce v-am spus, că ar fi posibil…

– Dumneavoastră, tovarășe Oyra-Oyra, nu sunteți, carevasăzică, destul dă potcovit. Trebuie să faceți distincție, tovarășe Oyra-Oyra, între posibilitate și realitate, probabilitate și necesitate, teorie și

practică și în general…

– Poate totuși la poligon…

– Eu nu cercetez o bombă, spuse îngâmfat Vîbegallo. Eu cercetez un model al omului ideal. Mai sunt întrebări?

Se găsi și un deștept din secția Știința Absolută care să întrebe despre regimul de lucru al autoclavei. Vîbegallo începu să explice cu poftă. Laboranții posomorâți începură să-și strângă tehnica de satisfacere a cerințelor spirituale. Cadavrul continua să se îndoape. Costumul lui negru pârâia, începând să se desfacă pe la cusături. Oyra-Oyra îl privi bănuitor. Apoi spuse brusc, cu voce tare:

– Am o propunere. Toți cei care nu sunt interesați în mod personal de problemă să părăsească imediat încăperea.

Toți își întoarseră privirile spre el.

– În curând aici va fi o mizerie de nedescris, explică el. O mizerie inimaginabilă.

– Este o provocare, protestă impozant Vîbegallo.

Roman mă prinse de mânecă și mă târî spre ușă. Am tras-o după mine și pe Stella. După noi au fugit și restul spectatorilor. Roman avea un cuvânt greu de spus în Institut, Vîbegallo, nu. Dintre străini nu mai rămăseseră decât corespondenții, iar noi ne-am îngrămădit pe coridor.

– Care-i treaba? îl întrebau pe Roman. Ce se va întâmpla? De ce mizerie?

– Acum o să explodeze, răspunse Roman, fără a-și feri privirile de la ușă.

– Cine să explodeze? Vîbegallo?

– Mi-e milă de corespondenți, spuse Edik. Auzi, Sașa, astăzi funcționează dușul?

Ușa laboratorului se deschise și de acolo ieșiră doi laboranți, trăgând cazanul cu gălețile goale. Un al treilea laborant, uitându-se temător în jur, se tot agita și mormăia: „Hai, băieți, hai să vă ajut și eu, că e greu…“

– Închideți ușa, îi sfătui Roman.

Cel de-al treilea laborant trânti în grabă ușa și se apropie de noi, scoțându-și țigările. Ochii îi erau rotunzi și jucăuși.

– Ei, acum va fi, spuse acesta. Mare prostovan și Pronițatelnîi ăsta, doar i-am făcut cu ochiul… Ce mai înfuleca!. .. Să înnebunești, ce înfuleca…

– E două și douăzeci și cinci… începu Roman.

Și atunci se auzi un bubuit răsunător. Se auzi zdrăngănit de geamuri sparte. Ușa laboratorului trosni și sări din țâțâni. Prin deschizătură zburară un aparat de fotografiat și o cravată. Ne-am ferit și Stella țipă din nou.

– Stați liniștiți, spuse Roman. Totul s-a terminat. Pe Pământ există un consumator mai puțin.

Alb precum halatul lui, laborantul trăgea tot timpul din țigară. Din laborator se auzeau plescăituri, tusete, înjurături nedeslușite. Ne izbi un miros greu. Am propus șovăielnic:

– Poate ar trebui să mergem să vedem.

Nu-mi răspunse nimeni. Toți mă priveau compătimitor. Stella plângea ușor și mă ținea de geacă. Cineva explica în șoaptă altcuiva: „El e ofițerul de serviciu, înțelegi? Cineva trebuie să scoată mizeria…“

Am făcut câțiva pași ezitanți spre ușă, dar tocmai atunci ieșiră din laborator, agățându-se unul de celălalt, corespondenții de presă împreună cu Vîbegallo. Dumnezeule! Cum arătau!…

Venindu-mi în fire, am scos din buzunar fluierul de platină și am tras un țignal.

Făcându-și loc printre colegi, comandoul special al spiridușilor vidanjori se îndreptă grabnic către mine.

5

„Credeți-mă, a fost cea mai
îngrozitoare priveliște din lume.“

F. Rabelais

Cel mai mult m-a uimit faptul că Vîbegallo nu era câtuși de puțin descurajat de cele petrecute. În timp ce spiridușii îl curățau, turnând pe el absorbanți și ungându-l cu parfumuri, acesta rostea în falset:

– Iată, voi, tovarăși Oyra-Oyra și Amperian, și voi v-ați temut. Adică, asta, ce va fi, adică, carevasăzică, cum îl vom opri… Există, există în voi, tovarăși, carevasăzică, un scepticism nesănătos. Ba aș zice chiar o neîncredere în forțele naturii, în posibilitățile umane. Și unde este ea acum, neîncrederea voastră? A plesnit! A plesnit, tovarăși, sub ochii opiniei largi, m-a stropit și pe mine și pe tovarășii dă la presă…

Presa tăcea pierdută, stând resemnată sub jeturile spumoase de absorbanți.

G. Pronițatelnîi tremura din tot corpul. B. Pitomnik își scutura capul și își lingea buzele în mod involuntar.

După ce spiridușii au făcut cât de cât curățenie în laborator, am aruncat o privire înăuntru. Cei din comando puneau preocupați geamuri la ferestre și ardeau în cuptorul din material refractar resturile modelului stomacal. Nu erau prea multe rămășițe: o grămăjoară de nasturi cu inscripția: *„for gentlemen“*, o mânecă de la sacou, niște bretele incredibil de întinse și o placă dentară care semăna izbitor cu maxilarul unei fosile de pitecantrop gigantic. Probabil că restul se făcuse praf. Vîbegallo cercetă a doua autoclavă,

adică autoîncuietoarea, și anunță că totul este în regulă. „Rog presa să vină la mine“, spuse acesta. „Propun ca ceilalți să se întoarcă la obligațiile lor profesionale.“ Presa își scoase carnețelele și toți trei se așezară la masă și începură să precizeze detaliile studiului *Nașterea unei descoperiri* și ale unei notițe informative, intitulate *Profesorul Vîbegallo relatează.*

Cei care asistaseră la spectacol se împrăștiară. Plecă și Oyra-Oyra, luând de la mine cheile seifului lui Ianus Poluektovici. Plecă și Stella, disperată din cauza lui Vîbegallo, care nu o lăsa să se mute la altă secție. Plecară și laboranții, vizibil mai binedispuși. O întinse și Edik, înconjurat de mulțimea teoreticienilor, calculând din mers presiunea maxim posibilă din stomacul cadavrului ce explodase. M-am îndreptat și eu spre postul meu, asigurându-mă că experimentul cu cel de-al doilea cadavru nu va avea loc mai devreme de ora opt dimineața.

Experimentul îmi lăsase o impresie copleșitoare și, scufundându-mă în fotoliul imens din anticameră, am încercat un timp să înțeleg ce este de fapt Vîbegallo: un prostănac sau un demagog șiret și cârpaci. În mod evident, valoarea științifică a tuturor cadavrelor lui era egală cu zero. Modele bazate pe dubleții proprii puteau fi create de orice lucrător care susținuse o disertație de magistru și care urmase un curs special, cu durata de doi ani, având ca temă transgresiunea neliniară. Nu era dificil nici să atribui acestor modele calități magice, pentru că existau îndrumare, tabele și manuale pentru magicienii aspiranți. Prin firea lor, aceste modele nu dovedeau niciodată nimic și nu prezentau din punct de vedere științific un interes mai mare decât scamatoriile cu cărțile de joc sau înghițirea săbiilor. Desigur, toți acești sărmani scriitorași puteau fi înțeleși atunci când se lipeau de Vîbegallo ca mușteleș de rahat, pentru că din punctul de vedere al unui nespecialist toate acestea erau neobișnuit de spectaculoase, îl făceau să tremure respectuos, cu senzația vagă a existenței unor posibilități colosale, încă nevalorificate. Mai greu era de înțeles Vîbegallo, cu atracția lui bolnăvicioasă pentru reprezentațiile de circ și exploziile în public destinate celor curioși, lipsiți de posibilitatea (chiar și de dorința) de a înțelege esența problemei. Fără a-i lua în considerare pe cei câțiva absolutiști, extrem de obosiți din cauza frecventelor deplasări în interes de serviciu și care erau ahtiați după interviuri referitoare la starea lucrurilor în infinit, nimeni din Institut nu făcea, ca să ne exprimăm delicat, abuz de contacte cu presa: era socotit un lucru de

prost gust și exista o profundă motivație interioară în acest sens.

Problema este că întotdeauna cele mai interesante și rafinate rezultate științifice au calitatea de a părea profanilor absurde, de neînțeles și plictisitoare. În zilele noastre, oamenii care n-au de-a face cu știința așteaptă de la ea minuni și numai minuni, și sunt practic incapabili să deosebească adevărata minune științifică de o scamatorie sau de un *salto mortale* intelectual. Știința magiei și vrăjitoriei nu face excepție. Mulți pot să organizeze în studioul TV o conferință a stafiilor celebre sau să sfredelească doar cu privirea o gaură într-un perete din beton de jumătate de metru grosime, dar asta nu folosește nimănui, deși ar provoca entuziasmul respectabilului public, incapabil totuși să înțeleagă și să-și imagineze în ce măsură știința a împletit și a amestecat noțiunile specifice basmului cu realitatea. Ia încercați să găsiți legătura internă, de esență, între forța de penetrare a privirii și caracteristicile filologice ale cuvântului „beton". Încercați să rezolvați această micuță problemă particulară, cunoscută sub denumirea de „Marea problemă Awers". A rezolvat-o Oyra-Oyra, creând teoria comunității fantastice și armând bazele unui capitol complet nou în domeniul magiei matematice, dar aproape nimeni nu a auzit de Oyra-Oyra, în timp ce toți îl cunosc foarte bine pe profesorul Vîbegallo (Cum, lucrați la CANCI? Ce mai face Vîbegallo? Ce a mai creat nou?) Aceasta se întâmplă pentru că ideile lui Oyra-Oyra pot fi înțelese doar de două-trei sute de oameni pe tot globul pământesc, iar dintre acești două-trei sute mulți sunt membri corespondenți, și din păcate niciunul nu e corespondent de presă. Iar lucrarea clasică a lui Vîbegallo, *Bazele tehnologiei de fabricare a bocancilor autoîncălțători,* o lucrare plină de trăncăneli demagogice, a creat la timpul ei mare zarvă datorită lui B. Pitomnik. (Mai târziu s-a aflat că bocancii autoîncălțători costau mai mult decât o motocicletă și nu suportau praful și umezeala.)

Era târziu. Eram tare obosit și am adormit pe nesimțite. Am visat numai spurcăciuni: țânțari gigantici miriapozi, cu bărbi *à la* Vîbegallo, găleți vorbitoare pline cu zer, un cazan ce alerga pe scări cu piciorușele lui scurte. Uneori un spiriduș indiscret își mai arunca o privire în visul meu, dar, văzând asemenea orori, fugea înfricoșat. M-am trezit din cauza unei dureri și am văzut alături un țânțar bărbos și posomorât, care încerca să-și înfigă în gamba mea trompa groasă cât un stilou.

„Zât", am țipat la el și l-am lovit cu pumnul peste ochiul holbat.

Țânțarul hârâi supărat și fugi într-o parte. Era cu pete roșcate, mare cât un câine. Probabil că în timp ce visasem rostisem involuntar formula materializării și fără să-mi fi dat seama scosesem din neant acest animal posomorât. N-am reușit să-l trimit înapoi de unde a venit. M-am înarmat atunci cu volumul *Ecuațiile magiei matematice,* am deschis ferestruici și am gonit țânțarul afară, în ger. Viscolul îl prinse imediat în vârtejul lui și-l făcu numaidecât invizibil în întuneric. „Uite așa apar senzațiile nesănătoase", m-am gândit.

Era șase dimineața. Am ciulit urechile. În Institut era liniște. Ori munceau cu toții sârguincioși, ori plecaseră deja acasă. Ar fi trebuit să mai dau o raită, dar nu mai aveam chef să merg nicăieri și mi-era foame, pentru că nu mai mâncasem de aproape optsprezece ore. M-am hotărât să trimit în locul meu un dublet.

În general, deocamdată sunt un magician foarte prost. Lipsit de experiență. Dacă ar fi fost cineva alături n-aș fi riscat niciodată să-mi demonstrez ignoranța, dar eram singur și m-am încumetat să risc și să fac totuși nițică practică. Am găsit o formulă generală în *Ecuațiile magiei matematice,* am introdus în ea parametrii mei, am făcut toate demersurile necesare și am rostit toate expresiile indispensabile, în caldeeana veche. Și iată că învățătura și munca mută munții din loc. Pentru prima dată în viață am reușit să fac un dublet bun. Totul era la locul lui, ba el chiar semăna puțin cu mine, atâta doar că ochiul stâng nu știu de ce nu se deschidea, iar la mâini avea câte șase degete. I-am explicat sarcinile, el a dat din cap, a făcut o reverență și s-a îndepărtat, clătinându-se. De atunci nu l-am mai văzut niciodată. Poate a nimerit din întâmplare în buncărul în care stătea Zmeul-Zmeilor sau poate a plecat într-o călătorie nesfârșită pe obada Roții Norocului – nu știu, zău nu știu. Oricum, am uitat repede de el, pentru că mă hotărâsem să-mi pregătesc micul dejun.

Nu sunt un om pretențios. Nu voiam decât un sandviș cu parizer și o ceașcă plină cu cafea neagră. Nu înțeleg cum s-a întâmplat, dar mai întâi a apărut pe masă un halat de doctor [46], bine uns cu unt. Când dispăru primul șoc cauzat de uimire, am cercetat cu atenție halatul. Untul nu era nici din grăsime animală, nici vegetală. Ar fi trebuit acum să distrug halatul și să iau totul de la început, dar, cu o îngâmfare dezgustătoare, m-am închipuit un Dumnezeu-creator și am mers pe calea transformărilor succesive. Alături de halat o sticlă cu un lichid negru înăuntru, iar halatul, după o scurtă perioadă de timp, începu să se carbonizeze pe la margini. Fără să pierd vremea, mi-am conturat mai precis imaginile, insistând asupra formei cănii și

a cărnii de vită. Sticla se transformă în cană, lichidul nu se modifică, o mânecă a halatului se contractă și prinse consistență, se întinse, deveni roșcată și începu să tresară. M-au trecut toate sudorile de frică, până m-am convins că era o coadă de vacă. M-am ridicat din fotoliu și m-am retras într-un colț. Coada nu s-a mai transformat în nimic, dar și așa priveliștea era sinistră. Am mai încercat o dată și coada s-a prefăcut într-un spic. M-am concentrat, am închis ochii și am început să-mi imaginez cu toată claritatea posibilă o bucată de pâine obișnuită, de secară – cum o tai în felii, cum o ung cu unt, făcut din caimac, cum iau untul dintr-o untieră de cristal, cum pun pe felie un rotocol de salam de vară, semiafumat, de Poltava 47, mai dă-l încolo de parizer. În ceea ce privește cafeaua, m-am hotărât să mai aștept. Când am deschis precaut ochii, pe halatul de doctor se găsea o bucată mare de cristal de munte, înăuntrul căruia se zărea ceva întunecos. Am ridicat cristalul, iar după cristal se târî și halatul, inexplicabil lipit de el. În interiorul cristalului am deslușit mult doritul sandviș, foarte asemănător cu unul adevărat. Am gemut și am încercat în gând să sparg cristalul. Pe cristal apăru o rețea densă de crăpături, așa că sandvișul aproape dispăru din vedere. „Tâmpitule!“ mi-am zis. „Ai mâncat mii de sandvișuri și nu ești capabil să-ți imaginezi unul cât de cât clar. Nu te agita, nu este nimeni pe aici, n-are cine să te vadă. Nu este nici lucrare de control, nici examen, nu îți pune nimeni notă. Mai încearcă o dată.“ Și am încercat. Mai bine n-aș fi încercat. Nu știu de ce, imaginația mi se aprinse, în creier îmi licăreau și se stingeau cele mai neașteptate asociații și, pe măsură ce încercam, anticamera se umplea de lucruri stranii. Multe dintre ele ieșiseră probabil din subconștient, din jungla deasă a memoriei ereditare, din frica primitivă, înăbușită de învățământul superior. Aveau picioare și se mișcau continuu, scoțând sunete odioase, erau indecente, agresive și tot timpul se luptau între ele. Priveam în jur, terorizat. Totul îmi amintea izbitor de gravurile străvechi ce ilustrau scene din ispitele sfântului Anton. Cel mai neplăcut era un platou oval, cu „labe“ de păianjen, acoperit pe margini cu păr aspru și rar. Nu știu ce voia de la mine, dar plecă mereu într-un colț îndepărtat al camerei și de acolo, luându-și avânt, fugea repede spre mine și mă izbea cu toată forța sub genunchi, până când nu l-am lipit de perete cu fotoliul. Într-un sfârșit, am reușit să distrug o parte din lucruri, celelalte risipindu-se și ascunzându-se prin colțuri. Au rămas platoul, halatul cu cristalul, cana cu lichidul negru, care ajunsese în cele din urmă la

dimensiunile unei carafe. Am luat-o cu ambele mâini și am mirosit-o. Cred că era cerneală neagră. Platoul se tot foia dincolo de fotoliu, zgâriind cu labele linoleumul colorat și scoțând mârâituri abjecte. Mă simțeam foarte stânjenit.

Pe coridor se auziră niște pași și voci, ușa se deschise larg și în prag apăru Ianus Poluektovici, care spuse după cum îi era obiceiul: „Așa". Am început să mă agit. Ianus Poluektovici trecu în cabinetul său și, dintr-o singură mișcare universală a sprâncenei, lichidă în treacăt toată *kunst-camera* [48] creată de mine. Îl urmară Fiodor Simeonovici, Cristobal Junta, care ținea în colțul gurii un trabuc gros, negru, Vîbegallo, bosumflat, și Roman Oyra-Oyra, foarte decis. Toți erau îngrijorați, foarte grăbiți și nu mă băgară în seamă. Ușa de la cabinet rămase deschisă. M-am așezat la locul meu cu un suspin de ușurare și aici am descoperit că mă așteaptă o cană mare din porțelan, plină cu cafea aburindă, și o farfurie cu sandvișuri. Unul dintre titani avusese totuși grijă de mine, dar nu știam care dintre ei. Am început să mănânc, trăgând cu urechea la discuția din cabinet.

– Vom începe prin a spune, se auzi glasul lui Cristobal Josevici, disprețuitor și rece, că, iertați-mi expresia, „Maternitea" dumneavoastră se află exact sub laboratoarele mele. Ați provocat deja o explozie și drept urmare am fost nevoit să aștept zece minute până când mi-au fost înlocuite în laborator toate geamurile plesnite. Tare mă tem că nu veți ține seama de argumentele cu caracter general și tocmai de aceea voi porni de la considerente pur egoiste…

– Asta, măi drăguță, este treaba mea cu ce mă ocup la mine în cabinet, răspunse Vîbegallo în falset. Nu mă privește etajul vostru, deși în ultimul timp dă la voi curge încontinuu apă vie. Mi s-a udat tot tavanul și din cauza asta apar ploșnițe. Deci nu mă privește etajul vostru și nici pe voi să nu vă intereseze etajul meu.

– Pu-puișorule, murmură Fiodor Simeonovici, Amvrosi Ambruazovici! Ar tre-trebui să ținem sea-seamă de po-posibilele complicații… Do-doar nu se ocupă ni-nimeni de, să zicem, dra-dragonul din clădire, de-deși există și materiale re-refractare, și…

– Nu am niciun dragon, io-l am pe Omul fericit! Un gigant al spiritului! Ce ciudat discutați, tovarășe Kivrin, ce ciudate analogii, cât dă străine sunt ele! Modelul omului ideal și un dragon oarecare, neclasificat, care aruncă foc!…

– Pu-puișorule, problema nu co-constă în faptul că este ne-neclasificat, ci în fa-faptul că el poate de-declanșa un incendiu.

– Poftim, iarăși! Omul ideal poate provoca un incendiu! Nu gândiți deloc, tovarășe Fiodor Simeonovici!

– Eu vo-vorbesc despre dra-dragon…

– Iar eu vorbesc despre orientarea dumneavoastră greșită! Dumneavoastră ștergeți, Fiodor Simeonovici! Dumneavoastră treceți sub tăcere totul în fel și chip! Desigur ștergem contradicțiile… între intelectual și fizic… între oraș și sat… între bărbat și femeie, în sfârșit… Dar nu vă vom permite să acoperiți prăpastia, Fiodor Simeonovici!

– Care pră-prăpastie? Ce-i dră-drăcovenia asta, Ro-Roma, la urma urmei?… Du-dumneavoastră deja i-ați e-explicat în fața mea! Eu vă spun, Am-amvrosi Ambruazovici că experimentul du-dumneavoastră este pe-periculos, înțelegeți?… Se pot a-aduce daune orașului, înțelegeți?

– Las' că înțeleg io totu'. Eu nu permit ca omul ideal să iasă din găoace în vânt, pe câmpul gol!

– Amvrosi Ambruazovici, spuse Roman, pot să vă repet argumentele mele. Experimentul este periculos fiindcă…

– Uite ce, Roman Petrovici, mă tot uit la dumneata și nu reușesc să pricep cum poți folosi asemenea expresii la adresa omului ideal. Omul ideal, carevasăzică, i se pare lui periculos!

Aici Roman, probabil din cauza tinereții, își pierdu răbdarea.

– Nu este omul ideal! urlă el. Nu e decât un geniu consumator!

Se așternu o tăcere sinistră.

– Cum ați spus? tună înfricoșător Vîbegallo. Repetați. Cum i-ați spus omului ideal?

– Ia-ianus Poluektovici, interveni Fiodor Simeonovici, prietene, totuși nu se poa-poate așa…

– Nu se poate! exclamă Vîbegallo. Corect, tovarășe Khrin, nu se poate! Avem un experiment științific dă răsunet mondial! Gigantul spiritului trebuie să apară aici, între pereții Institutului nostru! Este simbolic! Tovarășul Oyra-Oyra, cu orientarea lui pragmatică, tovarăși, abordează problema de pe o poziție utilitaristă! Și tovarășul Junta privește la fel de îngust! Nu vă uitați la mine, tovarășe Junta, nu m-au speriat jandarmii țarului, n-o să mă sperii eu nici dă dumneata! Este oare, tovarăși, în spiritul nostru să ne temem de experiment? Desigur, tovarășul Junta, ca fost cetățean străin și angajat al bisericii, poate să mai aibă câte un moment de rătăcire, dar dumneavoastră, tovarășe Oyra-Oyra, și dumneavoastră, Fiodor

Simeonovici, sunteți doar niște simpli oameni din popor!

– Te-terminați cu de-demagogia! explodă în fine și Fiodor Simeonovici. Cu-cum nu vă e ru-rușine să îndrugați asemenea ab-absurdități? Ce fel de om si-simplu sunt eu pentru du-dumneavoastră? Și ce fel de cu-cuvânt mai e și ăsta: si-simplu? Doar du-dubleții sunt simpli la noi!…

– Eu pot să vă spun un singur lucru, zise cu indiferență Cristobal Josevici. Sunt fostul simplu Mare Inchizitor și vă voi interzice accesul la autoclava dumneavoastră până când voi avea garanții că experimentul se va desfășura pe poligon.

– N-nu mai aproape de cinci ki-kilometri de oraș, adăugă Fiodor Simeonovici. Ba chiar ze-zece.

Se părea că Vîbegallo n-avea niciun chef să-și care aparatura din laborator și să se târască până la poligon, în plin viscol, într-un loc unde nu era suficientă lumină pentru reportajele filmate.

– Deci așa, spuse el, e clar. Separați știința noastră de popor. Atunci poate că nu la zece, ci direct la zece mii de kilometri, Fiodor Simeonovici? Undeva dă partea cealaltă? Undeva în Alaska, Cristobal Josevici, sau de unde oți fi? Așa să și spuneți, direct. Iar noi o să notăm.

Se așternu iarăși tăcerea și se auzea doar cum sâsâie groaznic Fiodor Simeonovici, incapabil să-și recapete graiul.

– Acum vreo trei sute de ani, rosti glacial Junta, pentru asemenea cuvinte v-aș fi invitat la o plimbare în afara orașului, unde v-aș fi scuturat praful de pe urechi și v-aș fi spintecat de la un capăt la celălalt.

– Nu-i nimic, nu-i nimic, spuse Vîbegallo. Aici nu sunteți în Portugalia. Nu vă place critica. Acum vreo trei sute de ani nici eu nu prea m-aș fi sinchisit dă tine, catolic neisprăvit.

Mă potopi un sentiment de ură. De ce tace Ianus? Oare cât se mai poate îndura? Niște pași tulburară liniștea, în anticameră intră Roman, palid și cu dinții încleștați, și făcu dubletul lui Vîbegallo doar pocnind din degete. Apoi luă cu voluptate dubletul de piept, începu să-l scuture, îl înșfăcă de barbă, trase de câteva ori cu satisfacție, se liniști, distruse dubletul și se întoarse în cabinet.

– De fapt, ar trebui să v-vă gonim, Vî-vîbegallo, spuse deodată Fiodor Simeonovici, cu o voce liniștită. Du-dumneavoastră, după cum se vede, su-sunteți o figură ne-neplăcută.

– Critica, critica nu vă place, răspunse Vîbegallo, gâfâind. Și iată

că, în sfârșit, Ianus Poluektovici începu pe neașteptate să vorbească. Vocea lui era puternică, egală, ca a căpitanilor jack-londonieni.

– Conform rugăminții lui Amvrosi Ambruazovici, experimentul va avea loc astăzi la orele zece zero-zero. Având în vedere faptul că experimentul va duce la distrugeri considerabile, putând provoca chiar jertfe omenești, stabilesc locul experimentului în sectorul îndepărtat al poligonului, la cincisprezece kilometri de marginea orașului. Cu acest prilej, îi mulțumesc anticipat lui Roman Petrovici pentru curajul și prezența lui de spirit.

Un timp cred că toți am rumegat această hotărâre. În orice caz, eu am rumegat-o. Ianus Poluektovici își exprimase gândurile într-o manieră, fără-ndoială, stranie. De altfel, toți recunoșteau faptul că el oricum vede problemele cel mai bine. De fapt, mai fuseseră precedente.

– Mă duc să chem mașina, spuse brusc Roman și trecu, probabil, prin perete, pentru că nu a mai apărut în anticameră.

Fiodor Simeonovici și Junta, probabil, dădură aprobator din cap, iar Vîbegallo, venindu-și în fire, exclamă:

– Justă hotărâre, Ianus Poluektovici! Ne-ați amintit la timp de vigilența pierdută. Cât mai departe, cât mai departe dă priviri străine. Numai că aș avea nevoie de niște încărcători-descărcători. Autoclava e grea la mine, carevasăzică, e totuși dă vreo cinci tone…

– Desigur, spuse Ianus. Luați.

În cabinet se auzi cum sunt mișcate fotoliile și atunci mi-am băut în grabă cafeaua.

În cursul orei următoare am stat numai la intrare și, împreună cu cei care mai rămăseseră în Institut, am privit cum au încărcat autoclava și cum, pentru orice eventualitate, au mai adăugat stereotuburi, paravane blindate și șube. Viscolul încetase, dimineața era geroasă și senină.

Roman aduse camionul cu șenile. Vârcolacul Alfred a adus încărcătorii hecatonchiri. Kott și Hies se bucurară din toată inima, provocând o larmă voioasă din sute de gâturi și suflecându-și din mers sutele de mâneci. Doar Briareu se târa în urma lor, cu degetul vătămat scos la vedere, văitându-se că nu mai poate de durere și că are câteva capete amețite; normal, nu dormise toată noaptea. Kott luă autoclava, Hies restul. Atunci Briareu, văzând că nu-i mai rămâne nimic de făcut, începu să dea dispoziții și să ajute cu sfaturi. Fugi înainte, deschise și ținu ușile, se lăsă pe vine și, uitându-se de

jos, țipă de câteva ori: „Merge! Merge!“ sau „Ține dreapta! S-a agățat!“ În cele din urmă a fost călcat pe mână și atunci l-au înghesuit între autoclavă și perete. Începu să plângă cu suspinuri și sughițuri, așa că Alfred îl duse înapoi în vivariu.

În camion se aglomerase destul de multă lume. Vîbegallo s-a urcat în cabina șoferului. Era foarte supărat și îi întreba pe toți cât e ceasul. Camionul plecă, dar se întoarse după cinci minute, pentru că se descoperise lipsa corespondenților de presă. Până i-au căutat, Kott și Hies au început să arunce cu bulgări de zăpadă, ca să se mai încălzească, și au spart două geamuri. Apoi Hies se legă de un bețiv cam matinal care țipa întruna: „Bă, toți pe unul, da?“ L-au înhățat pe Hies și l-au vârât înapoi în camion. Își dădea ochii peste cap și înjura înfiorător în limba elenă. Au apărut G. Pronițatelnîi și B. Pitomnik, buimaci de somn și camionul plecă într-un final.

Institutul deveni pustiu. Era opt și jumătate. Tot orașul dormea. Tare mult aș fi vrut să merg cu ceilalți la poligon, dar nu am avut de ales și, oftând, am pornit să fac al doilea rond.

Căscam și străbăteam coridoarele, stingând luminile peste tot, până am ajuns la laboratoarele lui Vitka Korneev. Pe Vitka nu îl interesau experimentele lui Vîbegallo. Spunea că pe ăștia de-alde Vîbegallo trebuie să-i predai fără milă lui Junta, ca pe niște cobai, pentru a se clarifica odată dacă sunt sau nu mutanți zburători. Tocmai de aceea Vitka nu plecă nicăieri, ci stătea pe divanul-teleportator, fuma și conversa liniștit cu Edik Amperian. Edik stătea lungit alături și, privind gânditor spre tavan, sugea o caramelă. Pe masă, în cădița plină cu apă, înota vioi bibanul.

– La mulți ani! am spus.

– La mulți ani! răspunse prietenos Edik.

– Uite, să spună și Sașka, propuse Korneev. Sașa, există viață neproteică?

– Nu știu, am spus. Nu am văzut. De ce?

– Ce-i aia „nu am văzut“? Câmpul M de asemenea nu l-ai văzut niciodată, dar îi calculezi intensitatea.

– Și ce dacă? am spus. Mă uitam la bibanul din cădiță. Bibanul înota voinicește în cercuri, înclinându-se la viraje, și atunci se observa că avea măruntaiele scoase. – Vitka, totuși ai reușit?

– Sașa nu vrea să vorbească despre viața neproteică, spuse Edik. Și pe bună dreptate.

– Se poate trăi fără albumină, am zis, dar cum trăiește el fără

măruntaie?

– Iar tovarășul Amperian susține că fără albumină nu se poate trăi, spuse Vitka, făcând ca fumul de la țigară să se transforme într-un vârtej, care începu să se deplaseze prin cameră, ocolind lucrurile.

– Eu am spus că viața înseamnă albumină, îl contrazise Edik.

– Nu simt diferența, zise Vitka. Tu spui că dacă nu există albumină, atunci nu există nici viață.

– Da.

– Atunci, ăsta ce e? întrebă Vitka, fluturând slab din mână. Alături de cădiță apăru pe masă o ființă dezgustătoare, care semăna în același timp cu un arici și cu un păianjen. Edik se ridică puțin și se uită pe masă.

– A, făcu el și se culcă din nou. Asta nu e viață. Este un strigoi. Ce, Koșcei Nemuritorul e o ființă neproteică?

– Nu știu ce mai vrei, spuse Korneev. Se mișcă? Se mișcă. Se hrănește? Se hrănește. Poate să se și înmulțească. Vrei să se înmulțească chiar acum?

Edik se ridică din nou și se uită pe masă. Ariciul-păianjen se învârtea pe loc, neîndemânatic. Părea că ar fi vrut să meargă concomitent în toate cele patru zări ale lumii.

– Strigoiul nu are viață, spuse Edik. Strigoiul există atâta timp cât există și viața rațională. Pot să fiu și mai exact: atâta timp cât există magi. Strigoiul este rebutul activității magicienilor.

– Bine, spuse Vitka.

Ariciul-păianjen dispăru. În locul lui apăru pe masă un mic Vitka Korneev, o copie exactă a adevăratului Vitka, doar că de dimensiunile unei mâini. Copia pocni din degetele ei micuțe și creă un microdublet de dimensiuni și mai mici. Acesta pocni și el din degete. Apăru un dublet de mărimea unui stilou, apoi unul de mărimea unei cutii de chibrituri. În cele din urmă apăru unul cât un degetar.

– Ajunge? întrebă Vitka. Fiecare dintre ei este un magician și în niciunul dintre ei nu există nici măcar o moleculă de albumină.

– Este un exemplu prost, spuse cu regret Edik. În primul rând, ei nu diferă cu nimic, în principiu, de o mașină unealtă cu program. În al doilea rând, ei nu sunt un produs al evoluției, ci un produs al măiestriei tale proteice. Nu cred că merită să discutăm dacă evoluția este în stare să dea naștere unor mașini-unelte cu program, capabile să se autoreproducă.

– Multe mai știi tu despre evoluție, spuse brutal Korneev. Ce să spun, s-a găsit noul Darwin! Ce importanță are dacă e un proces chimic sau o activitate rațională? Nici strămoșii tăi nu sunt toți proteici. Stră-stră-străbunica ta era, sunt gata să recunosc, destul de complexă, dar nu avea nici măcar o moleculă de albumină. Poate că și așa-zisa noastră activitate rațională este la fel, o varietate a evoluției. De unde știm noi că țelul naturii este crearea tovarășului Amperian? Poate că țelul naturii este crearea strigoilor prin intermediul tovarășului Amperian. Este posibil.

– E clar, e clar. La început protovirusul, apoi albumina, apoi tovarășul Amperian și în final întreaga planetă va fi populată cu strigoi.

– Întocmai, spuse Vitka.

– Iar noi toți vom dispărea din cauza inutilității.

– Și de ce nu? întrebă Vitka.

– Am un amic, spuse Edik, care susține că omul nu este decât o verigă intermediară, necesară naturii pentru a atinge apogeul creației: un păhărel cu coniac și o felioară de lămâie.

– La urma urmei, de ce nu?

– Păi, fiindcă nu vreau eu, spuse Edik. Natura are țelurile ei, eu pe ale mele.

– Antropocentrist, spuse disprețuitor Vitka.

– Da, spuse mândru Edik.

– N-am ce discuta cu antropocentriștii, spuse grosolan Vitka.

– Atunci, hai să spunem bancuri, propuse Edik și mai băgă în gură o caramelă.

Pe masă, dubleții lui Vitka își continuau activitatea. Cel mai mic dublet era deja cât o furnică. În timp ce ascultam disputa antropocentristului cu cosmocentristul îmi veni o idee.

– Măi, băieți, am spus, prefăcându-mă brusc înviorat. De ce n-ați plecat la poligon?

– De ce să plecăm? întrebă Edik.

– Totuși este interesant…

– Eu nu mă duc niciodată la circ, spuse Edik. Și în afară de asta: *Ubi nil vales, ubi nil velis.* [49]

– Asta o spui despre tine însuți? întrebă Vitka.

– Nu. Despre Vîbegallo.

– Măi, băieți, am spus, mie îmi place tare mult la circ. Nu vă e

totuna unde spuneți bancurile?

– Adică? întrebă Vitka.

– Stați de gardă în locul meu, iar eu dau o fugă până la poligon.

– Să deconectați aparatele, să stingeți incendiile și să amintiți tuturor despre legislația muncii.

– E frig, îmi aminti Vitka. Ger. Vîbegallo.

– Tare mult îmi doresc, am spus. Totul pare atât de enigmatic.

– Ce zici, lăsăm copilul? întrebă Vitka, uitându-se la Edik.

Edik aprobă cu o mișcare a capului.

– Du-te, măi, Privalov, spuse Vitka. Dar asta o să te coste patru ore din timpul de lucru al mașinii.

– Două, am spus repede, prevăzând o astfel de alternativă.

– Cinci, spuse impertinent Vitka.

– Bine. Fie trei. Și așa lucrez tot timpul pentru tine.

– Șase, spuse imperturbabil Vitka.

– Vitea, interveni Edik, o să-ți crească păr pe urechi.

– Și-ncă roșcat, am spus cu răutate. Poate chiar cu niște fire verzui.

– Bine, cedă Vitka. Du-te pe gratis. Mă mulțumesc și cu două ore.

Ne-am îndreptat spre anticameră. Pe drum magiștrii începură o discuție neclară, în contradictoriu, despre oarecare ciclotație, iar eu am fost nevoit să-i întrerup, ca să mă teleporteze pe poligon. Deja îi plictisisem, iar ei, pentru a scăpa cât mai grabnic de mine, făcură teleportarea cu atâta energie, încât n-am mai avut timp să mă îmbrac și am zburat cu spatele înainte în mulțimea de spectatori.

Pe poligon totul era pregătit. Publicul se ascunsese în spatele panourilor blindate. Vîbegallo se zărea în tranșeea proaspăt săpată cum privea încrezător printr-un stereotub mare. Fiodor Simeonovici și Cristobal Junta, care țineau în mâini un binoclu cu factorul de mărire patruzeci, discutau încetișor în latină. Îmbrăcat într-o șubă uriașă, Ianus Poluektovici stătea indiferent de o parte și scormonea zăpada cu bastonul. B. Pitomnik stătea pe vine, lângă tranșee, cu agenda deschisă și cu stiloul pregătit, iar G. Pronițatelnîi cu foto- și cineaparatele atârnate pe el, își freca obrajii înghețați și-și bătea picioarele unul de celălalt, jucând pe loc în spatele lui B. Pitomnik.

Cerul era senin, luna plină cobora spre apus. Săgețile cețoase ale aurorei boreale apăreau tremurând printre stele și dispăreau iarăși. Zăpada strălucea în vale și cilindrul mare, oval, al autoclavei se profila extrem de clar la o sută de metri distanță de noi. Vîbegallo

dădu la o parte stereotubul, își drese vocea și spuse:

– Tovarăși! To-va-răși! Ce vedem noi în acest stereotub? În acest stereotub, tovarăși, noi observăm, cuprinși de simțăminte complicate, cu respirația tăiată de emoție, cum capacul dă protecție începe să se deșurubeze automat… Scrieți, scrieți, se adresă el lui B. Pitomnik. Și scrieți cât mai exact… Deci, carevasăzică, se deșurubează automat. Peste câteva minute vom asista la apariția printre noi a omului ideal – șevalie, carevasăzică, san pior e san reproș [50]…

Vom avea aici modelul nostru, simbolul nostru, visul nostru înaripat! Și noi, tovarăși, trebuie să întâmpinăm acest gigant al nevoilor și abilităților în mod corespunzător fără discuții, dispute minore și alte atacuri. Pentru ca scumpul nostru gigant să ne vadă cum suntem noi cu adevărat într-o singură formație și în rânduri strâns unite. Deci, să ascundem, tovarăși, semnele noastre din naștere, cine le mai păstrează încă, și să întindem mâna spre visul nostru!

Vedeam și cu ochiul liber cum se deșuruba capacul autoclavei și cum căzu apoi, fără zgomot, în zăpadă. Din autoclavă izbucni prelung, până la stele, un jet de abur.

– Dau explicații presei… abia începu Vîbegallo, dar chiar atunci îl întrerupse un urlet înfiorător.

Pământul se clătină și începu să fugă de sub picioare. Se ridică un nor imens de zăpadă. Toți căzură unii peste alții, am fost și eu aruncat cât colo și rostogolit prin zăpadă. Urletul crescu în intensitate și când, agățându-mă de șenila camionului, m-am ridicat cu mare greutate în picioare, am văzut în lumina moartă a lunii cum marginea orizontului se târăște sinistru, înfășurându-se în interior, semănând acum cu o ceașcă gigantică, am văzut cum se clatină amenințător panourile blindate, cum spectatorii fug care încotro, cum se prăbușesc și cum iarăși se ridică plini de zăpadă. Am văzut cum Fiodor Semionovici și Cristobal Junta, acoperiți de cupolele multicolore ale propriilor câmpuri protectoare, se dau îndărăt sub presiunea vijeliei și cum, ridicând mâinile, încearcă să extindă protecția asupra tuturor; am văzut cum vârtejul sfâșie protecția în bucăți ce prind să zboare deasupra văii asemenea unor baloane imense de săpun care plesnesc atunci când ating cerul înstelat. L-am văzut pe Ianus Poluektovici, cu gulerul ridicat, cum se întoarce cu spatele la vânt și se proptește bine în bastonul înfipt în pământul deszăpezit, cum se uită la ceas. Acolo unde era autoclava se învârtea

un nor compact de abur, iluminat din interior de o lumină roșie; orizontul se unduia violent și, în general, părea că ne aflăm cu toții pe fundul unui urcior uriaș. Apoi, foarte aproape de epicentrul acestei monstruozități cosmice, apăru pe neașteptate Roman, în paltonul său verde, care imediat începu a i se rupe în fâșii pe umeri. Roman își luă avânt și aruncă din toate puterile în aburul urlător ceva mare, cu sclipiri de sticlă, apoi se trânti imediat cu fața la pământ, acoperindu-și capul cu mâinile. Din nor țâșni fizionomia hidoasă, schimonosită de turbare, a unui djinn, cu ochii bulbucați de furie. Deschizându-și botul într-un hohot neauzit, djinnul își flutură urechile imense și păroase și imediat ne izbi mirosul de ars, în timp ce deasupra viscolului se înălțară zidurile iluzorii ale unui castel minunat, care imediat se scuturară și se prăbușiră, iar djinnul, transformându-se într-o limbă prelungă de foc portocaliu, dispăru în înaltul cerului.

Timp de câteva secunde se așternu liniștea. Apoi, cu un vuiet greu, orizontul coborî la locul lui. Am fost proiectat undeva sus de tot, iar când mi-am venit în fire am observat că stau în patru labe, aproape de camion.

Zăpada dispăruse. Tot câmpul era negru. Acolo unde în urmă cu un minut se aflase autoclava, acum se căsca o groapă mare, în formă de pâlnie. Din adâncurile ei se înălța un firicel de fum alb și mirosea a ars.

Cei prezenți începură să se ridice de jos. Toți aveau fețele murdare și crispate. Mulți își pierduseră vocea, tușeau, scuipau și gemeau încetișor. Au început să se curețe și atunci s-a văzut că unii rămăseseră doar în lenjeria de corp. Întâi se auzi un murmur, apoi urmară țipetele: „Unde îmi sunt pantalonii? De ce sunt fără pantaloni? Doar am avut pantalonii pe mine.“, „Tovarăși! Nu a văzut nimeni ceasul meu?“, „Și al meu!“, „Și al meu a dispărut!“, „Nu mai am dintele de platină! Astă-vară mi l-am pus…“, „Aoleu, iar mie mi-a dispărut inelul… Și brățara“, „Unde e Vîbegallo? Este revoltător! Ce înseamnă asta?“, „Să le ia dracu de ceasuri și de dinți! Sunt teferi toți oamenii? Câți am fost?…“, „Dar de fapt ce s-a întâmplat? Ce explozie!… Djinnul… Unde este gigantul spiritului?“, „Unde e consumatorul?“, „Dar unde e totuși Vîbegallo?“, „Ai văzut orizontul? Știi cu ce seamănă asta?“, „Cu restrângerea spațiului, știu eu chestiile astea…“, „Este frig numai în maiou, dați-mi ceva să pun pe mine…“, „U-unde e acest Vî-vîbegallo? Unde e pro-prostul ăla?“

Pământul începu să se miște și din tranșee apăru Vîbegallo. Era

fără pâslari.

– Explic presei, spuse acesta răgușit.

Nu fu lăsat să explice. Magnus Fiodorovici Redkin, care venise în mod special pentru a afla, în sfârșit, ce înseamnă adevărata fericire, sări la Vîbegallo și, agitându-și pumnii încleștați, începu să urle:

– Este o șarlatanie! O să răspundeți pentru asta! Ce bâlci! Unde mi-e căciula? Unde mi-e șuba? Am să vă reclam! Mai întreb o dată, unde mi-e căciula?

– În deplină concordanță cu programul… mormăi Vîbegallo, uitându-se împrejur. Scumpul nostru gigant…

Fiodor Simeonovici se apropie de el.

– Dumneata, dra-dragule, îți i-irosești talentul. A-ar trebui să întărim se-secția Magia Defensivă cu du-dumneata. Pe oamenii du-dumitale ideali ar trebui să-i a-aruncăm asupra bazelor inamice. Pe-pentru înfricoșarea a-agresorului.

Vîbegallo bătu în retragere, ținând pavăză mâneca șubei. Se apropie de el și Cristobal Junta, care-l măsură din priviri și îi aruncă mănușile murdare la picioare, fără să scoată o vorbă, după care plecă. Gian Giacomo strigă din depărtare, nu înainte de a-și crea în grabă iluzia unui costum elegant:

– Asta-i fenomenal, seniori. Întotdeauna am nutrit pentru acest individ o oarecare antipatie, dar pentru nimic în lume nu mi-aș fi putut imagina așa ceva…

În acel moment, în sfârșit, înțeleseră situația și G. Pronițatelnîi și B. Pitomnik. Până atunci, zâmbind șovăitori, ei se uitaseră în gura fiecăruia, sperând să înțeleagă ceva. Apoi realizară că evenimentele nu decurg într-o deplină concordanță. G. Pronițatelnîi se apropie cu pași fermi de Vîbegallo și, apucându-l de umăr, spuse pe un ton extrem de categoric:

– Tovarășe profesor, cum aș putea să-mi recuperez aparatele? Trei aparate foto și unul de filmare.

– Și verigheta mea, adăugă B. Pitomnik.

– Pardon, spuse demn Vîbegallo. On vu demandera cand on ura bezuan de vu [51]. Așteptați explicații.

Corespondenții se fâstâciră. Vîbegallo le întoarse spatele; și se îndreptă spre groapa în formă de pâlnie. Acolo se găsea deja Roman.

– Câte nu sunt aici… spuse el încă din depărtare.

Gigantul consumator nu mai era în groapă. În schimb erau toate celelalte și încă foarte multe altele. Acolo erau fotoaparatele și

camerele de filmat, portofelele, șubele, inelele, colierele, pantalonii și dintele de platină. Acolo erau pâslarii lui Vîbegallo și căciula lui Magnus Fiodorov. Acolo era și fluierul meu de platină pentru chemarea comandoului special. În plus, s-au mai găsit acolo două Moskviciuri, trei automobile Volga, un seif metalic cu sigiliile CEC-ului local, o bucată mare de carne prăjită, două lăzi de votcă, o ladă de bere „Jiguli“ și un pat de fier cu bile nichelate.

Vîbegallo își încălță pâslarii și, zâmbind cu condescendență, anunță că acum discuția poate începe. „Puneți întrebări“, spuse el. Nu mai avu loc însă nicio discuție. Înfuriat, Magnus Fiodorovici chemă miliția. Iute ca vântul, sosi într-un jeep tânărul sergent Kovaliov. Am fost obligați să ne înscriem cu toții ca martori. Sergentul Kovaliov umbla în jurul gropii, încercând să descopere urmele criminalului. Găsi o placă dentară uriașă și căzu pe gânduri, uitându-se la ea. Recuperându-și aparatele, corespondenții vedeau totul într-o nouă lumină și-l ascultau acum cu cea mai mare atenție pe Vîbegallo, a cărui galimatie demagogică readucea în discuție diverse și nenumărate necesități. Devenise plictisitor și începuse să mă pătrundă frigul.

– Hai acasă, spuse Roman.

– Hai, am spus. De unde ai luat djinnul?

– L-am luat ieri din depozit. Pentru cu totul alte scopuri.

– Ce s-a întâmplat totuși? Iar s-a îndopat?

– Nu, doar că Vîbegallo este un prost, spuse Roman.

– Asta-i clar, l-am aprobat pe Roman. Dar de unde acest cataclism?

– Tot de acolo, spuse Roman. I-am zis de o mie de ori: „Dumneavoastră programați standardul superegocentricului. Va capta toate valorile materiale la care va putea ajunge, apoi va înfășura spațiul, se va transforma într-o crisalidă și va opri timpul.“ Iar Vîbegallo nu pricepe cu niciun chip că adevăratul gigant al spiritului nu atât consumă, cât gândește și simte.

– Toate astea sunt acum cenușă, continuă el, pe când ne apropiam în zbor de Institut. Asta este clar pentru toată lumea. Mai bine spune-mi de unde știa S-Ianus că totul se va petrece așa și nu altfel? A prevăzut totul. Atât distrugerile considerabile, cât și faptul că eu voi înțelege cum trebuie distrus gigantul, aflat încă în stare embrionară.

– Într-adevăr, m-am mirat eu. Ba chiar ți-a mulțumit. Anticipat.

– Straniu, nu-i așa? spuse Roman. Ar trebui să ne gândim cu foarte

mare atenție la toate astea.

Iar noi am început să ne gândim cu foarte mare atenție. Ne-a luat mult timp. Am reușit să ne dumirim pe deplin doar în primăvară și cu totul întâmplător. Dar asta este deja o cu totul altă istorie.

A treia istorie

Tot felul de deșertăciuni

1

„Când Dumnezeu a creat timpul, spun
irlandezii, l-a creat îndeajuns.“

H. Böll

Optzeci și trei la sută dintre toate zilele anului încep în felul următor: sună deșteptătorul. Acest sunet intră în ultimele visuri precum cârâitul spasmodic al perforatorului la afișarea rezultatelor, sau ca bubuiturile mânioase ale vocii de bas a lui Fiodor Simeonovici, sau ca scrâșnetul ghearelor de vasilisc când acesta se joacă în termostat.

În acea dimineață îl visasem pe Modest Matveevici Kamnoedov. Se făcea că devenise șeful centrului de calcul și mă învăța să lucrez cu „Aldanul“. „Modest Matveevici“, îi spuneam eu, „toate sfaturile dumneavoastră nu sunt decât niște halucinații bolnăvicioase.“ Iar el urla: „Vă r-r-rog, încetați cu asta! La voi totul este o pr-r-rostie! Ba-li-ver-r-rne!“ Atunci mi-am dat seama că nu este Modest Matveevici, ci deșteptătorul meu „Drujba“, de unșpe pietre, având reprezentat pe cadran un elefănțel cu trompa ridicată. Am lovit cu palma în masă, în jurul ceasului deșteptător, în timp ce mormăiam: „Am auzit, am auzit.“

Fereastra era larg deschisă, zăream cerul albastru intens de primăvară și simțeam răcoarea pătrunzătoare a primăverii. Pe cornișă se auzeau țopăiturile porumbeilor. În jurul abajurului de sticlă, atârnat de tavan, zburau lipsite de puteri trei muște, probabil primele pe anul acesta. Din când în când se repezeau brusc, parcă exasperate, dintr-o parte în alta, și cum eram buimăcit de somn, îmi veni o idee genială, și anume că muștele încercau probabil să

evadeze din planul bidimensional în care erau silite să zboare, și atunci le-am compătimit, erau încercări lipsite de orice speranță. Două muște se așezară pe abajur, a treia dispăru, iar eu m-am trezit definitiv.

Înainte de toate am aruncat pătura de pe mine și am încercat să planez deasupra patului, dar, ca întotdeauna când o făceam fără gimnastică, fără duș și micul dejun, încercarea mea nu a făcut decât ca momentul reactiv să mă arunce cu putere în pat. Undeva sub mine, arcurile săriră de la locul lor și răsunară jalnic. Apoi mi-am amintit de cele petrecute în seara de dinainte și mi-a părut rău că astăzi nu voi putea munci întreaga zi. Ieri, pe la unsprezece noaptea, Cristobal Josevici apăruse în sala electronică și, cum îi era obiceiul, se conectase la „Aldan", pentru a rezolva împreună problema sensului vieții. Cinci minute mai târziu, „Aldanul" luase foc. Nu-mi dau seama cam ce s-ar fi putut arde în el, cert e că „Aldanul" a ieșit din circuit pentru multă vreme și iată că astăzi, în loc să lucrez, voi fi nevoit să umblu hai-hui din secție în secție, la fel ca toți trântorii cu urechile năpădite de păr, ca să-mi plâng soarta și să spun bancuri.

M-am schimonosit, m-am așezat pe pat și pentru început mi-am umplut plămânii cu prana 52 amestecată cu aerul rece de dimineață. Am așteptat până când prana s-a asimilat și, conform recomandărilor, m-am gândit la ceva luminos, aducător de bucurii. Apoi am expirat aerul rece al dimineții și am început complexul de exerciții ale gimnasticii matinale. Mi s-a povestit că vechea școală prevăzuse obligativitatea gimnasticii yoga, dar complexul-yoga, la fel ca și aproape uitatul azi complex-maia, îți lua pentru execuție cincisprezece-douăzeci de ore zilnic, astfel că, odată cu instalarea în post a noului președinte al Academiei de Științe a URSS, vechea școală a trebuit să se retragă. Tinerii CANCI-ului au distrus cu voluptate vechile tradiții.

În timp ce executam a o sută cincisprezecea săritură, în cameră intră în zbor vecinul meu Vitka Korneev. Ca întotdeauna dimineața, era vioi, energic, ba chiar binevoitor. Mă plesni peste spatele gol cu un prosop ud și începu să zboare prin cameră, dând din mâini și din picioare, de parcă înota în stilul bras. Îmi povesti în acest timp visurile lui, pe care le tălmăcea imediat după Freud, Merlin și domnișoara Lenorman. M-am spălat, ne-am îmbrăcat și ne-am dus la cantină.

La cantină am ocupat măsuța noastră preferată, sub un panou mare, deja decolorat: „Cu mai mult curaj, tovarăși! Trosniți din fălci!

G. Flaubert“, am destupat sticlele cu kefir si am început să mâncăm, ascultând noutățile locale și bârfele.

Pe Muntele Pleșuv a avut loc noaptea trecută congresul tradițional de primăvară. Participanții s-au comportat mizerabil. Vii și Homa Brut „Bandit“, beți, au bătut străzile orașului în toiul nopții, umblând braț la braț, s-au legat de trecători, au înjurat, până când Vii și-a călcat pleopa stângă și a devenit o fiară. S-a bătut cu Homa, au dărâmat un chioșc de ziare și s-au trezit la miliție, unde fiecare a primit cincisprezece zile arest pentru huliganism.

Ca să-l tundă chel pe Homa Brut a fost nevoie să-l țină șase persoane, iar cheliosul Vii, văzând toate astea, stătea într-un colț și chicotea în mod ofensator. Datorită faptului că Homa Brut a spus vrute și nevrute în timpul tunsului, cazul este transferat tribunalului poporului.

Motanul Vasili și-a luat concediul de primăvară în vederea căsătoriei. În curând vor apărea din nou în Soloveț pisoiași vorbitori, cu memorie sclerozată pe fond congenital. Louis Sedlovoi, din secția Cunoașterea Absolută, a inventat o mașină a timpului și azi va prezenta la seminar un referat despre ea.

Vîbegallo a apărut iarăși în Institut. Umblă peste tot și se laudă că are o idee titanică. Vorbirea multor maimuțe, vedeți dumneavoastră, s-ar asemăna cu cea a oamenilor, înregistrată, carevasăzică, pe bandă de magnetofon și redată invers la viteză mare. Așa că el, asta, a înregistrat discuțiile pavianilor în rezervațiile din Suhumi și le-a ascultat, derulându-le înapoi cu viteză mică. A obținut, după cum zice el, ceva colosal, dar ce anume – asta nu mai spune.

La centrul de calcul s-a ars din nou „Aldanul“, dar Sașka Privalov nu este cu nimic vinovat, ci Junta, care în ultimul timp se interesează numai de acele probleme pentru care se dovedise inexistența rezolvării.

Bătrânul vrăjitor Perun Marcovici Neunîvai-Dubino [53], din secția Ateism, și-a luat concediu pentru următoarea lui reîncarnare.

În secția Tinerețea Veșnică a murit după o lungă boală modelul omului nemuritor.

Academia de Științe a acordat Institutului o sumă de bani pentru amenajarea teritoriului său. Cu această sumă Modest Matveevici intenționează să înconjoare Institutul cu un gard din fier forjat, reprezentând imagini alegorice având pe fiecare stâlp ghivece cu flori, iar în curtea din spatele Institutului, între punctul

transformator și depozitul de benzină, plănuiește construirea unei fântâni arteziene cu un jet de apă de nouă metri înălțime. Secția sportivă a cerut bani pentru terenul de tenis, dar a primit un refuz categoric, pentru că fântâna este necesară gândirii științifice, iar tenisul nu este decât datul din mâini și din picioare…

După micul dejun toată lumea a plecat în laboratoare. Am intrat la mine în sală și am ocolit abătut „Aldanul", care zăcea cu măruntaiele scoase și în care cotrobăiau ingineri morocănoși din secția Deservirea Tehnică. N-au vrut să stea de vorbă cu mine și m-au sfătuit posomorâți să plec de acolo unde îmi dorește inima și să-mi văd de treburi. Am plecat pe la cunoștințe.

Vitka Korneev m-a dat afară, deoarece îl împiedicam să se concentreze. Roman preda o lecție practicanților. Volodea Podkin discuta cu un corespondent de presă. Văzându-mă, se bucură exagerat de tare și țipă: „A-a, iată-l! Faceți cunoștință, el este șeful centrului de calcul, vă va povesti el cum…" M-am prefăcut însă foarte bine că aș fi propriul meu dublet și, speriindu-l serios pe corespondent, am fugit. La Edik Amperian am fost tratat cu castraveți proaspeți și abia începuse să se lege o discuție animată despre avantajele viziunii gastronomice asupra vieții, când tocmai a bubuit alambicul și am fost imediat abandonat.

În disperare totală, am ieșit în coridor, unde m-am ciocnit de S-Ianus, care imediat spuse: „Așa" și, ezitând, mă întrebă dacă nu cumva am discutat ieri. „Nu, am spus, din păcate nu am discutat." El își continuă drumul, iar eu am auzit cum la capătul coridorului îi pune aceeași întrebare standard lui Gian Giacomo.

În cele din urmă am nimerit la absolutiști. Am ajuns chiar la începutul seminarului. Căscând gurile și mângâindu-și grijulii urechile, colaboratorii s-au instalat în sala mică de conferințe. Pe postul de președinte trona șeful secției, magistrul-academician al tuturor magiilor albe, negre și cenușii, atotștiutorul Maurice-Johann-Laurentis Pupkov-Zadni, care, împletindu-și liniștit degetele, se uita binevoitor la referentul cuprins de agitație. Acesta, ajutat de doi dubleți prost executați, cu urechile păroase, instala pe podium un fel de mașinărie cu șa și pedale, semănând izbitor cu o bicicletă ergonomică pentru antrenamentul obezilor. M-am așezat într-un colț mai retras, ferit de restul lumii, am scos un blocnotes și stiloul și mi-am luat o mină foarte preocupată.

– Ei! făcu magistrul-academician. Sunteți gata?

– Da, Maurice Johannovici, răspunse L. Sedlovoi. Suntem gata, Maurice Johannovici.

– Atunci, poate totuși începem? Nu-l văd însă pe Smoguli…

– E în delegație, Johann Laurentievici, se auzi o voce din sală.

– Ah, da, îmi amintesc. Cercetările exponențiale? Aha, aha… Bine. Astăzi, Louis Ivanovici ne va face o scurtă comunicare referitoare la unele tipuri posibile de mașini ale timpului… Am spus corect, Louis Ivanovici?

– Ă-ă-ă… Practic… Practic, mi-aș fi intitulat expunerea astfel încât…

– A, păi, foarte bine. Vă rog, intitulați-o dumneavoastră.

– Vă mulțumesc! Aăă… Aș fi intitulat-o așa: „Posibilitatea realizării unei mașini a timpului pentru deplasarea în spațiile temporale construite artificial".

– Foarte interesant, se auzi vocea magistrului-academician. Totuși, parcă îmi amintesc că a mai existat odată un caz asemănător, când un colaborator de-al nostru…

– Iertați-mă, chiar cu asta aș fi vrut să încep.

– Așa, deci… Atunci, vă rog, vă rog.

La început am fost destul de atent. Expunerea chiar m-a captivat. Se părea că unii dintre acești băieți se ocupau cu lucruri foarte incitante. Se părea că unii dintre ei se luptau chiar și în zilele noastre cu problema deplasării în timpul fizic, este adevărat însă, fără niciun rezultat. În schimb, cineva, i-am uitat numele, unul dintre bătrâni, dintre cei celebri, dovedi că se poate face deplasarea corpurilor materiale în lumi ideale, adică în lumile create de imaginația omului. S-ar părea că, în afară de lumea noastră obișnuită, cu metrica lui Reeman, cu principiul nedeterminării, cu vacuumul fizic și cu bețivanul Brut „Bandit", există și alte lumi, cu o realitate clar individualizată. Aceste lumi au fost realizate de imaginația creatoare în decursul întregii istorii a omenirii. De exemplu, există lumea imaginației cosmologice a omenirii, lumea creată de pictori și chiar lumea semiabstractă, făurită pe nesimțite de generațiile de compozitori.

Cu câțiva ani în urmă, un ucenic al acelui faimos savant asamblase o mașină cu ajutorul căreia a plecat într-o călătorie prin lumea imaginației cosmologice. O perioadă de timp s-a ținut cu el o legătură telepatică unilaterală, timp în care a mai putut să transmită că se află la marginea Pământului plat, că vede undeva în adâncuri

trompa unduitoare a unuia dintre cei trei elefanți-atlanți și că are de gând să coboare până la broasca țestoasă. De atunci nu s-a primit de la el niciun mesaj.

Probabil că referentul Louis Ivanovici Sedlovoi era un savant și un magistru destul de bun, dar suferea mult din cauza reminiscențelor paleolitice din conștiința lui, fiind astfel nevoit să-și bărbierească în mod constant urechile. Construise o mașină de călătorit în timpurile descrise de literatură. După spusele lui, exista cu adevărat și o lume în care trăiesc și acționează Anna Karenina, Don Quijote, Sherlock Holmes, Grigori Melehov, ba chiar și căpitanul Nemo. Această lume își are legile și proprietățile ei foarte curioase, iar oamenii care o populează sunt cu atât mai reali, mai vii și mai individualizați, cu cât autorii lucrărilor respective i-au descris mai veridic, mai cu talent și pasiune.

Toate astea m-au atras deoarece Sedlovoi, aprinzându-se, vorbea pitoresc și cu însuflețire. Apoi, dându-și seama că totul apare cumva neștiințific, aduse pe scenă niște scheme și grafice și începu să vorbească într-un limbaj extrem de specializat, plictisitor, despre niște roți dințate conice decrementale, despre angrenaje temporale polideplasabile și despre un anume volan permeabil. Am pierdut foarte repede firul discuției și m-am apucat să-i studiez pe cei prezenți.

Magistrul-academician dormea maiestuos și uneori, din pur reflex, își ridica sprânceana dreaptă, de parcă ar fi pus la îndoială cuvintele referentului. În rândurile din spate se juca „vapoare“ în spațiul Banah 54. Doi laboranți, studenți la fără frecvență, scriau sârguincioși fiecare cuvânt, în timp ce pe fețele lor se așternuseră o disperare chinuitoare și o supunere totală în fața destinului. Cineva își aprinsese țigara pe furiș și sufla acum fumul printre genunchi, sub masă. În rândul întâi, magiștrii și licențiații ascultau expunerea cu atenția obișnuită, pregătind întrebări și observații. Unii zâmbeau sarcastic, alții erau doar nedumeriți. Îndrumătorul științific al lui Sedlovoi dădea aprobator din cap după fiecare frază rostită de referent. Am început să mă uit pe fereastră, dar acolo nu vedeam decât aceeași „coșmelie“ urâtă, peisaj însuflețit uneori de băieți ce treceau în fugă cu undițe în mâini.

Am devenit atent când referentul a anunțat că a terminat de expus partea introductivă și că acum ar fi vrut să facă o demonstrație practică.

– Interesant, interesant, spuse magistrul-academician, trezindu-se.

Ei, cum e? Plecați chiar dumneavoastră?

– Vedeți dumneavoastră, zise Sedlovoi, aș fi vrut să rămân aici pentru a vă da explicațiile necesare în decursul călătoriei. Poate se oferă cineva dintre cei prezenți?…

Cei prezenți au început să ezite. Pesemne toată lumea și-a amintit de soarta enigmatică a călătorului de la marginea Pământului plat. Unul dintre magiștri propuse trimiterea unui dublet. Sedlovoi răspunse că experimentul va deveni plictisitor, pentru că dubleții sunt foarte puțin sensibili la stimulii exteriori și de aceea pot interpreta eronat informația captată. Din spate fu lansată întrebarea: ce fel de stimuli exteriori pot exista? Sedlovoi răspunse că aceștia sunt dintre cei obișnuiți: vizuali, olfactivi, acustici și tactili. Tot din rândurile din spate fu pusă atunci întrebarea: care dintre stimulii tactili vor prevala? Sedlovoi gesticulă și afirmă că asta va depinde numai de comportarea călătorului în locurile unde nimerește. Din fundul sălii se auzi un „Aha…“ și cu aceasta nu s-a mai pus nicio întrebare. Referentul se uita în jur neputincios. Nimeni din sală nu se uita la el, ocolindu-i privirile. Magistrul-academician spuse binevoitor: „Ei? Ei ce să mai? Tinerii! Ei? Cine?“ Atunci m-am ridicat și m-am îndreptat în tăcere spre mașinărie. Nu suport agonia unui referent: o priveliște rușinoasă, jalnică și chinuitoare.

Din fundul sălii se auziră strigăte: „Saşka, unde te duci? Vino-ți în fire!“ Ochii lui Sedlovoi începură să sclipească.

– Dați-mi voie, am spus.

– Poftiți, poftiți, sigur că da! îndrugă Sedlovoi, prinzându-mă de un deget și trăgându-mă spre mașină.

– Un moment, am zis, desprinzându-mă cu delicatețe. Durează mult?

– Cum doriți dumneavoastră! exclamă Sedlovoi. Cum îmi spuneți, așa am să fac… Ba chiar puteți s-o conduceți și singur! Totul este foarte simplu. Mă înhață din nou și mă trase spre mașină. Ăsta-i volanul. Asta este pedala de ambreiaj cu realitatea. Asta-i frâna. Iar asta-i pedala de gaz. Știți să conduceți un automobil? Minunat! Acest buton… Unde doriți să mergeți, în viitor sau în trecut?

– În viitor, am răspuns.

– Aha, făcu el, după cum mi s-a părut, dezamăgit. În viitorul descris literar… Asta înseamnă tot felul de romane fantastice și utopii. Desigur, și aici e interesant. Numai să aveți în vedere că acest viitor este, probabil, de natură discontinuă, că are imense goluri

temporale, neumplute de niciun autor. De fapt, n-are importanță… Deci așa, apăsați de două ori pe acest buton. O dată acum, la start, și a doua oară când vreți să vă înapoiați. Înțelegeți?

– Am înțeles, am spus. Și dacă se strică mașinăria?

– Nu există absolut niciun pericol! gesticulă el. Cum apare vreo defecțiune, chiar și un singur firicel de praf între contacte, în același moment vă și întoarceți aici.

– Curaj, tinere! interveni și magistrul-academician. O să ne spuneți și nouă ce este acolo, în viitor, ha-ha-ha!

Am urcat în șa, încercând să nu mă uit la nimeni și simțindu-mă extrem de penibil.

– Apăsați, apăsați… îmi șoptea referentul, aproape implorându-mă.

Am apăsat butonul. După toate aparențele, era ceva asemănător unui starter. Mașina se smuci, grohăi și începu să duduie uniform.

– Arborele cotit, șopti cu năduf Sedlovoi. Dar nu-i nimic, nu-i nimic… Băgați-o în viteză. Uite-așa. Iar acum dați-i gaz, gazul…

Am accelerat și în același timp am apăsat ușor ambreiajul. Lumea începu să dispară. Am apucat să mai aud în sală întrebarea binevoitoare a magistrului-academician: „Și cum îl vom urmări?…“ Și sala dispăru.

2

„Singura deosebire între timp și oricare din
cele trei dimensiuni spațiale constă în
deplasarea conștiinței noastre de-a lungul lui.“
H.G. Wells

În primele momente mașina s-a deplasat în salturi și singura grijă pe care am avut-o a fost să mă țin în șa. Îmi încolăcisem picioarele în jurul cadrului și mă țineam din toate puterile de volan. În jurul meu zăream vag, cu coada ochiului, niște construcții luxoase, fantomatice, câmpii de un verde tulbure și un astru rece, aflat în ceața cenușie, aproape de zenit. Apoi mi-am dat seama că toate aceste zguduituri și salturi se produceau pentru că luasem piciorul de pe pedala de accelerație și (la fel ca la automobil) motorul nu avea suficientă putere, astfel că mașina se deplasa neregulat, poticnindu-se mereu de ruinele utopiilor antice și medievale… Am apăsat pedala de accelerație și imediat mișcarea deveni lină, permițându-mi, în sfârșit, să mă așez mai comod și să privesc în jur.

Mă înconjura o lume fantomatică. Printre căsuțele cu aspect rural se înălțau construcții grandioase, din marmură multicoloră, împodobite cu colonade. În jur, în lipsa totală a vântului, lanurile unduiau. Turme „grase“, străvezii, pășteau iarba, în timp ce pe coline stăteau tolăniți ciobani cu părul cărunt și înfățișări venerabile. Absolut toți, fără excepție, citeau cărți și manuscrise străvechi. Apoi apărură lângă mine doi oameni străvezii, luară o atitudine afectată și începură să vorbească. Erau desculți, purtau cununi și stăteau învești mântați în chitoane largi. Unul ținea în mâna dreaptă o lopată, iar în mâna stângă strângea un pergament făcut sul.

Celălalt individ se sprijinea într-o săpăligă și se juca absent cu o călimară imensă din cupru, agățată de centură. Vorbeau strict pe rând și, așa cum mi s-a părut la început, se adresau unul altuia. Foarte curând am înțeles însă că mi se adresau chiar mie, deși niciunul dintre ei nu se uita în direcția mea. Am devenit mai atent. Cel cu lopata făcea o expunere lungă și monotonă despre bazele orânduirii politice într-o țară minunată al cărei cetățean era. Orânduirea era incredibil de democratică, în niciun fel nu se putea pune problema asupririi cetățenilor (el sublinie asta de câteva ori cu expresivitate), toți erau bogați și eliberați de griji și chiar și cel mai sărăntoc plugar avea cel puțin trei sclavi. Când se oprea să-și tragă sufletul și să-și lingă buzele, se pornea cel cu călimara. Se lăuda că tocmai terminase cele trei ore de muncă pe râu ca luntraș, nu luase niciun bănuț de la nimeni pentru că nu știa ce înseamnă banii, iar acum intenționa să se îndrepte spre un loc umbros, pentru a se ocupa liniștit de versificație.

Au vorbit mult timp, judecând după vitezometru câțiva ani, apoi au dispărut pe neașteptate și am rămas singur. Printre clădirile fantomatice se întrezărea un soare imobil. Brusc, apărură la mică înălțime, într-un zbor lent, aparate zburătoare grele, cu aripi palmate, ca la pterodactili. În primul moment am avut senzația că toate aparatele ard, dar apoi am observat că fumul iese chiar din interiorul lor prin coșuri mari, conice. Dând greoaie din aripi, aparatele trecură chiar pe deasupra mea, cenușa se așternu peste tot în jur și peste mine, iar cineva scăpă de sus un buștean noduros.

Au început să apară schimbări în aspectul clădirilor luxoase din jur. Numărul coloanelor nu s-a micșorat și arhitectura a rămas la fel de impunătoare și caraghioasă, în schimb au apărut culori noi, iar marmura mi se părea a fi înlocuită cu un material mai modern. În locul statuilor oarbe și al busturilor de pe acoperișuri se zăreau acum instalații sclipitoare, asemănătoare unor radioantene telescopice. Pe străzi erau mai mulți oameni și o sumedenie de mașini. Dispărură turmele și ciobanii cititori, dar grânele continuau să unduiască în lipsa vântului. Am frânat și am oprit.

Privind în jur, am înțeles că mă aflu cu mașina pe banda rulantă a unui trotuar. Împrejur mișunau oameni, o lume pestriță. În marea lor majoritate, acești oameni erau cumva ireali, mult mai puțin reali decât puternicele mecanisme complexe ce se deplasau aproape fără zgomot, astfel că, atunci când un asemenea mecanism călca întâmplător un om, de fapt nu se producea nicio ciocnire. Mașinile

mă interesau mai puțin, probabil pentru că pe fiecare dintre ele stătea pe partea lor frontală blindată câte un inventator, semitransparent de atâta însuflețire, ce explica detaliat configurația și întrebuințările mașinii. Pe inventatori nu îi asculta nimeni, dar se părea că ei nici nu se adresau cuiva în mod special.

Mult mai interesant era să-i privești pe oameni. Am văzut tineri solizi, îmbrăcați în salopete, care umblau îmbrățișați, drăcuind și urlând cântece disonante pe versuri proaste. Întâlneam la tot pasul oameni îmbrăcați doar parțial: să zicem, purtând o pălărie verde și un sacou roșu, îmbrăcat pe corpul gol (altceva nimic), sau cu ghete galbene și cravată înflorată (nici pantaloni, nici cămașă, nici măcar lenjerie), sau cu pantofi superbi pe piciorul gol. Cei din jur îi priveau liniștiți, dar eu m-am simțit jenat, până când mi-am amintit că unii autori aveau obiceiul să scrie în genul: „Ușa se deschise și în prag apăru un om suplu, musculos, purtând o căciulă mițoasă și ochelari negri.“ Întâlneam și oameni îmbrăcați normal, e drept, în costume cu croială stranie ici-colo se mai strecura prin mulțime și câte un bărbat bronzat, îmbrăcat într-o hlamidă albă, făr' de pată, ținând într-o mână când o sapă, când un jug, iar în cealaltă având fie un șevalet, fie un penar. Purtătorii de hlamide arătau dezorientați, se aruncau în lături din calea sumedeniilor de mecanisme miriapode, privind speriați în jur.

Exceptând mormăitul inventatorilor, totul era destul de liniștit. Cei mai mulți tăceau. La un colț de stradă doi tineri meșchereau ceva la un dispozitiv mecanic. Unul spunea cu fermitate: „Ideea constructoare nu poate sta inertă. Este o lege a dezvoltării societății. O să-l inventăm. Neapărat o să-l inventăm. În ciuda birocraților ca Cinușin și a conservatorilor ca Tverdolobov“. Celălalt tânăr o ținea pe a lui: „Am descoperit cum putem folosi aici anvelopele permanente din fibre polistructurale cu legături aminice atrofiate și grupe parțial oxigenate. Deocamdată nu știu însă cum să folosesc reactorul de regenerare pe bază de neutroni subtermali. Mișa! Mișka! Ce ne facem cu reactorul?“ Uitându-mă mai atent la dispozitiv, am recunoscut fără greutate bicicleta.

Trotuarul m-a scos într-o piață imensă, plină cu oameni și nave cosmice de cele mai diferite construcții. Am coborât de pe trotuar și am tras mașina deoparte. La început nu am înțeles ce se întâmplă. Cânta muzica, se declamau discursuri, ici-colo deasupra mulțimii se zăreau tineri îmbujorați, care, luptându-se din greu cu părul vâlvoi și cârlionțat ce le cădea mereu pe frunte, citeau transpuși poezii.

Poeziile erau sau cunoscute, sau execrabile, dar din ochii nenumăraților ascultători curgeau șiroaie de lacrimi, mai reținute la bărbați, amare la femei și luminoase la copii. Bărbați severi se îmbrățișau puternic și, mișcând din negii de pe pomeți, se băteau pe spate, și pentru că mulți dintre ei nu erau îmbrăcați, aceste bătăi păreau mai degrabă aplauze. Doi locotenenți supli, cu privirile blânde și obosite, târau pe lângă mine un bărbat spilcuit, cu mâinile întoarse la spate. Bârfitul se zbătea și țipa ceva într-o engleză stricată. Se părea că individul îi trădase pe toți, povestea cum pusese bomba în motorul astronavei și cine-l plătise pentru treaba asta. Câțiva băieți, cu volume de Shakespeare în mâini, se îndreptau pe furiș spre duza celei mai apropiate astronave. Mulțimea nu-i observa.

Curând am înțeles că jumătate din mulțime își lua rămas-bun de la cealaltă jumătate. Era ceva asemănător unei mobilizări totale. Din cuvântări și discuții mi-am dat seama că bărbații plecau în cosmos – unii spre Venus și Marte, iar alții, cu fețe deja absente, urmau să-și ia zborul spre stele, ba chiar spre centrul Galaxiei. Femeile rămâneau să-i aștepte. Multe dintre ele stăteau la rând pentru a intra într-o clădire uriașă și urâtă, pe care unii o numeau Panteonul, iar alții Refrigeratorul. M-am gândit că am ajuns la timp. Dacă aș fi întârziat măcar o oră, aș fi găsit în oraș numai femei înghețate pentru mii de ani. Apoi îmi reținu atenția un zid înalt, de culoare cenușie, care îngrădea piața în partea vestică. Dincolo de zid se ridicau vălătuci de fum negru.

– Ce este acolo? am întrebat o femeie frumoasă, doar cu un batic pe cap, și care se îndrepta posomorâtă spre Panteonul-Refrigerator.

– Zidul de Fier, îmi răspunse, fără a se opri.

Pe măsură ce minutele se scurgeau, mă plictiseam din ce în ce mai tare. În jurul meu toți plângeau, iar oratorii răgușiseră. Alături de mine un tânăr în salopetă bleu își luă rămas-bun de la o fată ce purta o rochie roz. Fata înșira monoton: „Aș vrea să fiu praful astral, să îmbrățișez a ta navă ca un nor cosmic…“ Tânărul era numai ochi și urechi. Apoi, deasupra mulțimii, tunară orchestrele reunite, îmi cedară nervii, așa că am sărit în șa și mi-am luat tălpășița. Am reușit să observ cum deasupra orașului vuiau în zbor navele stelare, navele planetare, astronavele, iononavele, fotonavele și astromatele, apoi peste tot se așternu o ceață fosforescentă, mai puțin peste Zidul de Fier.

După anul două mii apărură faliile. Zburam prin timpul lipsit de

materie. În astfel de locuri era întuneric și doar arareori dincolo de zidul cenușiu licăreau explozii și izbucneau vâlvătăi. Uneori orașul mă împresura din nou și de fiecare dată clădirile deveneau tot mai înalte, cupolele tot mai transparente, iar în piață se găseau din ce în ce mai puține nave stelare. Dincolo de zid, fumul se ridica încontinuu.

Când dispăru și ultimul astromat din piață, m-am oprit pentru a doua oară. Trotuarele se mișcau. Dispăruseră tinerii gălăgioși în salopete. Nu mai drăcuia nimeni. Pe stradă se plimbau discret grupulețe de câte doi-trei indivizi placizi, îmbrăcați sau straniu, sau sărăcăcios. Din câte mi-am dat seama, toată lumea vorbea numai despre știință. Unii aveau de gând să învie pe cineva, iar un profesor în medicină, un intelectual cu alură atletică, cu o înfățișare foarte pitorească în vesta lui stingheră, explica procedura învierii unui biofizician lungan, pe care îl prezenta tuturor trecătorilor drept autorul, inițiatorul și principalul executant al acestui proiect. Unii se strânseseră pentru a sfredeli Pământul până pe partea cealaltă. Proiectul era analizat direct în stradă, în fața unei numeroase asistențe, se făceau desene cu creta direct pe pereți și trotuare. Am zăbovit o vreme ca să ascult, dar expunerea era atât de plictisitoare și, în plus, atât de presărată cu atacuri la adresa unui politician conservator necunoscut mie, încât mi-am pus mașinăria pe umăr și am părăsit locul. Nu m-a mirat faptul că dezbaterea proiectului a încetat brusc și că toți și-au văzut de treburile lor. În schimb, de cum m-am oprit, s-a pornit să pălăvrăgească un individ de profesie nedefinită. Nitam-nisam, a început o cuvântare despre muzică. Imediat se adunară și ascultătorii. Căscau ochii în gura lui și îi puneau întrebări care denotau ignoranța crasă. Deodată, pe stradă apăru în goană un om care țipa. Îl urmărea un mecanism asemănător unui păianjen. Judecând după țipetele urmăritului, se părea că este vorba despre un robot cibernetic autoprogramabil pe cuatori trigonici cu legătură inversă, care se defectase și… „Aoleu, acu' mă face arșice!…“ Curios, nimeni nici măcar nu clipi. Probabil că nimeni nu credea în revolta mașinilor.

La un colț de stradă săriră în fața mea două mașinării metalice, care semănau tot cu niște păianjeni, dar de dimensiuni mai reduse decât robotul anterior și nu atât de înfricoșătoare. Nici n-am apucat să oftez, că una dintre ele îmi lustrui rapid ghetele, iar cealaltă îmi spălă și călcă batista. Apăru și o cisternă mare, albă, pe șenile și cu o mulțime de beculețe pâlpâitoare, care mă stropi cu parfum. Am vrut

să plec, când se auzi un trosnet puternic și în piață căzu din cer o rachetă uriașă, ruginită. Se auziră imediat voci în mulțime:

– Asta e „Steaua Visului"!

– Da, ea e!

– Bineînțeles, ea e! A luat startul acum două sute optsprezece ani, au uitat toți de ea, dar echipajul a îmbătrânit doar cu doi ani, datorită comprimării einsteiniene a timpului în condițiile deplasării cu viteze subluminice.

– Datorită cui? Ah, Einstein… Da, da, îmi amintesc. Am învățat asta la școală în clasa a doua.

Din racheta ruginită izbuti cu mare greutate să iasă un individ chior, lipsit de mâna stângă și de piciorul drept.

– Ăsta-i Pământul? întrebă iritat individul.

– Pământul! Pământul! se auziră răspunsuri din mulțime. Pe fețele oamenilor începură să înflorească zâmbete!

– Slavă Domnului! exclamă individul și toți își aruncară priviri piezișe. Ori nu îl înțeleseseră, ori se prefăcuseră că nu îl înțeleg.

Astropilotul mutilat luă o ținută impozantă și începu o cuvântare, prin care chema întreaga omenire să zboare spre planeta Hoș-ni-Hoș din sistemul stelar Eoella, aflat în Norul Mic al lui Magellan, acolo unde era necesară eliberarea fraților întru intelect, care se jieleau (chiar așa s-a exprimat: jieleau) sub oprimarea unui fioros dictator cibernetic. Urletul duzelor îi acoperi cuvintele. În piață aterizară încă două rachete, tot ruginite. Din clădirea Panteonului-Refrigerator dădeau fuga femei acoperite de brumă. Se iscă îmbulzeală. Am priceput că nimerisem în epoca întoarcerilor și atunci am apăsat grăbit pe pedale.

Orașul dispăru și mult timp nu mai apăru. Rămase doar zidul, dincolo de care izbucneau cu o ritmicitate plictisitoare incendii și fulgere. Priveliștea era cel puțin stranie: un vid total și doar zidul la vest. Deodată izbucni o lumină orbitoare și atunci m-am oprit.

De jur împrejur se întindeau ținuturi înfloritoare, nepopulate. Lanurile unduiau. Turme impozante cutreierau plaiurile, dar nu se mai vedeau ciobanii intelectuali. La orizont străluceau, argintii, bine cunoscutele cupole transparente, viaducte și serpentine. Ca de obicei, la vest se înălța zidul.

Am simțit o atingere pe genunchi și am tresărit. Lângă mine stătea un băiețel cu ochii înflăcărați și adânc cufundați în orbite.

– Ce vrei, piciule? am întrebat.

– Ți s-a defectat aparatul? mă întrebă cu o voce melodioasă.

– Celor mai mari decât tine trebuie să te adresezi cu „dumneavoastră“, l-am dăscălit.

Rămase perplex, apoi fața i se lumină.

– A, da, mi-aduc aminte. Dacă nu mă înșală memoria, așa se proceda în Epoca Poliției Forțate. Fiindcă adresarea cu „tu“ este în discordanță cu ritmul tău emoțional, sunt gata să mă mulțumesc cu orice adresare adecvată ritmului tău.

N-am știut ce să îi răspund și atunci el se așeză pe vine lângă mașină, o atinse în diferite locuri și spuse câteva cuvinte pe care nu le-am înțeles defel. Era un băiețel drăguț, foarte curățel, extrem de îngrijit și sănătos. Mi s-a părut totuși mult prea serios pentru anii lui.

De după zid se auzi o trosnitură asurzitoare. Am întors capul amândoi. Am văzut cum o labă solzoasă, sinistră, cu opt degete, se înclește de coama zidului, se încordează, ca apoi să se desprindă și să dispară.

– Ia ascultă, piciule, am spus, ce-i cu zidul ăsta? Mă privi serios și în același timp timid.

– Ăsta e așa-zisul Zid de Fier, răspunse. Din păcate, îmi este necunoscută etimologia acestor cuvinte, dar știu că zidul desparte două lumi – Lumea Imaginației Umane și Lumea Fricii față de Viitor. Tăcu puțin, după care adăugă: – Etimologia cuvântului „frică“ îmi este de asemenea necunoscută.

– Ce curios! am spus. Aș putea să mă uit și eu? Ce Lume a Fricii o mai fi și asta?

– Desigur, se poate. Iată ambrazura de comunicație. Satisfă-ți curiozitatea!

Ambrazura avea aspectul unei arcade joase, barată de o ușiță blindată. M-am apropiat și am pus mâna pe zăvor, cu nehotărâre. Băiatul îmi spuse din spate:

– Nu pot să nu te previn. Dacă ți se întâmplă ceva acolo, va trebui să te prezinți în fața Consiliului Central al Celor O Sută Patruzeci de Lumi.

Am deschis ușița. Trosc! Buff! Uauu! Ai-i-i-i! Du-du-du-du-du! Toate cele cinci simțuri mi-au fost agresate concomitent. Am zărit o blondă frumoasă, cu un tatuaj indecent între omoplați, goală, cu picioare lungi. Blonda trăgea de zor din două pistoale-automat într-un brunet urât și, ori de câte ori nimerea, în jur zburau numai stropi

roșii. Am auzit tunetul exploziilor și răcnetele înfiorătoare ale monștrilor. Am simțit putoarea de nedescris a cărnii neproteice arse și putrezite. Vântul încins, stârnit de o explozie nucleară învecinată, îmi arse fața, iar pe limbă am simțit gustul detestabil al protoplasmei împrăștiate în văzduh. Am sărit înapoi și am trântit tremurând ușița, cât pe ce să-mi prind capul. Aerul mi se păru dulce, lumea, minunată. Băiețașul dispăruse. Am stat un timp să-mi revin, dar apoi m-am speriat: te pomenești că băiețelul ăla parșiv a dat fuga să se plângă la Consiliul său Central. M-am repezit la mașinăria mea.

Amurgul timpului lipsit de spațiu se închise din nou în jurul meu. Nu mi-am desprins însă privirile de Zidul de Fier, prea mă rodea curiozitatea. Ca să nu pierd timpul de pomană, am sărit în viitor de-a dreptul peste un milion de ani. Dincolo de zid creștea spre înălțimi „o pădurice" de ciuperci atomice și m-am bucurat când și în zona mea apăru o lumină. Am frânat și am scos un geamăt de dezamăgire.

Nu departe se înălța giganticul Panteon-Refrigerator. Din cer cobora o navă stelară ruginită în formă de sferă. În jur era pustiu, lanurile unduiau. Sfera aterizâ și din ea ieși același pilot îmbrăcat într-o salopetă bleu, iar în pragul Panteonului apăru fata în haine de culoare roz, plină de pete roșii ale decubitului. Fugiră unul către celălalt și se luară de mâini. Mi-am întors privirile rușinat. Ceva mai departe, un pic jenat și indiferent, stătea un bătrânel și pescuia în acvariu peștișori de aur. Pilotul bleu și fata rozalie trântiră câte un discurs.

Ca să-mi mai dezmorțesc picioarele, am coborât de pe mașinărie și abia atunci am observat că deasupra capului cerul era neobișnuit de limpede. Nu se mai auzeau nici bubuiturile exploziilor, nici pocnetele împușcăturilor. Am prins curaj și m-am îndreptat spre ambrazura de comunicare.

De cealaltă parte a zidului se întindea un câmp perfect neted, despicat în două, până la orizont, de un șanț adânc. De partea stângă a șanțului nu se zărea țipenie de om, câmpul era înțesat de capace metalice plate, asemănătoare celor de la canalizare. În dreapta șanțului, departe spre orizont, se zăreau călăreți purtându-și caii în galop. Am observat apoi că pe marginea șanțului stă un om, cu picioarele atârnând în gol, smead, îmbrăcat într-o armură metalică. La piept îi atârna, legat de o curea lungă, ceva asemănător unei mitraliere cu țeava groasă. Omul mesteca lent, scuipând la fiecare minut și privindu-mă apatic. Îl priveam și eu cu mâna pe

ușiță și nu îndrăzneam să-i vorbesc. Prea arăta straniu. Neobișnuit. Sălbatic. Cine știe ce fel de om era.

Săturându-se să mă tot privească, scoase de sub armură o sticlă plată, smulse dopul cu dinții, trase o dușcă bună, scuipă iarăși în șanț și spuse cu o voce răgușită:

– *Hello! You from that side?* 55

– Da, am răspuns. Adică, *yes.*

– *And how is it going on out there?* 56

– *So-so,* am spus, închizând ușa în urma mea. *And how is it going on here?* 57

– *It's OK,* răspunse flegmatic și amuți.

După un timp l-am întrebat ce învârte pe aici. La început răspunse fără chef, dar după aceea deveni vorbăreț. Se părea că în stânga șanțului omenirea își trăia ultimele zile, asuprită de roboți fioroși. Acolo roboții deveniseră mai deștepți decât oamenii, acaparaseră puterea, bucurându-se de toate darurile vieții, în timp ce pe oameni îi vârâseră sub pământ și-i instalaseră lângă benzile rulante, la muncă. În dreapta șanțului, pe teritoriul pe care el îl păzea, oamenii fuseseră înrobiți de niște extratereștri veniți din universul învecinat. Aceștia luaseră și ei puterea, instaurând reguli feudale și bucurându-se din plin de dreptul primei nopți. Trăiau acești extratereștri – și deie Domnul —, că și celor care le erau în grații tot le mai pica una, alta. Iar la vreo douăzeci de mile de aici, dacă mergeai de-a lungul șanțului, se afla o regiune unde oamenii erau exploatați de extratereștri de pe Altair, niște viruși raționali care intră în corpul omului și îl obligă să facă tot ce vor ei. Mai departe, spre vest, se afla o mare colonie a Federației Galactice. Și acolo oamenii erau asupriți, dar trăiau destul de bine, pentru că Înălțimea Sa Viceregele îi hrănea pentru tăiere și alegea dintre ei recruți pentru garda personală a Excelenței Sale Imperatorul A-u al 3562-lea. Mai existau regiuni cucerite de paraziți raționali, plante raționale, minerale raționale și, de asemenea, de comuniști. Și în sfârșit, dincolo de munți existau regiuni asuprite de cineva despre care deocamdată doar circulau diferite povești și pe care niciun om serios nu le putea crede…

Aici discuția noastră fu întreruptă. Pe deasupra câmpului trecură la joasă înălțime aparate zburătoare de forma unor farfurii. Din ele, învârtindu-se și rostogolindu-se, se risipiră bombe. „Iar începe", mormăi individul, se culcă îndreptându-și picioarele spre locul exploziilor, înșfăcă mitraliera și deschise focul asupra călăreților care

își cabrau caii la orizont. Am sărit afară, am închis ușița și m-am sprijinit de ea cu spatele. Un timp am ascultat șuieratul, vuietul și tunetul bombelor ce explodau. Pilotul în bleu și fata în roz încă nu terminaseră dialogul pe treptele Panteonului, iar bătrânelul indiferent, prinzând toți peștișorii, îi privea întruna și își ștergea ochii cu o batistă.

M-am uitat încă o dată, cu precauție, dincolo de ușiță: deasupra câmpului se umflau încetișor globurile de foc ale exploziilor. Capacele metalice se deschideau unul după altul, iar din subterane ieșeau oameni palizi și zdrențuiți, cu fețe bărboase, fioroase. Purtau răngi de fier pe umeri. Călăreții în armuri sosiră în galop și-l făceau bucăți pe interlocutorul meu, hăcuindu-l cu paloșe lungi, în timp ce el țipa și încerca să-i alunge cu mitraliera. De-a lungul șanțului se îndrepta chiar spre mine, trăgând cu tunuri și mitraliere, un tanc uriaș cu trei șenile. Din norii radioactivi au apărut din nou niște mașini sub forma unor farfurii zburătoare…

Am închis ușița și am tras zăvorul cu grijă.

M-am întors la mașinărie și m-am așezat în șa. Aș fi vrut să zbor iarăși spre viitor, peste o perioadă de câteva milioane de ani, să pot vedea Pământul muribund descris de Wells. Dar pentru prima oară ceva se defectă la ambreiajul mașinăriei. Am apăsat pedala o dată, încă o dată, apoi am lovit-o din toate puterile, ceva s-a frânt, se auzi un sunet, lanurile unduitoare se zbârliră și atunci mă simții ca și cum tocmai m-aș fi trezit din somn. Stăteam pe podiumul de demonstrații din sala mică de conferințe a Institutului nostru. Toți mă priveau cu respect.

– Ce s-a întâmplat cu ambreiajul? am întrebat, uitându-mă împrejur în căutarea mașinăriei. Aceasta dispăruse, mă întorsesem fără ea.

– N-are importanță! exclamă Louis Sedlovoi. Vă mulțumesc foarte mult! Pur și simplu m-ați salvat… Ce interesant a fost, nu-i așa?

Sala vuia în sensul că da, fusese interesant.

– Dar eu am citit undeva despre toate astea, se auzi vocea șovăielnică a unuia dintre magiștrii aflați în rândul întâi.

– Păi, bineînțeles! Cum să nu! țipă Louis Sedlovoi. Doar a fost în viitorul descris literar!

– Prea puține aventuri, comentară din spate jucătorii de „vapoare“. Doar discuții, discuții…

– Păi, aici n-am nicio vină, spuse hotărât Sedlovoi.

– Da, n-am ce zice, discuții, am spus, coborând de pe podium. Mi-am amintit cum era sfârtecat interlocutorul meu negricios și mi se făcu rău.

– Ei nu, de ce, protestă un licențiat. Sunt și lucruri interesante. Uite, mașina aia… Vă amintiți? Pe cuatori trigonici… Asta, știți, nu-i așa?…

– Ei? făcu Pupkov-Zadni. Se pare că a și început dezbaterea. Poate are cineva întrebări pentru referent?

Licențiatul cel pisălog puse imediat o întrebare referitoare la transmisia temporală policonducătoare (îl interesa, vedeți dumneavoastră, coeficientul dilatării volumice), iar eu am părăsit în liniște sala.

Aveam un sentiment ciudat. Totul în jur părea atât de material, stabil, plin de substanță. Treceau oameni și auzeam cum le scârțâie pantofii, simțeam curentul de aer provocat de trecerea lor. Nimeni nu vorbea mult, toți munceau și erau absorbiți de gânduri, nimeni nu stătea la palavre, nu declama poezii și nu rostea cu patos cuvântări. Toți știau că laboratorul e una, iar tribuna ședinței sindicale și mitingul omagial – alta. Și când în întâmpinarea mea a venit Vîbegallo, târșâindu-și pâslarii cu talpă din piele, am avut chiar un sentiment asemănător simpatiei, pentru că individul avea în barbă resturi de fiertură adevărată de mei, pentru că se scobea printre dinți cu un cui lung și subțire, iar atunci când a trecut pe lângă mine nu mi-a dat bună ziua. Era un bădăran viu, vizibil și material, nu gesticula și nu lua poze academice.

Am intrat la Roman, pentru că voiam nespus de mult să povestesc cuiva aventurile mele. Roman stătea cu bărbia sprijinită în palmă și privea un papagal mic și verde, care zăcea într-o ceașcă Petri, așezată pe o masă de laborator. Papagalul mic și verde era mat și avea ochii acoperiți cu o pieliță albicioasă, cadaverică.

– Ce-i cu el? am întrebat.

– Nu știu, răspunse Roman. După cum vezi, a murit.

– De unde ai papagalul?

– Și eu mă-ntreb.

– Poate e artificial? am presupus.

– Nu, e un papagal ca orice papagal.

– Cred că iar s-a așezat Vitka pe umclaidet.

Ne-am aplecat deasupra papagalului și am început să-l studiem cu atenție. Pe lăbuța neagră, chircită, se găsea un ineluș.

– „Foton“, citi Roman. Și încă niște cifre… Nouăsprezece zero cinci șaptezeci și trei.

– Așa, se auzi în spate o voce bine cunoscută. Ne-am întors și am luat poziția de drepți.

– Bună ziua, spuse S-Ianus, apropiindu-se de masă. Ieșise pe ușa laboratorului său, aflată în spatele camerei, și arăta cumva obosit și foarte trist.

– Bună ziua, Ianus Poluektovici, am răspuns în cor, cu tot respectul posibil.

Ianus observă papagalul și mai spuse o dată: „Așa“. Luă pasărea în mână și îi mângâie cu grijă și tandrețe moțul roșu-aprins de pe cap. Spuse încet:

– Ce-i cu tine, Fotonaș?

Vru să mai zică ceva, dar se uită la noi și tăcu. Stăteam și ne uitam cum pășește bătrânește în colțul îndepărtat al laboratorului, cum deschide ușița cuptorului electric și cum pune înăuntru trupșorul verde.

– Roman Petrovici, spuse. Fiți drăguț și aprindeți cuptorul, vă rog.

Roman se conformă. Avea o figură de parcă i-ar fi venit o idee neobișnuită. S-Ianus își plecă fruntea, stătu puțin lângă cuptor, apoi scoase cu grijă cenușa fierbinte și, deschizând geamul, o aruncă în vânt. O vreme se uită pe fereastră, apoi îi spuse lui Roman că îl așteaptă în cabinetul său peste o jumătate de oră și plecă.

– Ciudat! spuse Roman, uitându-se în urma lui.

– Ce e ciudat? am întrebat.

– Totul e ciudat, răspunse Roman.

Și mie mi se păru ciudată apariția acestui papagal verde, mort, probabil foarte cunoscut lui Ianus Poluektovici. Ciudată mi s-a părut și această mult prea neobișnuită ceremonie funerară, cu arderea în foc și cu aruncarea cenușii în vânt, dar eram atât de nerăbdător să povestesc călătoria în viitorul descris de literatură, încât asta am și făcut. Roman mă ascultă foarte distrat, privind absent și dând aiurea din cap, apoi se băgă sub masă, spunând: „Continuă, continuă, te aud“, scoase de acolo coșul de gunoi și începu să răscolească printre ghemotoacele de hârtii și resturile de bandă magnetică. Când am terminat de povestit, mă întrebă:

– Dar acest Sedlovoi n-a încercat să călătorească în prezentul descris de literatură? Cred că ar fi fost mult mai amuzant.

În timp ce mă gândeam la această propunere și mă delectam cu

ironia lui Roman, acesta răsturnă pe jos întreg conținutul coșului.

– Ce s-a întâmplat? am întrebat. Ți-ai pierdut lucrarea de doctorat?

– Înțelegi, Saşka, spuse, privindu-mă cu niște ochi absenți, iată o întâmplare minunată. Ieri am curățat cuptorul și am găsit acolo o pană verde, arsă. Am aruncat-o la coș și astăzi văd că nu mai e aici.

– A cui pană? am întrebat.

– Vezi tu, penele verzi sunt foarte rare pe meridianele noastre. Iar papagalul care a fost ars acum era verde.

– Ce prostie! Doar ai găsit pana ieri.

– Tocmai asta-i treaba, spuse Roman, adunând gunoiul și punându-l la loc în coș.

3

> „Poeziile sunt nefirești, nimeni nu vorbește în versuri, în afară de vreun prostănac sau de vreun *beadle* atunci când vine pentru un cadou de Crăciun, sau anunțurile de cremă de ghete. Niciodată să nu te cobori până la poezie, băiatul meu.“
>
> Charles Dickens

„Aldanul“ a fost în reparații toată noaptea. A doua zi de dimineață, când am venit în sala electronică, inginerii, răi de atâta nesomn, stăteau trântiți pe podea și-l înjurau apatici pe Cristobal Josevici. Îl numeau scit, barbar și hun, care se năpustise asupra ciberneticii. Disperarea lor era atât de mare, încât au ascultat o vreme până și sfaturile mele și au încercat să mi le urmeze, dar între timp a venit șeful lor, Savaof Baalovici Unic, și atunci m-au izgonit de lângă mașină. M-am retras, m-am așezat la biroul meu și am început îi privesc cum Savaof Baalovici pătrunde în miezul defecțiunii.

Era foarte în vârstă, dar robust și vânjos, bronzat, cu o chelie lucitoare, cu obrajii bărbieriți meticulos, îmbrăcat într-un costum alb, imaculat, de șantung. Toți îl priveau cu adâncă venerație pe acest om. Eu însumi am văzut odată cum îl dojenea cu voce înceată pe Modest Matveevici, iar Modest cel Groaznic, aplecându-și lingușitor capul, spunea: „Am înțeles, să trăiți!… E vina mea. Nu se va mai întâmpla…“ Savaof Baalovici emana o energie extraordinară. Fusese observat faptul că în prezența lui ceasurile încep să meargă mai repede și că traiectoriile particulelor elementare, curbate din cauza

câmpului magnetic, devin rectilinii. Nu a fost niciodată magician, în orice caz nu un magician practicant. Nu trecea prin pereți, nu teleporta niciodată pe nimeni și nu își crea dubleți, totuși lucra extraordinar de mult. Era șeful secției Deservirea Tehnică, cunoscător până în cele mai mici amănunte al întregii tehnici a Institutului și consultantul fabricii tehnomagice din Kitejgrad. În plus, se îndeletnicea cu cele mai neașteptate treburi, care nu aveau nicio legătură cu profesia lui.

Povestea vieții lui Savaof Baalovici am aflat-o nu de mult. În timpuri imemoriale, S.B. Unic fusese cel mai mare magician al globului pământesc. Cristobal Junta și Gian Giacomo au fost ucenicii ucenicilor lui. Cu numele lui erau descântați dracii. Cu numele lui erau sigilate recipientele cu djinni. Regele Solomon îi trimisese scrisori exaltate și construise temple în cinstea lui. Părea atotputernic. Și iată că pe la mijlocul secolului al șaisprezecelea devenise într-adevăr atotputernic. Rezolvând numeric ecuația diferențială integrală a Perfecțiunii Supreme, enunțată de un titan încă din perioada glaciară, putea să facă absolut orice minune. Fiecare magician își are limitele lui. Unii nu sunt capabili să-și înlăture părul de pe urechi. Alții stăpânesc legea generală a lui Lomonosov-Lavoisier, în schimb sunt neputincioși în fața celui de-al doilea principiu al termodinamicii. Al treilea grup, extrem de restrâns, poate, să spunem, să oprească timpul, dar numai în spațiul Reeman și pe perioade foarte scurte. Savaof Baalovici era atotputernic. Putea totul și nu putea nimic, întrucât condiția limită a ecuației Perfecțiuni era obligativitatea ca minunea să nu aducă daune niciunei ființe raționale. Nici pe Pământ, nici în altă parte a Universului. Iar astfel de minuni nu puteau fi imaginate de nimeni nici chiar de Savaof Baalovici, astfel că S.B. Unic abandonă pentru totdeauna magia și deveni șeful secției Deservirea Tehnică din CANCI…

Odată cu venirea lui, inginerii prinseră spor. Mișcările lor deveniră raționale, iar ironiile răutăcioase dispăruseră ca prin farmec. Mi-am scos mapa cu sarcinile zilnice și eram gata să mă apuc de lucru, dar chiar atunci veni la mine Stellocika, vrăjitoarea aceea foarte drăguță, cu nasul în vânt și ochii cenușii, practicantă la Vîbegallo. Mă chemă să facem gazeta de perete.

Amândoi făceam parte din colegiul de redacție și scriam poezii satirice, fabule și texte pentru desene. În afară de asta, eu desenasem artistic o cutie de scrisori pentru reclamații, spre care zburau din

toate părțile scrisori înaripate. În general, pictorul gazetei de perete era tizul meu, Aleksandr Ivanovici Drozd, mecanic de aparatură cinematografică, individ care într-un fel sau altul reușise să se strecoare în Institut. Dar era specialist în titluri de articole. Redactorul-șef al gazetei era Roman Oyra-Oyra, iar adjunctul lui era Volodea Pocikin.

– Sașa, spuse Stellocika, privindu-mă cu ochii ei cenușii, sinceri. Să mergem.

– Unde? am întrebat. Știam însă unde.

– Să facem gazeta.

– De ce?

– Roman ne roagă insistent, pentru că Cerber a început să latre. Spune că au mai rămas doar două zile și nu-i gata aproape nimic.

Cerber Psoevici Demin, șef de cadre, era protectorul gazetei noastre, principalul ei cenzor și animator.

– Ascultă, am spus, hai s-o lăsăm pe mâine.

– Mâine nu pot eu, se împotrivi Stellocika. Mâine zbor spre Suhumi, să-i înregistrez pe paviani. Vîbegallo spune că trebuie să-l înregistrez pe șeful lor, acesta fiind exemplarul cel mai responsabil… Lui Vîbegallo îi e frică să se apropie de șef, pentru că ăla suferă de gelozie. Hai să mergem, Sașa!

Am oftat, mi-am strâns hârtiile și am urmat-o pe Stellocika, pentru că singur nu sunt în stare să compun poezii. Întotdeauna ea îmi dădea prima strofă și ideea principală, iar în poezie, după opinia mea, ăsta-i lucrul cel mai important.

– Unde lucrăm? am întrebat-o pe drum. La comitetul sindical?

– La comitetul sindical nu avem loc, acolo îl prelucrează pe Alfred. Din cauza ceaiului. Roman ne dă voie să lucrăm la el.

– Despre ce trebuie să scriem? Iarăși despre baie?

– Și despre baie. Despre baie, despre Muntele Pleșuv. Trebuie să îl înfierăm pe Homa Brut „Bandit“.

– Printre noi e Homa Bandit – un borfaș de neîmblânzit, am zis.

– Și tu, Brutus, spuse Stellocika.

– E doar o idee, am spus. Trebuie s-o dezvoltăm.

În laboratorul lui Roman, pe masă era întinsă gazeta de perete: o coală mare din hârtie semiciocan, curată ca o fecioară. Alături, printre borcănelele cu guașe, pulverizatoare și notițe, zăcea culcat pictorul și mecanicul de aparatură cinematografică Aleksandr Drozd, cu o țigară lipită de buze. Cămașa îi era, ca întotdeauna,

desfăcută și din ea se zărea burta proeminentă și păroasă.

– Salut, am spus.

– Salut, răspunse Sanea.

Urla muzica, iar Sanea învârtea un radio portativ.

– Ce aveți aici? am întrebat, strângând notițele.

Nu erau prea multe. Un articol de fond: *În întâmpinare Sărbătorii.* Un articol al lui Cerber Psoevici. *Rezultatele cercetărilor privind stadiul de execuție a directivelor conducerii privind disciplina în muncă dintre sfârșitul primului trimestru și începutul celui de-al doilea trimestru.* Se mai găsea articolul profesorului Vîbegallo. *Datoria noastră este datoria față de gospodăriile orășenești și raionale patronate de noi,* articolul lui Volodea Pocikin *Despre conferința unională pe tema magiei electronice,* o notă a unui spiriduș *Când se va remedia încălzirea la etajul trei?* Mai era și articolul președintelui comitetului cantinei, articol intitulat *Nici carne, nici pește* – șase pagini dactilografiate la un rând. Articolul începea cu următoarele cuvinte: *„Fosforul este necesar omului ca aerul."* Se mai găsea și articolul lui Roman despre activitatea secției Probleme Inaccesibile. Pentru rubrica „Veteranii noștri" aveam articolul lui Cristobal Junta *De la Sevilla la Granada. Anul 1547.* Mai erau câteva scurte notițe în care se criticau: lipsa ordinii necesare la casa de ajutor reciproc, dezordinea în organizarea activității brigăzii de pompieri voluntari, admiterea jocurilor de noroc în vivariu. Erau și câteva caricaturi. Una dintre ele îl înfățișa pe Homa Brut „Bandit", decăzut și cu nasul vinețiu. Într-alta era luată în derâdere situația băii: era desenat un om gol, înghețat, de culoare albastră, stând sub jeturile de apă ca gheața ale unui duș.

– Ce plictiseală! am zis. Poate nu mai este nevoie de poezii?

– Este, suspină Stellocika. Am aranjat articolele în fel și chip, tot mai rămâne loc liber.

– Lasă-l pe Sanea să deseneze ceva pe-acolo. Niște spice sau niște panseluțe înflorite. Ce zici, Sanea?

– Munciți, munciți, spuse Drozd. Eu trebuie să scriu titlul.

– Ce să spun, am protestat. De scris trei cuvinte acolo.

– Pe fondul nopții înstelate, declamă impunător Drozd. Și mai am și o rachetă. Mai sunt și titlurile articolelor. Iar eu nu am mâncat încă de prânz. Nici micul dejun nu l-am luat.

– Du-te și mănâncă, l-am sfătuit.

– Nu am cu ce, spuse iritat. Am cumpărat de la consignație un magnetofon! În loc să vă țineți de prostii, mai bine mi-ați fi făcut

câteva sandvișuri. Cu unt și cu dulceață. Sau și mai bine, mi-ați fi făcut o bancnotă de zece ruble. Am scos o rublă și i-am arătat-o de la distanță.

– Dacă scrii titlul, o primești.

– Fără s-o mai dau înapoi? întrebă înviorându-se.

– Nu. E cu împrumut.

– Păi, atunci totuna e, spuse. Numai că, să știți, sunt pe moarte. Deja am spasme. Și încep să mi se răcească membrele.

– Minte, zise Stella. Sașa, hai să ne așezăm la măsuța aia și să scriem acum toate poeziile.

Ne-am așezat la măsuță și-am întins caricaturile. Le-am privit un timp în speranța că ne va veni vreo idee. Apoi Stella spuse:

– Astfel de oameni ca Bandit, păzea, sunt puși pe șterpelit.

– Da' ce-a furat? am întrebat. Ce, a furat ceva?

– Nu, spuse Stella. S-a bătut ca un huligan. Asta am spus-o doar așa, pentru rimă.

Iarăși ne-am pus pe așteptat. În afară de „păzea, sunt puși pe șterpelit" nu-mi venea nimic în minte.

– Hai să gândim logic, am propus. Îl avem pe Homa Bandit. S-a îmbătat. S-a bătut. Ce-a mai făcut?

– S-a legat de fete, spuse Stella. A spart un geam.

– Bun, am spus. Și altceva?

– A înjurat…

– Ce ciudat, se auzi vocea lui Sanea Drozd. Am lucrat cu acest Bandit în camera de proiecție. Un băiat ca toți băieții. Unul normal.

– Și? am întrebat.

– Și asta-i tot.

– Poți să-mi dai o rimă la Bandit? am întrebat.

– Manglit.

– Asta a mai fost, am spus. Șterpelit.

– Atunci ce zici de-un ciomag cioplit? Un ciomag pentru trosnit.

Stella declamă:

– Aici, tovarăși, e Bandit. Ia ciomagul de trosnit și plesnește-l pe Bandit.

– Nu ține, comentă Drozd. Propaganda pedepsei corporale.

– Plesnit, am spus. Adică murit.

– Aici, tovarăși, iată-l pe Bandit, spuse Stella. Plesnit-au mușchii când a grăit.

– Cu poeziile ce le-ați citit, toate mușteleau mierlit, spuse Drozd.

– Ai scris titlul? am întrebat.

– Nțț, se fandosi Drozd.

– Atunci, ocupă-te de el.

– Rușinea Centrului vestit, spuse Stella, sunt bețivanii ca Bandit.

– Asta merge, am încuviințat. Asta o să o scriem la sfârșit. Noteaz-o. Va fi o morală proaspătă și originală.

– Ce-i așa de original? întrebă Drozd.

Nu am catadicsit să îi răspund.

– Acum trebuie să arătăm, am continuat eu, cum a vagabondat. Să zicem așa. Un notoriu bețivan seamănă cu-n pavian, vorba lui nu face-un ban, iată cum un gogoman a ajuns un huligan.

– Îngrozitor! spuse dezgustată Stella.

Mi-am sprijinit capul în palme și am aruncat o privire caricaturii. Drozd trăgea cu pensula pe coala de hârtie semiciocan, concentrat, cu fundul scos în afară. Picioarele îi erau arcuite, încorsetate în blugii extrem de strâmți. Atunci îmi veni ideea.

– Cu genunchii împleticiți! am exclamat. Cântecelul.

– „Stătea un greieraș cu genunchii împleticiți", spuse Stella.

– Așa-i, încuviință Drozd, fără a-și întoarce privirile. Și eu îl știu. „Oaspeții au plecat piliți, cu genunchii-mpleticiți", cântă el.

– Stai așa, stai, l-am întrerupt. Simțeam cum mă cuprinde inspirația. De vă bateți, drăcuiți, precum el o s-o sfecliți: la miliție dormiți cu genunchii-mpleticiți.

– Așa mai merge, spuse Stella.

– Vezi? am întrebat. Încă două strofe și peste tot refrenul „cu genunchii-mpleticiți". S-a îmbătat crunt… A fugărit gagicile… Sau cam așa ceva.

– Strașnic s-a mai îmbătat, începu Stella. Nici dracu' nu-l vrea fârtat. Sparge uși, oamenii-s pândiți, cu genunchii-mpleticiți.

– Minunat! am exclamat. Noteaz-o. Și chiar le-a spart?

– Le-a spart, le-a spart.

– Excelent! am strigat satisfăcut. Ei, acum încă o strofă.

– Pe fete le-aleargă șovăielnic, cu genunchii-mpleticiți puternic. Acum ne trebuie și primul rând.

– Muniție, am spus. Poliție. Ambiție. Justiție.

– Se cuibărește, spuse Stella. Se adăpostește. Nu se bărbierește și nu se săpunește.

– Ăsta-i el, adăugă Drozd. Întocmai așa. A reieșit un adevăr artistic. De când s-a născut nu l-a interesat nici bărbieritul, nici scăldatul.

– Poate ne mai gândim la al doilea rând? propuse Stella. Puternic. Statornic. Harnic.

– Venetic, am spus. Genetic.

– Potrivnic, interveni Drozd. Cred că am intrat în impas. Ne-am privit mult timp în tăcere, absenți, mișcând din buze. Drozd bătea cu pensula în marginea cești cu apă.

– Când joacă și dănțuiește nevolnic, am spus într-un sfârșit, înjură ca un pirat netrebnic. Pe fete le-aleargă șovăielnic cu genunchii-mpleticiți puternic.

– Pirat… parcă e cumva… ezită Stella.

– Atunci: nici dracu' de-amic nu-i este vrednic.

– Asta a mai fost.

– Unde?… Ah, da, într-adevăr, a mai fost.

– Ca un tigru groaznic, propuse Drozd.

Se auzi un râcâit ușor și am întors capetele. Ușa laboratorului lui Ianus Poluektovici se deschise încetișor.

– Ia te uită! exclamă Drozd mirat, încremenind cu pensula în mână.

Prin crăpătura ușii apăru un papagal micuț, verde, cu un ciuf roșu.

– Ce papagal micuț! exclamă Drozd. Papagal! Pui-pui-pui… Începu să miște din degete, ca și cum ar fi fărâmițat niște pâine. Papagalul ne privea cu un singur ochi. Apoi deschise ciocul negru și curbat, precum nasul lui Roman și strigă cu glas răgușit:

– R-reactor! R-reactor! Tr-rebuie să r-rezistăm!

– Ce dră-ă-ăguț! exclamă Stella. Sanea, prinde-l!

Drozd se urni spre papagal, dar se opri brusc.

– Probabil că mușcă, se sperie el. Ia uite ce cioc are.

Papagalul se desprinse de podea, bătu din aripi și zbură stângaci prin cameră. Îl urmăream cu uimire. Semăna foarte mult cu acela de ieri. Un frate geamăn. Ce mulți papagali! m-am gândit.

Drozd flutură din pensulă.

– Dacă dă cu ciocul? insinuă el.

Papagalul se așeză pe brațul balanței de laborator, se scutură, își căută echilibrul și pronunță clar:

– Pr-roxima Centaur-ri! R-rubidiu! R-rubidiu!

Se umflă apoi în pene, își trase capul între aripi și închise ochii. Aveam impresia că tremură. Stella creă urgent o bucată de pâine cu gem, rupse o bucățică și i-o puse sub cioc. Papagalul nu reacționă. Tremura în mod evident și talerele balanței zdrăngăneau încetișor.

– Cred că e bolnav, spuse Drozd. Luă absent sandvișul din mâna Stellei și începu să mănânce.

– Băieți, am remarcat eu, a mai văzut cineva papagali în Institut până acum?

Stella negă, dând din cap. Drozd ridică din umeri.

– Cam mulți papagali în ultima vreme, am spus. Și ieri la fel…

– Probabil că Ianus face experiențe cu papagali, presupuse Stella. Antigravitație sau ceva asemănător…

Ușa de la coridor se deschise și intrară Roman Oyra-Oyra, Vitka Korneev, Edik Amperian și Volodea Pocikin. În cameră zgomotul se înteți. Korneev, proaspăt odihnit, foarte vioi, începu să răsfoiască notițele noastre și să facă observații ironice, zgomotoase, asupra stilului. Voinicul Volodea Pocikin, adjunctul redactorului-șef, responsabil în principal cu obligațiile polițienești, îl înșfăcă pe Drozd de ceafa groasă, îl îndoi pe jumătate și îl vârî cu nasul în gazetă, întrebând: „Unde-i titlul? Unde-i titlul, Drozdillo?“ Roman ceru să vadă poeziile scrise, iar Edik, neavând nimic în comun cu gazetăria, se îndreptă spre dulap și începu să mute diferite aparate. Pe neașteptate papagalul izbucni „Over-rsun! Over-rsun!“ și toți încremeniră.

Roman privea fix papagalul. Pe fața lui apăru o expresie mai veche, de parcă tocmai i-ar fi venit o idee năstrușnică. Volodea Pocikin îl abandonă pe Drozd și se miră cu voce tare: „Ia te uită, un papagal!“ Mitocanul Korneev întinse imediat mâna să înhațe papagalul de mijlocul corpului, dar pasărea se smuci și Korneev abia mai reuși să-l prindă de coadă.

– Lasă-l, Vitka! țipă Stella, înfuriată. Ce-s apucăturile astea, să chinuiești pasărea?

Papagalul țipa. Toți se îngrămădiseră în jurul lui. Korneev îl ținea ca pe un porumbel, Stella îi mângâia ciuful, iar Drozd îi răsfira tandru penele cozii. Roman se uită la mine.

– Curios, spuse el. Nu-i așa?

– De unde a apărut aici, Sașa? mă întrebă politicos Edik. Am schițat un gest cu capul, arătând laboratorul lui Ianus.

– Ce nevoie are Ianus de papagal? întrebă Edik.

– Pe mine mă întrebi? am spus.

– Nu, e o întrebare retorică, precizează cu seriozitate Edik.

– Ce nevoie are Ianus de doi papagali? am întrebat.

– Sau trei, adăugă încet Roman.

Korneev se întoarse spre noi.

– Unde mai sunt și alții? întrebă el, privind în jur cu interes. Papagalul pe care îl ținea în mână se zbătea încetișor, încercând să-l ciupească de deget.

– Lasă-l în pace, am spus. Nu vezi că e bolnav?

Korneev îl împinse pe Drozd și așeză din nou papagalul pe balanță. Papagalul se înfoie și își desfăcu aripile.

– Lasă-l în plata Domnului, spuse Roman. Ne-om descurca noi mai târziu. Unde sunt poeziile?

Stella turui tot ce reușiserăm să compunem. Roman frecă gânditor bărbia, Volodea Pocikin necheză nenatural, iar Korneev ordonă:

– Împușcați. Cu un automat. De mare calibru. O să învățați vreodată să scrieți poezii?

– Ia scrie-le singur! am răspuns iritat.

– Nu pot să scriu poezii, protestă Korneev. Eu nu am caracterul lui Pușkin. Eu am caracterul lui Belinski.

– Tu ai caracterul unui cadavru.

– Pardon! sări Vitka. Doresc ca în gazeta de perete să existe o rubrică de critică literară. Vreau să scriu articole de critică literară. Praf vă fac pe toți! Încă n-am uitat creația voastră măiastră despre casele de odihnă.

– Care-i aia? întrebă Edik.

Korneev recită imediat:

– „Vreau să construiesc o vilă. Unde? Ce dilemă! Doar comitetul de sindicat n-are încă niciun rezultat.“ A fost, recunoașteți?

– Ei, ce să-ți spun! am zis. Până și Pușkin a avut poezii proaste. Nici în crestomațiile școlare nu le publică în întregime.

– Asta o știu și eu, spuse Drozd.

Roman se întoarse spre el.

– O să avem sau nu un titlu astăzi?

– O să avem, spuse Drozd. Deja am desenat litera „C“.

– Care „C“? Ce legătură are „C“-ul?

– Da’ ce, nu trebuia?

– Ah, îmi vine să mor, spuse Roman. Ziarul se numește *Pentru magia avansată*. Arată-mi măcar un „C“ aici!

Drozd își mișcă buzele, uitându-se în același timp la perete.

– Cum vine asta? spuse într-un sfârșit. De unde am luat „C“-ul? Că doar era și o literă „C“!

Roman se înfurie și îi ordonă lui Pocikin să îi gonească pe toți la locurile lor. Eu și Stella am nimerit sub comanda lui Korneev. Drozd începu, tremurând, să modifice „C“-ul într-un „P“ stilizat. Edik Amperian încercă să dispară cu un psihoelectrometru, dar a fost prins, legat și condamnat să repare pulverizatorul necesar desenării cerului înstelat. Apoi veni rândul lui însuși Pocikin. Roman îi ordonă să transcrie notițele la mașina de scris și să corecteze concomitent stilul și ortografia. Roman însuși începu iar să umble prin laborator, uitându-se la toți peste umăr.

Un timp totul a mers strună. Am reușit să compunem și să aruncăm la coș o serie de variante pe tema băii: „La noi, și în cadă, și-n privată, curge apă înghețată“, „Cine vrea curat să fie, dușul bocnă nu-l îmbie“, „Zeci de suflete din Institut un duș fierbinte ar fi făcut“ și așa mai departe. Korneev ne înjura cu nerușinare, ca un adevărat critic literar. „Învățați de la Pușkin!“ ne sfătuia. „Sau măcar de la Pocikin. Alături de voi stă un adevărat geniu, iar voi nici măcar nu sunteți în stare să-l imitați… «Uite cum gonește-un ZIL pe drum, mă voi sfărâma de el acum…». Câtă forță fizică se ascunde în aceste rânduri! Câtă limpezime a simțurilor!“ Îi răspundeam și noi cu înjurături stângace. Sanea Drozd ajunse la litera „t“ din cuvântul „avansată“. Edik repară pulverizatorul și-l probă pe conspectele lui Roman. Volodea Pocikin căută litera „ț“ la mașina de scris, blestemând întruna. Totul decurgea firesc. Apoi Roman spuse dintr-odată:

– Sașa, uită-te aici!

M-am uitat. Papagalul zăcea sub balanță, cu lăbuțele chircite, ochii îi erau acoperiți cu o pieliță albicioasă, iar ciufu l i se pleoștise.

– A murit, spuse Drozd cu milă.

Ne-am adunat iarăși în jurul papagalului. N-aveam în minte niciun gând anume, iar dacă-l aveam, poate doar în subconștient. Cert este că am întins mâna și am luat papagalul, cercetându-i lăbuțele. Roman mă întrebă imediat:

– Este?

– Este, am răspuns.

Pe lăbuța neagră, chircită, se găsea un ineluș din metal alb, iar pe el fusese gravat „Foton“ și cifrele „190573“. M-am uitat pierdut la Roman. Probabil că arătam amândoi cam ciudat, pentru că imediat Korneev ne îndemnă:

– Ia hai, povestiți-ne tot ce știți!

– Le povestim? întrebă Roman.

– Ce aiureală! am spus. Probabil că sunt niște scamatorii. Sigur sunt niște dubleți.

Roman cercetă încă o dată trupșorul cu multă atenție.

– Nu, mă contrazise. Tocmai aici este problema. Ăsta nu e un dublet. Este același, cel mai adevărat original.

– Ia dă să văd! se băgă Korneev.

Toți trei, el împreună cu Volodea Pocikin și Edik, cercetară cât se poate de minuțios papagalul și anunțară într-un glas că nu este un dublet și că ei nu înțeleg de ce asta ne miră atât. „Să luăm, de pildă, cazul meu“, spuse Korneev. „Nici eu nu sunt un dublet. Asta de ce nu vă mai miră?“

Atunci Roman o privi pe Stella, moartă de curiozitate, îl privi pe Volodea Pocikin cum stătea cu gura căscată, se uită la Vitka, la zâmbetul lui batjocoritor și atunci le povesti totul: cum găsise alaltăieri o pană verde în cuptorul electric și cum o aruncase la coșul de gunoi, cum ieri n-o mai găsise la coș, dar cum în schimb găsise pe masă (pe această masă) un papagal mort, o copie identică a papagalului de față. Nici copia nu era un dublet. Povesti cum Ianus recunoscuse papagalul și, făcându-i-se milă de el, îl arsese în cuptorul electric mai sus menționat, iar cenușa, nu se știe de ce, o aruncase afară pe ferestruică.

Un timp nimeni nu scoase o vorbă. Drozd ridică din umeri, prea puțin interesat de povestirea lui Roman. Pe fața lui se vedea clar că nu pricepe de ce s-a iscat o asemenea hărmălaie, că doar în această clădire se petrec chestiuni mult mai serioase. Stellocika părea și ea dezamăgită. Dar cei trei magiștri înțeleseră totul foarte bine, iar pe fizionomiile lor se putea lesne observa protestul. Korneev porni decis:

– Minți. Și încă prost.

– Nu poate fi același papagal, protestă manierat Edik. Probabil că ați greșit.

– Ba este același, am spus. Verde și cu ineluș.

– Foton? întrebă Volodea Pocikin cu o voce de procuror.

– Foton. Ianus îi spunea Fotonaș.

– Dar cifrele? întrebă Volodea.

– Și cifrele.

– Cifrele-s tot alea? întrebă amenințător Korneev.

– Cred că sunt aceleași, am spus nehotărât, uitându-mă la Roman.

– Da' nu poți fi mai precis? insistă Korneev și acoperi papagalul cu laba lui roșie. Ia zi, ce număr e aici?

– Nouăsprezece… am spus. Aă-ă… zero doi, nu așa? Șaizeci și trei.

Korneev se uită sub palmă.

– Minți! spuse acesta. Da' tu? se adresă lui Roman.

– Nu mai țin minte, zise calm Roman. Am impresia că nu zero trei, ci zero cinci.

– Nu, am spus. Totuși era zero șase. Îmi amintesc că parcă era o buclă acolo.

– O buclă, spuse disprețuitor Pocikin. Holmșilor! Pinkertonilor! S-au săturat de legea cauzalității…

Korneev își vârî mâinile în buzunare.

– În afară de asta, spuse el. Nu mai insist asupra faptului că mințiți. Le-ați încurcat, băi. Toți papagalii-s verzi, mulți au inele, iar perechea în cauză este din seria „Foton". Aveți mintea compostată. De altfel, ca toți poeții și redactorii gazetelor de perete proaste.

– Compostată? întrebă Roman.

– Ca o râzătoare.

– Ca o râzătoare? repetă Roman, zâmbind ciudat.

– O râzătoare dezmembrată, explică Korneev. Ruginită. Și ca o plasă. Cu găuroaie.

Atunci Roman, zâmbind la fel de straniu, scoase din buzunarul de la piept o agendă și o răsfoi.

– Deci așa… spuse el, cu găuroaie și ruginită. Ia să vedem… Nouăsprezece zero cinci șaptezeci și trei, citi el.

Magiștrii se năpustiră spre papagal și se ciocniră cap în cap cu un trosnet uscat.

– Nooșpe zero cinci șapteș'trei, spuse Korneev cu o voce stinsă.

A fost ceva de mare efect. Stella scoase un ușor țipăt de plăcere.

– E, nu mă-nnebuniți! se băgă și Drozd, fără să-și ia privirile de pe titlul gazetei. S-a întâmplat odată să-mi iasă și mie numărul la biletul de loterie și imediat am dat fuga la CEC să-mi iau

automobilul. Dar s-a dovedit apoi că…

– De ce ți-ai notat numărul? întrebă Korneev, uitându-se cu ochii mijiți la Roman. Așa ți-e obiceiul? Îți notezi toate numerele? Poate ți-ai notat și seria ceasului?

– Minunat! exclamă Pocikin. Bravo, Vitka! Ai nimerit în plin. Ce rușine, Roman! De ce ai otrăvit papagalul? Câtă cruzime!

– Idioților! se înfurie Roman. Ce sunt eu, Vîbegallo?

Korneev sări la el și îi cercetă urechile.

– Ia mai du-te dracului! îl înjură Roman. Sașa, admiră-i!

– Măi, băieți, i-am dojenit eu, cine credeți că face glume din astea? Drept cine ne luați?

– Păi, și ce să facem? întrebă Korneev. Careva minte. Ori voi, ori legile naturii. Eu cred în legile naturii. Toate celelalte se schimbă.

Totuși, se descurajă repede, se așeză într-un colț și căzu pe gânduri. Sanea Drozd își vedea liniștit de treabă. Stella ne privea pe toți, la rând, cu ochii speriați. Volodea Pocikin scria ceva în ritm alert și tăia niște formule. Edik începu primul:

– Chiar dacă nu se încalcă niciun fel de legi, porni el să raționeze, rămâne la fel de stranie apariția neașteptată a acestor papagali, în aceeași cameră, și mortalitatea dubioasă în rândurile lor. Și de fapt nici nu mă mir prea tare, pentru că aici avem de-a face cu Ianus Poluektovici. Nu aveți impresia că însuși Ianus Poluektovici este o persoană foarte ciudată?

– Ba da, am spus.

– Și eu cred asta, zise Edik. De fapt, cu ce se ocupă el, Roman?

– Depinde care dintre Ianuși. S-Ianus se ocupă de relația dintre spațiile paralele.

– Hm, făcu Edik. Asta nu ne ajută cu nimic.

– Din păcate, spuse Roman. Și eu mă tot gândesc ce legătură poate fi între papagali și Ianus și zău că nu-mi trece nimic prin minte.

– Dar e un om ciudat? întrebă Edik.

– Da, fără îndoială. Să ne gândim numai la faptul că sunt doi și totuși e unul singur. Ne-am obișnuit atât de mult cu situația asta, încât nici nu ne mai gândim la ea…

– Asta am vrut să spun și eu. Vorbim rar despre Ianus. Îl respectăm prea mult. Și totuși cu siguranță fiecare dintre noi a observat la el cel puțin o ciudățenie.

– Ciudățenia numărul unu, am spus. Dragostea pentru papagalii

muribunzi.

– Fie și asta, acceptă Edik. Altceva?

– Bârfitorilor! interveni Drozd cu demnitate. Uite, cândva i-am cerut să mă împrumute.

– Da? spuse Edik.

– Și m-a împrumutat, spuse Drozd. Și am uitat cu cât m-a împrumutat. Iar acum nu știu ce să fac.

Tăcu. Edik așteptă câteva clipe continuarea, după care spuse:

– Știți că, de fiecare dată când am lucrat cu el noaptea, pleca undeva, exact la miezul nopții, și se întorcea după cinci minute, și de fiecare dată am avut impresia că, într-un anume fel, încearcă să afle de la mine cu ce ne ocupaserăm cât fusese plecat.

– Într-adevăr, așa este, confirmă Roman. Știu asta foarte bine. De mult timp am observat că exact la miezul nopții își pierde complet memoria. Și el își cunoaște perfect acest defect. De câteva ori și-a cerut chiar scuze, spunând că este ceva reflex, legat de consecințele unei contuzii puternice.

– Memoria lui nu-i bună de nimic, spuse Volodea Pocikin. Mototoli foaia plină de calcule și o aruncă sub masă. Tot timpul mă întreabă dacă ne-am văzut sau nu ieri.

– Și despre ce am discutat, dacă ne-am mai văzut, am adăugat.

– Memorie, memorie, mormăi nerăbdător Korneev. Ce are a face aici memoria? Sunt destui gagii cu memoria proastă… Nu, alta-i socoteala. Ce legătură are el cu spațiile paralele?…

– Întâi să rezumăm faptele, spuse Edik.

– Papagali, papagali, papagali, continuă Vitka. Poate că sunt totuși dubleți?

– Nu, spuse Volodea Pocikin. Am făcut toate calculele. Conform tuturor normelor, nu e un dublet.

– La fiecare miez de noapte, spuse Roman, merge în acest laborator al său și se închide acolo pentru câteva minute. Odată a fugit într-acolo atât de grăbit, încât nu a mai avut timp să închidă ușa…

– Și? întrebă moartă de curiozitate Stella.

– Nimic. S-a așezat în fotoliu, a stat puțin și s-a întors înapoi din laborator. Și imediat m-a întrebat dacă nu discutaserăm despre ceva important.

– Eu m-am cărat, spuse Korneev, ridicându-se.

– Și eu, zise Edik. Acum avem seminar.

– Și eu, spuse Volodea Pocikin.

– Nu! se împotrivi Roman. Tu ai să rămâi să bați la mașină. Te numesc șef. Tu, Stellocika, o să scrii poezii împreună cu Sașa. Iar eu plec. Mă întorc diseară, iar până atunci să fie gata gazeta.

Au plecat, iar noi am rămas să terminăm gazeta de perete. La început am încercat să mai născocim câte ceva, dar în scurt timp am obosit și am înțeles că nu mai suntem în stare de nimic. Atunci am scris un mic poem despre papagalul muribund.

Când se întoarse Roman, gazeta era gata, Drozd zăcea culcat pe masă și înfuleca sandvișuri, iar Pocikin ne explica, mie și Stellei, de ce întâmplarea cu papagalul nu putea fi posibilă.

– Bravo! ne lăudă Roman. O gazetă minunată! Și ce titlu! Ce boltă înstelată nemărginită! Și cât de puține greșeli… Dar unde-i papagalul?

Papagalul zăcea culcat într-o ceașcă Petri, în aceeași ceașcă și în același loc unde îl văzuserăm ieri eu și cu Roman. Chiar mi se tăie respirația.

– Cine l-a pus aici? întrebă Roman.

– Eu, spuse Drozd. Și ce dacă?

– Nu, nimic, spuse Roman. Lasă-l să stea acolo. Nu-i așa, Sașa?

Am dat afirmativ din cap.

– Să vedem ce se va mai întâmpla mâine cu el, spuse Roman.

4

„Această biată pasăre, bătrână și nevinovată,
înjură cât o mie de draci, dar nu înțelege ce
spune.“

R.L. Stevenson

Cu toate acestea, a doua zi, chiar de dimineață, am fost nevoit să mă ocup de îndatoririle mele directe. „Aldanul“ era reparat, gata de luptă, iar după ce am dejunat și am venit în sala electronică, lângă ușă se formase deja un mic șir de dubleți cu foile pe care erau înscrise problemele de calculat. Am început prin a mă răzbuna pe dubletul lui Cristobal Junta, gonindu-l și scriindu-i pe foaie că nu pot descifra scrisul. (Scrisul lui Cristobal Junta era într-adevăr aproape ilizibil; Junta scria în rusă cu litere gotice.) Dubletul lui Fiodor Simeonovici a adus un program compus de însuși Fiodor Simeonovici. Era primul program pe care Fiodor Simeonovici îl compunea fără sfaturile, sugestiile și indicațiile mele. Am examinat cu atenție programul și am constatat cu plăcere că fusese făcut fără greșeli importante, economicos și nu lipsit de o oarecare finețe. Am corectat unele greșeli neînsemnate și l-am trimis fetelor mele. Apoi am observat că la rând se chinuiește, speriat și palid, contabilul fabricii de pește. Îi era frică, părea stingherit, așa că l-am primit imediat.

– E cam neplăcut totuși, mormăi, uitându-se înfricoșat cu coada ochiului spre dubleți. Uite, tovarășii așteaptă și au venit mai devreme decât mine…

– Nu-i nimic, ăștia nu sunt tovarăși, l-am liniștit.

– Atunci, cetățeni…

– Nici cetățeni.

Contabilul se albi tot și, aplecându-se spre mine, îmi spuse în șoaptă, cu răsuflarea întretăiată:

– Chiar că mă uit și eu… ăștia nici nu clipesc… Iar ăla în albastru, am impresia că nici nu respiră…

Terminasem jumătate din cei de la rând, când mă sună Roman.

– Sașa?

– Da.

– A dispărut papagalul.

– Cum adică a dispărut?

– Uite așa.

– L-a aruncat femeia de serviciu?

– Am întrebat-o. Nu numai că nu l-a aruncat, dar nici nu l-a văzut.

– Poate și-au făcut de cap spiridușii?

– În laboratorul directorului? Puțin probabil.

– Mda, am mormăit. Poate că însuși Ianus?

– Ianus încă nu a venit. Și se pare că încă nu s-a întors de la Moscova.

– Și-atunci, ce să înțelegem din toate astea? am întrebat.

– Nu știu. Să vedem. Am tăcut amândoi.

– Mă mai suni? am întrebat. Dacă apare ceva interesant…

– Bineînțeles. Neapărat. Salut, prietene. Mi-am impus să nu mă mai gândesc la acest papagal, în fond ce treabă am eu cu el. Am dat drumul tuturor dubleților, am verificat toate programele și m-am ocupat de o problemă ticăloasă, care mă chinuia de multă vreme. Îmi fusese dată de absolutiști. Întâi le-am spus că problema nu are niciun sens, ca de altfel majoritatea problemelor lor, ce să mai vorbim de rezolvare. Apoi m-am sfătuit totuși cu Junta, care descâlcește cu multă finețe astfel de chestiuni, iar el mi-a dat câteva sfaturi încurajatoare. De nenumărate ori am început-o și am abandonat-o, și iată că astăzi am biruit-o. A ieșit foarte elegant.

Și numai ce o terminasem și mă lăsasem fericit pe spătarul scaunului, privind de la distanță rezolvarea, că intră Junta, negru de mânie. Privindu-mi picioarele, mă întrebă cu o voce seacă și neplăcută de când am început să nu-i mai înțeleg scrisul. Asta aduce foarte mult a sabotaj, îmi comunică el, în Madrid, în anul 1936, el ar fi dat ordin să fie pus la zid.

L-am privit îngăduitor.

– Cristobal Josevici, am spus. Până la urmă am rezolvat-o. Ați avut perfectă dreptate. Spațiul vrăjitoresc se poate înfășura, într-adevăr, pe oricare dintre cele patru variabile.

În fine, ridică ochii și se uită la mine. Probabil că arătam foarte fericit, pentru că se înmuie și mormăi:

– Permiteți-mi și mie să mă uit.

I-am dat foile, s-a așezat alături de mine și am reluat amândoi problema de la cap la coadă, savurând încă o dată două transformări extrem de rafinate, una sugerată de el, cealaltă găsită de mine.

-Nu avem capete proaste, Alexandro, spuse în cele din urmă Junta. Avem gândire de artist. Ce ziceți?

– Bravo nouă! am spus cu sinceritate.

– Și eu zic la fel. O vom publica. Nimănui nu îi va fi rușine să publice asta. Aici nu este vorba nici despre galoșii-autostop, nici despre pantalonii invizibili.

Ne-am binedispus cu totul și am pornit să rezolvăm noua problemă a lui Junta și foarte curând acesta spuse că și în trecut se considerase uneori cam prea sonat, iar de faptul că eu sunt un ignorant în ale matematicii se convinsese încă de la prima întâlnire. Am fost de acord cu el și am apreciat că ar cam fi timpul să iasă la pensie, iar mie să mi se facă vânt din Institut, la încărcat de bușteni, că de altceva nu sunt capabil. Mă contrazise. Remarcă faptul că nici nu poate fi vorba de vreo pensie, că el trebuia folosit doar la împrăștiat gunoiul de grajd pe câmp, iar eu nu trebuia să fiu lăsat cu niciun chip la mai puțin de un kilometru de exploatarea forestieră, unde este totuși necesar un oarecare nivel intelectual, mult prea ridicat pentru mine, și că trebuia să fiu numit ucenic de ajutor de vidanjor în convoaiele de căruțe folosite la asanarea barăcilor de holerici. Stăteam, sprijinindu-ne capetele în mâini, și ne delectam cu sugestii umilitoare, când în sală intră Fiodor Simeonovici. Din câte am înțeles, ardea de nerăbdare să-mi cunoască părerea despre programul conceput de el.

– Programul! zâmbi amar Junta. Nu ți-am văzut programul, Teodor, dar sunt încredințat că este genial, în comparație cu acest… Îi întinse dezgustat lui Fiodor Simeonovici foaia cu propria problemă, ținând hârtia cu două degete. Poftim și admiră, uite un exemplu de nulitate și mediocritate.

– Dra-dragii mei, spuse Fiodor Simeonovici nedumerit, în timp ce

descifra scrisul. Da-dar asta-i pro-problema lui Ben Be-betzalel. Ca-cagliostro doar a dovedit că nu are re-rezolvare.

– Știm și noi că nu este rezolvabilă, spuse Junta, zbârlindu-se imediat. Și vrem să aflăm cum putem să o rezolvăm.

– Ce ciudat ra-raționezi, Cri-cristo… Cu-cum să cauți o re-rezolvare dacă ea a-nu există? E un non-nonsens…

– Scuză-mă, Teodor, dar cred că tu ești cel care raționezi într-un mod foarte ciudat. Nonsens este să cauți o rezolvare când ea există de fapt. Întrebarea e ce facem cu o problemă care nu are rezolvare. Asta este o chestiune de principiu, esențială, care, după cum văd, și asta spre regretul meu, nu îți este accesibilă, deoarece ești un practician. Probabil că mi-am bătut gura de pomană cu tine pe tema asta.

Tonul lui Cristobal Junta era extrem de jignitor și Fiodor Simeonovici se supără.

– U-uite ce e, măi, dră-drăguțule, spuse. Eu nu po-pot să discut cu ti-tine pe un asemenea ton în fa-fața acestui tânăr. M-mă uimești. Nu este pe-pedagogic. Dacă vrei să co-continui, binevoiește să ie-ieși cu mine pe co-coridor.

– Fie, răspunse Junta, sărind ca un arc și prinzând în grabă, lângă șold, mânerul unei săbii inexistente.

Au ieșit din sală, afișând atitudini afectate și ridicându-și mândri capetele, fără să se privească unul pe celălalt. Fetele începură să chicotească. Nici eu nu prea m-am speriat. M-am așezat, prinzându-mi capul între mâini și privind foaia lăsată pe masă, și un timp am auzit dinspre coridor cum răsună vocea puternică, de bas, a lui Fiodor Simeonovici, întreruptă uneori de exclamațiile seci, înfuriate, ale lui Cristobal Josevici. Apoi Fiodor Simeonovici urlă: „Binevoiți să treceți în ca-cabinetul meu!“ „Fie!“ scrâșni Junta. Deja se adresau unul altuia cu „dumneavoastră“. Vocile se îndepărtară. „Duel! Duel!“ ciripiră fetele. Junta avea faima unui mare *bretailleur* și bătăuș. Se spunea că își aduce adversarul în laboratorul său și îi oferă spre alegere săbii, spade sau halebarde, după care începe à la Jean Marais să sară pe mese și să dărâme dulapurile. Nu aveam însă de ce ne teme pentru Fiodor Simeonovici. Era evident că vor tăcea posomorâți în cabinetul lui, preț de o jumătate de oră, fiecare la un alt capăt al mesei, apoi Fiodor Simeonovici va ofta din greu, va deschide bărulețul și va umple două păhărele cu elixirul Beatitudinii. Junta va adulmeca aerul, își va răsuci mustața și va bea.

Fiodor Simeonovici va umple din nou păhărelele și va striga în laborator: „Castraveciori proaspeți!“

Între timp sună Roman și cu o voce stranie mă rugă să vin de urgență sus, la el. Am fugit într-acolo.

În laborator se aflau Roman, Vitka și Edik. În afară de ei, în laborator mai era și papagalul verde. Viu. Ca și ieri, stătea pe brațul balanței, privindu-ne pe rând când cu un ochi, când cu celălalt, își ciugulea penele și se simțea, probabil, foarte bine. În schimb, savanții nu arătau prea bine. Roman stătea abătut, aplecat deasupra papagalului, și din când în când suspina convulsiv. Edik, palid, își masa încet tâmplele, având întipărită pe față suferința, de parcă l-ar fi chinuit migrenele. Iar Vitka se clătina în vârful scaunului, precum un băiețel care se joacă de-a călușul, și mormăia ceva nedesluși, holbând ochii febril.

– E același? am întrebat cu o voce stinsă.

– Același, răspunse Roman.

– Foton? Nici eu nu mă simțeam prea bine.

– Foton.

– Coincide și numărul?

Roman nu răspunse. Edik spuse cu o voce de om bolnav:

– Dacă am fi știut câte pene au papagalii în coadă, am fi putut să i le numărăm, ținând cont de pana care s-a pierdut alaltăieri.

– Vreți să dau fuga după Brehm 58? am propus.

– Unde-i defunctul? întrebă Roman. Iată de unde trebuie să începem! Auziți, detectivilor, unde-i mortul?

– Mor-rt! țipă papagalul. Cer-remonie! Mor-rt peste bor-rd! R-rubidiu!

– Dracu’ știe ce vorbește, spuse cu patimă Roman.

– Mort peste bord, asta-i o expresie tipic piraterească, explică Edik.

– Dar rubidiu?

– R-rubidiu! R-rezer-rve! Ur-riașe! spuse papagalul.

– Rezervele de rubidiu sunt uriașe, traduse Edik. Interesant, unde?

M-am aplecat și am început să cercetez inelușul.

– Poate totuși nu-i același?

– Și atunci, unde-i ăla? întrebă Roman.

– Asta-i cu totul altă problemă, am spus. E totuși mai simplu de explicat.

– Explică!

– Așteaptă, am spus. Hai mai întâi să rezolvăm problema asta: este același sau nu este același?

– Cred că este același, spuse Edik.

– Iar eu nu cred că este același, am zis. Uite, aici este o zgârietură pe ineluș, unde e cifra trei…

– Tr-rei! rosti papagalul. Tr-rei!

Vitka tresări brusc.

– Am o idee, spuse.

– Care?

– Interogare asociativă.

– Cum adică?

– Puțintică răbdare. Stați jos, țineți-vă gura și nu vă amestecați. Roman, ai un magnetofon?

– Am un dictafon.

– Dă-l încoa'. Dar mucles! Îl fac eu să ciripească imediat, bestia. O să-mi spună totul.

Vitka își trase scaunul, se așeză cu dictafonul în mână alături de papagal, se bosumflă, se uită cu un ochi la papagal și urlă:

– R-rubidiu!

Papagalul tresări și era gata-gata să cadă de pe balanță. Dând din aripi pentru a-și menține echilibrul, pasărea răspunse:

– R-rezer-rve! Cr-raterul R-ricci!

Am schimbat priviri între noi.

– R-rezer-rve! urlă Vitka.

– Ur-riașe! Mor-rmane! Mor-rmane! R-ricci ar-re dr-reptate! R-ricci ar-re dr-reptate! R-roboți! R-roboți!

– Roboți!

– Cr-rah! Ar-rde! Atmosfer-ra ar-rde! Afar-ră! Dr-ramba, afar-ră!

– Dramba!

– R-rubidiu! R-rezerve!

– Rubidiu!

– R-rezer-rve! Cr-raterul R-ricci!

– Închidere, spuse Roman. Cerc.

– Stai, stai, mormăi Vitka. Acum…

– Încearcă ceva din alt domeniu, îl sfătui Edik.

– Ianus! spuse Vitka.

Papagalul deschise ciocul și strănută.

– Ia-nus, repetă sever Vitka. Papagalul se uita gânditor pe fereastră.

– Lipsește litera „r“, am zis.

– Poftim, spuse Vitka. Ia să vedem… Nevstr-ruev!

– Tr-rec pe r-recepție! spuse papagalul. Vr-răjitor! Vr-răjitor! Vor-rbește Ar-ripa! Vor-rbește Ar-ripa!

– Ăsta nu mai este un papagal de pirat, spuse Edik.

– Mai întreabă-l de mort, am propus.

– Mort, spuse Vitka fără chef.

– Cer-remonia înmor-rmântării! Gr-raniță tempor-rală! Cuvântar-re! Cuvântar-re! Palavr-re! Lucr-rați! Lucr-rați!

– Ce stăpâni curioși a avut! se miră Roman. Ce-i de Scut?

– Vitka, spuse Edik. Cred că are o terminologie cosmică. Încearcă ceva mai simplu, obișnuit.

– Bombă cu hidrogen, spuse Vitka.

Papagalul înclină capul și își curăță lăbuța cu ciocul.

– Tren! spuse Vitka. Papagalul tăcea.

– Da, nu ține figura, spuse Roman.

– Ah, diavole! exclamă Vitka. Nu reușesc să-mi aduc aminte niciun cuvânt obișnuit care să aibă litera „r“. Scaun, masă, tavan… Divan… Oho! Telepor-rtatorr!

Papagalul se uită cu un ochi la Vitka.

– Kor-rneev, te r-rog!

– Ce? făcu Vitka. Vedeam pentru prima dată cum Vitka se pierde.

– Kor-rneev bădăr-ran! Bădăr-ran! Muncitor-r gr-ro-zav! Pr-rost rar-risim! Fr-rumos!

Am început să chicotim. Vitka se uită la noi și spuse răzbunător:

– Oyr-ra-Oyr-ra!

– Bătr-rân, bătr-rân! răspunse pregătit papagalul. Bucu-r-ros! A tăbăr-rât!

– Ceva nu se potrivește, spuse Roman.

– De ce nu? spuse Vitka. Ba e chiar foarte… Pr-ri-valov!

– Pr-roiect pr-rimitiv! Pr-rimitiv! Pr-rimitiv! Tr-ruditorr!

– Fraților, ăsta ne știe pe toți, spuse Edik.

– Fr-rați, răspunse papagalul. Gr-răunțe de piper-r! Zer-ro! Zer-ro! Gr-ravitație!

– Amperian, se precipită Vitka.

– Cr-remator-riu! Ruper-re tempor-rală! spuse papagalul, se gândi

câteva clipe și adăugă: Amper-rmetr-ru!

– Aici este un nonsens, zise Edik.

– Nu există nonsens, spuse gânditor Roman.

Vitka trase închizătoarea cu un pocnet și deschise dictafonul.

– Gata banda, spuse el. Păcat.

– Știți ce, am intervenit, cred că mai simplu ar fi să-l întrebăm pe Ianus. Ce fel de papagal este, de unde vine și în general…

– Și cine o să-l întrebe? se interesă Roman.

Nimeni nu se oferi. Vitka propuse să ascultăm înregistrarea și am fost cu toții de acord. Totul suna foarte ciudat. La primele cuvinte redate de dictafon, papagalul zbură pe umărul lui Vitka și începu să asculte cu vizibil interes, strecurând uneori replici precum: „Dr-ramba igoră ur-raniul", „Cor-rect" și „Kor-rneev bădăr-ran". Când se termină înregistrarea, Edik spuse:

– În principiu am putea să facem un dicționar lexical și să-l analizăm pe calculator. Dar chiar și așa, ceva-ceva tot s-a clarificat. În primul rând, ne cunoaște pe toți. Asta e deja ceva uimitor. Înseamnă că a auzit de multe ori numele noastre. În al doilea rând, știe ceva și despre roboți. Și despre rubidiu. Apropo, unde se folosește rubidiul?

– În orice caz, spuse Roman, nu se folosește nicăieri la noi în Institut.

– Ăsta-i ceva ca natriul, spuse Korneev.

– Mă rog, lasă rubidiul, am spus. Dar de unde știe despre craterele de pe Lună?

– De ce tocmai de pe Lună?

– Dar ce, pe Pământ munții se numesc cratere?

– Mai întâi, există craterul Arizona și apoi craterul nu e un munte, ci mai degrabă o gaură acolo.

– Gaur-ră tempor-rală, comunică papagalul.

– Are o terminologie foarte ciudată, zise Edik. Dacă papagalul se află mereu lângă Ianus, atunci Ianus se ocupă de niște lucruri foarte stranii.

– Tr-recer-re or-rbitală str-ranie, rosti papagalul.

– Ianus nu se ocupă de cosmos, spuse Roman. Aș fi știut.

– Poate s-a ocupat mai înainte?

– Nici înainte nu s-a ocupat de asta.

– Roboți, spuse trist Vitka. Cratere… Ce caută aici craterele?

– Poate Ianus citește literatură științifico-fantastică? am presupus.

– Cu voce tare? Papagalului?

– M-da…

– Afr-rodita, spuse Vitka, adresându-i-se papagalului.

– Înflăcăr-ar-re tr-ragică, rosti papagalul. Se mai gândi câteva clipe și explică: S-a sfăr-râmat. Zadar-rnic.

Roman se ridică și porni să umble prin laborator. Edik își așeză obrazul pe masă și închise ochii.

– Cum o fi apărut aici? am întrebat.

– Ca și ieri, răspunse Roman. Din laboratorul lui Ianus.

– Ați văzut voi asta?

– Îhî.

– Un singur lucru nu înțeleg, am insistat. A murit sau nu?

– De unde vrei să știm? se enervă Roman. Doar nu sunt veterinar. Nici Vitka nu e ornitolog. Și, mai știi, poate nici nu e un papagal.

– Atunci, ce să fie?

– De unde să știu?

– S-ar putea să fie o halucinație complexă, interveni Edik, fără să deschidă ochii.

– Făcută de cine?

– Păi, la asta mă și gândesc acum, răspunse Edik. Am apăsat cu degetul pe un ochi și am privit papagalul.

Papagalul se dublă.

– Se dublează, am spus. Nu este o halucinație.

– Am spus: halucinație complexă, îmi aminti Edik. Mi-am apăsat ambii ochi. Am orbit temporar.

– Uite ce-i, se hotărî Korneev. Să n-am parte dacă nu se încalcă legea cauză-efect. Așa că nu-i decât o singură ieșire: totul nu-i decât o halucinație, iar noi trebuie să ne ridicăm, să ne-ncolonăm și să pornim cu cântec înainte, drept la psihiatru. Ridicarea!

– Eu nu merg, zise Edik. Mai am o idee.

– Ce idee?

– Nu vreau să spun.

– Adică de ce?

– O să mă bateți.

– Oricum te spargem.

– Spargeți-mă!

– N-ai, bă, nicio idee, spuse Vitka. Ți se pare. Hai la psihiatru.

Ușa scârțâi și din coridor intră în laborator Ianus Poluektovici.

– Așa, făcu el. Bună ziua.

Ne-am ridicat. Trecu pe la fiecare și ne strânse mâna.

– Fotonaș, spuse văzând papagalul. Nu vă deranjează, Roman Petrovici?

– Să mă deranjeze? se miră Roman. Pe mine? De ce să mă deranjeze? Nu mă deranjează. Din contră…

– Ei, totuși, în fiecare zi… începu Ianus Poluektovici și se opri brusc. Despre ce am discutat noi ieri? întrebă, frecându-și fruntea.

– Ieri ați fost la Moscova, spuse supus Roman.

– Ah… da-da. Ei, bine. Fotonaș! Vino încoace! Papagalul își luă zborul și se așeză pe umărul lui Ianus, apoi îi spuse la ureche:

– Gr-răunțe, gr-răunțe! Zăhăr-rel!

Ianus Poluektovici zâmbi duios și se îndreptă spre laboratorul său. Ne-am uitat unii la alții, stupefiați.

– Hai s-o întindem, propuse Roman.

– La psihiatru! La psihiatru! mormăia amenințător Korneev, în timp ce străbăteam coridorul, îndreptându-ne cu toții spre laboratorul lui.

– În craterul Ricci! Dr-ramba! Zăhăr-rel!

5

„Întotdeauna fapte sunt destule – fantezia nu este de-ajuns.“

D. Blohințev

Vitka așeză pe podea containerele cu apă vie. Ne-am prăbușit pe divanul-teleportator și ne-am aprins țigările. După un timp, Roman întrebă:

– Vitka, tu ai deconectat divanul?

– Da.

– Îmi trec tot felul de prostii prin cap.

– L-am deconectat și l-am blocat, spuse Vitka.

– Măi, băieți, interveni Edik, de ce totuși nu este o halucinație?

– Da' cine a spus că nu-i halucinație? întrebă Vitka. Să nu-mi spuneți că nu v-am zis: haideți la psihiatru.

– Când îi făceam curte Maikăi, spuse Edik, îmi ieșeau niște halucinații de mi se făcea și mie frică.

– Păi, de ce? se interesă Vitka.

Edik căzu pe gânduri.

– Nu știu. Probabil că de bucurie.

– Eu vă-ntreb: cine are interesul să ne facă halucinații? spuse Vitka. Ș-apoi, noi nu suntem Maika. Noi suntem, slavă Domnului, magiștri. Cine ne poate doborî? Păi, Ianus, Kivrin, Junta. Să zicem că și Giacomo.

– Sașa al nostru este încă tare slăbuț, spuse Edik pe un ton prin care-și cerea parcă iertare.

– Și ce-i cu asta? am sărit. Ce, numai mie mi s-a năzărit?

– De altfel, asta se poate verifica, spuse gânditor Vitka. Dacă pe Saşa… asta… adică…

– Nu-nu, am protestat. Încetaţi cu asta. Nu mai există şi alte metode? Apăsaţi-vă ochii. Sau daţi dictafonul unei persoane străine, să asculte şi să ne spună, este ceva înregistrat acolo sau nu?

Magiştrii zâmbiră compătimitori.

– Eşti un bun programator, Saşa, spuse Edik.

– O plevuşcă, zise Korneev. O larvă.

– Da, Saşa, suspină Roman. Văd că nu îţi poţi imagina ce înseamnă adevărata, perfecţionata, alambicata halucinaţie complexă.

Pe feţele magiştrilor apăru o expresie visătoare, păreau a fi cuprinşi de dulci amintiri. Îi priveam cu invidie. Zâmbeau.

Stăteau cu ochii întredeschişi. Făceau cuiva cu ochiul. Apoi Edik rosti brusc:

– Toată iarna au înflorit orhideele la ea. Răspândeau cel mai minunat parfum pe care am putut să-l născocesc…

Vitka îşi reveni:

– Berkeleyeni [59]! Solipsişti [60] împuţiţi! „Ce groaznică-i reprezentaţia mea!“

– Da, spuse Roman. Halucinaţiile nu sunt un subiect de discuţie. Este mult prea pueril. Nu suntem nici copii, nici babe. Nu vreau să fiu agnostic [61]. Ce idee îţi venise, Edik?

– Mie?… A, da, îmi venise una. De altfel, la fel de primitivă. Matriţaţii.

– Hm, făcu Roman neîncrezător.

– Şi ce-i cu asta? am întrebat.

Edik explică fără chef că, în afara dubleţilor cunoscuţi mie, există şi matriţaţii – copii absolut fidele ale lucrurilor şi fiinţelor. Spre deosebire de dubleţi, matriţaţii coincid cu originalul, ajungându-se până la identitatea structurii. Nu se pot constata deosebiri prin metodele obişnuite. Sunt necesare instalaţii speciale şi în general trebuie depusă o muncă foarte grea şi complexă. La timpul său, Balsamo primise titlul de magistru-academician pentru că dovedise natura matriţată a lui Filip Bourbon, cunoscut în popor şi sub porecla „Masca de fier“. Acest matriţat al lui Ludovic al Paisprezecelea fusese creat în laboratoarele secrete ale iezuiţilor, pentru a uzurpa tronul Franţei. În vremurile noastre, matriţaţii se realizează prin metoda biostereografică *à la* Richard Segur.

Pe atunci nu ştiam cine este Richard Segur, dar imediat am

remarcat că ideea cu matrițații poate explica doar neobișnuita asemănare a papagalilor. Și atât. Rămâne, de exemplu, inexplicabilă dispariția papagalului mort de ieri.

– Da, îți dau dreptate, recunoscu Edik. Nici măcar nu insist. Cu atât mai mult cu cât Ianus nu are nicio legătură cu biostereografia.

– Chiar așa, am căpătat eu curaj. Atunci, poate mai bine presupunem o călătorie în viitorul descris literar. Știți? Ca la Louis Sedlovoi.

– Ei, și? spuse Korneev fără un interes deosebit.

– Pur și simplu Ianus zboară într-un roman fantastic oarecare, prinde acolo un papagal și îl aduce aici. Papagalul moare, Ianus zboară din nou la aceeași pagină și iarăși… Atunci, e clar de ce papagalii sunt asemănători. Este unul și același papagal și e cât se poate de limpede de ce are un vocabular științifico-fantastic. Și în general, am continuat eu, simțind că nu iese chiar atât de prost, se poate încerca o explicație până și a faptului că Ianus pune tot timpul întrebări: îi este teamă că nu s-a întors în ziua necesară… Cred că am explicat totul foarte bine, nu-i așa?

– Și există un astfel de roman fantastic? întrebă Edik curios. Cu papagali?…

– Nu știu, am răspuns cu sinceritate. Dar la ei acolo, în navele stelare, sunt tot felul de animale. Și pisici, și maimuțe, și copii… Fără să mai punem la socoteală că în Vest apare atât de multă literatură științifico-fantastică, încât nu ai niciodată timp să citești totul…

– Păi… mai întâi de toate, papagalul din fantastica apuseană nu cred că poate vorbi rusește, spuse Roman. Și mai ales, e absolut de neînțeles de unde acești papagali cosmici îi cunosc pe Korneev, Privalov și Oyra-Oyra – mă rog, fie și niște papagali din fantastica rusească…

– Fără să mai socotim că transferul unui corp material într-o lume ideală e una, iar a unui corp ideal într-o lume materială e altceva, rosti alene Vitka. Mă îndoiesc că s-a găsit încă scriitorul care să imagineze un papagal capabil să existe de sine stătător într-o lume reală.

Mi-am amintit de inventatorii semitransparenți și nu am avut cum să-l contrazic.

– De altfel, continuă Vitka binevoitor, Sașa al nostru ne dă speranțe indiscutabile. În ideea lui se simte o oarecare demență nobilă.

– Ianus nu ar fi ars un papagal ideal, spuse hotărât Edik. Un papagal ideal nici măcar nu poate intra în putrefacție.

– De ce? izbucni Roman. De ce suntem atât de inconsecvenți? De ce Sedlovoi? De ce presupunem că Ianus îl va copia pe Sedlovoi? Ianus are o temă. Ianus are problematica lui. Ianus se ocupă de spațiile paralele. Hai să pornim de aici.

– Haideți, am spus.

– Crezi că Ianus a reușit să realizeze o legătură cu un spațiu paralel? întrebă Edik.

– Legătura a pus-o la punct mai de mult. De ce să nu presupunem că a mers mai departe? De ce să nu presupunem că acum perfecționează transferul corpurilor materiale? Edik are dreptate, sunt matrițați, trebuie să fie matrițați, pentru că este necesară garanția identității depline a lucrului transferat. Ianus caută regimul de transferare pornind de la experiment. Primele două transferuri au eșuat: papagalii au murit. Astăzi se pare că experimentul a reușit…

– De ce vorbesc rusește? întrebă Edik. Și de ce totuși papagalii au un asemenea vocabular?

– Înseamnă că și acolo este Rusia, răspunse Roman. Numai că acolo deja știu să extragă rubidiul din craterul Ricci.

– Peste tot numai interpretări bășinoase, interveni Vitka. De ce neapărat papagali? De ce nu câini sau porci de mare? În fine, de ce nu pur și simplu magnetofoane? Și din nou: de unde știu acești papagali că Oyra-Oyra este un boșorog, iar Korneev un lucrător minunat?

– Bădăran, i-am suflat.

– Bădăran, dar minunat. Și unde a dispărut totuși papagalul mort?

– Uite ce este, spuse Edik. Așa nu se mai poate. Lucrăm ca niște diletanți. Ca ăia de trimit scrisori: „Dragi savanți. La mine în anul cutare s-a auzit la subsol o lovitură subterană. Explicați-mi, vă rog, cum s-a produs?“ Avem nevoie de un sistem. Unde-i hârtia, Vitka? Punem acum totul pe hârtie…

Și am trecut totul pe hârtie cu scrisul frumos al lui Edik.

Înainte de toate am adoptat un postulat, conform căruia tot ce s-a întâmplat nu a fost o halucinație, astfel ar fi fost prea neinteresant. Apoi am formulat întrebări la care ipoteza căutată ar trebui să dea răspunsuri. Aceste întrebări le-am împărțit în două grupe: grupa „Papagalul“ și grupa „Ianus“. Grupa „Ianus“ a fost introdusă la

insistențele lui Roman și Edik, care au susținut că simt din toate fibrele corpului o legătură între ciudățeniile lui Ianus și ciudățeniile papagalilor. N-au putut să răspundă la întrebarea lui Korneev, care este sensul fizic al cuvintelor „fibre“ și „a simți“, dar au subliniat că Ianus însuși reprezintă o temă extrem de interesantă pentru cercetare și că așchia nu sare departe de trunchi. Și pentru că eu nu am avut o opinie proprie, cei doi au devenit majoritari, iar lista definitivă de întrebări a căpătat următorul aspect.

De ce papagalii numărul unu, doi și trei, care au apărut în zilele de zece, unsprezece și doisprezece, se aseamănă atât de mult, încât i-am confundat la început și i-am socotit ca fiind unul și același? De ce Ianus l-a ars pe primul papagal, la fel, probabil, și pe cel anterior (numărul zero), din care mai rămăsese doar o pană? Unde a dispărut pana? Unde a dispărut cel de-al doilea papagal mort? Cum se explică vocabularul ciudat al celui de-al doilea și celui de-al treilea papagal? Cum se explică faptul că al treilea papagal ne știa pe toți, în timp ce noi îl vedeam pentru prima dată? De ce și din ce cauză au murit papagalii?“, am adăugat, dar Korneev mormăi: „De ce și din ce cauză primul semn de otrăvire este albăstrirea corpului?“, și întrebarea mea nu a mai fost scrisă.) Care este legătura dintre Ianus și papagali? De ce Ianus nu își amintește niciodată cu cine și ce a discutat în ziua anterioară? Ce se întâmplă cu Ianus la miezul nopții? De ce S-Ianus are maniera ciudată de a vorbi numai la timpul viitor, în timp ce A-Ianus nu procedează astfel? În general, de ce sunt doi și de unde, practic, provine legenda că Ianus Poluektovici este unul singur în două persoane?

După asta ne-am gândit intens o perioadă de timp, uitându-ne aproape la fiecare minut în hârtia scrisă de pe masă. Am tot tras speranță că îmi va veni din nou o idee de o demență nobilă, dar gândurile mi se împrăștiară și, cu cât trecea vremea, cu atât mai mult înclinam să-i dau dreptate lui Sanea Drozd, că în Institutul nostru se petrec lucruri și mai grozave. Înțelegeam că acest scepticism ieftin este doar o consecință a ignoranței mele și a lipsei deprinderii de a gândi în conceptele unei lumi schimbate, dar asta deja nu mai depindea de mine. Tot ce se întâmplase, mă gândeam, este într-adevăr uimitor numai în cazul în care considerăm că acești trei sau patru papagali sunt unul și același. Într-adevăr, semănau atât de mult între ei, încât la început am fost dezorientat. Este normal. Sunt matematician, respect cifrele, iar coincidența numerelor, mai ales când sunt din șase cifre, se asociază automat în memoria mea cu

coincidența lucrurilor numărate. Totuși este clar că nu poate fi unul și același papagal, pentru că în cazul ăsta nu s-ar mai respecta legea cauză-efect, lege la care nu aveam de gând să renunț din cauza unor papagali parșivi, ba mai mult, și morți. Iar dacă nu este unul și același papagal, atunci problema devine măruntă. Ei și, coincid niște numere acolo. Cineva a aruncat pe neobservate un papagal. Mă rog, ce-ar mai fi? Vocabularul? Ce să spun, vocabularul… Pentru asta există probabil o oarecare explicație foarte simplă. Chiar am vrut să rostesc o cuvântare în acest sens, când Vitka spuse pe neașteptate:

– Băieți, cred că am ginit-o.

Nimeni n-a rostit niciun cuvânt. Ne-am întors doar cu toții spre el, brusc și cu zgomot. Vitka se ridică.

– E simplu ca o clătită, spuse. Un spanac. Răsuflat și plat. Nici măcar nu mă trage ața să povestesc.

Ne-am ridicat încet. Aveam chiar senzația că aș fi citit ultimele pagini ale unui roman polițist captivant. Tot scepticismul meu se evaporase brusc.

– Contraevoluție! rosti Vitka.

Edik se așeză.

– Bine! spuse. Bravo!

– Contraevoluție? întrebă Roman. Păi… Aha… începu să-și învârtă degetele. Așa… Îhî… Și dacă-i așa?… Da, atunci este clar de ce ne cunoaște pe toți… Roman făcu un gest larg de invitație. Deci vin de acolo…

– Din cauza asta ne tot întreabă despre ce am discutat în ziua precedentă, continuă Vitka. Și terminologia fantastică…

– Ia stați un pic! am izbucnit. Ultima pagină a romanului polițist era scrisă în arabă. Stați! Ce contraevoluție?

– Nu, spuse cu regret Roman și imediat se văzu clar pe fața lui Vitka că și el înțelesese situația: nu ținea figura cu contraevoluția. Nu merge, spuse Roman. E ca un film… Imaginează-ți un film…

– Care film?! am țipat. Ajutor!

– Un film derulat invers, explică Roman. Înțelegi? Contraevoluție.

– Rahat de câine, se enervă Vitka și se culcă pe divan cu fața îngropată în mâini.

– Mda, nu merge, spuse Edik cu regret. Sașa, nu te mai frământa: tot nu iese nimic. Contraevoluția este o mișcare în timp din sens invers. Ca neutrino. Toată nenorocirea este că, dacă papagalul ar fi fost contraevolutiv, el ar fi zburat cu spatele înainte și n-ar fi murit

sub ochii noștri, ci ar fi înviat… De altfel, însă, ideea e bună. Un papagal contraevolutiv ar fi putut ști câte ceva despre cosmos. Doar trăiește din viitor înspre trecut. Iar contraevolutivul Ianus ar fi putut într-adevăr să nu știe ce s-a întâmplat în „ieri"-ul nostru. Pentru că „ieri"-ul nostru ar fi fost pentru el „mâine".

– Asta-i buba, spuse Vitka. Așa mă gândeam și eu: de ce papagalul îi spune lui Oyra-Oyra „bătrân"? Și de ce Ianus prezice uneori atât de exact și detaliat ce se va întâmpla mâine? Îți amintești întâmplarea de pe poligon, Roman? Ar fi logic ca ei să fie din viitor…

– Ascultați, dar oare este posibilă această contraevoluție? am spus.

– Teoretic este posibilă, spuse Edik. Că doar jumătate din substanțele aflate în Univers evoluează într-o direcție opusă timpului. Însă, practic, nimeni nu se ocupă de asta.

– Cui naiba îi trebuie asta și cine o-nghite? întrebă Vitka posomorât.

– Să presupunem că ar fi fost un experiment minunat, observă Roman.

– Nu experiment, ci jertfire de sine, mormăi Vitka. Luați-o cum vreți, dar aici este ceva dintr-o contraevoluție… Asta o simt din toate fibrele…

– Ah, cu fibrele!… exclamă Roman și toți tăcură.

În timp ce ei tăceau, eu făceam cu febrilitate un bilanț a ceea ce aveam. În cazul în care contraevoluția era teoretic posibilă, însemna că tot teoretic era posibilă și încălcarea legii cauzalității. În fapt, nu chiar încălcare, pentru că legea rămânea valabilă atât pentru lumile normale, cât și pentru cele contraevolutive. Și atunci se putea totuși presupune că nu fuseseră trei sau patru papagali, ci doar unul singur, unul și același. Ce avem, deci? Pe data de zece zace mort într-o ceașcă Petri. Apoi este ars și cenușa îi e aruncată în vânt. Cu toate acestea, în dimineața zilei de unsprezece el este din nou viu. Nu numai că nu e făcut scrum, dar e viu și nevătămat. E drept că, spre mijlocul zilei, moare din nou și apare iar în ceașca Petri. E al dracului de important! Simțeam că-i al dracului de important – ceașca Petri… Unitatea de loc!… Pe data de doisprezece papagalul este din nou viu și cere zăhărel… Asta nu mai e o contraevoluție, nu mai e un film derulat în sens invers, dar ceva-ceva dintr-o contraevoluție tot avem… Vitka are dreptate… Pentru un contraevolutiv mersul evenimentelor se prezintă astfel: papagalul

trăiește, papagalul moare, papagalul este ars. Din punctul nostru de vedere, dacă ignorăm unele detalii, iese tocmai invers: papagalul este ars, papagalul moare, papagalul trăiește… De parcă filmul ar fi fost tăiat în trei bucăți și la început am fi văzut a treia bucată, apoi pe cea de-a doua și la urmă pe prima bucată… Un fel de rupturi ale continuității… Momente de ruptură…

– Măi, băieți, am spus încet… Contraevoluția trebuie să fie obligatoriu continuă?

Un timp nu au reacționat defel. Edik fuma, trimițând fumul spre tavan, Vitka stătea nemișcat pe burtă, iar Roman mă privea absent. Apoi își holbă ochii:

– Miezul nopții! șopti îngrozit.

Au sărit cu toții.

Era de parcă aș fi marcat golul decisiv într-un meci de cupă. S-au năpustit cu toții pe mine, și-au lăsat saliva pe obrajii mei, m-au bătut pe spate, peste ceafă, apoi m-au trântit pe divan și s-au aruncat peste mine. „Deștept!“ Edik. „Are cap!“ răcnea Roman. „Și eu care credeam că ești boul satului!“ adăugă bădăranul Korneev. Apoi s-au liniștit și mai departe totul a mers strună.

La început Roman a spus, nitam-nisam, că acum știe secretul meteoritului tungus. A vrut să ni-l destăinuie imediat și am acceptat bucuroși, oricât de paradoxal ar părea. Nu ne-am grăbit să abordăm ceea ce ne interesa mai mult. Nu, nu ne-am grăbit deloc! Ne-am comportat ca niște gurmanzi. Nu ne-am năpustit la bunătăți. Adulmecam aromele, dădeam ochii peste cap și plescăiam de plăcere, ne frecam palmele, umblând în jur, savurând…

– Haideți, în sfârșit, începu Roman cu o voce insinuantă, să clarificăm problema spinoasă a minunii de la Tunguska. Până la noi, de această problemă s-au ocupat numai oameni lipsiți de fantezie. Toate aceste comete, meteoriți alcătuiți din antimaterie, nave atomice autoexplozibile, toți norii ăștia cosmici și generatoarele cuantice, toate sunt mult prea banale și, deci, sunt departe de adevăr. Pentru mine meteoritul tungus a fost întotdeauna o navă a extratereștrilor și mereu am considerat că nava nu va putea fi găsită la locul exploziei pentru simplul motiv că ea nu se mai află de mult acolo. Până astăzi am considerat că prăbușirea meteoritului tungus nu reprezintă aterizarea unei nave cosmice, ci decolarea ei. Și chiar dacă această ipoteză era doar o fază incipientă, ea totuși explică multe. Ipoteza contraevoluției discontinue oferă posibilitatea rezolvării acestei

probleme odată pentru totdeauna. Deci, ce s-a întâmplat pe data de treizeci iunie o mie nouă sute opt în raionul Podkamennaia Tunguska? Cam pe la jumătatea lui iulie a aceluiași an, o navă extraterestră a pătruns în spațiul din vecinătatea Soarelui. Dar aceștia nu erau extratereștrii simpli, rudimentari, din romanele fantastice. Erau ființe contraevolutive! Oameni sosiți în lumea noastră dintr-un alt univers, unde timpul curge în întâmpinarea timpului nostru. Ca rezultat al interacțiunii fluxurilor temporale diametral opuse, contraevolutivii aceștia obișnuiți, care interceptau universul nostru ca pe un film derulat în sens invers, s-au transformat în contraevolutivi de tip discontinuu. Deocamdată nu ne interesează natura acestei discontinuități. Altceva este important, și anume că, în universul nostru, viața lor a fost supusă unui ciclu ritmic bine determinat. Dacă presupunem, pentru simplificare, că un ciclu este egal la ei cu o zi calendaristică de 24 de ore pământene, atunci existența lor, din punctul nostru de vedere, ar fi arătat cam așa. Să zicem că în decursul zilei de întâi iulie trăiesc, lucrează și se hrănesc ca noi. Numai că, exact la miezul nopții, ei, împreună cu toate instalațiile lor, trec nu în ziua de doi iulie, așa cum o facem noi, simplii muritori, ci la începutul zilei de treizeci iunie, adică nu cu o clipă înainte, ci cu două zile înapoi, din punctul nostru de vedere. Tot așa, la sfârșitul zilei de treizeci iunie vor trece nu în ziua de 1 iulie, ci exact la începutul zilei de douăzeci și nouă iunie. Și așa mai departe. Ajungând în imediata apropiere a Pământului, contraevolutivii noștri au descoperit cu uimire, dacă nu cumva descoperiseră asta chiar mai devreme, că Pământul descrie pe orbita lui niște salturi foarte stranii – salturi care îngreunează extrem de mult astronavigația. În afară de asta, aflându-se deasupra Pământului în ziua de 1 iulie, după numărătoarea noastră a timpului, ei au descoperit în centrul giganticului continent euroasiatic un puternic incendiu, al cărui fum îl observaseră prin telescoape și mai devreme – în zilele de doi, trei și așa mai departe ale lunii iulie, după numărătoarea noastră a timpului. Cataclismul le-a trezit interesul, dar curiozitatea științifică le-a fost și mai puternic stârnită atunci când, în dimineața zilei de treizeci iunie (după numărătoarea noastră a timpului), au observat că nu mai există niciun fel de incendiu, iar sub navă se întindea, ca o mare liniștită și verde, taigaua. Intrigat, căpitanul ordonă aterizarea în locul unde ieri (după numărătoarea lor a timpului) văzuse cu ochii epicentrul incendiului catastrofal. În continuare totul s-a întâmplat

după cum se și cuvenea. Se declanșară întrerupătoarele, licăriră ecranele, începură să urle motoarele planetare în care exploda ka-gamma-plazmoinul…

– Cum-cum? întrebă Vitka.

– Ka-gamma-plazmoin. Sau, să zicem, miu-delta-ionoplast. Nava cuprinsă de flăcări se prăbuși în taiga și, evident, declanșă incendiul. Aceasta este imaginea pe care au văzut-o țăranii din satul Karelinski și alți oameni intrați în istorie pe post de martori oculari. Incendiul a fost îngrozitor. Contraevolutivii ar fi vrut să iasă afară, dar s-au speriat și au hotărât să mai aștepte între pereții navei, rezistenți la temperaturi ridicate, greu fuzibili. Până la miezul nopții au ascultat terorizați trosnetele și vuietele cumplite ale flăcărilor, iar când se împlini miezul nopții, totul se liniști pe neașteptate. Și nici nu e de mirare. Contraevolutivii intraseră în a noua lor zi – douăzeci și nouă iunie, după numărătoarea noastră a timpului. Și când viteazul căpitan se hotărî în jurul orei două noaptea să scoată cu mari precauții capul afară, văzu în lumina puternică a proiectoarelor cum se legănau liniștiți brazii și imediat îl năpădiră nori de insecte mici, hematofage, cunoscute în terminologia noastră sub denumirea de țânțari sau musculițe.

Roman își trase sufletul și ne privi. Ne plăcea foarte mult. Savuram totul, ca și cum am fi disecat taina papagalului.

– Nu trebuie să ne intereseze ce s-a mai întâmplat cu extratereștrii-contraevolutivi, continuă Roman. Poate că în jurul datei de cincisprezece iunie au decolat liniștiți și fără zgomot de pe strania planetă și s-au întors acasă, folosind de această dată antigravitația ignifugă alfa-beta-gamma. Poate că au murit cu toții, otrăviți de saliva țânțarilor, iar nava lor cosmică a mai fost văzută încă mult timp pe planeta noastră, scufundându-se în vâltoarea timpului, astfel încât pe fundul mării Silurice trilobiții se târau pe fuselajul ei. De asemenea, nu este exclus ca prin anul nouă sute șase sau, să zicem, prin anul nouă sute unu să fi fost văzută în taiga de vreun vânător, care, povestind îndelung despre asta prietenilor lui, să nu fi fost crezut – în mod firesc, am zice. În încheierea expunerii mele, îmi permit să-mi exprim simpatia față de glorioșii cercetători care au încercat zadarnic să găsească ceva în raionul Podkamennaia Tunguska. Furați de evidența faptelor, ei s-au interesat doar de cele petrecute în taiga după explozie și niciunul n-a încercat să afle ce s-a întâmplat acolo înainte de explozie. *Dixi.*

Roman tuși și bău o cană cu apă vie.

–Cine are întrebări? spuse Edik. Nu sunt întrebări? Excelent! Să revenim la papagalii noștri. Cine ia cuvântul?

Ne-am bulucit cu toții. Am început să vorbim toți, chiar și Roman, care răgușise puțin. Ne smulgeam unul altuia lista de întrebări și după vreo jumătate de oră imaginea evenimentelor cercetate a apărut complet clară și detaliată.

În anul o mie opt sute patruzeci și unu, în familia unui boier sărac, locotenentul de armată în rezervă Poluekt Hrisanfovici Nevstruev, s-a născut un băiat. I-au dat numele de Ianus, în cinstea unei rude îndepărtate, Ianus Poluektovici Nevstruev, care prezisese sexul pruncului, ziua, ba chiar și ora nașterii. Această rudă, un bătrânel liniștit și modest, se mutase la moșia locotenentului în rezervă curând după invazia napoleoniană și se ocupa de știință, într-o aripă secundară a casei. Bătrânul era cam sucit, ca orice om de știință, avea multe ciudățenii, dar se atașase cu tot sufletul de finul lui și nu-l slăbea o clipă, pompând în el, cu insistență, cunoștințe de matematică, chimie și alte științe. Se putea spune că în viața lui Ianus-junior nu exista o zi fără Ianus-senior și de aceea, probabil, băiatul nu observa un lucru de care se minuna toată lumea: bătrânelul nu numai că nu devenea cu timpul mai decrepit, ci dimpotrivă, se făcea parcă mai puternic și vioi. Spre sfârșitul secolului, bătrânul Ianus îl inițiе pe tânăr în tainele definitive ale magiei analitice, relativiste generalizate.

Au continuat să trăiască și să lucreze cot la cot, participând la toate războaiele și revoluțiile, suportând cu mai mult sau mai puțin curaj toate vicisitudinile istoriei, până când, în sfârșit, au ajuns la Centrul de Analiză a Noțiunilor Cabalistice Inexplicabile…

La drept vorbind, toată această parte introductivă era curată literatură. Un singur lucru era clar în trecutul lui Ianus, și anume că I.P. Nevstruev se născuse la șapte martie o mie opt sute patruzeci și unu. Cum și când ajunsese director nu se știa deloc. Nu se știa nici măcar cine a fost primul care a înțeles și a lansat zvonul că S-Ianus și A-Ianus erau două persoane într-un singur om. Eu aflasem acest lucru de la Oyra-Oyra și-l acceptasem pentru că era peste puterea mea de înțelegere. Oyra-Oyra îl aflase de la Giacomo și, la fel ca și mine, crezuse acest lucru, pentru că era și el tânăr și entuziast. Korneev îl auzise de la femeia de serviciu și atunci a considerat că faptul este atât de trivial, încât nici nu merită să se gândească la el. Edik îl aflase dintr-o convorbire între Savaof Baalovici și Fiodor Simeonovici. Era pe atunci un simplu preparator și, în general,

credea în toate, în afară de Dumnezeu.

Cunoșteam deci trecutul Ianușilor destul de aproximativ. În schimb, știam viitorul lor extrem de exact. A-Ianus, care acum se ocupă mai mult de Institut decât de știință, va prinde în viitorul apropiat pasiune pentru ideea contraevoluției aplicată în practică. Își va consacra toată viața acestei idei. Va avea un prieten – pe micuțul papagal verde, Foton, care îi va fi dăruit de renumiți cosmonauți ruși. Aceasta se va întâmpla în jurul datei de nouăsprezece mai, ori în o mie nouă sute șaptezeci și trei, ori în două mii șaptezeci și trei – în acest fel ingeniosul Edik descifrase enigmaticul număr 190573 de pe ineluș. Probabil la scurt timp după asta A-Ianus va repurta, în fine, un succes remarcabil și se va preface, împreună cu papagalul Foton, într-un contraevolutiv. În timpul experimentului papagalul Foton va sta, desigur, pe umărul lui și va cere zăhărel. Exact în acest moment, dacă noi înțelegem câte ceva despre contraevoluție, viitorul omenirii îl va pierde pe Ianus Poluektovici Nevstruev, în schimb trecutul va căpăta brusc doi Ianuși, pentru că A-Ianus se va transforma în S-Ianus și va începe să alunece înapoi pe axa timpului. Cei doi se vor întâlni în fiecare zi, dar A-Ianus nu va avea niciodată nici cea mai mică bănuială, deoarece s-a obișnuit încă din leagăn să vadă mereu fața ridată și binevoitoare a lui S-Ianus, învățătorul lui și ruda sa îndepărtată. Și la fiecare miez de noapte, exact la ora zero, zero-zero minute, zero-zero secunde, zero-zero terțe, după timpul local, A-Ianus va trece, ca și noi toți ceilalți, din noaptea zilei de astăzi în dimineața zilei de mâine, în timp ce S-Ianus și papagalul lui vor trece, în același moment (un moment egal cu o microcuantă temporală), din noaptea zilei noastre de astăzi în dimineața zilei noastre de ieri.

Iată de ce papagalii numărul unu, doi și trei, observați, respectiv, în zilele de zece, unsprezece și doisprezece, semănau atât de mult unul cu celălalt: pur și simplu era unul și același papagal. Sărmanul Foton! Poate că l-a doborât bătrânețea sau poate că l-a tras curentul, cert este că s-a îmbolnăvit și a venit să moară pe balanța lui preferată, în laboratorul lui Roman. Până la urmă a murit, iar stăpânul, necăjit, i-a asigurat înmormântarea prin incinerare și a aruncat cenușa în vânt – și a făcut asta pentru că nu știa ce se întâmplă cu contraevolutivii morți. Sau poate tocmai pentru că știa. Evident, noi observaserăm tot acest proces ca pe un film cu părțile derulate invers. Pe data de nouă, Roman găsește în cuptor o pană, rămasă nevătămată în urma incinerării lui Foton. Cadavrul lui Foton

deja nu mai era, el urma să fie ars a doua zi. În ziua următoare, pe data de zece, Roman găsește cadavrul în ceașca Petri. S-Ianus îl găsește mort pe Foton, tot atunci și în același loc, și îl arde în cuptor. Pana rămasă în cuptor până la sfârșitul zilei va „sări" la miezul nopții în ziua de nouă. Pe data de unsprezece dimineața Foton este viu, deși deja bolnav. Moare sub ochii noștri chiar lângă balanță (pe care îi va plăcea așa de mult să stea de acum), naivul Sanea Drozd îl pune în ceașca Petri, unde trupșorul neînsuflețit va sta până la miezul nopții, după care va „sări" în dimineața zilei de zece, va fi găsit acolo de către S-Ianus, va fi incinerat și spulberat în vânt, cu excepția unei singure pene, care va rămâne intactă până la miezul nopții când va face saltul în dimineața zilei de nouă, când o găsește Roman. În dimineața zilei de doisprezece Foton este viu, vioi, îi dă un interviu lui Korneev și cere zăhărel, iar la miezul nopții trece în dimineața zilei de unsprezece, se îmbolnăvește, moare, va fi pus în ceașca Petri, la miezul nopții va trece în dimineața zilei de zece, va fi ars și spulberat în vânt, dar în urma lui va rămâne o pană, care la miezul nopții va „sări" pe data de nouă dimineața, va fi găsită de către Roman și aruncată la coș. Pe datele de treisprezece, paisprezece, cincisprezece ș.a.m.d., Foton, spre bucuria noastră, a tuturor, va fi vesel, vorbăreț, o să-l răsfățăm, o să-l hrănim cu bucățele de zahăr și cu bobițe de piper, iar S-Ianus va veni și ne va întreba dacă nu ne deranjează. Aplicând metoda chestionării asociative, vom putea afla de la el multe lucruri interesante referitoare la expansiunea cosmică a omenirii și, evident, câte ceva despre propriul nostru viitor.

Când ajunserăm la acest punct al discuției, Edik se posomorî pe neașteptate și spuse că nu-i plac apropourile lui Foton despre moartea lui prematură. Lipsit de tact, Korneev ținu să precizeze că moartea fiecărui magician este întotdeauna prematură și că oricum, odată și-odată tot vom fi cu toții acolo. Și în general, spuse Roman, poate că papagalul te va iubi mai mult decât pe oricare dintre noi și deci își va aminti numai de moartea ta. Edik înțelese de aici că mai are ceva șanse de a muri mai târziu decât noi și atunci îi mai veni inima la loc.

Discuția despre moarte ne îndreptă însă gândurile pe o „pantă" melancolică. Am început cu toții, exceptându-l bineînțeles pe Korneev, să-l compătimim pe S-Ianus. Într-adevăr, dacă stăteai să te gândești, situația lui era groaznică. În primul rând, el era un extraordinar exemplu de abnegație a savantului, pentru că era

practic lipsit de posibilitatea de a beneficia de pe urma ideilor sale. În al doilea rând, nu va avea parte de niciun viitor luminos. Noi ne îndreptam către lumea rațiunii și a fraternizării, el, pe zi ce trecea, se apropia tot mai mult de Nikolai cel Sângeros, de iobăgie, de împușcăturile din piața Senatului și, cine știe, poate de arakcevism [62], bironovism și opricinici. Și într-o zi ghinionistă, undeva în negura timpului, pe parchetul lustruit din Saint-Petersbourg de Science Académie, va întâlni un coleg cu perucă pudrată (un coleg care deja de vreo săptămână se uita cam straniu la el). Acesta va scoate un strigăt de uimire, își va pocni palmele și va mormăi, privindu-l îngrozit: „*Herr* Nefstrueff!… Cum așa?… Toar ieri scris la Fedomostiah că tumneafoastră murit tin cauza la infarct…“ Și atunci va fi nevoit să bâiguie ceva despre un frate geamăn sau despre niște zvonuri false, știind și înțelegând perfect ce înseamnă această discuție.

– S-o lăsăm moartă, spuse Korneev. V-ați pierdut busola. El știe, în schimb, viitorul. A fost deja în locuri până la care noi mai avem mult de mers. Și, probabil, știe foarte bine când o s-o mierlim cu toții.

– Asta e cu totul altceva, spuse Edik trist.

– Îi vine greu bătrânului, spuse Roman. Fiți buni și purtați-vă cât mai blând și delicat cu el. Îndeosebi, tu, Vitka. Mereu îi spui numai mitocănii…

– Da' el ce mă tot pisează? ripostă Vitka. Despre ce am vorbit, unde ne-am întâlnit…

– Acum însă știi de ce nu te lasă în pace, așa că poartă-te frumos!

Vitka se îmbufnă și începu să studieze ostentativ foaia cu întrebări.

– Trebuie să-i explicăm totul cât mai amănunțit, am spus. Tot ceea ce știm. Trebuie să-i prezicem mereu viitorul apropiat.

– Da, fir-ar al naibii, izbucni Roman. În iarna asta și-a fracturat piciorul. Pe polei.

– Trebuie să-l prevenim, am spus hotărât.

– Ce? întrebă Roman. Tu înțelegi ce vorbești? Piciorul s-a vindecat de mult…

– Dar nici nu este fracturat încă, replică Edik.

Câteva minute am încercat să înțelegem totul. Vitka izbucni pe neașteptate:

– Ia stați! Ce-o mai fi și asta? Băi, tolomacilor, aici nu-i tăiată o întrebare…

– Care?

– Unde a dispărut pana?

– Cum unde? se miră Roman. A „sărit“ în ziua de opt. Și chiar pe data de opt am pus eu însumi în funcțiune cuptorul, am incinerat…

– Și ce-i cu asta?

– Mda, de fapt o aruncasem la coș… în zilele de opt, șapte și șase n-am văzut-o… Hm… Atunci, unde-o fi?

– O fi aruncat-o femeia de serviciu, am presupus.

– Ar fi interesant să ne gândim la asta, spuse Edik. Să presupunem că n-a ars nimeni pana. Cum trebuie să arate ea peste secole?

– Sunt lucruri mult mai interesante, spuse Vitka. De pildă, ce se va-ntâmpla cu ghetele lui Ianus atunci când va ajunge cu ele până în ziua confecționării lor la fabrica „Alergătorul“? Și ce se întâmplă cu mâncarea pe care o înghite la cină? Și-n general…

Eram însă prea obosiți. Am mai discutat puțin în contradictoriu, apoi a venit Sanea Drozd, ne-a dat la o parte de pe divan, a dat drumul la „Spidola“ lui și a început să cerșească două ruble. „Hai, dați-mi!“, se tânguia el. „N-avem“, îi răspundeam. „Păi, poate v-a mai rămas… Hai, dați-mi!…“ Continuarea discuției deveni imposibilă și atunci ne-am hotărât să mergem la masă.

– La urma urmei, spuse Edik, ipoteza noastră nu e chiar atât de fantastică. Poate că destinul lui S-Ianus este încă mai uimitor.

Tot ce se poate, am gândit noi și am plecat la cantină.

Am dat o fugă la sala electronică, doar pentru un minut, ca să las vorbă că mă duc la masă. Pe coridor m-am ciocnit de S-Ianus, care mă privi atent, nu știu de ce zâmbi și mă întrebă dacă nu cumva ne-am văzut ieri.

– Nu, Ianus Poluektovici, am răspuns. Nu ne-am văzut ieri. Nu ați fost în Institut. Ianus Poluektovici, ieri-dimineață ați plecat cu avionul la Moscova.

– Ah, da, făcu el. Am uitat.

Îmi zâmbea atât de blând, încât m-am hotărât. Eram un pic cam obraznic, desigur, dar știam cu siguranță că în ultimul timp Ianus Poluektovici avea o părere bună despre mine și, deci, acum nu se prevedea niciun incident. L-am întrebat cu jumătate de voce, uitându-mă în jur cu precauție:

– Ianus Poluektovici, îmi permiteți să vă pun o întrebare?

Un timp mă privi cu atenție, ridicându-și sprâncenele, apoi, intuind probabil ceva, spuse:

– Vă rog, cu plăcere. Dar numai una?

Am înțeles că are dreptate. Putea fi totul cuprins într-o singură întrebare? Va fi război? Va ieși oare ceva din mine? Se va descoperi rețeta fericirii generale? Va muri vreodată și ultimul prost?… Am întrebat:

– Pot să trec pe la dumneavoastră mâine-dimineață?

Dădu din cap și răspunse, după cum mi s-a părut, cu o oarecare răutate:

– Nu. Imposibil. Mâine-dimineață, Alexandr Ivanovici, veți fi chemat la uzina din Kitejgrad, iar eu voi fi nevoit să vă aprob plecarea pe teren.

M-am simțit stingherit. Era ceva înjositor în acest determinism, care mă condamna, pe mine, un om independent cu voința liberă, la acțiuni dinainte stabilite, care nu mai depindeau acum de mine. Și nu era vorba despre faptul că vreau sau nu vreau să merg la Kitejgrad. Aici era vorba despre inevitabil. Acum nu puteam nici să mor, nici să mă îmbolnăvesc, nici să fac mofturi („până la destituire!“), eram condamnat, și pentru prima dată am înțeles sensul groaznic al acestui cuvânt. Știusem dintotdeauna că nu era bine deloc să fii condamnat, de exemplu, la moarte sau la orbire. Dar să fii condamnat chiar și la dragostea față de cea mai drăguță fată din lume, să fii condamnat la plecarea în cea mai interesantă călătorie în jurul lumii sau la plecarea spre Kitejgrad (după care, apropo, tânjeam de mai bine de trei luni), iată, se dovedea a fi la fel de neplăcut. Cunoașterea viitorului mi se prezentă într-o cu totul altă lumină…

– Nu e prea plăcut să citești o carte bună de la coadă la cap, nu-i așa? întrebă Ianus Poluektovici, privindu-mă deschis. Iar în privința întrebărilor dumneavoastră, Alexandr Ivanovici… încercați să înțelegeți, Alexandr Ivanovici, că nu există un viitor unic pentru toți. Sunt multe viitoruri și fiecare din faptele dumneavoastră creează unul din ele. O să înțelegeți asta, spuse cu convingere. O să înțelegeți asta, cu siguranță.

Mai târziu, într-adevăr, am înțeles asta.

Dar asta este deja o cu totul și cu totul altă istorie.

Postfață și comentarii

O scurtă postfață și comentariile șefului oficiului de calcul al CANCI, A.I. Privalov, cercetător științific secundar

Schițele din viața Centrului de Analiză a Noțiunilor Cabalistice Inexplicabile nu sunt, după opinia mea, realiste, în sensul strict al acestui cuvânt. Dar ele au și calități care le diferențiază net de opusurile pe teme asemănătoare ale lui G. Pronițatelnîi și B. Pitomnik, și de aceea îmi permit să le recomand unui cerc larg de cititori.

Înainte de toate trebuie remarcat faptul că autorii au reușit să facă față situației și să separe tot ce este progresist de conservatorism în munca din Institut. Schițele nu provoacă iritarea pe care o simți atunci când citești articolele pline de admirație față de scamatoriile de conjunctură ale lui Vîbegallo sau relatările entuziaste despre prognozele absurde ale salariaților din secția Cunoașterea Absolută. În continuare, este plăcut să remarci atitudinea justă a autorilor față de magician, văzut ca om. Magicianul nu e pentru ei un obiect de venerație temătoare sau de admirație, dar nu este nici vreun prostănac din filme, persoana ciudată care își pierde veșnic ochelarii, care nu este capabilă să-i ardă una peste bot unui huligan și care îi citește fetei îndrăgite pasaje semnificative din Cursul de calcul integral și diferențial. Toate acestea demonstrează că autorii au adoptat un punct de vedere just. O caracteristică pozitivă a schițelor poate fi socotit și faptul că autorii au descris Institutul prin ochii unui novice și că nu au scăpat din vedere legătura foarte strânsă ce există între legile administrative și legile magiei.

În privința lipsurilor din schițe, marea lor majoritate este

determinată de la bun început de linia umanistă adoptată de autori. Fiind scriitori profesioniști, autorii preferă peste tot așa-zisul adevăr artistic în locul așa-zisului adevăr faptic. Și, ca scriitori profesioniști, autorii, ca majoritatea scriitorilor, sunt plictisitor de emotivi și regretabil de ignoranți în problemele magiei contemporane. Neavând nimic de obiectat împotriva publicării acestor schițe, socotesc totuși necesar să indic unele greșeli concrete și omisiuni.

1. Denumirea schițelor, mi se pare, nu corespunde în totalitate conținutului. Folosind acest proverb, într-adevăr destul de răspândit la noi, autorii au vrut, pesemne, să spună că magicienii lucrează neîntrerupt, chiar și atunci când se odihnesc. Asta, într-adevăr, cam așa este, dar acest lucru nu se observă în schițele lor. Autorii au fost prea mult ispitiți de exotismul activității noastre și nu au rezistat tentației de a relata mai degrabă aventuri palpitante și episoade spectaculoase. Aventurile spiritului, de fapt esența vieții oricărui magician, aproape că nu sunt descrise. Desigur, nu mă refer la ultimul capitol al celei de-a treia părți, unde autorii, deși au încercat să ilustreze eforturile intelectuale, au făcut-o pe un material sărac, cel al unei probleme logice destul de elementare, pentru diletanți (la expunerea căreia au reușit să introducă în plus o eroare logică destul de primitivă și, în plus, nu au ezitat să atribuie această eroare eroilor lor). Apropo, am expus autorilor punctul meu de vedere în această problemă, dar ei au ridicat din umeri și mi-au spus oarecum jigniți că iau schițele mult prea în serios.

2. Deja menționata ignoranță în problemele magiei ca știință le joacă autorilor feste urâte pe parcursul întregii cărți. Așa, de pildă, în formularea temei lucrării de doctorat a lui M.F. Redkin ei au admis paisprezece (!) greșeli efective. Termenul impunător de „hipercâmp“, pe care ei, neîndoielnic, îl adoră, a fost introdus în text la tot pasul și aiurea. După cum se vede, nici nu le-a trecut prin cap că divanul-teleportator este un emițător nu de M-câmp, ci de miu-câmp; că termenul „apă vie“ este ieșit din uz încă de acum două secole; că aparatul enigmatic denumit acvavitometru și mașina electronică denumită „Aldan“ nu există în natură, că șeful oficiului de calcul se ocupă extrem de rar cu verificarea programelor – pentru așa ceva există matematicienii-programatori, care sunt în număr de doi în laboratorul nostru și cărora autorii le spun cu încăpățânare fete. Experimentele de materializare sunt descrise complet aiurea în primul capitol al celei de-a doua părți: autorii au pe conștiință barbarisme precum „vector magistatum“ și „descântecul lui Awers“;

ecuația lui Stokes nu are nicio legătură cu materializările, iar Saturn în momentul descrierii acțiunii nu putea sub nicio formă să se găsească în constelația Balanței. (Acest ultim lapsus este cu atât mai mult de neiertat cu cât, din câte am înțeles, unul dintre autori este astronom profesionist.) Lista acestui gen de greșeli și tâmpenii poate fi continuată fără greutate, totuși mă opresc aici, pentru că autorii au refuzat categoric să mai schimbe ceva. Au refuzat de asemenea să renunțe la o terminologie necunoscută lor, unul dintre ei declarând că terminologia este indispensabilă pentru crearea atmosferei, iar celălalt spunând că dă culoare. Cu toate acestea, am fost silit să recunosc valabilitatea considerentelor lor referitoare la faptul că este puțin probabil ca majoritatea zdrobitoare a cititorilor să poată deosebi terminologia corectă de cea greșită și că, oricât de incompletă ar fi terminologia, oricum ea nu va fi luată în serios de niciun cititor rezonabil.

3. Aspirația către mai sus menționatul adevăr artistic (după exprimarea unuia dintre autori) și către tipizare (după spusele celuilalt) a dus la o gravă denaturare a imaginii participanților la acțiune. Autorii sunt în general predispuși spre nivelarea eroilor și de aceea mai mult sau mai puțin verosimili au ieșit doar Vîbegallo și într-o oarecare măsură Cristobal Josevici Junta (nu-l iau în considerate pe vârcolacul Alfred, personaj episodic, care este cel mai reușit dintre toți). Astfel, autorii repetă întruna cât de bădăran este Korneev și își închipuie că prin asta cititorul ar putea să-și facă o imagine corectă despre grosolănia lui. Da, într-adevăr, Korneev este un bădăran. Dar, tocmai din această cauză, Korneev cel descris literar apare ca un „inventator semi-transparent“ (este chiar terminologia autorilor) în comparație cu Korneev cel real. La fel stau lucrurile și cu amintita amabilitate a lui E. Amperian. R.P. Oyra-Oyra este în aceste schițe un individ complet abstract, deși, chiar în acea perioadă, el a divorțat de a doua nevastă și s-a însurat pentru a treia oară. Exemplele enumerate sunt pesemne îndeajuns de suficiente pentru ca cititorii să nu dea prea multă crezare nici măcar propriului meu personaj.

Autorii m-au rugat să explic câțiva termeni neînțeleși și nume mai puțin cunoscute, întâlnite în carte. Îndeplinind această rugăminte, m-am lovit de dificultăți indiscutabile. Evident, nu am de gând să explic terminologia născocită de autori („acvavitometru“, „transmisie temporală“ ș.a.m.d.), dar nu cred că explicarea chiar și a

termenilor care există în realitate ar putea aduce vreun folos deosebit, pentru că înțelegerea lor necesită cunoștințe temeinice de specialitate. De exemplu, nu se poate explica termenul de „hipercâmp“ unui om care se descurcă prost în teoria vidului fizic. Termenul „teleportare“ este și mai vast și, în afară de asta, diferite școli îl folosesc în sensuri diferite. Pe scurt, mi-am rezumat comentariul la câteva nume, noțiuni și câțiva termeni destul de larg răspândiți, dar și destul de specifici muncii noastre. În afară de asta, am mai comentat câteva cuvinte care nu au o legătură directă cu magia, dar care pot provoca, după părerea mea, nedumerirea cititorului.

Auguri – în Roma antică, sacerdoți care prevesteau viitorul după zborul păsărilor și comportamentul lor. Majoritatea zdrobitoare era constituită din pungași notorii. În mare măsură, acest lucru este valabil și în privința augurilor din Institut, deși ei lucrează acum cu metode noi.

Anacefal – pocitanie lipsită de creier și craniu. În mod normal, anacefalii mor chiar la naștere sau după câteva ore.

Betzael, Lev Ben – celebru mag din Evul Mediu, alchimistul curții regale în timpul împăratului Rudolf al II-lea.

Cadavru – în general, orice obiect neînsuflețit care prinde viață: portret, statuie, idol, ființă împăiată. (V., de exemplu A. N. Tolstoi, *Contele Cagliostro*.) Unul dintre primele cadavre din istorie a fost binecunoscuta Galateea, lucrarea sculptorului Pigmalion. În magia contemporană nu se folosesc cadavre. De obicei, cadavrele sunt de o prostie fenomenală, capricioase, isterice și aproape că nu se lasă dresate. În Institut sunt numiți uneori ironic cadavre dubleții neizbutiți și colaboratorii asemănători dubleților.

Ciocanul vrăjitoarelor – străvechi manual pentru interogatoriul de gradul trei. Conceput și întrebuințat de oamenii bisericii special pentru demascarea vrăjitoarelor. În timpurile mai noi a fost desființat, ca fiind perimat.

Danaide – În mitologia greacă, fetele criminale ale regelui Danai, care la ordinul acestuia și-au omorât bărbații. La început au fost condamnate să umple cu apă un butoi fără fund. Ulterior,

la rejudecare, instanța a luat în considerare faptul că fuseseră măritate cu forța. Aceste circumstanțe atenuante au permis transferarea lor la o muncă oarecum mai puțin absurdă: la noi în Institut ele spărgeau asfaltul pe care nu de mult tot ele l-au pus.

Demonul lui Maxwell – elementul principal al experimentului închipuit de marele fizician englez Maxwell. Folosit pentru atacarea celui de-al doilea principiu al termodinamicii. În experimentul imaginar al lui Maxwell, demonul este așezat lângă un orificiu dintr-un perete despărțitor aflat într-un vas compartimentat, plin cu molecule în mișcare. Munca demonului constă în a permite accesul moleculelor rapide dintr-o jumătate a vasului în cealaltă jumătate și a închide orificiul în fața celor lente. Demonul ideal este capabil în acest fel să creeze, fără consum de efort, o temperatură foarte ridicată într-o jumătate a vasului și o temperatură foarte joasă în cealaltă jumătate, realizând astfel un perpetuum mobile de gradul doi. Însă abia relativ recent și doar în Institutul nostru s-a reușit găsirea și întrebuințarea la muncă a acestor demoni.

Djinn – duh rău în miturile arabe și persane. Aproape toți djinnii sunt dubleți ai regelui Solomon și ai magilor contemporani lui. Sunt folosiți în scopuri războinice și politico-huliganice. Se remarcă prin caractere detestabile, obrăznicie și lipsa totală a sentimentului de recunoștință. Sunt atât de ignoranți și agresivi, încât aproape toți sunt închiși. Sunt folosiți mult în magia contemporană, în experimente. De exemplu, într-un experiment desfășurat cu treisprezece djinni, E. Amperian a determinat cantitatea de rău ce poate fi produsă societății de către un prost ignorant și dușmănos.

Dracula, conte – celebru vampir, sec. XVII–XIX. Nu a fost niciodată conte. A comis crime în masă împotriva omenirii. A fost prins de husari și străpuns cu un țăruș din lemn de plop, într-un cadru festiv, în fața unei mari mulțimi de oameni. S-a distins printr-o neobișnuită putere de viață: la disecție s-a descoperit în el un kilogram și jumătate de gloanțe din argint.

Fantomă – stafie, nălucă. Conform teoriilor contemporane, este un „cheag" de informații necrobiotice. Fantomele provoacă groază datorită superstiției, deși sunt absolut inofensive. În Institut sunt folosite pentru clarificarea adevărului istoric, deși

nu pot fi considerate din punct de vedere juridic martori oculari.

Gian Ben Gian – ori un inventator antic, ori un războinic antic. Numele lui este întotdeauna legat de noțiunea de „scut" și nu se întâlnește niciodată separat. (Amintiți-vă, de exemplu, de Ispitirea sfântului Antoniu de G. Flaubert.)

Gnom – în poveștile vest-europene, un pitic hidos, paznicul comorilor subterane. Am stat de vorbă cu câțiva gnomi. Sunt într-adevăr pociți și cu adevărat pitici, dar habar n-au de vreo comoară. Majoritatea gnomilor sunt dubleți uitați și puternic deshidratați.

Golem – unul dintre primii roboți cibernetici, făcut din lut de către Lev Ben Betzalel. (V., de exemplu, comedia cinematografică *Brutarul împăratului,* producție cehoslovacă. Golemul de acolo este foarte asemănător cu cel real.)

Harpii – în mitologia greacă, zeițele viforului, iar în realitate, un soi de iele, produse secundare ale experimentelor făcute de magii timpurii în domeniul selecției. Au înfățișarea unor păsări uriașe, roșcate, cu capete de bătrâne, foarte neplăcute la vedere, lacome și arțăgoase.

Hidra – la grecii antici, șarpe de apă fantastic, cu mai multe capete. La noi în Institut există în realitate o reptilă cu mai multe capete, odrasla Zmeului-Zmeilor și a pleurozaurului din lacul Loch-Ness.

Homunculus – în viziunea alchimiștilor ignoranți din Evul Mediu, o ființă asemănătoare omului, creată artificial în retortă. În realitate, crearea unei ființe artificiale în retortă nu este posibilă. Homunculușii sunt sintetizați în autoclave speciale și folosiți pentru modelarea biomecanică.

Ifrit – specie de djinn. De regulă, ifriții sunt dubleți bine conservați ai comandanților de vază din oștirile arabe. Sunt folosiți în Institut de M.M. Kamnoedov pentru paza înarmată, deoarece se deosebesc de ceilalți djinni printr-un accentuat spirit de disciplină. Mecanismul aruncării de flăcări de către ifriți este puțin cunoscut și e îndoielnic că va fi vreodată cunoscut cu exactitate, pentru că nimănui nu îi este necesar.

Incub – specie de morți înviați, care au obiceiul de a se căsători cu cei vii. Nu există, de fapt. În magia teoretică termenul de „incub" este folosit într-un sens total diferit: ca unitate de

măsură a energiei negative a organismului viu.

Incunabul – așa sunt denumite primele cărți tipărite. Unele incunabule se remarcă în special prin dimensiunile cu adevărat gigantice.

Levitație – posibilitatea de a zbura fără accesorii tehnice. Este bine cunoscută levitația păsărilor, liliecilor și insectelor.

Oracol – conform reprezentărilor antice, mijloc prin care zeii comunică, într-un fel sau altul, cu oamenii: zborul păsărilor (la auguri), freamătul copacilor, delirul profeților ș.a.m.d. Era numit oracol și locul unde se făceau preziceri. „Oracolul Solovețian" este o cămăruță întunecoasă, unde deja de mulți ani se intenționează instalarea unui calculator de mare putere pentru realizarea profețiilor mărunte.

Pitia – preoteasă-prezicătoare în Grecia antică. Profețea inspirând aburi otrăviți. La noi în Institut pitiile nu își exercită profesia. Fumează foarte mult și sunt preocupate de teoria generală a profețiilor.

Pricolici – v. *vampir*

Ramapitec – conform teoriilor contemporane, predecesorul direct al pitecantropului pe scara evoluției.

Segur, Richard – eroul nuvelei fantastice *Enigma lui Richard Segur,* care a descoperit modalitatea de a face fotografii volumetrice.

Strigoi – om capabil de a se transforma în diferite animale: în lup (*werwolf*), în vulpe (*kitzoona*) ș.a.m.d. V.P. Korneev, de exemplu, atunci când l-a durut măseaua de minte, s-a transformat într-un cocoș și imediat s-a simțit mai bine.

Steaua lui Solomon – în literatura lumii, semn magic de forma unei stele în șase colțuri, înzestrat cu proprietăți miraculoase. În prezent, ca și aproape toate celelalte semne geometrice magice, și-a pierdut orice forță și servește doar la intimidarea celor inculți.

Spiriduș – în concepția oamenilor superstițioși, ființă supranaturală care își găsește adăpost în orice casă locuibilă. Spiridușii nu au nimic supranatural în ei. Sunt fie magi complet decăzuți, refractari la reeducare, fie corcituri între gnomi și anumite animale domestice. În Institut se află sub conducerea lui M.M. Kamnoedov și sunt folosiți la diferite munci necalificate.

Taxidermist – cel care împăiază diferite ființe. Am recomandat autorilor acest cuvânt mai rar, pentru că C.J. Junta a turbat de mânie când a descoperit că a fost numit pur și simplu împăietor.

Terță – a șaizecea parte dintr-o secundă.

Trib – aici în sens de cârd, grup. Nu înțeleg deloc de ce editorii Cărții Destinelor au numit grupul de ramapiteci trib.

Upanișade – comentarii străvechi indiene în patru cărți sacre.

Vampir – mort care suge sânge, prezent în legendele populare. Nu există, de fapt. În realitate, vampirii (vârcolacii, pricolicii) sunt magi care au apucat, din diferite motive, pe drumul răului abstract. Metodele tradiționale uzitate împotriva lor sunt parul din lemn de plop sau gloanțele din argint nativ. În text, cuvântul „vampir" se întrebuințează peste tot în sens figurativ.

Vasilisc – în povești, monstru cu corp de cocoș și coadă de șarpe, a cărui privire poate fi ucigătoare. În realitate, el este o specie străveche de pangolin acoperit cu pene, actualmente aproape dispărut, precursorul primei păsări, archeopteryx. Poate hipnotiza. În vivariul Institutului se păstrează două exemplare.

Vârcolac – v. *vampir.*

Werwolf – v. *strigoi.*

A. Privalov

Note

1 - Zmeul Gorînîci (din basmele rusești), similar Zmeului Zmeilor (n. tr.).
2 - În folclorul rus, *Naina* înseamnă „vrăjitoare, ursitoare“ (n. tr.).
3 - Cap-pătrat-de-cneaz (n. tr.).
4 - Vii – „Există o făptură extraordinară din imaginația populară. Sunt astfel denumiți conducătorii pitici ai gnomilor, ale căror pleoape cad peste ochi, atingând chiar pământul“ (nota lui N.V. Gogol la propria lui povestire, *Vii*) (n. tr.).
5 - Monadă – termen ce desemnează la diverși filosofi unități simple, materiale sau spirituale, din care ar fi alcătuită lumea; la Leibniz, monadele sunt substanțe spirituale individuale (n. tr.).
6 - Academia Imperială de Științe, Sankt Petersburg (n. tr.).
7 - Uniunile Industriei de Consum și Aprovizionare cu Pește Sărat (n. tr.).
8 - Direcția Centrală a Flotei (n. tr.).
9 - Academia de Științe (n. tr.).
10 - Tarantoga – celebrul profesor din romanele lui Stanisław Lem (n. tr.)
11 - Autoturism de mic litraj (n. tr.).
12 - Arjuna – „luminosul“, al treilea fiu al lui Pāndavas, marele erou al epopeii *Mahabbarata* (n. tr.).
13 - În mitologia hindusă – „Cântările divine“ (n. tr.).
14 - Kitejgrad – oraș legendar, scufundat în apele mării (n. tr.).
15 - Georges Cuvier (1769–1832), zoolog și paleontolog francez (n. tr.).
16 - Se face referire la fenomenele de materializare și dematerializare – fenomene de exteriorizare a unor substanțe *sui-generis* din corpul unui om aflat în stare mediumnică. Substanțele au fost denumite în mai multe feluri: fluid psihic (Sudre), ectoplasmă (Richet), teleplasmă. Reintrând în corp, ectoplasma depune toate impuritățile atinse (n. tr.).
17 - Vrăjitoarele zburau cu o piuă uriașă, ca într-o nacelă, și foloseau mătura drept cârmă (n. tr.).

18 - Specie de reptilă dinozauriană fosilă, jurasicul superior, animal ierbivor, lung de circa 26 de metri (n. tr.).
19 - Soi de măr (n. tr.).
20 - Teorie care preconizează ameliorarea populațiilor umane prin măsuri genetice (alegerea părinților, sterilizarea, interdicția de a procrea etc.) (n. tr.).
21 - Nu-i așa? (fr.) Vîbegallo adoră să strecoare în vorbire combinații izolate de cuvinte franțuzești sau, așa cum se exprimă el, dialecte. Fără a ne asuma responsabilitatea pronunției lui, ne-am luat sarcina de a efectua traducerea (n.a.).
22 - În general (fr.) (n.a.).
23 - Așa e viața (fr.) (n.a.).
24 - *Au revoir* (fr.) (n. tr.).
25 - Mâncător-de-pietre (n. tr.).
26 - Nu puteți intra în mod obișnuit, așa cum o fac oamenii decenți? Domnule… (n.a.).
27 - Vă cer iertare (n.a.).
28 - În textul original, doar Homa Brut. Porecla de „Bandit“ a fost impusă de traducerea în limba română (n. tr.).
29 - În Evul Mediu, cavaleri german, care se aflau pe teritoriul Franței (n. tr.).
30 - *Pidgin English* – jargon anglo-chinez (n. tr.).
31 - Augur – preot, la romani, despre care se credea că prevestește viitorul prin studierea măruntaielor de pasăre (n. tr.).
32 - Pitia – preoteasa oracolului din Delfi (n. tr.).
33 - Ați înțeles? (n.a.).
34 - Sistem cibernetic cu autoorganizare pe principiul căutării statistice a regimului de funcționare stabilă (n. tr.).
35 - Parafrază la expresia latinească: *homo homini lupus* – omul lup pentru om (n.a.).
36 - Mașini de calculat (n. tr.).
37 - Idem.
38 - Ce situație! (n.a.).
39 - Femeile, femeile! (n.a.).
40 - Excelent, distins, încântător (n.a.)
41 - Se zice că… (fr.) (n. a.).
42 - Burta sătulă este surdă la învățătură (lat.) (n. tr.).
43 - Vibrația gambei lui stângi este un mare semn (fr.) (n. a.).

44 - Bineînțeles (fr.) (n. a.).
45 - Teorie ce susține că, în timp ce mijloacele de existență nu pot spori decât în progresie aritmetică, populația crește în progresie geometrică (n. tr.).
46 - S-a avut în vedere, probabil, o legătură între cuvintele *parizer* (*doktorskaia kolbasa*) și *halat* (*doktorski halat*) (n. tr.).
47 - Salam foarte ieftin, de calitate inferioară (n. tr.).
48 - Cameră de depozitare a diferitelor rarități și minunății (n. tr.).
49 - Unde nu ești capabil de nimic, acolo nu trebuie să vrei nimic. (lat.) (n.a.).
50 - Cavaler fără frică și prihană (fr.) (n.a.).
51 - Când va fi nevoie, veți fi chemați (fr.) (n.a.).
52 - „Respirație" în limba sanscrită, este unul din cele cinci simțuri, alături de *vāc* – „vorbire", *caksus* – „văz", *shrotra* – „auz" și *manas* – „gândire" (nas, gură, ochi, urechi și minte) (n. red.).
53 - Perun Marcovici Nufiisupărat – Cap pătrat (n. tr.).
54 - Spații lineare în analiza funcțională, după numele matematicianului polonez Stepan Banah (n. tr.).
55 - Salut! Ești din partea cealaltă? (n.a.).
56 - Și cum e pe acolo? (n.a.).
57 - Așa și așa. Dar pe aici cum este? (n.a.).
58 - Brehm, Alfred Edmund (1829–1884), zoolog german. Opera cea mai importantă este *Viața animalelor* (1863–1869, 6 vol.) (n. tr.).
59 - Adepți ai berkeleysmului – sistem filosofic ce susține că lucrările și însușirile lor sunt doar senzații ale omului (senzații provocate de Dumnezeu) (n. tr.).
60 - Adepți ai solipsismului – concepție filosofică potrivit căreia singura realitate ar fi eul, restul lumii existând doar în conștiința eului (n. tr.).
61 - Adept al agnosticismului – neagă posibilitatea cunoașterii realității obiective sau a esenței fenomenelor (n. tr.).
62 - Atitudine despotică, brutală a unui conducător (de la Arakceev, ministru țarist) (n. tr.).